

اصلاح یارانه‌های مصوب بودجه عمومی دولت
در بخش کشاورزی ایران با رهیافت توسعه پایدار
(راهبنای علی)

مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری
گروه پژوهشی حکمرانی و مالیه عمومی
مجموعه گزارش شماره ۴۱۲

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شناسه گزارش

عنوان	اصلاح یارانه های مصوب بودجه عمومی دولت در بخش کشاورزی ایران با رهیافت توسعه پایدار (راهنمای عملی)
کد شناسه	۱۴۰۴-۹-۱۰۴۶۰
گروه پژوهشی	حکمرانی و مالیه عمومی
پدیدآورنده	رومینا فرهادی نهاد
مشاور علمی	محمدجواد محسنی نیا
ناظر علمی	علی درویشی
ناشر	مرکز پژوهش های توسعه و آینده نگری
تاریخ انتشار	بهار ۱۴۰۴
مطالب این گزارش لزوماً بیانگر نظر رسمی مرکز پژوهش های توسعه و آینده نگری نیست.	
حقوق معنوی اثر به پدیدآورندگان و حقوق مادی آن، به مرکز پژوهش های توسعه و آینده نگری تعلق دارد و استفاده از آن با ذکر مأخذ بلامانع است.	
آدرس: تهران- خیابان نجات اللهی- خیابان استاد جعفر شهری (سپند شرقی)- پلاک ۱۶ شماره های تماس ۰۲۱-۴۳۳۰۶۰۰۰ شماره پیام رسان ۰۹۹۲۱۵۷۵۸۴۳ https://www.cdrf.ir/	

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
خلاصه مدیریتی.....	۱
مقدمه	۱
۱- کلیات پژوهش.....	۲
۱-۱- بیان مسئله.....	۲
۲-۱- ضرورت انجام پژوهش	۳
۳-۱- سؤالات پژوهش.....	۴
۴-۱- اهداف پژوهش.....	۴
۲- مبانی نظری پژوهش.....	۵
۱-۲- تعریف یارانه‌های کشاورزی پایدار	۷
۲-۲- تجارب سایر کشورها در خصوص اصلاحات و سبز کردن یارانه‌های کشاورزی.....	۸
۱-۲-۲- نیوزیلند: اصلاح یارانه‌های کشاورزی در بافت توسعه پایدار.....	۸
۲-۲-۲- چین: اصلاح یارانه کشاورزی با تمرکز بر تلاش برای حمایت از مزرعه سبز.....	۱۷
۳-۲-۲- جمهوری کره: اصلاح یارانه کشاورزی با تمرکز بر تلاش برای حمایت از مزرعه سبز.....	۲۶
۴-۲-۲- اصلاح سیاست مشترک کشاورزی اتحادیه اروپا: حمایت سبز شدن از درآمد مزرعه.....	۳۱
۵-۲-۲- افزایش پایداری محیطی.....	۳۳
۶-۲-۲- ایالات متحده: برنامه‌های عمده اصلاح و سبز کردن یارانه‌های کشاورزی.....	۴۸
۷-۲-۲- ویتنام: برنامه‌های عمده اصلاح و سبز کردن یارانه‌های کشاورزی.....	۵۰
۸-۲-۲- هندوستان: برنامه‌های عمده اصلاح و سبز کردن یارانه‌های کشاورزی.....	۵۴
۹-۲-۲- جمع‌بندی مرور تجارب هفت کشور منتخب این پژوهش.....	۶۵
۳- روش پژوهش.....	۶۷
۱-۳- تحلیل بودجه.....	۶۷
۲-۳- چارچوب مورد استفاده در این پژوهش برای تحلیل یارانه‌ها.....	۶۸
۱-۲-۳- مزیت‌های اقتصادی بالقوه اصلاح یارانه‌ها در بافت توسعه پایدار.....	۶۹
۲-۲-۳- تأثیرات زیست‌محیطی یارانه‌ها.....	۷۰
۳-۲-۳- تأثیرات اجتماعی یارانه‌ها.....	۷۱
۴-۲-۳- چارچوب تحلیلی.....	۷۲
۴- یافته‌های پژوهش.....	۸۰
۱-۴- یارانه‌های درآمدمحور.....	۸۰
۲-۴- یارانه‌های هزینه‌محور.....	۹۱
۳-۴- یارانه‌های تکنولوژی‌محور.....	۱۰۵
۴-۴- یارانه‌های قیمت‌محور.....	۱۴۳

۱۷۷.....	۴-۵- یارانه‌های متصدی محور.....
۱۸۲.....	۵- نتیجه‌گیری و پیشنهادهای کاربردی.....
۱۸۲.....	۵-۱- بحث پیرامون یافته‌های پژوهش.....
۱۹۶.....	۵-۲- ارائه پیشنهادهای کاربردی جهت ارزیابی، اصلاح یارانه‌ها و سیاست‌های مربوط به آنها در ایران.....
۱۹۶.....	۵-۲-۱- یکپارچگی سیاست.....
۱۹۶.....	۵-۲-۲- کنترل و شفافیت.....
۱۹۶.....	۵-۲-۳- حفاظت از محیط‌زیست.....
۲۰۲.....	۵-۳- محدودیت‌ها و پیشنهادهایی برای تحقیقات آتی.....
۲۰۵.....	منابع.....
۲۱۳.....	پیوست.....
۲۰۹.....	پیوست ۱: عملکرد مراکز/ مؤسسات/ پژوهشکده‌های بخش کشاورزی (یارانه‌های تکنولوژی محور).....
۲۱۲.....	پیوست ۲: عملکرد مایه‌کوبی دام‌های کل کشور.....

فهرست جداول

عنوان	صفحه
جدول ۱: خلاصه اصلاحات یارانه‌های کشاورزی در بافت توسعه پایدار بر اساس تجارب هفت کشور.....	۶۵
جدول ۲: چارچوب ارزیابی یکپارچه مورد استفاده در پژوهش.....	۷۸
جدول ۳: کل اعتبارات مصوب یارانه‌های کشاورزی درآدمحور به تفکیک طی ۶ سال.....	۸۰
جدول ۴: کل اعتبارات تخصیص یافته یارانه‌های کشاورزی درآدمحور به تفکیک طی ۶ سال.....	۸۲
جدول ۵: چارچوب ارزیابی یارانه «افزایش سرمایه صندوق‌های حمایت از توسعه کشاورزی».....	۸۲
جدول ۶: کل اعتبارات مصوب یارانه‌های کشاورزی هزینه‌محور به تفکیک طی ۶ سال.....	۹۱
جدول ۷: کل اعتبارات تخصیص یافته یارانه‌های کشاورزی هزینه‌محور به تفکیک طی ۶ سال.....	۹۲
جدول ۸: چارچوب ارزیابی یارانه «تهاده‌ها و عوامل تولید کشاورزی».....	۹۳
جدول ۹: چارچوب ارزیابی یارانه «پرورش ماهی در قفس».....	۹۶
جدول ۱۰: چارچوب ارزیابی یارانه «توسعه کشت دانه‌های روغنی».....	۱۰۱
جدول ۱۱: کل اعتبارات مصوب یارانه‌های کشاورزی تکنولوژی محور به تفکیک طی ۶ سال.....	۱۰۶
جدول ۱۲: اعتبارات تخصیص یافته یارانه‌های کشاورزی تکنولوژی محور به تفکیک طی ۶ سال.....	۱۰۷
جدول ۱۳: چارچوب ارزیابی یارانه «تحقیق و پژوهش و فعالیت‌های اصلاح نژادی مرغ لاین» و سود.....	۱۰۹
جدول ۱۴: چارچوب ارزیابی یارانه «ارتقای ضریب خودارتکابی در تولید محصولات راهبردی کشاورزی».....	۱۱۴
جدول ۱۵: چارچوب ارزیابی یارانه «مؤسسه تحقیقاتی علوم باغبانی».....	۱۱۸
جدول ۱۶: چارچوب ارزیابی یارانه «مؤسسه تحقیقات برنج کشور».....	۱۲۰
جدول ۱۷: چارچوب ارزیابی یارانه «مؤسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور».....	۱۲۳
جدول ۱۸: چارچوب ارزیابی یارانه «مؤسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال».....	۱۲۵
جدول ۱۹: چارچوب ارزیابی یارانه «مؤسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر».....	۱۲۷
جدول ۲۰: چارچوب ارزیابی یارانه «مؤسسه تحقیقات علوم دامی».....	۱۳۰
جدول ۲۱: چارچوب ارزیابی یارانه «مؤسسه تحقیقات گیاه‌پزشکی».....	۱۳۲
جدول ۲۲: چارچوب ارزیابی یارانه «مؤسسه تحقیقات خاک و آب».....	۱۳۴
جدول ۲۳: چارچوب ارزیابی یارانه «مرکز تحقیقات ابریشم کشور».....	۱۳۷
جدول ۲۴: چارچوب ارزیابی یارانه «پژوهشکده حفاظت از خاک و آب‌خیزداری».....	۱۳۸
جدول ۲۵: چارچوب ارزیابی یارانه «پژوهشگاه بیوتکنولوژی کشاورزی».....	۱۴۱
جدول ۲۶: کل اعتبارات مصوب یارانه‌های کشاورزی قیمت محور به تفکیک طی ۶ سال.....	۱۴۳
جدول ۲۷: کل اعتبارات تخصیص یافته یارانه‌های قیمت‌محور به تفکیک طی ۶ سال.....	۱۴۵
جدول ۲۸: چارچوب ارزیابی یارانه «خرید تضمینی محصولات کشاورزی».....	۱۴۷
جدول ۲۹: چارچوب ارزیابی یارانه «خرید تضمینی گندم».....	۱۵۵
جدول ۳۰: چارچوب ارزیابی یارانه.....	۱۶۱
جدول ۳۱: چارچوب ارزیابی یارانه «خرید واکسن و واکسیناسیون دام».....	۱۶۴

- جدول ۳۲: چارچوب ارزیابی یارانه «صندوق بیمه محصولات کشاورزی»..... ۱۶۷
- جدول ۳۳: چارچوب ارزیابی سازمان چای کشور..... ۱۷۸
- جدول ۳۴: خلاصه سیر تاریخی یارانه‌ها در هفت کشور و اصلاحات سبز..... ۱۸۳
- جدول ۳۵: تعداد طرح / پروژه مؤسسات / پژوهشکده ها در سال های مختلف..... ۲۰۹
- جدول ۳۶: پروژه های خاتمه یافته مؤسسات / پژوهشکده ها در سال های مختلف..... ۲۰۹
- جدول ۳۷: تعداد طرح / پروژه در دست اجرا مؤسسات / پژوهشکده ها در سال های مختلف..... ۲۱۰
- جدول ۳۸: تعداد طرح های تحقیقی - ترویجی مؤسسات / پژوهشکده ها در سال های مختلف..... ۲۱۱
- جدول ۳۹: دام های مایه کوبی شده به تفکیک پنج سال..... ۲۱۲

فهرست نمودارها

صفحه	عنوان
۸۱	نمودار ۱: کل اعتبارات مصوب یارانه‌های کشاورزی درآمدمحور به تفکیک طی ۶ سال
۹۲	نمودار ۲: کل اعتبارات مصوب یارانه‌های کشاورزی هزینه‌محور به تفکیک طی ۶ سال
۹۳	نمودار ۳: کل اعتبارات مصوب یارانه‌های کشاورزی هزینه‌محور به تفکیک طی ۶ سال
۱۰۷	نمودار ۴: کل اعتبارات مصوب یارانه‌های کشاورزی تکنولوژی‌محور به تفکیک طی ۶ سال
۱۰۸	نمودار ۵: کل اعتبارات تخصیص یافته یارانه‌های کشاورزی تکنولوژی‌محور به تفکیک طی ۶ سال
۱۴۵	نمودار ۶: کل اعتبارات مصوب یارانه‌های کشاورزی قیمت‌محور به تفکیک طی ۶ سال
۱۴۷	نمودار ۷: کل اعتبارات تخصیص یافته یارانه‌های کشاورزی قیمت‌محور به تفکیک طی ۶ سال

فهرست شکل‌ها

صفحه	عنوان
۳۲	شکل ۱: اهداف کلی و خاص سیاست کشاورزی از سال ۲۰۱۴-۲۰۲۰: رشد هوشمند، پایدار و فراگیر.....
۴۷	شکل ۲: معماری یارانه‌های سبز تحت سیاست مشترک کشاورزی اتحادیه اروپا.....
۶۱	شکل ۳: چهار رکن کشاورزی محافظتی در هندوستان.....
۶۵	شکل ۴: دیدگاه‌های اساسی در مورد کشاورزی احیاکننده.....
۶۹	شکل ۵: یارانه‌ها در بافت توسعه پایدار.....
۷۳	شکل ۶: چارچوب ارزیابی یکپارچه.....

خلاصه مدیریتی

این پژوهش با هدف تحلیل و ارزیابی یارانه‌های کشاورزی آشکار بودجه سنواتی کشور در بافت توسعه پایدار انجام شده است. در گام اول (بررسی وضعیت مطلوب)، تجربه کشورهای دیگر (نیوزلند، چین، کره، اتحادیه اروپا، ویتنام، هندوستان و ایالات متحده) از اصلاح یارانه‌های کشاورزی در بافت توسعه پایدار مورد بررسی قرار گرفته است. در گام دوم (بررسی وضعیت موجود) پس از مرور منابع داخلی و بین‌المللی، چارچوبی برای ارزیابی یارانه‌های بخش کشاورزی از بودجه کشور تحت پنج مقوله یارانه‌های درآمدمحور، هزینه‌محور، تکنولوژی محور، قیمت‌محور و متصدی‌محور شناسایی شد. سپس این چارچوب برای تحلیل و ارزیابی یارانه‌های بخش کشاورزی ایران بومی‌سازی گردید. درنهایت، یارانه‌های کشاورزی با استفاده از رویکرد چک‌لیست و ارزیابی یکپارچه با عناوین معرفی یارانه، زمان شروع یارانه، زمان پایان یارانه، اسکن ویژگی‌ها (اهداف، طراحی، تحلیل اثربخشی و تأثیرات اتفاقی) در این پژوهش مورد ارزیابی قرار گرفتند. در این راستا، یک یارانه درآمدمحور، سه یارانه هزینه‌محور، چهارده یارانه تکنولوژی‌محور، پنج یارانه قیمت‌محور و یک یارانه متصدی‌محور با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند و در دسترس برای ارزیابی یکپارچه، انتخاب و به طور کامل در چارچوب ارزیابی پیشنهادی پژوهش تحلیل و ارزیابی شد. ارزیابی با استفاده از مطالعات اسنادی (منابع کتابخانه‌ای، داده‌های قوانین بودجه سنواتی کشور، داده‌های دریافتی گزارش‌های عملکرد قانون برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷، ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹، داده‌های دریافتی از امور تلفیق سازمان برنامه و بودجه کشور، سازمان هدفمندی یارانه‌ها و وزارت جهاد کشاورزی و آمارنامه‌های آن در سال‌های ۱۳۹۷، ۱۳۹۸، ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰) و مصاحبه با سه نفر از خبرگان در سازمان برنامه و بودجه انجام شده است. در گام سوم برای اصلاح یارانه‌های کشاورزی جهت استفاده مسئولان و متولیان امر، سه رهنمود برای تدوین موفق سیاست‌های یارانه‌ای کشاورزی در ایران به شرح زیر پیشنهاد می‌شود:

۱- یکپارچگی سیاست

۲- کنترل و شفافیت

۳- حفاظت از محیط‌زیست

در راستای رهنمود سوم و به منظور سبز شدن و پایداری کشاورزی در ایران و حمایت از آن در قالب یارانه، پیشنهادهای زیر ارائه می‌گردد:

– تسریع بهره‌وری کشاورزی از طریق نوآوری و آموزش

– بهبود سیاست‌ها و نهادها در بخش کشاورزی

– تأمین مالی نوآورانه برای تغییر کشاورزی در ایران

– تقویت زنجیره ارزش کشاورزی، تجارت و رقابت‌پذیری ایران

- راه‌حل‌های زیرساخت خلاق برای تقویت و تغییر کشاورزی ایران
- شناسایی و بهره‌برداری از تکنولوژی‌های کشاورزی پایدار (سیستم کاربری جایگزین؛ تکنولوژی‌های پایدار مدرن: مانند (۱) کشاورزی دقیق؛ (۲) هواپیماهای بدون سرنشین؛ تکنولوژی‌های پایدار مبتنی بر ورودی و فرایند مانند ۱- منظره کم‌کربن؛ ۲- کشاورزی حفاظتی؛ ۳- کشاورزی ارگانیک؛ و ۴- مدیریت یکپارچه مواد مغذی INM)
- بازیافت آب و استفاده از فاضلاب
- حرکت به سمت کشاورزی پایدار با استفاده از تغییر برای تمرکز از یارانه‌های مبتنی بر نهاده به یارانه‌های مبتنی بر ستاده در ایران

مقدمه

یارانه‌های کشاورزی به معنای پرداخت‌های بودجه‌ای است که به تولیدکنندگان محصولات کشاورزی به منظور تثبیت قیمت مواد غذایی، تأمین عرضه کافی غذا، افزایش درآمد کشاورزان یا تقویت اقتصادی بخش کشاورزی منتقل می‌شود (Soliwoda et al., 2018). دولت‌هایی که به دنبال توسعه بخش کشاورزی در کشور خود هستند، ابزار قدرتمندی به نام یارانه در دسترس دارند؛ اما تصمیم‌گیری در مورد آنها پیچیده است. یارانه‌های کشاورزی با ساختار صحیح می‌تواند طیف وسیعی از اهداف سیاستی را محقق کند. برای مثال، آنها امنیت غذایی و حمایت اجتماعی را تضمین می‌کنند، بهره‌وری کشاورزان را افزایش می‌دهند، صادرات را تحریک می‌کنند و بهبودی ناشی از بلایا را تسریع می‌نمایند. وضعیت و نیازهای هر کشور منحصر به فرد بوده و بهترین طرح یارانه در هر کشور، متفاوت است. انتخاب مناسب‌ترین طرح یارانه با توجه به اهداف معین یا تأثیر یارانه مورد نظر آسان نیست. پیچیدگی فرایند تصمیم‌گیری با کمبود شواهد تجربی تقویت می‌شود. دولت‌ها اغلب فاقد اطلاعات دقیق در مورد تأثیر واقعی طرح‌های یارانه‌ای مختلف، هزینه فرصت رویکردهای جایگزین یا حتی هزینه اداری اجرای چنین برنامه‌هایی هستند. علاوه بر این، ارزیابی یارانه باید بیش از پیامدهای مالی اولیه در نظر گرفته شود. همچنین باید پایداری بلندمدت برنامه، کارایی و عادلانه بودن آن در تخصیص منابع میان ذینفعان متعدد در نظر گرفته شود (Ghazaly et al., 2020). این پژوهش با هدف کلی پیشنهاد یک راهنمای عملی برای اصلاح یارانه‌های مصوب بودجه عمومی دولت در بخش کشاورزی ایران با رهیافت توسعه پایدار انجام شده است. در فصل اول کلیات تحقیق شامل بیان مسئله، ضرورت انجام تحقیق، سؤالات و اهداف تحقیق مطرح می‌شود. در فصل دوم تجارب کشورهای مختلف از اصلاح و سبز شدن یارانه‌های کشاورزی ارائه شده است. فصل سوم مراحل تحلیل بودجه و چارچوب ارزیابی یکپارچه در پژوهش مطرح گردیده و در فصل چهارم، بیست و چهار یارانه تحت پنج مقوله درآمدمحور، هزینه‌محور، تکنولوژی‌محور، قیمت‌محور و متصدی‌محور با روش نمونه‌گیری هدفمند و در دسترس مورد تحلیل و ارزیابی قرار می‌گیرند. در فصل پنجم نیز جمع‌بندی و پیشنهادهای کاربردی برای استفاده مسئولان، متولیان امر و همچنین پیشنهادهایی جهت تحقیقات آتی مطرح می‌شود.

۱- کلیات پژوهش

۱-۱- بیان مسئله

طبق گزارش جدید سازمان ملل، تقریباً ۸۷ درصد از یارانه‌های کشاورزی جهان برای مردم و کره زمین مضر است و قیمت مواد غذایی را مخدوش می‌کند. این گزارش که توسط سازمان غذا و کشاورزی، برنامه محیط‌زیست^۱ و برنامه توسعه سازمان ملل^۲ تهیه شده است، نشان می‌دهد که برنامه دریافت سالانه ۴۷۰ میلیارد دلار از یارانه‌هایی که برای تولیدکنندگان محصولات کشاورزی هزینه می‌شود، به توانایی جهان جهت تغذیه جمعیت رو به رشد آسیب می‌زند، زیرا از نظر اقتصادی و زیست‌محیطی ناپایدار هستند. مطابق با گزارش سازمان ملل، اگر قرار است سیستم غذایی برای دستیابی به اهداف توسعه پایدار تا سال ۲۰۳۰ انجام شود، باید اصلاحاتی در خصوص یارانه‌های کشاورزی در سراسر جهان صورت گیرد. به زعم سانچز،^۳ معاون مدیر اقتصاد کشاورزی فائو «حمایت از کشاورزان به طور عادلانه توزیع نشده و منجر به استفاده از برخی روش‌های کشاورزی مضر برای طبیعت و سلامت انسان شده است». در راستای حل این مشکل وی اذعان می‌دارد که باید حمایت از تولیدکنندگان کشاورزی تغییر کند. به گفته سانچز، این به معنای کاهش اقدامات حمایتی ناکارآمد، ناپایدار و ناعادلانه است و باید قوانین بازی اصلاح شود. وی می‌گوید قوانین، مقررات و نهادهای جدیدی نیاز است که این حرکت را ممکن سازند. بر اساس این گزارش، یکی از راه‌های اصلی بهبود سیستم‌های غذایی، تغییر یارانه‌های کشاورزی است (Walsh, 2021).

بررسی روند جهانی یارانه‌ها نشان‌دهنده حرکت از یارانه‌های مبتنی بر نهاده‌ها به سمت یارانه‌های مبتنی بر ستاده‌ها (خروجی) در کشاورزی است، زیرا یارانه‌های مبتنی بر نهاده می‌تواند منجر به ناکارآمدی و آسیب محیط‌زیست شود، چون صرفاً به جای مصرف مؤثر و پایدار این منابع، انگیزه استفاده از آن را فراهم می‌کند. به عنوان مثال، در هند یارانه‌های مبتنی بر نهاده منجر به استفاده بیش از حد از منابع شده که در نهایت به تخریب خاک و کاهش آب زیرزمینی می‌انجامد. در مقابل، منطق یارانه‌های مبتنی بر ستاده قانع‌کننده است. یارانه‌های مبتنی بر ستاده عموماً کارایی و بهره‌وری را در سراسر زنجیره ارزش کشاورزی افزایش می‌دهد، زیرا به عملکرد پاداش اختصاص می‌یابد. درواقع آنها برای ستاده‌هایی که از قبل با کشاورزان توافق و برای آنها هدف‌گذاری شده، بر اساس تحقق هدف به کشاورزان یارانه پرداخت می‌کنند. برای مثال، در چین تعدادی از یارانه‌های مبتنی بر ستاده را برای بهره‌مندی مستقیم کشاورزان معرفی کرده‌اند. چین پس از ورود به سازمان تجارت جهانی، مالیات را از کشاورزی خارج کرد. پیش از این، کشاورزان چینی مالیات کشاورزی را بر اساس ارزش تولیدی زمین خود، مالیات بر محصولات ویژه کشاورزی و هزاران مالیات که توسط مقامات روستایی و

1. UN Environment Programme
2. U.N. Development Programme
3. Sánchez

شهرستانی اخذ می‌شد را پرداخت می‌کردند. حتی کشورهایی که اتکای خود را به یارانه‌های کشاورزی کاهش دادند هنوز هم تمایل دارند یارانه‌های مبتنی بر ستاده پرداخت نمایند. برای مثال اتحادیه اروپا (از طریق سیاست مشترک کشاورزی خودشان) حمایت و یارانه‌های دولتی به بخش کشاورزی را به طور کلی کاهش داده‌اند. تغییر به یارانه‌های مبتنی بر ستاده در شورای همکاری خلیج فارس نیز در حال انجام است (Ghazaly et al., 2020).

۱-۲- ضرورت انجام پژوهش

با توجه به توضیحات فوق‌الذکر برای دولت‌ها در سراسر جهان ضروری است تا به بررسی و تنظیم مجدد یارانه‌های کشاورزی جهت شناسایی اصلاحات مورد نیاز و طراحی رویکردی برای تغییر حمایت از تولیدکنندگان کشاورزی در صورت لزوم بپردازند. با توجه به اینکه در ایران یارانه‌هایی در حوزه کشاورزی توسط دولت در قوانین بودجه سالانه کشور اختصاص داده شده است؛ اما تاکنون اثربخش بودن یا نبودن آنها مورد بررسی، تحلیل و ارزیابی قرار نگرفته است. بنابراین، هدف اصلی پژوهش حاضر پر کردن این شکاف؛ یعنی تحلیل و ارزیابی یارانه‌های تولیدات کشاورزی ایران از طریق پیشنهاد یک راهنمای عملی برای اصلاح یارانه‌های مصوب بودجه عمومی دولت در بخش کشاورزی ایران با رهیافت توسعه پایدار است.

ایران از دیرباز به عنوان یک کشور کشاورزی شناخته شده و بخش کشاورزی نقش مهمی در اقتصاد و امنیت غذایی آن ایفا می‌کند (Rashidghalam, 2019). درواقع ایران جامعه‌ای است که بخش کشاورزی در آن نقش مهمی در تأمین نیازهای اساسی و همچنین توسعه ملی، ایجاد اشتغال روستایی و امنیت غذایی دارد. این کشور نیازمند حرکتی پویا و پایدار برای بهینه‌سازی منابع موجود و افزایش کمی و کیفی محصولات کشاورزی با تأکید بر حفظ یا ارتقای کیفیت این منابع است (Rashidghalam, 2019). بر اساس آمارها، بخش کشاورزی حدود ۳۳ درصد از اشتغال و بیش از ۲۵ درصد از تولید ناخالص داخلی ایران را به خود اختصاص داده است. کل سطح زیر کشت ایران حدود ۱۵ میلیون هکتار در استان‌های غربی، شمال شرقی و شمال غربی آن است. میانگین بارندگی حدود ۲۵۰ میلی‌متر می‌باشد که کمتر از یک سوم میانگین بارندگی جهان است. حدود ۸۴,۸ درصد ایران در منطقه آب و هوایی خشک قرار دارد. در حال حاضر، حدود ۴,۵ درصد از کشور را جنگل پوشانده است. بررسی روند زمانی پوشش جنگلی نشان می‌دهد که در قرن بیستم، حدود ۱۸ میلیون هکتار تحت پوشش جنگل بوده که به ۱۲ میلیون هکتار کاهش یافته و اکنون تنها ۷,۳ میلیون هکتار تحت پوشش جنگلی قرار دارد. با در نظر گرفتن این آمار، کشاورزی ایران از مشکلات مختلفی رنج می‌برد. رشد روزافزون جمعیت، فرسایش خاک، بحران‌های آبی، استفاده بیش از حد از سموم دفع آفات و کودهای شیمیایی، رطوبت کم، کاهش منابع آب زیرزمینی و تخریب منابع که همگی کشاورزی ایران را تهدید می‌کنند (Rashidghalam, 2019). مشکلات مذکور که ایران در بخش کشاورزی با آنها روبه‌رو است، موانعی را برای اصلاح و توسعه اقتصاد روستایی از طریق گُند کردن رشد درآمد کشاورزان، افزایش نیاز به کارگران مهاجر روستایی و افزایش خروج

منابع روستایی ایجاد می‌نمایند. بنابراین اصلاح سیاست یارانه‌های کشاورزی در ایران برای ترویج توسعه پایدار ضروری می‌باشد که مستلزم بررسی همزمان مسائل زیست‌محیطی، اقتصادی و اجتماعی است.

۱-۳- سؤالات پژوهش

سؤال اصلی پژوهش عبارت است از: «چطور می‌توان یارانه‌های کشاورزی ایران را اصلاح و سبز کرد؟» در راستای پاسخ به سؤال اصلی پژوهش، پرسش‌های فرعی عبارت‌اند از:

- ۱- تجارب دیگر کشورها برای هدایت یارانه‌های کشاورزی به سمت پرداخت سبز چیست؟ (وضعیت مطلوب)
- ۲- چطور یارانه‌های کشاورزی در بافت ایران با رویکرد توسعه پایدار تحلیل و ارزیابی می‌شود؟
- ۳- نتیجه ارزیابی یارانه‌های کشاورزی ایران چیست؟ (وضعیت موجود)
- ۴- به منظور پایداری کشاورزی ایران چه پیشنهادهایی در خصوص اصلاح یارانه‌ها مطرح می‌شود؟

۱-۴- اهداف پژوهش

هدف اصلی پژوهش حاضر عبارت است از «پیشنهاد یک راهنمای عملی برای اصلاح یارانه‌های مصوب بودجه عمومی دولت در بخش کشاورزی ایران با رهیافت توسعه پایدار». به این منظور، اهداف فرعی پژوهش عبارت‌اند از:

- ۱- بررسی تجارب کشورهای مختلف جهان از اصلاح یارانه‌های کشاورزی در بافت توسعه پایدار
- ۲- پیشنهاد چارچوب یکپارچه برای ارزیابی یارانه‌های کشاورزی در بافت توسعه پایدار در ایران
- ۳- تحلیل و ارزیابی یارانه‌های کشاورزی شناسایی شده از بودجه سنواتی کشور
- ۴- ارائه پیشنهادها کاربردی برای اصلاح یارانه‌های کشاورزی در بافت توسعه پایدار در ایران

۲- مبانی نظری پژوهش

این فصل به بررسی یارانه‌های کشاورزی در بافت توسعه پایدار می‌پردازد. ابتدا مفهوم و مدل‌های توسعه پایدار مطرح می‌شود و سپس توضیحاتی در خصوص کشاورزی پایدار ارائه می‌گردد. در ادامه تجارب کشورهای قبیل نیوزیلند، چین، اتحادیه اروپا، ویتنام، کره و ایالات متحده در خصوص اصلاح یارانه‌های کشاورزی، حرکت به سمت یارانه‌های سبز، کشاورزی پایدار و تصویرسازی وضعیت مطلوب برای یارانه‌های کشاورزی در بافت توسعه پایدار مطرح می‌شود. مفهوم و مدل‌های توسعه پایدار معروف‌ترین مدل توسعه پایدار، مدل مثلث ابعاد محیط‌زیست (حفاظت)، اقتصادی (رشد) و اجتماعی (برابری و عدالت) است که نام این مدل «سه ستون» یا «سه دایره» است که اهداف اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی را در سه گوشه مختلف بدون در نظر گرفتن سلسله‌مراتب در بین آنها تعریف می‌کند. علاوه بر مدل مثلث، مدل دیگری به نام تخم مرغ نیز از توسعه پایدار وجود دارد. «تخم مرغ پایداری» رابطه میان مردم و اکوسیستم را به عنوان یک دایره در داخل دایره دیگر مانند زرده تخم مرغ نشان می‌دهد. مدل تخم مرغ در ابتدا توسط اتحادیه بین‌المللی حفاظت از طبیعت در سال ۱۹۹۴ طراحی شد و به واسطه مرکز تحقیقات توسعه بین‌المللی برای جایگزینی با حلقه‌های به هم پیوسته جامعه اقتصاد و محیط‌زیست به تصویب رسید. بعدها اقتصاد و جامعه به جای مردم در زرده قرار گرفتند. این دو مدل کاملاً با یکدیگر متفاوت‌اند، در حالی که مدل مثلثی می‌تواند به یک تعریف هماهنگ از اهداف اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی منجر شود؛ اما تخم مرغ پایداری حاکی از وابستگی یا ارتباط بیشتر میان این سه عضو است. همان‌طور که یک تخم مرغ در صورتی خوب است که سفیده، زرده و پوسته تخم مرغ خوب، سالم و پایدار باشند. به این معنا که اهداف سیستم‌های اجتماعی باید در حوزه محیطی، اطراف خود را در نظر بگیرند؛ در حالی که اقتصاد به عنوان زیرسیستم جامعه باید بر اهداف اجتماعی به عنوان چارچوبی برای اهداف خود تمرکز کند. علاوه بر این، مدلی وجود دارد که سه دایره و مدل تخم مرغ را ترکیب می‌کند: سه دایره که جنبه‌های اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی را نشان می‌دهند که بخشی از یک گروه بزرگ‌تر سیستم‌های انسانی (زرده) هستند و به نوبه خود توسط یک سیستم طبیعی احاطه شده‌اند (Chai, 2009).

در سال‌های اخیر مدل جایگزین دیگری برای مثلث پایداری به نام منشور توسعه پایدار ایجاد شده که از مکتب ووپرتال^۱ اقتباس گردیده است. علاوه بر سه بعد اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی، این مدل به منظور تطبیق تعداد قابل توجهی از عناصر اجتماعی و فرهنگی، بعد چهارمی را به نام بعد نهادی نیز دارد. این مدل جدید نشان می‌دهد که توسعه پایدار نه تنها به دنبال همگرایی در اهداف اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی می‌باشد بلکه فرایندی است که به نهادها و الگوهای جدید حکمرانی و حتی ایجاد الگوها و رویه‌های نهادی جدید نیز، نیاز دارد. علاوه بر این، منشور توسعه پایدار چارچوبی ایجاد می‌کند که قادر به تطبیق اکثریت قریب به اتفاق

1. Wuppertal

مفاهیم توسعه پایدار و پیوندهای متوازن آنها با هدف اجتناب از آسیب‌های برگشت‌ناپذیر در هر دو بعد با تأکید یکسان است. اگرچه تمام مدل‌ها انتزاعات بسیار ساده‌ای از واقعیت هستند؛ اما در برنامه‌ریزی فضایی برای استدلال و دفاع از برنامه‌های توسعه مورد استفاده قرار می‌گیرند. مجمع بین‌المللی توسعه پایدار در سال ۲۰۰۱ دستورالعملی را تصویب کرد که توسعه پایدار دارای سه بعد اصلی است: رشد اقتصادی، برابری اجتماعی و حفاظت از محیط‌زیست. علاوه بر این، یک سیستم شاخص چهار طبقه (اجتماعی، زیست‌محیطی، اقتصادی و نهادی) توسط کمیسیون توسعه پایدار سازمان ملل متحد (UNCSD) نیز پذیرفته شده است؛ اما حوزه نهادی نسبت به سه حوزه دیگر نیاز به اصلاح بیشتری دارد. سه مدل مطرح شده چشم‌انداز روشنی از توسعه پایدار می‌دهد. دو مدل اول درک سنتی از اهداف پایداری را منعکس می‌کند؛ یعنی شامل اهداف سه‌گانه به شیوه‌ای متعادل و یکپارچه می‌شود. منشور پایداری رکن چهارم؛ یعنی بعد نهادی را برای مطابقت با نیازهای نهادی توسعه پایدار اضافه می‌کند.

اهداف پایداری به دو سطح تقسیم می‌شود: نخست، اهداف سه‌گانه؛ و دوم، اهداف ثانویه که دستیابی به اهداف سه‌گانه و اولیه را امکان‌پذیر می‌سازد. اهداف اولیه پایداری با سه رکن اصلی یکسان است: رشد اقتصادی، برابری اجتماعی و حفاظت از محیط‌زیست.

- **رشد اقتصادی:** با استفاده بهینه و کارآمد از منابع طبیعی، رفاه جامعه به حداکثر می‌رسد و فقر ریشه‌کن می‌شود، به‌ویژه اولویت اصلی باید به نیازهای اساسی مردم فقیر جهان داده شود.
- **برابری اجتماعی:** این مؤلفه به رابطه طبیعت و انسان، ارتقای رفاه مردم، بهبود دسترسی به خدمات اولیه بهداشتی و آموزشی، رعایت حداقل استانداردهای امنیتی و احترام به حقوق بشر اشاره دارد.
- **حفاظت از محیط‌زیست:** به حفظ و ارتقای منابع فیزیکی و بیولوژیکی و اکوسیستم‌ها می‌پردازد.

درواقع سه بعد فوق ابعاد «توسعه پایدار» به عنوان راهبرد ملی و متقابل هستند. به عنوان مثال، موضوع «برابری» شامل توزیع مزایا و دسترسی به منابع، جزء ضروری هر دو بعد اقتصادی و اجتماعی توسعه پایدار است. در طول دگرگونی منابع طبیعی برای رفع نیازهای اساسی و امکانات مادی زندگی روزمره، اقتصاد رشد می‌کند و کیفیت محیط طبیعی کاهش می‌یابد که نتیجه آن آلودگی هوا، تغییرات آب و هوا و از دست دادن تنوع زیستی است. بنابراین، در مرکز اجرای توسعه پایدار چالش برقراری تعادل مناسب بین اهداف سه‌بعدی است (Chai, 2009). همچنین دستیابی به اهداف سه‌بعدی اقتصادی، زیست‌محیطی و اجتماعی به صورت متعادل و یکپارچه در رهیافت توسعه پایدار مورد توجه قرار دارد.

۲-۱- تعریف یارانه‌های کشاورزی پایدار

کشاورزی پایدار به روش‌های کشاورزی اطلاق می‌شود که برای محیط‌زیست خوشایند بوده و امکان کشاورزی یا دامداری را بدون آسیب رساندن به سیستم‌های انسانی یا طبیعی فراهم می‌کند. این امر مستلزم اجتناب از پیامدهای منفی برای زمین، آب، حیات وحش، زیرساخت‌های نزدیک یا پایین‌دست و همچنین برای جمعیت انسانی است. کشاورزی پایدار یک فلسفه چندنسلی است که به جای یک منبع فرسوده یا آلوده، منابع طبیعی، زیستی و اقتصادی محافظت یا تقویت شده را منتقل می‌کند (Singh et al., 2022). دستیابی به اهداف توسعه پایدار تا سال ۲۰۳۰ مستلزم سرمایه‌گذاری زیادی در حوزه کشاورزی پایدار می‌باشد و دولت‌ها نقش عمده‌ای در دستیابی به اهداف توسعه پایدار دارند. کشاورزی به دلیل نقش خود در تضمین بقای بشریت مورد توجه جهانی قرار گرفته و مصارف دولتی در شکل یارانه‌های کشاورزی، ویژگی مستمر سیاست‌های دولت در این بخش می‌باشد. یارانه‌ها برای تأثیرگذاری بر استفاده از منابع به منظور دستیابی به اهداف سیاست‌های مختلف تعیین می‌شوند و درواقع دولت‌ها برای تشویق کشاورزان به افزایش بهره‌وری و بهبود تکنیک‌های کشت، یارانه‌هایی ارائه می‌دهند. با این حال، یافتن تعادل بین یارانه معقول کشاورزی و درآمد کشاورزان چالش‌برانگیز است. درواقع، این مشکل مشابه شمشیر دولبه است. اگرچه افزایش یارانه‌ها با افزایش درآمد کشاورزان نسبت مستقیم و تأثیر مثبتی بر خانوارهای کشاورز دارد؛ اما ممکن است منجر به تشدید کشاورزی شود، در نتیجه پایداری کشاورزی را به چالش بکشد و مشکلات تأمین مواد غذایی را ایجاد یا افزایش دهد. علاوه بر این، به دلیل اینکه استفاده از زمین‌های کشاورزی تحت تأثیر سیاست‌های دولت است، استفاده از آن برای توسعه پایداری منطقه‌ای تحت نظارت قرار می‌گیرد. بنابراین، نیاز ضروری به پیگیری اهداف توسعه پایدار در بخش کشاورزی برای غلبه بر چالش‌ها وجود دارد (Cui and Tseng, 2017). در این راستا، یارانه‌های کشاورزی پایدار یارانه‌هایی هستند که به منظور دستیابی به اهداف توسعه پایدار در بخش کشاورزی و حرکت به سمت کشاورزی پایدار باید مورد توجه قرار گیرند.

در ادامه تجارب تعدادی از کشورها مانند (نیوزلند، چین، کره، کشورهای اتحادیه اروپا، ایالات متحده، ویتنام و هندوستان)^۱ در خصوص سیاست‌های سبز شدن کشاورزی در چارچوب سیاست‌های اجتماعی و اقتصادی برای حرکت به سمت کشاورزی پایدار با استفاده از تغییر سیاست‌های پرداخت یارانه و تمرکز بر پرداخت یارانه‌های سبز مطرح می‌شوند.

۱. کشورهای انتخابی مطابق گزارش بانک جهانی کشورهایی هستند که در راستای کشاورزی سبز و پایدار از طریق اصلاح یارانه‌های کشاورزی اقداماتی انجام داده و موفق بوده‌اند.

۲-۲- تجارب سایر کشورها در خصوص اصلاحات و سبز کردن یارانه‌های کشاورزی

۲-۲-۱- نیوزیلند: اصلاح یارانه‌های کشاورزی در بافت توسعه پایدار

اصلاحات کشاورزی نیوزیلند در اواسط دهه ۱۹۸۰ برای اقتصادی که به امرار معاش و صادرات محصولات اولیه وابسته بوده و به شدت به تصویر سبز پاک خود در مبادلات تجاری تأکید می‌کرد، مهم بود. حذف یارانه‌های کشاورزی تأثیر عمیق و مثبتی بر چشم‌انداز توسعه پایدار نیوزیلند داشت. با این حال، بسیاری از اثرات زیست‌محیطی مطلوب آن ناخواسته بود، زیرا دلیل اصلاحات نگرانی از آثار زیست‌محیطی یارانه‌ها نبود. در عوض، این نگرانی برای ناپایداری اقتصادی برنامه‌های یارانه بود که منجر به اصلاحات شد.

توسعه اقتصادی تاریخی نیوزیلند با فرصتی که برای فروش محصولات اولیه مانند پشم، محصولات لبنی و گوشت به بریتانیا و دیگر کشورهای صنعتی فراهم شد، به وجود آمد. رشد تولید و افزایش شدید جمعیت در آن کشورها باعث افزایش تقاضا برای مواد اولیه غذایی و صنعتی گردید. این تقاضا تا حدی توسط نیوزیلند برآورده شد که توسعه (و سیاست‌های کلان اقتصادی) خود را بر بخش صادرات کالاهای رو به رشد متمرکز کرد. در همان زمان و مانند اکثر اقتصادهای توسعه یافته در سراسر جهان در هشتاد سال گذشته، نیوزیلند سیاست‌های اقتصادی کینزی را با سیاست‌های محدود ملی‌سازی، رفاه اجتماعی و حمایت از اشتغال دنبال کرده است. با این حال، حفاظت از بازار داخلی در قرن گذشته به یک روش استاندارد تبدیل شد. جریان‌های تجاری، به‌ویژه در شصت سال اول قرن بیستم محدود و متمرکز بر بریتانیا بود. بحران‌های خارجی از جمله شوک‌های نفتی و تغییر ماهیت روندهای اقتصادی بین‌المللی، تقاضا برای آزادسازی تجارت داخلی را برانگیخت که در اواسط دهه ۱۹۸۰ با اصلاحات گسترده‌ای که هم اقتصاد داخلی را بازسازی کرد و هم سیاست‌های تجاری کشور را به طور اساسی تغییر داد، به اوج خود رسید. به عنوان مثال، حرکت از مرکانتیلیسم به سمت آزادسازی تجارت و تقریباً حذف یک‌شبه طیف وسیعی از اقدامات حمایتی از جمله برای بخش کشاورزی، تغییر چشمگیری بود.

در سال‌های ۱۹۸۳ تا ۱۹۸۴، وضعیت کلی اقتصاد کلان نیوزیلند به طور قابل توجهی بدتر شد. به طور خاص، برخی از شاخص‌های کلیدی اقتصادی کشور نشان‌دهنده مشکل جدی بودند که این شاخص‌ها عبارت‌اند از:

- نرخ بیکاری که تا سال ۱۹۸۳ به ۷ درصد رسیده بود در مقایسه با کمتر از ۱ درصد در یک دهه قبل، بسیار بدتر شد.
- رشد تولید ناخالص داخلی واقعی سرانه به طور متوسط به ۱ درصد در سال در بازه سال‌های ۱۹۷۶ تا ۱۹۸۴ رسید.
- کسری مالی بالونی^۱ تا سال ۱۹۸۳ به ۹ درصد تولید ناخالص داخلی افزایش یافت.

- کسری خارجی بر مدیریت مؤثر بدهی های خارج از کشور دولت با پیامدهای منفی بر نرخ ارز فشار جدی وارد می کرد.
- بدهی خالص دولت کمتر از ۱۰ درصد در سال ۱۹۷۶ به ۴۱ درصد تولید ناخالص داخلی که در اواسط دهه ۱۹۸۰ افزایش یافته بود، منجر به بحران قرض الحسنه بدهی عمومی شد.
- رشد پولی در نتیجه مدیریت خرد دولت از نرخ های بهره تسریع یافت.
- در بخش کشاورزی هم وضعیت اقتصادی به این ترتیب دشوار شد. دو دهه منتهی به سال ۱۹۸۴، نیوزیلند شاهد تسریع تدریجی اعطای کمک های مالی و یارانه های تولیدی به بخش کشاورزی بود. تا سال ۱۹۸۳، یارانه تولیدکننده نیوزیلند به ۳۴ درصد رسید و نرخ مؤثر کمک به ۱۲۳ درصد افزایش یافت. حمایت از واردات و یک ساختار نظارتی کلی که در بسیاری از موارد بیشتر شبیه آنچه در کشورهای OECD در اواسط دهه ۱۹۵۰ و قبل از آن وجود داشت، در نیوزیلند مورد توجه قرار گرفت. سطوح حمایت از کشاورزی در نیوزیلند بالا بود. همه این ها پیامدهای شومی برای پایداری بخش کشاورزی و در واقع اقتصاد گسترده تر نیوزیلند داشت. بررسی های اقتصادی پی در پی OECD از اوایل تا اواسط دهه ۱۹۸۰ گزارش داد که حمایت ارائه شده به بخش کشاورزی دیگر از نظر مالی پایدار نیست. به طور خاص، بررسی OECD مشکلات جدی را در برنامه حداقل قیمت و طیفی از سایر یارانه های مرتبط با تولید نشان داد و اشاره کرد که این ها ترمزی مؤثر برای توسعه اقتصادی هستند. در سال های ۱۹۸۴ تا ۱۹۸۵، وضعیت اقتصادی در بخش کشاورزی که نشان دهنده اثرات مخرب یارانه های این بخش است عبارت اند از:
- عرضه و تقاضا رابطه ای با یکدیگر نداشتند. تولید بالا رفته بود؛ اما خریدار نبود. در سال ۱۹۷۰، گله ملی شامل ۵۵ میلیون گوسفند بود، در اواسط دهه ۱۹۸۰ تعداد گوسفندان به ۷۰ میلیون رسید و دولت برای کشتار گوسفندانی که به فروش نمی رسید، بودجه مالی داد. به عنوان مثال در سال ۱۹۸۳، ۶۰۰۰ تن گوشت گوسفند مازاد به کود تبدیل شد، زیرا نه بازاری برای آن وجود داشت و نه جایی در سردخانه ها.
- قیمت ها دچار تورم شدند و ارتباطی با ارزش های بازار نداشتند. قیمت زمین نمونه ای بود که با تبدیل یارانه ها به ارزش زمین، دچار تورم شد. افزایش در قیمت زمین بین اواخر دهه ۱۹۷۰ و اواسط دهه ۱۹۸۰ از ۲۰۰ درصد فراتر رفت.
- تصمیم گیری با مشکل مواجه شد. یارانه ها، کشاورزان را تشویق کرد تا مناطق وسیعی از زمین های حاشیه ای را به تولید برسانند و تا سال ۱۹۸۴، بیش از دو میلیون هکتار از زمین های حاشیه ای تنها به این دلیل کشت می شد که یارانه ها این کار را سودآور می کرد. همه این ها کمک کرد تا اطمینان حاصل شود که کشاورزان حداکثر سود اقتصادی را از این کمک مالی به دست آورند.
- در سال های ۱۹۵۵ تا ۱۹۸۴، افزایش تولید از بخش کشاورزی کمتر از هزینه های واقعی تولید و فرآوری بود و بخش کشاورزی تنها بخشی از اقتصاد نبود که رکود را تجربه می کرد. هزینه های دولت به شدت افزایش یافت،

تورم داخلی بالا و فروپاشی شرایط تجارت به سرعت رقابت بین‌المللی نیوزیلند را کاهش داد. انباشت کسری بودجه که بخشی از آن از طریق استقراض خارج از کشور و بخشی از طریق چاپ واقعی پول تأمین می‌شد، بدهی‌های رسمی خارج از کشور تورم را دورقمی کرد. با گذشت زمان، کسری تراز پرداخت‌های نیوزیلند بدتر و رتبه اعتباری آن سقوط نمود و وام گرفتن را برای این کشور گران‌تر کرد. این بدتر شدن وضعیت اقتصادی بود که باعث ایجاد یک برنامه اصلاحات اقتصادی گسترده و اساسی گردید. در این برنامه اصلاحات اقتصادی در نیوزیلند، بخش کشاورزی و به طور خاص پرداخت یارانه به کشاورزان نیز مورد توجه قرار داشت. درواقع از بسیاری جهات این بخش هدف اولیه اصلاحات بود. دولت با لغو طرح‌های حداقل قیمت برای پشم، گوشت گاو، گوشت گوسفند و محصولات لبنی به سرعت حرکت کرد. علاوه بر این، امتیازات مالیاتی برای کشاورزان برداشته و خدمات رایگان دولتی برای کشاورزان نیز حذف شد. دسترسی تولیدکنندگان به منابع مالی امتیازی بانک لغو گردید. وام‌های توسعه زمین، یارانه‌های کود و آبیاری و اعتبار یارانه‌ای خاص و همچنین کمک برای کنترل سیل، حفاظت از خاک و طرح‌های زهکشی نیز کاهش یافت و سپس از سال ۱۹۸۷ به تدریج حذف گردید.

رکن اقتصادی

مفهوم پایداری شامل سه «رکن» مرتبط با هم است و این رکن اقتصادی بود که روند اصلاحات را در نیوزیلند به پیش برد. در میان مدت و بلندمدت، رکن اقتصادی عنصر اصلی توسعه پایدار است. پس از حذف یارانه‌ها، شاخص‌های اقتصادی بخش کشاورزی نیوزیلند در کل بهبود یافته است. با این حال، مهم است که در رابطه علت و معلولی بین حذف یارانه‌ها و بهبود شاخص‌های اقتصادی زیاده‌روی نشود. حذف یارانه‌ها تنها عامل رونق اقتصادی بخش کشاورزی نبود. حذف آنها باید در پس‌زمینه اصلاحات گسترده‌تری در سرتاسر اقتصاد (از جمله شناور شدن نرخ دلار، آزادسازی تدریجی تعرفه‌ها که قیمت نهاده‌ها را کاهش داد و غیره) دیده می‌شد. با این وجود، واضح است که حذف یارانه‌ها یک عامل مهم (اگر نه تنها) در تغییر و بهبود شرایط این بخش پس از اصلاحات اواسط دهه ۱۹۸۰ بود.

چشمگیرترین تغییری که اصلاحات ایجاد کرد در بخش گوسفند بود. گله ملی گوسفند از ۷۰ میلیون در ۱۹۸۳-۱۹۸۴ به ۴۰ میلیون در سال‌های ۲۰۰۴-۲۰۰۵ کاهش یافت. تمرکز از کمیت به کیفیت تغییر کرد. برای مثال، درصد بهره‌زایی در مقایسه با سال‌های ۱۹۸۴-۱۹۸۵، ۲۵ درصد افزایش یافت. میانگین وزن لاشه نیز یک چهارم بیشتر شد. رشد بهره‌وری عمومی کشاورزی سه برابر بیشتر از کل اقتصاد گردید. قبل از شروع اصلاحات، صنعت باغبانی نیوزیلند کوچک و عمدتاً در داخل کشور متمرکز بود. صادرات نسبتاً کمی داشت، به این دلیل که یارانه‌های تولید گوشت، پشم و لبنیات کمک به باغداری را کم می‌کرد و کشاورزان با تمرکز بر تولید در جایی که یارانه‌ها ارائه می‌شد، از جمله یارانه‌هایی که از صادرات حمایت می‌کردند، به این سیگنال‌ها

پاسخ دادند. با این حال، صنعت باغبانی یکی از ذی‌نفعان اصلی حذف یارانه‌ها بود. در سال‌های ۱۹۸۳ تا ۱۹۸۴، نیوزیلند ۴۲ میلیون دلار کیوی و در مجموع ۱۴۰ میلیون دلار محصولات باغی صادر کرد. در سال‌های ۲۰۰۴ تا ۲۰۰۵، بیش از ۴۰۰ میلیون دلار کیوی و نزدیک به ۸۵۰ میلیون دلار محصولات باغی صادر نمود.

با تأکید بر ماهیت تحریف‌انگیز یارانه‌های دولتی و تبدیل آن به ارزش زمین‌های کشاورزی، ارزش اسمی قیمت زمین‌های کشاورزی تا سال ۱۹۸۸ به عنوان یک پیامد مستقیم از حذف یارانه‌ها در بخش کشاورزی، حدود ۵۰ درصد به صورت واقعی کاهش یافت. با این حال کمتر از یک دهه بعد، در سال ۱۹۹۵ ارزش زمین‌های کشاورزی به حدود ۸۶ درصد از ارزش سال ۱۹۸۲ خود به صورت واقعی افزایش یافته و در حال حاضر بیش از ۱۰۰ درصد از رقم سال ۱۹۸۲ است. یکی از پیامدهای ناشی از برنامه اصلاح یارانه‌ها، انتظار تغییر اندازه مزارع بود. یک دهه پس از اصلاحات مشخص شد که حذف یارانه‌ها تنها تأثیر محدودی بر اندازه مزرعه داشته است، نکته‌ای که امروزه نیز صادق است. درواقع، ادغام و افزایش اندازه برخی از مزارع وجود داشت، اگرچه این در درجه اول نتیجه حرکت به سمت کارایی بیشتر در مقیاس بوده است. حذف یارانه‌های توسعه زمین به معنای خروج یک منطقه کوچک از زمین‌های حاشیه‌ای (زمین‌هایی که برای کشاورزی چراگاهی مناسب نیستند) از تولید است. بخش اعظم این زمین نیز دوباره جنگلی شده است. علاوه بر این، توزیع مزرعه به طور فزاینده‌ای دو محوره؛ یعنی مزارع بیشتر و بزرگ‌تر (لبنیات، گوسفند و زراعی) و مزارع کوچک‌تر (باغداری و گوشت گوزن) شده است؛ بنابراین جای تعجب نیست که اشتغال در مزرعه کاهش نیافته، به‌ویژه بخش باغبانی نیاز به نیروی کار بیشتری دارد.

به طور خلاصه، در حالی که در یک سطح، بخش گوسفند به‌ویژه از اصلاحات ضربه خورد و طی دو دهه گذشته کوچک شد؛ اما کارآمدتر و سودآورتر شده و گوشت گوسفند بیشتری تولید می‌شود. علاوه بر این، بخش‌های دیگر نیز به طور قابل توجهی از این مزیت بهره‌مند گردیده‌اند. مهم‌ترین تغییر، افزایش تاب‌آوری بخش کشاورزی بوده که در نیوزلند این بخش در واکنش به تغییرات ناتوان بود. به طور خاص، حذف یارانه‌ها به افزایش انگیزه‌های بخش کشاورزی برای واکنش مؤثرتر و کارآمدتر به سیگنال‌های قیمتی با تغییر به انواع جدید یا متفاوت تولید کمک کرد، زیرا یارانه‌ای برای کمک به تغییرات کاربری زمین وجود نداشت. آنها تصمیمات تجاری بودند که هیچ دولتی اطلاعات کافی برای اتخاذ آنها نداشت. پس از اصلاحات یارانه‌های بخش کشاورزی در نیوزلند، تنوع ریسک‌ها افزایش یافت و مسئولیت بقای تجاری کاملاً توسط خود کشاورزان نیوزیلندی پذیرفته شد.

رکن اجتماعی

مانند هر فرایند اصلاحی سریع دیگر، هزینه‌های اجتماعی نیز برای بخش کشاورزی نیوزلند وجود داشت؛ اما تأثیر رکن اجتماعی به اندازه‌ای که در آن زمان به طور گسترده پیش‌بینی می‌شد زیاد یا طولانی نبود.

درآمدهای روستایی که در طول دهه ۱۹۸۰ کاهش یافت، صرفاً ناشی از حذف حمایت‌های دولتی نبود. ترکیبی از تورم و نرخ‌های بهره، افزایش ارزش دلار نیوزلند و قیمت‌های پایین‌تر از حد انتظار لبنیات و محصولات گوشتی در بازارهای جهانی، همه در کاهش درآمدهای روستای در طول دهه ۱۹۸۰ نقش داشتند. علاوه بر این، در طول دهه ۱۹۷۰ و اوایل دهه ۱۹۸۰، نرخ بهره واقعی منفی در مقیاس قابل توجهی باعث استقراض بیش از حد شد؛ یعنی بسیاری از مزارع در بازگشت نهایی در اواسط دهه ۱۹۸۰ و پس از آن، به نرخ‌های بهره واقعی مثبت، متحمل ضرر می‌شدند. همچنین، قیمت‌های پایین جهانی نتیجه مستقیم برنامه‌های یارانه‌ای بود که در ایالات متحده و کشورهای اروپایی وجود داشت و فراتر از اقتصاد خود در سطح جهان اثربخش بود؛ اگرچه شکست دولت در اجرای فرایند مقررات‌زدایی در تمام بخش‌های اقتصاد در نیوزیلند مشکلاتی ایجاد کرد. برای مثال، روند آزادسازی تعرفه‌های برنامه‌ریزی‌شده، بسیار کند و با سرعت بسیار کمتری نسبت به برنامه حذف یارانه‌ها پیش رفت. درواقع طیف وسیعی از نهادهای کشاورزی و بخش روستایی با نرخ‌های بالای تعرفه، حق بیمه پرداخت می‌کنند. با وجود این از سال ۱۹۸۸ تا ۱۹۸۹، قیمت مزارع افزایش یافت. بهبود بازارهای جهانی برای محصولات دامی همراه با کاهش قیمت نهاده‌ها (نتیجه یک فرآیند آزادسازی تعرفه‌های دیر هنگام و در برخی مناطق نیمه‌کاره) و هزینه‌های پایین‌تر تولید، باعث بهبود درآمد کشاورزان شد.

کاهش مخارج اختیاری کشاورزان از جمله در تعمیرات و هزینه‌های نگهداری غیرضروری، توسعه زمین‌های جدید، کاربرد کود و هزینه‌های سرمایه‌ای برای تأسیسات و تجهیزات جدید، اثرات اجتماعی گسترده‌تری داشت. بسیاری از شرکت‌های کوچک روستایی از کار افتادند و تعداد زیادی از کارگران مزرعه بیکار شدند، زیرا کشاورزان بیشتر کارها را خود به طور مستقل انجام می‌دادند. هزینه‌های عملیاتی به عنوان درصدی از درآمد ناخالص مزرعه، از ۸۰ درصد در سال ۱۹۸۴ به زیر ۶۰ درصد در سال ۱۹۹۳ کاهش یافت.

در پایان تنها ۸۰۰ فروش اجباری از ۸۰۰۰۰ مزرعه وجود داشت. حدود ۱ درصد از کشاورزان صنعت را ترک کردند و با ۱۶ درصدی که پیش‌بینی شده بود، تفاوت داشت. چند خودکشی رخ داد و برخی از کشاورزان مجبور شدند برای مدتی از کمک‌های رفاهی اجتماعی استفاده کنند. بسیاری از شهرهای کوچک در اواسط دهه ۱۹۸۰ کاهش جمعیت را تجربه کردند، زیرا کشاورزان از خرج کردن خودداری می‌کردند و مردم در جستجوی شغل به مناطق و شهرهای دیگر می‌رفتند. خدمات عمومی مانند مدارس و بیمارستان‌های کوچک در پی این کوچک‌سازی روستایی دچار انقباض شدند. با وجود این، فروپاشی روستایی که توسط برخی پیش‌بینی شده بود، هرگز رخ نداد. درواقع، جمعیت روستایی نیوزلند بین سرشماری ۱۹۸۱ و ۲۰۰۱ با وجود حذف یارانه‌ها، کمی افزایش یافت.

معمولاً کمک‌های انتقالی به گروه‌های متأثر از اصلاحات به طور فزاینده‌ای به عنوان ابزار اقتصادی استاندارد برای هموارسازی روند اصلاحات مطرح است؛ اما نکته قابل توجه در مورد نیوزلند این بود که چنین اقداماتی

بسیار کم استفاده شد. دلیل این امر تا حدی نتیجه سرعت اصلاحات بود که باعث شد تا اقدامات جانبی به موقع اجرا نگردد. با این حال، دلیل اصلی کمک‌های نسبتاً محدود ارائه شده به این بخش، شرایط مالی ضعیف دولت نیوزلند در آن زمان بود. دولت از طریق برنامه‌ریزی مجدد بدهی‌ها در سال‌های ۱۹۸۶ تا ۱۹۸۷ مقداری کمک انتقالی به کشاورزان ارائه کرد. دولت همچنین در بازسازی بدهی‌های مزرعه به کشاورزان کمک نمود. به عنوان مثال، بانک روستایی متعلق به دولت، برخی از بدهی‌های مزرعه را حذف کرد و دولت وام‌دهندگان خصوصی را تشویق نمود که همین کار را انجام دهند. بسیاری از کشاورزان برای توسعه طرح‌های تجاری و کمک به آنها از طریق واسطه‌گری اعتباری شامل کارشناسان امور مالی، حقوقی و مدیریت مزرعه کمک دریافت کردند. در پایان، حدود ۲۰ درصد از کل بدهی روستایی حذف و حدود ۶ درصد از مزارع فروخته شد که بسیار کمتر از میزان پیش‌بینی شده بود. علاوه بر این، پایدار کردن بخش روستایی از نظر درآمد یکی از مزایای مهم این اصلاحات بود، زیرا حذف یارانه‌ها، بخش کشاورزی را به سمت فعالیت‌هایی سوق داد که از نظر اقتصادی مقرون به صرفه باشند. این امر شامل حرکت به سمت گردشگری روستایی و اکوتوریسم همراه با آمادگی بیشتر برای توجه به باغبانی، انگورکاری و پرورش گوزن بود.

از نظر سیاسی، حذف یارانه‌ها در ابتدا در مناطق روستایی نیوزلند مطلوب نبود. این اصلاحات با راهپیمایی اعتراضی بخش روستایی به پارلمان در اوایل سال ۱۹۸۶ به اوج خود رسید که بزرگ‌ترین اعتراض در تاریخ نیوزلند بود. با وجود این سطح از خشم کشاورزان فدرال، سازمان اصلی کشاورزان قویاً از روند اصلاحات گسترده‌تر حمایت کرد. آنها اعتقاد داشتند که اصلاحات سراسری باعث کاهش فشار بر کشاورزان از طریق کاهش هزینه‌های تولید می‌شود.

رکن زیست محیطی

اگرچه امروزه جنبه‌های زیان‌بار یارانه‌ها برای محیط‌زیست به طور فزاینده‌ای شناخته شده است؛ اما در سال‌های ۱۹۸۴-۱۹۸۵ زمانی که دولت چهارم نیوزیلند برنامه اصلاحی خود را آغاز کرد، چنین نبود. شاید با توجه به اینکه گزارش برون‌دندل^۱ در آن زمان در حال انجام بود و هنوز هشت سال به برگزاری کنفرانس ریو باقی‌مانده بود تا در سراسر جهان قابل درک باشد. بنابراین، حفظ محیط‌زیست هدایتگر روند اصلاحات یارانه‌های کشاورزی در نیوزلند نبوده است؛ هرچند این اصلاحات برای محیط‌زیست نیوزلند سودمند بود.

تأثیر یارانه‌ها بر محیط‌زیست عمدتاً غیرمستقیم اما مهم است (اگرچه تأثیرات مستقیم را نباید دست‌کم گرفت). اصلاحات نیوزلند از این دیدگاه که حذف یارانه‌ها می‌تواند اثرات زیست‌محیطی مثبتی داشته باشد، پشتیبانی می‌کند. موارد حائز اهمیت اصلاحات یارانه‌های کشاورزی از نظر زیست‌محیطی عبارت‌اند از:

استفاده از زمین: حذف یارانه‌ها برای توسعه زمین‌های حاشیه‌ای به مرتع برای چرای گوسفند شده است، زیرا کشاورزان انگیزه کمتری برای تبدیل بوته‌های بومی و سایر زمین‌های حاشیه‌ای به استفاده‌های دیگر داشته‌اند.

استفاده از کود: اثرات زیان‌آور زیست‌محیطی کودها در درجه اول به تأثیر احتمالی آنها بر کیفیت آب مربوط می‌شود. حذف یارانه‌ها باعث کاهش شسته شدن فسفات از حوضه‌های مرتعی مناطق تپه‌ای گردیده است، جایی که فسفات ماده مغذی غالب است. خرید کود توسط کشاورزان رابطه مثبتی با درآمد مزرعه و قیمت محصول داشته است. یارانه‌ها به افزایش مصرف کود بین ۱۰ تا ۲۵ درصد در طول دهه ۱۹۷۰ و اوایل دهه ۱۹۸۰ کمک کرد. حذف یارانه‌ها و کاهش حمایت‌های اختصاصی مرتبط با کود منجر به کاهش همزمان مصرف کود شد. در نتیجه تصمیم دولت مبنی بر اطلاع قبلی و یک دوره انتقالی برای حذف یارانه کود، استفاده از سوپر فسفات‌ها در سال‌های ۱۹۸۴ و ۱۹۸۵ به شدت افزایش و پس از آن نیز به همان میزان چشمگیر، کاهش یافت.

استفاده از آفت‌کش‌ها: استفاده از سموم دفع آفات در نیوزیلند هرگز به طور مستقیم مانند کودها به یارانه مرتبط نمی‌شد؛ با این حال مانند کودها، حمایت دولت به عنوان ورودی درآمد مزارع با افزایش استفاده از آفت‌کش‌ها مرتبط است. با کاهش درآمد روستایی در نتیجه حذف یارانه‌ها و تغییر در تولید، فروش سموم دفع آفات پس از سال ۱۹۸۴ کاهش یافت، اگرچه نسبت به استفاده از کود بسیار چشمگیرتر بود.

دام (تعداد و ترکیب): چشمگیرترین تغییری که اصلاحات ایجاد کرد، کاهش در بخش گوسفند و افزایش تولید لبنی بود. این تغییرات اثرات زیست‌محیطی متفاوتی داشته است. کاهش گله ملی گوسفند مزایای زیست‌محیطی مثبتی از جمله کاهش فرسایش و کاهش حضور رسوبات، مواد مغذی و مدفوع در آبراهه‌های روستایی را به همراه داشته است. این نتیجه کاهش فشار ناشی از تعداد چرا بوده است. حذف یارانه‌ها تأثیر مثبت بیشتری بر محیط‌زیست داشت. حذف آنها کشاورزان را مجبور کرد که مستقیماً به نیروهای بازار واکنش نشان دهند؛ به این معنی که تعدیل سریع‌تر از آنچه انتظار می‌رفت، پیش رفته است. برخلاف گله گوسفند، تعداد گاوهای شیری و آهو افزایش یافته است.

انتشار گازهای گلخانه‌ای: موضوع انتشار متان ارتباط نزدیکی با تعداد ذخایر دارد. شدت انتشار گازهای گلخانه‌ای نیوزیلند از همه کشورهای عضو OECD به جز چند کشور بیشتر است. این امر تا حد زیادی نتیجه تعداد قابل توجهی از حیوانات نشخوارکننده (گوسفند، گوشت گاو و گاوهای شیری) مزرعه است. در مجموع، انتشار متان و اکسید نیتروژن (از زمین کشاورزی/ خاک) تقریباً ۵۰ درصد از کل انتشار گازهای گلخانه‌ای (ناخالص) را در سال ۱۹۹۰ به خود اختصاص دادند، اگرچه انتشار مربوط به حمل و نقل نیز قابل توجه است (۴۱ درصد از انتشار انرژی). انتشار متان، نزدیک به ۳۵ درصد افزایش یافته است. این افزایش صرفاً به یارانه‌ها

یا به طور کلی به بخش کشاورزی مربوط نمی شود. از جنبه مثبت در این حوزه، توانایی نیوزیلند برای انطباق با پیامدهای تغییرات آب و هوایی از طریق ترکیب و سرمایه گذاری دولت در نوآوری های فناورانه طراحی شده و برای کمک به ارائه ابزارهای سازگاری مورد نیاز روستایی / کشاورزی بهبود یافته است.

مصرف آب: آبیاری برای کشاورزی در نیوزیلند تقریباً ۶۰ درصد از کل برداشت را تشکیل می دهد (در مقایسه با ۶۵ درصد در سال های ۱۹۸۳-۱۹۸۴)، یارانه آبیاری به نسبت سایر مناطق بیشتر بود. در حالی که ارزیابی حذف طیف وسیعی از یارانه هایی که برای آبیاری و بهبود مصرف آب وجود داشت به دلیل نبود داده های سری زمانی دشوار است؛ اما به طور کلی توافق شد سطح زمین تحت آبیاری افزایش یابد (به ویژه در نتیجه انتقال به باغبانی)، هرچند میزان برداشت آب برای کشاورزی به همان میزان زمانی که یارانه ها برای اهداف آبیاری در دسترس بود، افزایش نیافت.

کیفیت آب: کیفیت آب نیوزیلند هم قبل و هم بعد از اصلاح یارانه عموماً بالا بوده است، در حالی که در طول اوج یارانه به دلیل کود و حمایت کلی مربوط به تولید، افت کمی در کیفیت وجود داشت؛ اما هرگز یک مشکل خاص نبود. با این حال، گسترش دامداری در اواخر دهه ۱۹۸۰ بر کیفیت آب از طریق آلودگی توسط پساب تأثیر گذاشت. حذف یارانه ها به وضوح، دلیل تغییر کیفیت آب نیست. افزایش نرخ آلودگی نتیجه افزایش اندازه گله است که به خودی خود پاسخی به شرایط مطلوب بازار بین المللی محصولات لبنی است. درواقع، حفظ یارانه ها به ویژه با تحریف سیگنال های بازار در مورد سودآوری لبنیات و پیامد احتمالی رشد گله گوسفند که منجر به فشار بیشتر بر آبراه های روستایی در نتیجه ضایعات و دفع مدفوع می شود.

تسکین بلایا: یارانه های کمک رسانی در بلایای طبیعی می توانند مشوقی برای تخریب محیط زیست باشند، در صورتی که انگیزه کشاورزان را برای برنامه ریزی چنین حوادث احتمالی از بین ببرند. حذف اکثر حمایت های مرتبط با بلایای طبیعی در اواخر دهه ۱۹۸۰، تضمینی است بر اینکه که کشاورزان گوشت گوسفند و گاو، سیاست های ذخیره سازی را اتخاذ می کنند که بهتر با خطرات اقلیمی سازگار است و سریع تر به علائم اولیه خشکسالی پاسخ می دهد که این امر احتمال چرای بیش از حد مراتع و آسیب پذیری بیشتر در برابر فرسایش را کاهش می دهد. یارانه های کمک رسانی به بلایای طبیعی، کشاورزان نیوزیلندی را از در نظر گرفتن چنین مسائلی محافظت می کرد. هنگامی که یک رویداد نامطلوب فراتر از توانایی جامعه محلی برای مقابله با آن باشد، حمایت دولت مرکزی با معیارهای دقیق همچنان در دسترس است. در چنین مواردی، پشتیبانی به گونه ای ارائه می شود که مسئولیت فردی را برای مدیریت ریسک کاهش نمی دهد.

ابتکارات تحت رهبری صنعت: چندین ابتکار تحت رهبری صنعت برای بهبود پایداری بخش کشاورزی در نیوزیلند طراحی شده است. این ابتکارات شامل مجموعه ای از کدهای داوطلبانه است که از جمله در صنعت

چوب‌بری، تولید باد پایدار و مواد شیمیایی کشاورزی استفاده می‌شود. دستورالعمل‌هایی برای استفاده مسئولانه از کود توسط صنعت کود تهیه و برای اجرا ابلاغ شده است. بخش کشاورزی می‌داند که مصرف‌کنندگان در نیوزلند و در بازارهای خارج از کشور به طور فزاینده‌ای به نحوه تولید یک محصول، علاوه بر نگرانی‌های سنتی درباره کیفیت آن، علاقه‌مند هستند. در بسیاری از موارد این ملاحظات بازار نیز در کشاورزان ایجاد انگیزه می‌کند؛ بنابراین، آنها از تلاش برای ایجاد سیستم‌هایی حمایت می‌نمایند تا اطمینان حاصل شود که سیستم‌های تولیدشان پایدار است. بنابراین به طرق مختلف، هزینه‌ها و مزایای زیست‌محیطی کشاورزی پایدار در فرایند تولید، درونی می‌شود (Vitalis, 2007).

جمع‌بندی

در مجموع، روند اصلاحات انجام شده توسط نیوزلند به طور گسترده‌تر برای رشد مداوم نیوزلند بسیار حائز اهمیت بوده است. بهبود در توسعه سرمایه انسانی، افزایش بین‌المللی شدن (به‌ویژه در شرایط تجاری)، کاهش شدید نوسانات تورم و تورم واقعی و کاهش اندازه دولت، همگی برای رشد سرانه تولید ناخالص داخلی نیوزیلند مفید بوده‌اند. این امر همچنین تاب‌آوری اقتصاد را در برابر شوک‌های اقتصادی بهبود بخشیده است. یکی دیگر از نتایج مهم فرایند حذف یارانه، الزام درک اهمیت دستیابی به مزایای زیست‌محیطی پایدار از رهگذر هماهنگی سیاست‌های کشاورزی با سایر سیاست‌های مؤثر بر شرایط کلان اقتصادی است. تجربه نیوزلند تأیید کرده که حذف یارانه‌های کشاورزی گامی حیاتی به سوی پایداری است؛ اما سیاست‌های زیست‌محیطی خاصی که در چارچوب سیاست‌های اجتماعی و اقتصادی طراحی شده‌اند، همچنان برای پرداختن به پایداری نه‌تنها در بخش کشاورزی بلکه در گستره اقتصاد ضروری است.

۲-۲-۲- چین: اصلاح یارانه کشاورزی با تمرکز بر تلاش برای حمایت از مزرعه سبز^۱

تاریخچه مختصری از برنامه‌های پشتیبانی کشاورزی

چین سابقه کوتاهی در حمایت از کشاورزان دارد و سیاست آن به سرعت در حال تغییر است. چین تنها در سال‌های ۲۰۰۳ تا ۲۰۰۴ مالیات کشاورزی را متوقف کرد و اگرچه یارانه‌های کشاورزی قبل از آن اعمال می‌گردید؛ اما از آن زمان به بعد این یارانه‌ها بسیار حائز اهمیت شدند. در سال ۲۰۰۴، چین کف قیمتی برای برنج و گندم، «ذخیره موقت» برای ذخیره ذرت، سویا، کلزا،^۲ پنبه و شکر و پرداخت مستقیم به کشاورزان غلات وضع کرد و در سال ۲۰۰۸، بیمه کشاورزی یارانه‌ای در سراسر کشور اجرا شد.

آن دوره با بحث‌هایی در مورد اینکه آیا یارانه‌های کشاورزی باید از درآمد کشاورزان یا امنیت غذایی حمایت کند، به اتمام رسید و در نهایت هر دو هدف دنبال شدند. برنامه‌های حمایتی کشاورزی با تمرکز بر تشویق افزایش تولید غذا، به‌ویژه غلات اصلی بخشی از بسته گسترده‌تر سیاست‌هایی بود که برای تضمین امنیت غذایی وضع شد که علاوه بر حمایت از کشاورزی شامل سیستم‌هایی برای حفاظت همزمان از زمین‌های کشاورزی، ذخیره‌سازی مواد غذایی و کنترل بازار مواد غذایی گردید. یارانه‌های کشاورزی به‌گونه‌ای اجرا شد که نشان‌دهنده تمایل دولت به حمایت از معیشت کشاورزان بود و هنوز هم تا به امروز ادامه دارد. در واقع، در دهه‌های ۱۹۹۰ و ۲۰۰۰، تمرکز سیاست کشاورزی بدون اینکه هدف طولانی‌مدت افزایش تولید غلات اصلی برای تضمین امنیت غذایی را نادیده بگیرد، به طور فزاینده‌ای به سمت تمرکز بر حمایت از درآمد کشاورزان تغییر کرد. سند مرکزی شماره یک ۲۰۰۴ چین، اولین سندی بود که افزایش درآمد کشاورزان را به عنوان هدف سیاست کشاورزی مطرح کرد. در طی این مرحله، اگرچه چند برنامه زیست‌محیطی اجرا شد؛ اما حفاظت از محیط‌زیست اولویت اصلی نبود و حتی ممکن بود با اهداف دیگر سیاست کشاورزی مغایرت داشته باشد.

وضعیت یارانه‌ها در چین از سال ۲۰۱۵

تا سال ۲۰۱۵، وزارت کشاورزی چین حدود ۵۰ برنامه حمایتی کشاورزی را فهرست کرد که چهار مورد آن کلیدی بود. در سال ۲۰۰۶، یارانه نهاده برای تولیدکنندگان غلات در زمانی که قیمت سوخت در حال افزایش بود معرفی شد و به بزرگ‌ترین یارانه کشاورزی تبدیل گردید. در ابتدا، پرداخت‌ها کم اما در طول زمان افزایش یافت و در سال ۲۰۱۵، مقامات یک «سیستم تعدیل پویا» را برای تنظیم سطوح یارانه‌ها (به سمت بالا) بر اساس قیمت کود، آفت‌کش‌ها، گازوئیل و سایر نهاده‌ها ایجاد کردند. با وجود این، یارانه تأثیر معناداری بر تصمیمات کاشت یا تولید در چین نداشت و به عنوان یک برنامه انتقال درآمد عمل کرد. اگرچه منظور از پرداخت یارانه نهاده‌ها، کمک به کشاورزان برای پوشش هزینه نهاده‌ها و انتقال آن در ابتدای فصل رشد است؛ اما کشاورزان این یارانه را بر اساس زمین کشاورزی خود دریافت کردند و نه بر اساس تصمیمات تولید (مانند

۱. این بخش از (Global Bank Report (2018) اقتباس شده است.

استفاده آن‌ها از نهاده‌ها). این وضعیت تا زمانی که یارانه به قیمت نهاده‌ها گره خورده بود و حتی پس از اصلاح آن، ادامه داشت. سه یارانه عمده دیگر عبارت بودند از پرداخت مستقیم برای تولید غلات (اجرا شده در سال ۲۰۰۴)، یارانه برای ماشین‌آلات پیشرفته کشاورزی (در سال ۲۰۰۴ برای پاسخ به کاهش نیروی کار روستایی معرفی شد) و یارانه برای ارقام بذر بهبود یافته که ده محصول عمده از جمله برنج، گندم و ذرت را پوشش می‌داد (از سال ۲۰۰۲ به صورت آزمایشی اجرا شد).

ده‌ها یارانه کوچک‌تر دیگر نیز وجود داشت که بیشتر آنها با هدف بهبود بهره‌وری یا کاهش ریسک کشاورزی صورت می‌گرفت. یارانه‌هایی از جمله برای بیمه محصولات کشاورزی و دام (راه‌اندازی در سال ۲۰۰۷)، اصلاح نژادهای دام (معرفی شده در سال ۲۰۰۵)، مزارع استاندارد شده دام، ایمن‌سازی دام و کارکنان دامپزشکی، قایق‌های ماهیگیری، ساخت مزارع با استاندارد بالا، مناطق تولید باغبانی استاندارد و یک کمپین سالانه برای سمپاشی گندم با آفت‌کش‌ها نیز در چین وجود دارد. چندین یارانه نیز از تولید و مصرف کود حمایت می‌کند (کادر ۱).

کادر ۱: یارانه کود در چین

یارانه‌های کود در چین را طی زمان می‌توان به پنج دسته مقوله‌بندی کرد. ۱- یارانه برای استفاده از برق توسط تولیدکنندگان کود؛ ۲- یارانه برای حمل و نقل کود از طریق معافیت از برخی هزینه‌های راه‌آهن؛ ۳- معافیت از مالیات بر ارزش افزوده برای مشاغل مرتبط با کود؛ ۴- تأمین مالی امتیازی برای شرکت‌های درگیر در طرح ذخیره‌سازی کود و تثبیت قیمت؛ و ۵- یارانه نهاده‌ها برای کشاورزان.

مورد دوم به «یارانه عمومی نهاده‌ها» که به طور مستقیم به کشاورزان بین سال‌های ۲۰۰۶ و ۲۰۱۵-۲۰۱۶ پرداخت می‌شد، اشاره دارد. این یارانه بر اساس سطح زیر کشت بوده است.

منبع: The World Bank report , 2018: 3۰

تعدادی یارانه سبز از جمله یارانه‌هایی برای آزمایش خاک، مدل‌سازی مزارع که تکنیک‌های سازگار با محیط‌زیست و کشاورزی «هوشمند» را نشان می‌دهند و حفاظت از غلفزارها از نظر قیمتی وجود دارند. از سال ۱۹۹۹، برنامه‌ای به نام «دانه برای سبز» در چین ایجاد شد که برای کاهش تخریب زمین به کشاورزان پول می‌داد تا زمین‌های کشاورزی شکننده را به جنگل یا مرتع تبدیل کنند. برای مهار بیابان‌زایی، تحت یک برنامه یارانه‌ای در سال ۲۰۰۳ به کشاورزان پرداخت‌هایی بابت تبدیل زمین‌های چرا به غلفزار صورت گرفت. در سال ۲۰۱۱، چین یارانه زیست‌محیطی و سیستم جوایز برای حفاظت زیست‌محیطی از غلفزارها را اجرا کرد. پروژه مواد آلی خاک (که در سال ۲۰۱۴ به پروژه حفاظت از زمین‌های کشاورزی و بهبود کیفیت تغییر نام

داد) مواد و مشوق‌های اقتصادی برای کشاورزان به منظور بازیافت بقایای کشاورزی و ساختن خاک بالا^۱ فراهم کرد. با این حال، برای نشان دادن اهمیت آنها، بررسی OECD نشان داده که کمتر از یک درصد حمایت از تولیدکننده، شامل پرداخت‌های مربوط به اقدامات زیست محیطی خاص توسط تولیدکنندگان در دوره ۲۰۱۳-۲۰۱۵ است.

اصلاحات در دست اقدام

اصلاحات عمده یارانه‌های کشاورزی چین از جمله اصلاحات با محوریت محیط‌زیست، از حدود سال ۲۰۱۴ در دست اجرا بوده است، زمانی که سند مرکزی شماره یک، جایی که یارانه‌های قبلی بر «توسعه» تأکید کرد، خواستار «اصلاحات» شد و به این منظور اهمیت کیفیت غذا علاوه بر کمیت و نیاز به توسعه پایدار کشاورزی در بلندمدت برجسته گردید. اجرای «سیستم مسئولیت خانگی» در سال‌های ۱۹۷۸ تا ۱۹۸۴، یعنی زمانی که چین عملاً از رویکرد اقتصاد برنامه‌ریزی شده جدا شد، منجر به قرار گرفتن چین در میان گسترده‌ترین اصلاحات سیاست کشاورزی تا سال ۲۰۱۶ و پس از آن گردید.

مشخصاً سیاست‌های کشاورزی چین به طور فزاینده‌ای اهداف زیست‌محیطی را در طی چند سال گذشته دنبال کرده است. این تغییر عمدتاً از بالا به پایین است و نمی‌توان آن را در یک سخنرانی، استراتژی یا متن قانونی محوری ردیابی کرد و تنها چندین مورد از این تغییرات را می‌توان به عنوان نشانه‌ای از جهت‌گیری مجدد (سبز) سیاست حفظ کرد. در سال ۲۰۱۰ چین به طور رسمی توسعه کشاورزی پایدار را به عنوان هدف اصلی سیاست خود در بخش کشاورزی قرار داد. در سال ۲۰۱۴، چین در سند مرکزی شماره یک برای نخستین بار چارچوب بلندمدتی برای دستیابی به توسعه پایدار کشاورزی دنبال کرد. چین همچنین شیوه جدیدی از تفکر در مورد امنیت غذایی را پذیرفت که شامل نقش «متوسط» واردات در تحقق این هدف بود و بر اهمیت همسویی تولید با منابع داخلی و شرایط طبیعی تأکید کرد. یک سال بعد در سال ۲۰۱۵، شورای دولتی چین برنامه توسعه پایدار کشاورزی (۲۰۱۵-۲۰۳۰) را برای تسریع توسعه کشاورزی به منظور صرفه‌جویی در منابع، سازگاری با محیط‌زیست و حفاظت از اکوسیستم صادر کرد. این سند به دور از مدیریت گسترده کشاورزی، منابع فشرده و مضر به محیط زیست و به سمت کشاورزی متمرکز بر کیفیت و کارایی است. (کادر ۲) نکات برجسته بیشتری از طرح ارائه می‌دهد.

کادر ۲: نکات برجسته از برنامه توسعه پایدار کشاورزی چین، ۲۰۱۵-۲۰۳۰

برنامه توسعه پایدار کشاورزی چین که توسط وزارت کشاورزی در سال ۲۰۱۵ منتشر شد، اصول زیر را برای سال‌های ۲۰۳۰-۲۰۱۵ به منظور پوشش صنایع زراعی، دامداری و آبی‌پروری ارائه کرده است.

اصول: تطبیق ظرفیت تحمل زیست محیطی با تولیدات کشاورزی؛ ارتقای نوآوری در کنار اجرای حفاظت از محیط زیست؛ تقویت اقدامات کوتاه مدت کنترل آلودگی همزمان با ارتقای اقدامات بلندمدت برای استفاده پایدار از منابع؛ مقیاس‌گذاری مدل‌های موفق از طریق آزمون آزمایشی و نمایش آنها؛ استفاده از رهنمودهای دولتی و مشوق‌های بازار برای ترویج تولید پایدار.

تولید محصولات زراعی: کنترل آلودگی زمین‌های زراعی به دلیل استفاده از کود، آفت‌کش‌ها، فیلم‌ها و بسته‌بندی‌های پلاستیکی؛ حرکت به سمت استفاده علمی و کارآمد از نهاده‌ها؛ دستیابی به رشد صفر در استفاده از کود؛ دستیابی به رشد صفر در استفاده از آفت‌کش‌ها تا سال ۲۰۲۰؛ دستیابی به استفاده کامل یا بازیافت پلاستیک‌های کشاورزی و زباله‌های بسته‌بندی آفت‌کش‌ها تا سال ۲۰۳۰.

کشاورزی دام: اطمینان از کنترل همه‌جانبه آلودگی ناشی از تولیدات حیوانی؛ حمایت از استانداردسازی دامداری‌های متمرکز و مناطق تولیدی؛ بهبود جمع‌آوری، تصفیه و استفاده از فضولات دام؛ کنترل انتشار آلودگی دام؛ تقویت کنترل تولید و استفاده از داروهای دامپزشکی و افزودنی‌های خوراک؛ کنترل ظرفیت و تراکم تولید آبی‌پروری در مناطق ساحلی، رودخانه‌ها، دریاچه‌ها و مخازن؛ حمایت از استانداردسازی و احیای اکولوژیکی استخرهای آبی‌پروری.

منبع: The World Bank report , 2018: 31

امروزه، مقامات چینی اغلب به سخنرانی رئیس‌جمهور خود شی جین پینگ^۱ در نوزدهمین کنگره حزب کمونیست در اکتبر ۲۰۱۷ با تأکید بر رشد سبز و اقتصاد چرخشی به عنوان نقطه عطفی اشاره می‌کنند. سند مرکزی شماره یک ۲۰۱۸ نیز از این جهت که رسماً خواستار اصلاحات گسترده در استراتژی توسعه روستایی با تمرکز بر کشاورزی «سبز پایدار» شده قابل توجه است؛ و در واقع، سال ۲۰۱۸ موج دیگری از اصلاحات بخش کشاورزی با تمرکز بر حفاظت از محیط‌زیست، کشاورزی در مقیاس بزرگ، به قول معروف «شیوه‌های جدید تولید» و همچنین «ادغام صنعت اولیه، ثانویه و ثالثه روستایی» را به همراه داشته است. این اصلاحات حمایت از مزارع کوچک خانوادگی را از بین نبرده اما گام‌هایی برای هدف قرار دادن بهتر این مزارع و تا حدودی پیوند دادن این مزارع به شیوه‌های سبزتر کشاورزی برداشته شده است.

برخی از جهت‌گیری‌های اصلی سیاست کشاورزی که از سال ۲۰۱۴ رخ داده‌اند، به‌ویژه آن‌هایی که بر محیط‌زیست متمرکز شده‌اند در ادامه مطرح می‌گردند.

1. Xi Jinping

انحراف کمتر بازار در سال های اخیر باعث شده تا کشور چین به سمت کاهش سیاست های انحراف کننده تولید و تجارت حرکت کند. برای مثال، بین سال های ۲۰۱۴ تا ۲۰۱۷ حدود ۱۵ سال پس از الحاق چین به WTO در سال ۲۰۰۱، دولت چین حداقل قیمت های تضمینی پنبه، سویا، ذرت و شکر را کنار گذاشت و این نشان دهنده استراتژی جدیدی برای حرکت به سمت تحریف کمتر بازار از طریق اشکال حمایت به وسیله «تفکیک یارانه ها از قیمت ها» بود. از سال ۲۰۱۸، کف قیمت برنج نیز در حال اصلاح بود و یارانه نامشخص تولیدکننده برای برنج، ذرت و سویا به جای آن پیشنهاد شد. این امر برخلاف مسیری است که بین سال های ۲۰۰۸ و ۲۰۱۴ دنبال شد، یعنی زمانی که حداقل قیمت های مواد غذایی داخلی را بالاتر از قیمت های بین المللی و تقویت ذخایر افزایش قیمت غلات می شد؛ اما قیمت های مواد غذایی داخلی را بالاتر از قیمت های بین المللی و تقویت ذخایر مبتنی بر سیاست می کرد. اگرچه در خصوص حفاظت از محیط زیست چندین برنامه یارانه کشاورزی - محیط زیستی قبل از سال ۲۰۱۵ انجام شده است؛ اما چند برنامه اصلاح شده برای کاهش اثرات زیست محیطی مزارع در سال ۲۰۱۵ و قبل از آن به اجرا درآمده است. به عنوان مثال در سال ۲۰۱۴، دولت چین تلاش های خود را برای کاهش تخریب زمین با شروع به افزایش برنامه «غلات برای سبز»^۱ افزایش داد. طبق این برنامه، دولت چین به کشاورزان برای تبدیل زمین های کشاورزی شکننده به جنگل یا مرتع یارانه پرداخت می کند. این یارانه ها همچنین با سیاست های جدید در مورد آلودگی مواد مغذی همسو شدند. در سال ۲۰۱۵، دولت سیاست «رشد صفر» را برای مصرف کودهای مصنوعی اتخاذ کرد و خواستار آن شد که مصرف کودهای شیمیایی بین سال های ۲۰۱۵ تا ۲۰۲۰ بیش از ۱ درصد در سال رشد نکند. برای همراهی با این اهداف، پول بیشتری برای آزمایش خاک اختصاص یافته و ۱۳ درصد مالیات بر ارزش افزوده کود شیمیایی احیا شد. در سال ۲۰۱۵، دولت چین همچنین برنامه ای با نام پروژه حفاظت از زمین های کشاورزی و بهبود کیفیت تدوین و مواد اولیه و مشوق های اقتصادی را برای تشویق کشاورزان به بازیافت پسماندهای کشاورزی و ساختن خاک برتر ارائه کرد و دولت تحت سیاست آزمایشی «فرجه منابع کشاورزی»^۲، مکانیسمی را آزمایش نمود که مطابق آن، به خانوارهای کشاورز برای کاهش استفاده از کودهای مصنوعی و افزایش پذیرش آفت کش های با راندمان بالا، سمیت کم^۳ و آفت کش های کم باقی مانده،^۴ غرامت پرداخت می کرد.^۵

کاهش مصرف بی رویه کود نیز یکی از دلایل بازنگری سه برنامه از چهار برنامه عمده یارانه ای که مورد بحث قرار گرفت، ابتدا به صورت آزمایشی در سال ۲۰۱۵ و سپس در سطح ملی در سال ۲۰۱۶ ارائه شد. پرداخت های

1. Grain for Green

2. Agricultural Resources Respite (APR)

3. Low toxicity

4. Low residue pesticides

۵. این برنامه همچنین شامل اقداماتی برای رسیدگی به آلودگی خاک های کشاورزی با فلزات سنگین و اشکال مختلف آلودگی منبع غیر نقطه ای از دام، آبیاری و مزارع کشاورزی بود.

مستقیم برای غلات و یارانه بذر بهبود یافته نیز در یارانه کشاورزی حفاظتی ادغام گردید. هدف این اصلاحات هم «حفاظت از بهره‌وری زمین‌های کشاورزی» و هم «حمایت از مقیاس مناسب تولید مواد غذایی» بود. اکثریت این وجوه یارانه‌ای (حدود ۸۰ درصد) قرار بود به کشاورزان غلات به شرط حفظ حاصلخیزی خاک («یارانه حفاظت از حاصلخیزی زمین‌های کشت شده») اختصاص داده شود. وزارت کشاورزی چین در سال ۲۰۱۸ اعلام کرد که هدف رشد صفر کود، دو سال زودتر از موعد مقرر محقق گردید.

در سال ۲۰۱۸، حفاظت از محیط‌زیست تقریباً در تمام سیاست‌های کشاورزی در سندی تهیه شده توسط وزارت کشاورزی برای سال اعلام شده ذکر گردید (از این پس «سند ۲۰۱۸» نامیده می‌شود). برای مثال، یارانه ماشین‌آلات به صراحت طیفی از تکنیک‌های کشاورزی سبز از جمله کاشت بدون خاک‌ورزی، آفت‌کش‌های با راندمان بالا، آبیاری در راستای صرفه‌جویی در آب، بازیافت ساقه و کاه (حذف یا بازگرداندن به خاک)، بازیافت لایه‌های پلاستیکی، استفاده از کود دامی و موارد خاص استان را در اولویت قرار می‌دهد. بخشی از سند ۲۰۱۸ در مورد حمایت از «اُپراتورهای کشاورزی نوع جدید»^۱ که در ادامه مورد بحث قرار می‌گیرد و چندین اشاره به این بازیگران کشاورزی با محوریت کسب و کار دارد که در سبز شدن کشاورزی نقش ایفا می‌کنند. بخشی از طرح توسعه برندها و محصولات منطقه‌ای در ادامه مورد بحث قرار می‌گیرد.

حفاظت محیط‌زیست هدف اولیه چندین برنامه پشتیبانی از کشاورزی است. یکی از این‌ها احتمالاً به کشاورزان پرداخت‌های مستقیم دارد یا از نظر اقتصادی به کشاورزان انگیزه می‌دهد تا زمین‌هایشان را شخم بزنند یا به تغییر موقعیت زمین بپردازند (این برنامه تحت فصل «تعدیل ساختار کشاورزی» است). سند ۲۰۱۸ همچنین یک بخش کامل را به برنامه‌های حمایت از حفاظت منابع زیست‌محیطی و جلوگیری از آلودگی منبع غیرنقطه‌ای^۲ اختصاص می‌دهد. این بخش چندین برنامه آزمایشی از جمله یکی برای رسیدگی به مشکل آلودگی «کود گیاهی»^۳ پلاستیکی (با جمع‌آوری، بازیافت و فیلم با کیفیت بهتر)، بهره‌برداری بیش از حد از آب‌های زیرزمینی (با اقدامات صرفه‌جویی در مصرف آب)، آلودگی خاک به فلزات سنگین (از جمله با بازنشستگی زمین)، از بین رفتن مواد آلی خاک (با اقدامات ساخت‌وساز و حفاظت از آن)، استفاده بیش از حد از کود مصنوعی (جایگزینی با کود آلی)، آلودگی فضولات دام (با بهبود تصفیه و استفاده مجدد) و همچنین صید بی‌رویه و چرای بی‌رویه دام را پیش‌بینی می‌کند.

درنهایت، بخشی در مورد حمایت از «خدمات توسعه تکنولوژی سبز و کارآمد» به شدت بر تدوین خدمات توسعه‌ای که در خدمت حفاظت از محیط‌زیست هستند، متمرکز است. این سند پیش‌بینی‌کننده حمایت از

1. New type agricultural operators
2. Non point source
3. Mulch

نمایش و انتشار «تکنولوژی سبز، پربازده و کارآمد» برای تولید محصولات سبزتر و با کیفیت بالاتر است. هدف نه‌تنها تمرکز بر برنج، گندم و ذرت است بلکه بهبود (و احتمالاً سبز) تولید غده^۱، سویا، غلات جزئی و لوبیا، پنبه، دانه‌های روغنی، شکر، میوه‌ها، سبزیجات و چای می‌باشد. برنامه‌های دیگر برای حمایت از توسعه و پذیرش نژادهای دام بهبود یافته، ماشین‌آلات کشاورزی برای کشت زیرزمینی و مدل‌های توسعه مردمی است.

یکپارچه‌سازی، تشدید و نوسازی مزارع

جهت دیگر اصلاحات یارانه‌ها در سال‌های اخیر، تسریع در تجمیع و نوسازی مزارع بوده است. برای این منظور، از یک طرف رویکرد توسعه‌ای و حمایتی از طبقه جدیدی از بازیگران حرفه‌ای کشاورزی و از طرف دیگر، حمایت از ادغام و ارتقاء زنجیره ارزش کشاورزی مطرح است.^۲ یکی از دلایل بیان شده برای اصلاح یارانه‌های کشاورزی در سال ۲۰۱۶-۲۰۱۵، تمایل به حمایت از مزارع بزرگ و ظهور انواع جدیدی از مشاغل کشاورزی و در عین حال ادامه حمایت از درآمد کشاورزان دانه کوچک^۳ به شیوه هدفمندتر است. بخشی از بسته «حمایت از کشاورزی» اکنون برای تولیدکنندگان غلات در مقیاس بزرگ‌تر و «انواع جدید مشاغل کشاورزی» که منجر به افزایش تنوع محصولات کشاورزی شده‌اند، مورد هدف قرار گرفته است.^۴ دریافت‌کنندگان این یارانه‌ها ممکن است شامل مزارع بزرگ خانوادگی، مزارع شرکتی، تعاونی‌های کشاورزی حرفه‌ای و خدمات کشاورزی «اجتماعی» شوند. به نظر می‌رسد که انواع جدید مشاغل کشاورزی به مشاغلی اشاره دارد که خدمات مختلف کشاورزی مانند مدیریت حرفه‌ای آفات، مدیریت مزرعه کلید در دست،^۵ خدمات مشاوره‌ای و اجاره تجهیزات را ارائه می‌دهند. به نظر می‌رسد ویژگی وحدت‌بخش این بازیگران جدید «این است که آنها به کشاورزی به عنوان یک تجارت نگاه می‌کنند»^۶ در همین راستا، یک بخش کامل از سیاست‌های کشاورزی اعلام شده توسط وزارت کشاورزی برای سال ۲۰۱۸ («سند ۲۰۱۸») به «توسعه اپراتورهای کشاورزی نوع جدید» اختصاص داده شد. این اپراتورها برای چشم‌اندازی که در آن «سیستم‌های کشاورزی حرفه‌ای» برای «رهبری همه افراد دیگر» اساسی هستند، در نظر گرفته شدند. برای حرکت در این مسیر، دولت خواستار آموزش یک میلیون متخصص کشاورزی از جمله «اپراتورهای جوان مزرعه‌دار مدرن، مدیران حرفه‌ای کشاورزی، خدمات اجتماعی کشاورزی

1. Tubers

۲. وزارتخانه‌های کشاورزی و دارایی در سال ۲۰۱۶ خواستار اصلاح یارانه‌ها شدند تا دقت، هدف‌گذاری و اثربخشی یارانه‌های کشاورزی را افزایش دهند، توسعه پایدار کشاورزی را ارتقا دهد، روند نوسازی کشاورزی را افزایش دهند و چشم‌انداز «کشاورزی قوی، کشاورز ثروتمند و روستای زیبا» را تحقق بخشند.

3. Small grain farmers

۴. ماهیت این یارانه‌ها در اسناد سیاستی سطح بالا مشخص نشده است. به عنوان مثال، یارانه‌ها برای بهبود مزارع مانند تأسیسات ذخیره‌سازی غلات، تجهیزات خشک کردن غلات و سایر امکانات در مزرعه قرار است پرداخت شود.

5. Turnkey Farm Management

۶. حمایت از این مشاغل کشاورزی نیز در قالب آموزش، بازارهای تضمین شده (از طریق تدارکات عمومی) و سیاست‌های استفاده از زمین ترجیحی، مالیات و اعتبار ارائه می‌شود.

و برنامه‌های صنعتی ضد فقر کشاورزی» شد. سایر ابزارهای ارائه شده برای حمایت از انواع جدید بازیگران در سند ۲۰۱۸ شامل تدارکات عمومی خدمات، همچنین ظرفیت‌سازی و اعتبار برای تعاونی‌های کشاورز «توانمند»، انجمن‌های فنی تخصصی و سایر اپراتورهای دخیل در آموزش کشاورزان می‌باشد. در کل ظرفیت‌سازی می‌تواند کشاورزی سبز و زیست‌محیطی، استانداردهای تولید، فرآوری و بازاریابی را پوشش دهد. در همین حال، برای بازگشایی و تسریع اعتبار، سند ۲۰۱۸ خواستار ایجاد سیستم تضمین اعتبار ملی کشاورزی است. هدف از این طرح نه تنها حمایت از تولید غلات بلکه حمایت از دامپروری و آبریز پروری، «صنایع تخصصی»، «کسب و کارهای جدید روستایی» و «ادغام روستایی اولیه-ثانویه-ثالثه» (برای ساخت مزارع با کیفیت بالا، استفاده از ماشین‌آلات پیشرفته و تجهیزات و مطابق با استانداردهای تولید سبز) است.

ادامه سند ۲۰۱۸ در مورد «ادغام صنعت روستایی» می‌باشد که اشاره‌ای به مفهوم رایج ادغام «صنایع اولیه، ثانویه و ثالثه روستایی» است. برای پیشبرد ادغام و ارتقاء زنجیره‌های ارزش - که به نظر می‌رسد محور این ایده است - دولت حمایت مستمر از «پارک‌های صنعتی کشاورزی مدرن» موجود و جدید را پیش‌بینی می‌کند که بر اساس توصیه‌های سطح استان هدایت می‌شوند. همچنین دولت خواستار حمایت از توسعه «صنایع روستایی»، زنجیره‌های ارزش ویژه محصولات، گردشگری کشاورزی و کشاورزی چندمنظوره به طور کلی، کشاورزی «هوشمند» (اشاره‌ای احتمالی به استفاده از تکنولوژی اطلاعات و ارتباطات در کشاورزی) و صنعتی‌سازی کشاورزی با سرمایه‌گذاری در مواردی مانند پردازش، بسته‌بندی، بسترهای اطلاعاتی، تجارت الکترونیک و سایر زیرساخت‌ها یا ظرفیت‌های بازاریابی شد. بخش دیگر از سند ۲۰۱۸ به ایده «تعدیل ساختاری» اختصاص دارد و این امر موضوعات مختلفی را از تناوب زراعی گرفته تا توسعه تولید علوفه برای گاوهای شیری و توسعه «کشاورزی تخصصی محلی» شامل می‌شود. همچنین پرورش برندهای منطقه‌ای، همچنین شرکت‌ها و محصولات منطقه‌ای را با تمرکز بر ایمنی مواد غذایی، کارایی، حفظ منابع و حفاظت از محیط‌زیست نیز مدنظر قرار دارد.

هدف‌گذاری کشاورزان غلات

در حالی که اصلاحات سه یارانه در سال ۲۰۱۶، بودجه‌ای را برای حمایت از انواع جدیدی از مشاغل بخش کشاورزی از جمله عملیات کشاورزی فشرده و بزرگ کنار گذاشت، این یارانه همچنان بخش عمده‌ای از پرداخت‌ها را برای مزارع خانوادگی که عمدتاً مزارع کوچک هستند به خود اختصاص داده است. درواقع اصلاحات، این پرداخت‌ها را مجدداً بر روی کشاورزان فعال غلات با حذف (حداقل به صورت اسمی) زمین‌های قابل کشت رها یا تبدیل شده و حتی زمین‌های مورد استفاده برای کشت محصولات ویژه و حیوانات (که ممکن

است، به عنوان فعالیت های کشاورزی سودآورتر دیده شود)، متمرکز کرد. یارانه ها نیز در حال تعدیل هستند تا به جای دارندگان زمین های قراردادی به کشاورزان و کشتکاران پرداخت شود.^۱

حداقل از سال ۲۰۰۹، یارانه های مستقیم پولی از طریق انتقال الکترونیکی وجوه به کشاورزان پرداخت شده است. پرداخت ها توسط دفاتر مالی در سطح کشور به حساب های شخصی کشاورزان نزد بانک های محلی یا تعاونی های اعتباری واریز شده است. این سیستم احتمالاً برای تسهیل مدیریت بسیاری از برنامه های یارانه ای که در دسترس کشاورزان می باشد، ایجاد شده و احتمالاً هزینه تقلب را کاهش می دهد (The world bank, 2018).

جمع بندی

در ابتدا با نگاهی به اهداف سیاست کشاورزی چین در سال ۲۰۰۴، هدف امنیت غذایی بود که هنوز در آن زمان به عنوان سیاست «تکا به خود» در غذاهای اصلی شناخته می شد و از درآمد کشاورز حمایت می کرد. همچنین بحث هایی در مورد اینکه کدام یک از این ها باید اولویت داشته باشد، وجود داشت. ده سال بعد در سال ۲۰۱۴، سند مرکزی شماره ۱ چین به عنوان سندی که جهت سیاست ها را در آینده تعیین می کند اصلاحات آینده را اعلام و خواستار نوسازی و توسعه پایدارتر بخش کشاورزی شد. هدف از خوداتکایی غذایی در این مرحله کمتر شد و در کنار آن، هدف نوسازی بخش کشاورزی چین مطرح و پذیرش مفهوم توسعه کشاورزی پایدار آغاز گردید. در سال ۲۰۱۵، استراتژی به این نام اتخاذ شد. در سال ۲۰۱۴، جهت های کلیدی اصلاحات در سیاست های حمایت از مزارع چین شامل موارد زیر است: ۱- کاهش هدف خودکفایی یا امنیت غذایی آن؛ ۲- کاهش انحراف بازار؛ ۳- سبز کردن کشاورزی (از جمله از طریق تحکیم و تشدید بخش)؛ ۴- نوسازی بخش کشاورزی (از طریق تثبیت، تشدید و حرفه ای سازی آن) بدون کنار گذاشتن حمایت از مزارع کوچک خانوادگی؛ و ۵- هدفمندی بهتر یارانه ها (به ویژه کشاورزان غلات و سایر ذینفعان مورد نظر). تا سال ۲۰۱۵، حمایت از مزارع به شدت افزایش یافت و بیش از ۵۰ برنامه از جمله برنامه هایی برای حمایت از بهره وری و کمک به کشاورزان در مدیریت ریسک در حال اجرا بود. این برنامه ها شامل یارانه برای تولید کود در قالب کاهش هزینه های انرژی و حمل و نقل و معافیت مالیات بر ارزش افزوده برای تولیدکنندگان داخلی کود می شد و حتی برنامه هایی برای محیط زیست وجود داشت. در سال ۲۰۱۵، برنامه توسعه پایدار کشاورزی خواستار رشد صفر مصرف کود و آفت کش تا سال ۲۰۲۰ و افزایش آلودگی ناشی از دامپروری شد و در آن سال، چین مالیات بر ارزش افزوده بر کود را اعمال کرد. چین همچنین شروع به اجرای برنامه های اختصاصی یارانه زیست محیطی نمود. این ها شامل برنامه هایی برای آزمایش خاک و تجاری سازی فرمول کودها و آزمایش آفت کش های کم سمیت بود. سپس در سال ۲۰۱۶، چین مسیر اصلاحات اساسی را آغاز کرد و سه یارانه اصلی حمایت از درآمد

۱. بیشتر یارانه ها به کسانی داده می شود که زمین را قرارداد می بندند و نه لزوماً کسانی که روی آن کشت می کنند.

اعم از یارانه نهاده و یارانه برای کشاورزان بذر و غلات (که در بیشتر موارد مانند برنامه‌های پرداخت مستقیم عمل می‌کرد) را ادغام نمود. همچنین چین اقداماتی را برای هدف قرار دادن بهتر کشاورزان کوچک و فعال غلات انجام داد. در همین حال دولت شروع به حذف تدریجی تضمین حداقل قیمت برای برخی کالاها کرد. بین سال‌های ۲۰۱۴ تا ۲۰۱۷، آن‌ها را برای پنبه، سویا، ذرت و شکر لغو کرد و از سال ۲۰۱۸، دولت چین به دنبال اصلاح یارانه‌ها برای برنج بود و همچنین برنامه یارانه جدیدی برای برنج، سویا و ذرت طراحی نمود. از آن زمان به بعد، ملاحظات زیست‌محیطی در برنامه‌های حمایت از مزارع وارد شده است. تقریباً تمام برنامه‌های حمایتی مزرعه اعلام شده از سال ۲۰۱۸ دارای ملاحظات محیط‌زیستی هستند. به عنوان مثال، یارانه ماشین‌آلات برای تجهیزات کشاورزی سبز در اولویت قرار دارد. هدف از حمایت خدمات ترویجی کشاورزی درواقع تمرکز بر کشاورزی «سبز، پرمحصول و کارایی بالا» است و طیف کاملی از برنامه‌های آزمایشی زیست‌محیطی مربوط به پلاستیک‌های کشاورزی، استفاده از آب‌های زیرزمینی، آلودگی خاک‌ها با فلزات سنگین، ساخت خاک بالا، استفاده از منابع کود آلی، مدیریت ضایعات دام و صید بی‌رویه و چرای بی‌رویه انجام می‌شود.

۲-۳- جمهوری کره: اصلاح یارانه کشاورزی با تمرکز بر تلاش برای حمایت از مزرعه سبز

تاریخچه مختصری از سیاست کشاورزی

کره از دیرباز در کنار ژاپن، نروژ و ایسلند در میان بخش‌های کشاورزی بیشترین حمایت را در OECD داشته است. تمرکز کره بر امنیت غذایی به عنوان «اتکای مشترک بر تجارت، تولید داخلی و خودکفایی غذایی» تعریف شده است. امنیت غذایی، هدف اصلی سیاست حمایتی کره از بخش کشاورزی می‌باشد، زیرا کره زمانی که از کمبود شدید غذا در دهه ۱۹۶۰ به خودکفایی غذایی در اواخر دهه ۱۹۷۰ رسید یک دوره ناامنی در غذا را تجربه کرد.^۱ با این حال، اهداف سیاست کشاورزی کره در ۵۰ سال گذشته تکامل یافته و به طور فزاینده‌ای حمایت از درآمد خانوارهای کشاورز به سمت یکپارچه‌سازی مزرعه و حفاظت از محیط‌زیست مورد توجه دولت کره قرار گرفته است.

طی دهه ۱۹۹۰ تا ۲۰۰۰ یارانه‌های کشاورزی برای برنج در کره جنوبی شامل حداقل قیمت تضمینی توسط دولت بود. به علاوه، تعرفه‌های بالا که از تولیدکنندگان داخلی در برابر رقابت خارجی محافظت می‌کرد بر اساس «سیستم قیمت مضاعف غلات»^۲ بود که در آن دولت غلات را از کشاورزان خریداری کرده و با قیمت کمتری

۱. در طول دهه‌های ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰، استفاده از ماشین‌آلات کشاورزی، مواد شیمیایی کشاورزی و بهبود استفاده از بذر گسترش یافت، آبیاری بهبود یافت و عملکرد برنج (خشک یا آبیاب نشده) حدود ۸۷ درصد (از حدود ۴ تن در هکتار به ۶ تا ۷ تن در هکتار) افزایش یافت. در طول دهه ۱۹۷۰، دولت کره سعی کرد مصرف برنج را کاهش دهد تا شکاف بین عرضه و تقاضای داخلی ایجاد شود.

2. Double grain price system

به مصرف‌کنندگان می‌فروخت. در همان زمان، تعرفه‌های وارداتی بالایی برای برنج، گوشت و محصولات لبنی اعمال شد و بسیاری از موانع غیرتعرفه‌ای (از جمله موانع اداری، انحصار واردات و محدودیت‌های بهداشتی) از بازارهای داخلی کالاهای بسیاری محافظت کرد. دولت همچنین به میزان کمتری از تولید به وسیله پرداخت مستقیم به کشاورزان و یارانه برای مواردی مانند کود حمایت نمود.

سیاست حمایت از قیمت برنج در کره از اواسط دهه ۱۹۹۰ به تدریج اصلاح شد. پس از اجرایی شدن توافق اروگوئه در سال ۱۹۹۵، کره شروع به پرداخت‌های مستقیم برای ادامه حمایت از درآمد کشاورزان کرده و در عین حال تصمیمات تولیدی کشاورزان را کمتر تحریف^۱ نمود. بزرگ‌ترین برنامه پرداخت مستقیم که تا سال ۲۰۰۵ معرفی نشده بود از درآمد کشاورزان برنج حمایت می‌نمود (کادر ۳). قبل از آن، پرداخت‌های مستقیم برای بازنشستگی پیش از موعد (۱۹۹۷)، کشاورزی دوستدار محیط‌زیست (۱۹۹۹) و مناطق کمتر مستعد (۲۰۰۴)^۲ در نظر گرفته شده بود. در سال (۲۰۰۵) پرداخت‌های مستقیم (در کنار پشتیبانی درآمدی) برای حفاظت از چشم‌انداز روستایی و جبران خسارت (با محاسبه قیمت‌های پایین‌تر)^۳ انجام شد. در سال ۲۰۱۲، پرداخت‌های مستقیم برای کشاورزان، زمین‌های مرتفع و کوهستانی به حمایت‌های قبلی اضافه گردید. در سال (۲۰۰۱) یک برنامه بیمه یارانه‌ای محصول نیز اجرا شد، در حالی که اینها در وهله اول برنامه‌های حمایت از درآمد هستند؛ اما از اهداف سیاست ثانویه از جمله یکپارچه‌سازی مزارع و حفاظت از محیط‌زیست نیز حمایت می‌کنند.

با چند برابر شدن برنامه‌های پرداخت مستقیم، سهم آنها از هزینه‌های کشاورزی نیز افزایش یافت. هزینه پرداخت‌های مستقیم از ۰٫۸ درصد از هزینه‌های کشاورزی در سال ۱۹۹۷ به ۹٫۶ درصد در سال ۲۰۱۲ افزایش یافت. پرداخت‌های مستقیم برای برنج ۶۸ درصد از کل پرداخت‌های مستقیم کشاورزی را تشکیل می‌داد.

اصلاح یارانه‌ها در کره

از اواسط دهه ۱۹۹۰، اصلاحاتی برای حرکت در جهت سبز کردن یارانه‌های کشاورزی اتخاذ شده است. در سال ۱۹۹۳، برنامه‌های مدیریت تلفیقی مواد مغذی و مدیریت تلفیقی آفات معرفی گردید و از سال ۱۹۹۶، سیاست قیمت‌های مواد شیمیایی کشاورزی از آن پیروی کرد. یارانه‌های کود به تدریج بین سال‌های ۱۹۹۶ و ۲۰۰۵ حذف و آفت‌کش‌ها از سال ۲۰۰۷ مشمول مالیات شدند، زیرا مدت‌ها بود که کشاورزان کره‌ای به یکی از شدیدترین مصرف‌کنندگان کود و آفت‌کش‌ها در جهان تبدیل گردیده بودند. تا سال ۲۰۱۵، شدت مصرف کود نسبت به اوج خود در سال ۲۰۰۵ (بر اساس داده‌های فائو ۲۰۱۸)، ۴۴ درصد کاهش یافت و به صورت مطلق، کمتر از نصف سطح اوج مصرف کود در سال ۱۹۹۷ بود. با این حال، استفاده از آفت‌کش‌ها برای مدت

1. Distort

۲. دولت دومی را به عنوان یک پرداخت کشاورزی و زیست محیطی به حساب می‌آورد.

۳. در سال ۲۰۰۸، در تلاش برای بهبود هدفمندی یارانه‌ها، اقدامات نظارتی برای به حداقل رساندن پرداخت‌ها به مالکان غیر واجد شرایط انجام شد.

طولانی در نرخ بالای ۱۱ تا ۱۵ کیلوگرم در هکتار (حداقل از سال ۲۰۰۰ بر اساس داده‌های OECD 2008 و فائو از سال ۲۰۰۲ تا اخیر) در نوسان بوده است.

اصلاحات با محوریت محیط‌زیست پس از تصویب قانون ترویج کشاورزی دوستدار محیط‌زیست در سال ۱۹۹۷^۱ شدت گرفت. در سال ۱۹۹۹، دولت پرداخت مستقیم برای کشاورزی دوستدار محیط‌زیست را ارائه کرد که این برنامه هنوز هم ادامه دارد.^۲ بودجه آن در سال ۲۰۱۸ حدود ۳۸,۷ میلیون دلار بود (۴۳,۵ میلیارد KRW^۳) - اگرچه فقط ۲۳,۵ میلیون دلار (۲۶,۴ میلیارد KRW) برای محصولات زراعی در نظر گرفته شد؛ اما مابقی برای دام اختصاص یافت. کشاورزان به ازای تعداد هکتارهایی که با مجموعه‌های تعریف شده از شیوه‌های کشاورزی سازگار با محیط‌زیست مطابقت دارند، دستمزد دریافت می‌کنند (و هنوز هم این شیوه دریافت دستمزد ادامه دارد). مبلغ پرداختی بر اساس تفاوت برآورد شده در هزینه بین کشاورزی متعارف و سازگار با محیط‌زیست است. پرداخت‌های بالاتری برای کشاورزی ارگانیک در مقایسه با کشاورزی بدون آفت‌کش^۴ ارائه می‌شود. این پرداخت‌های مستقیم برای کمک به کشاورزان در گذار از روش‌های معمولی به روش‌های دوستدار محیط‌زیست بوده (و هنوز هم هستند) و به همین ترتیب، حداکثر برای دوره سه تا پنج ساله در دسترس کشاورزان است.^۵ پس از آن دوره، انتظار می‌رود کشاورزان محصولات دارای گواهی را بفروشند که به آنها امکان می‌دهد هزینه‌های کشاورزی را به خریداران منتقل کنند.

در سال ۲۰۰۵، پرداخت مستقیم دیگری با محوریت محیط‌زیست برای حفاظت از چشم‌انداز روستایی انجام شد و بودجه‌ای بالغ بر ۸,۳ میلیون دلار (۹,۳ میلیارد KRW) در سال ۲۰۱۸ به آن اختصاص یافت. در سال ۲۰۰۹ - پس از یک دوره آزمایشی در سال ۲۰۰۴ - پرداخت‌های مستقیم برای تولید ارگانیک دام مطابق با HACCP^۶ به پرداخت‌های کشاورزی سازگار با محیط‌زیست اضافه شد. در سال ۲۰۱۸، فقط کمتر از ۱۵,۵ میلیون دلار (۱۶,۶ میلیارد KRW) برای پرداخت‌های دام در نظر گرفته شد. به طور کلی، پرداخت‌های مستقیم محیط‌زیست کشاورزی ۲ درصد از کل پرداخت‌های مستقیم را در سال ۲۰۱۸ تشکیل می‌دهد که اگر پرداخت‌های مناطق کمتر مستعد به عنوان بخش‌های محیط زیستی نیز در نظر گرفته شود در مجموع به ۴ درصد افزایش می‌یابد.

۱. از آن زمان، دولت برنامه‌های پنج‌ساله‌ای را برای کشاورزی دوستدار محیط‌زیست اتخاذ کرده است. اولین مورد، طرحی برای شیوه‌های کشاورزی دوستدار محیط‌زیست، برای سال‌های ۲۰۰۱-۲۰۰۵ بود.

۲. پس از تصویب پرداخت مستقیم در سال ۱۹۹۹، درصد زمین‌های کشاورزی که رویه‌های واجد شرایط در آن اتخاذ شد از ۰,۲ درصد در سال ۲۰۰۱ به ۱۲,۲ درصد در سال ۲۰۰۹ افزایش یافت. تا سال ۲۰۱۱، شیوه‌های کشاورزی ارگانیک تنها در ۱,۱ درصد از زمین‌های کشاورزی پذیرفته شده بود. در سال ۲۰۱۸، دولت نرخ‌های پرداخت مستقیم را برای کشاورزی دوستدار محیط‌زیست را افزایش داد.

۳. وون واحد پول رسمی کره جنوبی

۴. استاندارد گواهی محصولات کشاورزی ارگانیک کره به سال ۲۰۰۱ برمی‌گردد، زمانی که در کنار دو گواهینامه دیگر برای محصولات کشاورزی بدون آفت‌کش و کم آفت‌کش معرفی شد. دومی تا سال ۲۰۱۵ حذف شد.

۵. سه سال برای کشاورزی بدون آفت‌کش و پنج سال برای ارگانیک

از دهه ۲۰۰۰، یارانه‌هایی از طریق نهادهای دولتی محلی برای کمک به تأمین مالی ایجاد مناطق کشاورزی سازگار با محیط‌زیست تعیین شد و از طریق سازمان‌های کشاورزی، ارائه گردید. این یارانه‌ها به تأمین مالی تسهیلات و تجهیزات برای تولید، توزیع و آموزش در مناطقی با حداقل ۱۰ هکتار و مشارکت بیش از ۱۰ خانوار کشاورز در کشاورزی سازگار با محیط‌زیست^۱ کمک می‌کند. در اواسط دهه ۲۰۰۰ بین دو نوع منطقه تمایز قائل شدند: مجتمع‌های سطح منطقه و مجتمع‌های وسیع. این مناطق بیش از ۶۰۰ هکتار است و حمایت از آنها به صورت بسته‌های مالی سه ساله است که ۴۰ درصد توسط بودجه ملی، ۴۰ درصد توسط بودجه دولت محلی و ۲۰ درصد توسط خود شخص تأمین مالی می‌شود. منابع تأمین مالی برای ایجاد عملیات کشاورزی، نه تنها برای سیستم‌های یکپارچه کشت و دام است بلکه برای سرمایه‌گذاری در توزیع، آموزش و امکانات گردشگری نیز مورد استفاده قرار می‌گیرد.

در سال ۲۰۰۲، ایجاد طرح قرارداد مدیریت تنوع زیستی به نهادهای دولتی محلی اجازه داد تا به کشاورزان برای نگهداری پناهگاه حیوانات، خوراک یا زیستگاه در مزارع خود به صورت قراردادی پرداخت کنند. اقدامات معتبر شامل برداشت جزئی برنج، کاشت جو زمستانه، آبیاری شالیزار زمستانه و تأمین کاه برنج است. در سال ۲۰۱۶، ۲۴ شهر و شهرک در تأمین برنامه شرکت کردند.

یارانه‌های کود تا سال ۲۰۱۵ به طور کامل حذف شدند؛ اما دولت برنامه حمایت از «کود سازگار با محیط‌زیست» را حفظ کرد. این برنامه از بازیافت محصولات جانبی کشاورزی با پرداخت یارانه ثابت برای هر کیسه کود که معیارهای برنامه را برآورده می‌کند، حمایت می‌نمود. همچنین این برنامه یارانه‌ای شامل یک برنامه متفاوت است که از دهه ۱۹۶۰ به منظور حمایت از کشاورزان برای بهبود کیفیت خاک زمین خود، به ویژه خاک‌های اسیدی و آن‌هایی که اخیراً به فلزات سنگین آلوده هستند، اجرا شده است. همچنین حمایت برای شالیزارهایی که اسید سیلیسیک کم یا غنی از خاکستر آتشفشانی هستند در اولویت قرار دارد. دولت محلی یک پنجم یارانه بهبود خاک را تأمین می‌کند.

مجموعه دیگری از برنامه‌ها از توزیع و ترویج محصولات کشاورزی سازگار با محیط‌زیست با تأمین مالی مشترک از طرح‌های مختلف حمایت می‌کند. مثلاً فعالیت‌های سرمایه‌گذاری مشترک از مداخلات افزایش آگاهی و هدف قرار دادن سازمان‌های تولیدکننده و مصرف‌کننده گرفته تا توسعه مراکز لجستیک تخصصی و عملیات بازاریابی عمده‌فروشی و خرده‌فروشی را تأمین مالی می‌کند. برنامه دیگر با تأمین مالی برای فعالیت‌های مرتبط با تجارت شامل محصولات کشاورزی سازگار با محیط‌زیست است که توسط بازیگرانی مانند تعاونی‌های کشاورزان، مصرف‌کنندگان و تجارت الکترونیک انجام می‌شود (تأمین ۸۰ درصد هزینه‌های پروژه). یکی از برنامه‌ها، وام‌های تخفیفی را در اختیار فروشگاه‌های متخصص در خرده‌فروشی محصولات کشاورزی سازگار با محیط‌زیست قرار می‌دهد. فروشگاه‌ها برای واجد شرایط بودن باید حداقل الزامات فروش و تأمین‌کننده را

۱. در طول دوره ۲۰۰۱-۲۰۰۵، ۱۹۱ منطقه دوستدار محیط‌زیست ایجاد شد.

برآورده نمایند و می‌توانند وجوه را برای هزینه‌های افتتاح یا خرید نمایشگرها و تجهیزات سردسازی استفاده کنند. دولت همچنین خرید عمومی مواد غذایی برای مدارس، بیمارستان‌ها و سایر مؤسسات جهت تضمین بازار غذاهای فرآوری شده سازگار با محیط‌زیست را مورد توجه قرار داده است.

درنهایت، برنامه توسعه کشاورزی، روستایی و صنایع غذایی ۲۰۲۲-۲۰۱۸ به عنوان یک برنامه پرداخت زیست‌محیطی جدید بر اساس مناطق کشاورزی معرفی شده است (The world Bank, 2018).

کادر ۳: سیاست‌های حمایتی برنج (قیمت) کره

بین سال‌های ۱۹۴۸ تا ۲۰۰۵، دولت کره از قیمت‌های داخلی برنج با خرید بیشتر تولیدات این کشور حمایت کرد. از دهه ۱۹۷۰، دولت برای برنج، بیش از مصرف‌کنندگان هزینه پرداخت کرده و با ممنوعیت افزایش واردات برنج، از این سیستم محافظت نمود. در سال‌های ۱۹۹۰-۱۹۹۴، قبل از اجرایی شدن موافقتنامه اروگوئه در سال ۱۹۹۵، کشاورزان قیمت‌هایی را دریافت کردند که ۱۸۰ درصد هزینه تولید آنها بود. از آن زمان به بعد، با وجود کاهش قابل توجه مصرف برنج و متنوع شدن کشاورزی، برنج به شدت محافظت می‌شود.

در سال ۲۰۰۵ دولت در چارچوب برنامه پرداخت مستقیم برای جبران درآمد برنج، شروع به ارائه دو نوع پرداخت به کشاورزان فعال برنج (پرداخت متغیر فقط به کشاورزانی تعلق می‌گیرد که در حال حاضر در زمین‌های کشاورزی ثبت شده برنج تولید می‌نمایند) کرد. نخست، پرداخت منطقه‌ای است که بر اساس کاشت‌های تاریخی برنج در ۱۹۹۸-۲۰۰۱ به عنوان پایه انجام شده است و به این ترتیب از تولید جدا می‌شود. دوم، پرداخت کمبود است که از تفاوت بین قیمت پس از برداشت و قیمت هدف بود. پرداخت کمبود به ازای هر کیلوگرم برای همه مزارع برنج یکسان است. بنابراین، سیاست ستاده بالاتر را صرف نظر از کیفیت تشویق کرده و پوشش می‌دهد.

در همین حال، برنج کره‌ای تا پایان سال ۲۰۱۴ از یک روش استثنایی بر اساس قوانین سازمان تجارت جهانی بهره می‌برد. هنگامی که در سال ۲۰۱۵ این روش منقضی شد، ممنوعیت واردات برنج با سیستم سهمیه‌بندی تعرفه‌ای (تعرفه ۵۱۳ درصدی برای واردات بیش از سهمیه) جایگزین شد که بر اساس آن، واردات برنج بالاتر از حد آستانه، با نرخ مالیات بازدارنده مواجه گردید.

منبع: The World Bank report, 2018: 26

۲-۲-۴- اصلاح سیاست مشترک کشاورزی اتحادیه اروپا: حمایت سبز شدن از درآمد مزرعه

تاریخچه مختصری از اهداف و ابزارهای سیاست مشترک کشاورزی

سیاست مشترک کشاورزی (CAP)^۱ یکی از طولانی‌ترین سیاست‌های اتحادیه اروپا می‌باشد که در پاسخ به نگرانی پس از جنگ جهانی دوم برای امنیت غذایی نشأت گرفته است. در آن زمان، کشاورزی به دلیل جنگ فلج شده و تضمینی برای تأمین مواد غذایی کافی وجود نداشت و نخستین هدف CAP اطمینان از دسترسی مردم اروپا به عرضه پایدار غذای مقرون به صرفه بود. با گذشت زمان و از طریق یک سری اصلاحات، CAP بر تضمین استاندارد معین زندگی برای کشاورزان و کارگران کشاورزی متمرکز گردید. این هدف برخلاف اهداف مربوط به کیفیت و ایمنی غذا، توسعه روستایی، رفاه حیوانات و حفاظت از محیط‌زیست قرار بود بعداً به دست آید (کادر ۴). امروزه، اهداف سیاست کشاورزی اروپا به طور قابل توجهی تکامل یافته است. اهداف کلان CAP عبارت‌اند از تولید مواد غذایی پایدار، مدیریت پایدار منابع طبیعی و اقدامات آب و هوایی و توسعه متوازن ارضی.^۲

کادر ۴: تکامل اهداف CAP از امنیت غذایی تا رشد سبز

معاهده رُم در سال ۱۹۵۷ با تعیین اهداف اصلی سیاست کشاورزی اروپا، زمینه را برای CAP اولیه فراهم کرد.

اهداف اولیه عبارت بودند از:

الف: افزایش بهره‌وری کشاورزی از طریق ارتقای پیشرفت فنی و تضمین توسعه منطقی تولیدات کشاورزی و استفاده بهینه از عوامل تولید به‌ویژه نیروی کار.

ب: تضمین استاندارد زندگی عادلانه برای جامعه کشاورزی به‌خصوص از طریق افزایش درآمدهای فردی افراد درگیر در کشاورزی؛

ج: ثبات بازارها؛ اطمینان از در دسترس بودن منابع؛

د: اطمینان حاصل شود که منابع با قیمت‌های مناسب به دست مصرف‌کنندگان می‌رسد.

از سال ۲۰۱۳، عملکرد CAP با اهداف کلی زیر اندازه‌گیری شده است:

الف: تولید مواد غذایی مناسب با تمرکز بر درآمد کشاورزی، بهره‌وری کشاورزی و ثبات قیمت.

ب: مدیریت منابع طبیعی و اقدامات اقلیمی با تمرکز بر انتشار گازهای گلخانه‌ای، تنوع زیستی، خاک و آب.

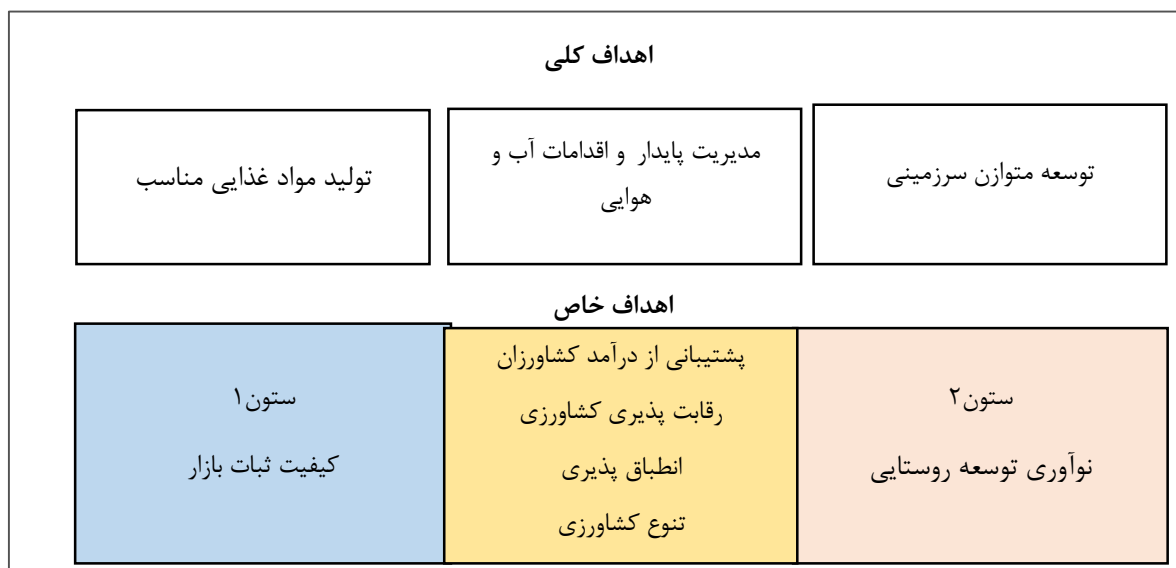
ج: توسعه متوازن ارضی با تمرکز بر اشتغال روستایی و رشد و فقر در مناطق روستایی.

شکل (۱) اهداف کلی و خاص CAP امروزی را نشان می‌دهد.

منبع: The World Bank report , 2018: 36

1. The Common Agricultural policy

۲. پس از گذشت سال‌ها از جنگ جهانی دوم اهداف CAP جایگزین نشدند بلکه بیشتر به اهداف اجتماعی مانند حفاظت از مصرف‌کننده و محیط‌زیست، حمایت از مناطق روستایی و انسجام با سیاست توسعه ای، گسترش یافتند.

شکل ۱: اهداف کلی و خاص سیاست کشاورزی از سال ۲۰۱۴-۲۰۲۰: رشد هوشمند، پایدار و فراگیر

منبع: The world Bank report, 2018: 37

CAP برای نخستین بار در سال ۱۹۶۲ راه‌اندازی شد و شروع به مدرن‌سازی کشاورزی و افزایش تولید در اروپا کرد. در این راستا حمایت از قیمت، ابزار انتخابی آن شد. حداقل قیمت‌های تضمین شده به سنگ بنای سیاست کشاورزی اولیه اروپا تبدیل گردید. CAP به مدرن‌سازی زمین‌های کشاورزی از طریق یارانه مستقیم و غیرمستقیم تسهیلات، تجهیزات و نهاده‌های کشاورزی کمک کرد. در دهه ۱۹۷۰، این سیاست‌ها با اقدامات طراحی شده برای تسریع یکپارچگی مزارع تکمیل گردید.

CAP در تقویت تولید زمین‌های کشاورزی به قدری موفق بود که در دهه ۱۹۸۰، اتحادیه اروپا در حال تولید مازاد دائمی مواد غذایی بود که به آنها «کوه‌های غذا» گفته می‌شد و باید یا صادر^۱ یا ذخیره یا از بین می‌رفت. هزینه این مازاد بر مصرف‌کنندگان و مالیات‌دهندگان (و بودجه اتحادیه اروپا) البته بدون ذکر اثرات مخرب قیمت آنها در بازارهای بین‌المللی در نهایت منجر به عدم محبوبیت سیاست‌های CAP در میان بخش بزرگی از مردم شد. حتی برخی از کشاورزان که منافع آنها توسط سیاست‌های CAP تأمین نمی‌شد، با آن به مخالفت پرداختند. از آن زمان، اصلاحات به دنبال ایجاد بازارگرایی بیشتر برای کشاورزی و در عین حال دنبال کردن اهداف مختلف اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی بوده است.

اصلاحات سال ۱۹۹۳ قابل توجه بود، زیرا CAP در حمایت از محصولات از طریق قیمت‌ها به حمایت از تولیدکننده و درآمدهای آنها از طریق پرداخت‌های مستقیم تغییر کرد. در ابتدا پرداخت‌ها بر مبنای تولید بوده است. ده سال بعد در سال ۲۰۰۳ (به طور مؤثر در سال ۲۰۰۵) پرداخت‌ها عمدتاً از تولید جدا شدند و تحت

۱. در این مورد، بازپرداخت صادرات برای پر کردن شکاف بین قیمت‌های اتحادیه اروپا و بازار جهانی پرداخت شد.

یک نقشه پرداخت واحد به کشاورزان فعال بر اساس مالکیت زمین پرداخت می گردید.^۱ مداخله در بازار به ابزار ایمنی برای مواقع بحران^۲ تبدیل شد و پرداخت های مستقیم شکل عمده حمایت از کشاورزان است (تحت ستون اول CAP، کادر ۵). به طور مشخص در حالی که اقدامات مدیریت بازار بیش از ۹۰ درصد از مخارج CAP را در سال ۱۹۹۲ بیشتر به صورت بازپرداخت صادراتی و خریدهای مداخله ای نشان می داد آنها تا پایان سال ۲۰۱۳ تنها ۵ درصد را به خود اختصاص دادند.

۲-۵- افزایش پایداری محیطی

در طول دهه ۱۹۹۰ اقداماتی برای قرار دادن اهداف زیست محیطی در دستور کار کشاورزی انجام شد. در سال ۱۹۹۲، سالی که اجلاس زمین ریو^۳ مفهوم توسعه پایدار را ارتقا داد، اتحادیه اروپا کشورهای عضو را الزام کرد که اقدامات کشاورزی و محیط زیستی را بر اساس آن در سراسر قلمرو خود راه اندازی نمایند. در این راستا، هزینه های مربوط به اقدامات کشاورزی و زیست محیطی در این مرحله به سرعت افزایش یافت. بعداً در این دهه (در سال ۱۹۹۹) در دستور کار کمیسیون اروپا ۲۰۰۰ ستون دوم CAP ایجاد شد. در این ستون دوم اهداف اجتماعی و زیست محیطی به عنوان بخشی از CAP در نظر گرفته شد^۴ که همراه با تقویت رقابت کشاورزی و دستیابی به توسعه متوازن سرزمینی، تضمین مدیریت پایدار منابع طبیعی و اقدام اقلیمی^۵ به عنوان یکی از اهداف کلی سیاست توسعه روستایی مطرح شدند.

اصلاحات CAP در سال ۲۰۰۳ چرخش قابل توجهی را به سمت اهداف زیست محیطی ایجاد کرد و بخش عمده ای از هزینه های CAP را به حفاظت از محیط زیست مرتبط نمود. پس از سال ۲۰۰۳، تحت سیستم متقابل، پرداخت های مستقیم (تحت ستون ۱)^۶ مشروط به پیروی (بیشتر)^۷ کشاورزان از قوانین و مقررات مربوط به ایجاد استانداردهای زیست محیطی، ایمنی غذایی و رفاه حیوانات شد.

۱. اگرچه پرداخت واحد در سال ۲۰۱۳ (از سال ۲۰۱۵) جایگزین طرح پرداخت پایه شد؛ اما سطح زیر کشت تا به امروز مبنای اصلی حمایت از درآمد است.

۲. به عنوان مثال، قیمت های مداخله در سطوحی تنظیم می شوند که فقط در زمان های بحران قیمت واقعی و زمانی که خطر اختلال در بازار وجود دارد مورد استفاده قرار می گیرند.

3. Rio

۴. به عنوان بخشی از دستور کار ۲۰۰۰ اصلاحات CAP، مقررات کشاورزی- محیط زیستی در سال ۱۹۹۲ (مقررات شورای (EEC) شماره ۹۲/۲۰۷۸) در مقررات توسعه روستایی گنجانده شد.

۵. اولویت های مرتبط توسعه منطقه ای عبارت بودند از: (۱) بازسازی، حفظ و تقویت اکوسیستم های وابسته به کشاورزی و جنگل و (۲) ارتقاء بهره وری منابع و حمایت از تغییر به سمت اقتصاد کم کربن و تاب آور در برابر آب و هوا در بخش های کشاورزی، غذا و جنگلداری.

۶. اصلاحات در سال ۲۰۰۳ بیش از ۱۰ طرح یارانه را با طرح پرداخت واحد (Single Payment Scheme -SPS) جایگزین کرد. طرح پرداخت واحد پس از اصلاحات در سال ۲۰۱۳ (از سال ۲۰۱۵) با طرح پرداخت پایه (Basic Payment Scheme-BPS) جایگزین شد. پرداخت BPS با پرداخت های کوچک تر، از جمله پرداخت های «سبزی سازی»، کشاورزان جوان، مزارع کوچک، مزارع با محدودیت های طبیعی (مانند کشاورزی در مناطق کوهستانی) و محصولات غنی از پروتئین تکمیل می شود و در بیشتر کشورها (نه آلمان)، داوطلبانه (Voluntary Coupled Support-VCS) است. از سال ۲۰۱۴، VCS به طور متوسط ده (۱۰) درصد از پرداخت های مستقیم را در کشورهایی که از آن استفاده می کنند، به خود اختصاص داده است.

۷. الزامات انطباق متقابل برای مزارع زیر اندازه معین لغو می شود.

با اصلاحات سال ۲۰۱۳، جهت‌گیری زیست‌محیطی CAP عمیق‌تر گردید. معرفی پرداخت‌های مستقیم سبز «سبز شدن»^۱ مشروط به اتخاذ شیوه‌های کشاورزی تعیین‌شده که برای اقلیم و محیط‌زیست مفید تلقی می‌گردند (از سال ۲۰۱۵ قابل اجراست)، الزامات دسترسی به حمایت درآمدی را با پرداخت حداقل ۳۰ درصد از پرداخت‌های مستقیم به کشاورزان افزایش داد.^۲ همچنین، اصلاحات سال ۲۰۱۳ حداقل ۳۰ درصد از هزینه‌های برنامه‌های توسعه روستایی (تحت ستون^۳ CAP) را به حمایت از سنجش اقدامات داوطلبانه زیست‌محیطی^۴ هدایت کرد (مقررات (EU) شماره ۲۰۱۳/۱۳۰۵).^۴ مورد دوم را می‌توان از طریق پرداخت‌های کشاورزی-محیط زیستی و اقلیمی، پرداخت‌های کشاورزی ارگانیک، پرداخت‌های حفاظت از جنگل، پرداخت‌ها برای کشاورزی پایدار در مناطقی که با محدودیت‌های طبیعی مواجه هستند، پرداخت‌هایی برای حفظ محیط‌زیست مناطق حساس تحت حفاظت Natura 2000 و دستورالعمل‌های آب و حمایت از سرمایه‌گذاری مرتبط با محیط‌زیست پشتیبانی کرد.

کادر ۵: دو رکن و سه یارانه عمده کشاورزی و زیست محیطی

از زمان اصلاحات سال ۲۰۰۰، CAP بر دو ستون اصلی استوار است. نخست شامل «حمایت از درآمد و اقدامات بازار» است که از تولیدکنندگان در برابر خطرات قیمتی و آب و هوایی محافظت می‌کند، دوم، جزء کوچکتر است.^{*} توسعه روستایی ستون دوم CAP پاسخی به چالش‌های «سرزمینی» مربوط به مشکلات اجتماعی و اقتصادی می‌باشد.^{**} برخلاف ستون اول که به طور کامل توسط اتحادیه اروپا تأمین مالی می‌شود، برنامه‌های زیرستون دوم (۱۵ تا ۵۰ درصد) توسط بودجه ملی تأمین می‌شود. سه یارانه اصلی کشاورزی و زیست محیطی تحت این دو ستون عبارتند از: در ستون ۱، (۱) پرداخت‌های مستقیم مشمول انطباق متقابل زیست محیطی (از سال ۲۰۰۳)، و (۲) پرداخت‌های سبز (از سال ۲۰۱۳). و تحت ستون ۲، (۳) پرداخت‌های کشاورزی-محیط زیستی و آب و هوایی (از دهه ۱۹۹۰) و سایر پرداخت‌های زیست محیطی تحت برنامه‌های توسعه روستایی. بر اساس سیستم انطباق متقابل ایجاد شده در سال ۲۰۰۳، رعایت قوانین و مقررات کشاورزی و محیط زیست حداقل شرط برای دسترسی به هر سه یارانه است. برای پرداخت سبز نیاز است کشاورزان قوانین اجباری مدیریت زمین و پرداخت‌های کشاورزی-محیط‌زیستی و آب و هوایی را رعایت نمایند تا مشمول دریافت این یارانه شوند.

^{*}در سال‌های اخیر، اقدامات بازار در موارد بحران به کار گرفته شده است و به طور متوسط ۵ درصد از هزینه‌های کشاورزی را تشکیل می‌دهد.
^{**}برنامه‌های توسعه روستایی تحت ستون دوم CAP، پروژه‌های فردی در مزارع و سایر فعالیت‌ها در مناطق روستایی را بر اساس اولویت‌های اقتصادی، زیست‌محیطی و سرزمینی تأمین مالی می‌کند. به عنوان مثال، آنها کمک‌هزینه‌های نصب را برای کشاورزان جوان، اقدامات کشاورزی-محیط زیستی و آب و هوایی، کشاورزی ارگانیک، گردشگری کشاورزی و پوشش اینترنت پهن باند در مناطق روستایی تأمین می‌کنند. این یارانه‌ها تقریباً یک چهارم بودجه CAP را تشکیل می‌دهند و توسط نهادهای ملی و سایر نهادهای دولتی و خصوصی به صورت مشترک تأمین می‌شوند.

1. Greening

۲. حداقل ۳۰ درصد سقف سالانه کشورهای عضو برای پرداخت‌های مستقیم است.

۳. از جمله سازگاری با اقلیم و اقدامات کاهشی

۴. بین سال‌های ۲۰۰۷ و ۲۰۱۳، کمترین هزینه برای خریدی که جهت بهبود محیط‌زیست و حومه شهر انجام می‌شود، ۲۵ درصد تعیین گردید.

جزئیات مربوط به انطباق متقابل، پرداخت های مستقیم سبز و پرداخت های^۱ برنامه توسعه منطقه ای

انطباق متقابل

تحت سیستم انطباق متقابل، کشاورزان برای واجد شرایط بودن جهت پرداخت های مستقیم باید دو مجموعه کلی از الزامات را برآورده کنند: الزامات مدیریت قانونی^۲ (SMR) و استانداردهای شرایط خوب کشاورزی و محیطی (GAEC).^۳ SMRها به ۱۸ متن قانونی (دستورالعمل ها و مقررات اتحادیه اروپا) مربوط به محیط زیست، ایمنی مواد غذایی، سلامت حیوانات و گیاهان و رفاه حیوانات اشاره می کنند. استانداردهای GAEC حداقل شیوه های مدیریت زمین را در رابطه با کیفیت خاک و فرسایش، کیفیت آب و زیستگاه حیات وحش تعریف می نمایند (کادر ۶).

کادر ۶. الزامات انطباق متقابل: استانداردهای SMR و GAEC

الزامات مدیریت قانونی (SMRs) عبارتند از:

- حفاظت از محیط زیست: دستورالعمل نیترا، دستورالعمل های NATURA 2000 (پرندگان وحشی و زیستگاه ها)
- سلامت عمومی، حیوانات و گیاهان: قانون عمومی غذا، دستورالعمل ممنوعیت هورمون ها، مقررات مربوط به شناسایی و ثبت گاو، گوسفند و بز، مقررات مربوط به پیشگیری، مقررات مربوط به محصولات حفاظت از گیاه
- رفاه حیوانات: دستورالعمل های حفاظت از گوساله و سایر حیوانات پرورشی.
- استانداردهای شرایط خوب کشاورزی و محیطی (GAEC) بر اساس هر کشور متفاوت است و شرایط کشاورزی و سیستم های کشاورزی ناهمگون اروپا (استفاده از زمین، تناوب زراعی، شیوه های کشاورزی) را در نظر می گیرد. این استانداردها اقداماتی را برای موارد زیر تجویز می کنند:
- جلوگیری از فرسایش خاک: حداقل پوشش خاک و حداقل مدیریت زمین.
- حفظ مواد آلی خاک و ساختار خاک: حفظ سطح مواد آلی خاک.
- حفاظت و مدیریت آب: ایجاد نوارهای حائل در طول مسیرهای آب، مجوز استفاده آب برای آبیاری و حفاظت از آب های زیرزمینی در برابر آلودگی.
- حفاظت از زیستگاه حیات وحش و تنوع زیستی: حفظ ویژگی های چشم انداز از جمله ممنوعیت بریدن پرچین ها (حصارها) و درختان در طول فصل تولیدمثل و پرورش پرندگان.

منبع: (The World Bank report, 2018: 41)

کشورهای عضو موظف اند صلاحیت و انطباق متقابل کشاورزان را به صورت سالانه تأیید کنند. پرداخت های مستقیم از طریق «سیستم های مدیریت و کنترل یکپارچه» کشورهای عضو صورت می گیرد که کشاورزان را همراه با بسته های کشاورزی، درخواست های کمک و پرداخت های شان شناسایی می کند. برای دریافت پرداخت

۱. جزئیات بر اساس مقررات اتحادیه اروپا است.

2. Statutory Management Requirement

3. Good agricultural and environmental condition

مستقیم، کشاورزان ملزم به ارائه درخواستی هستند که نشان‌دهنده دارایی‌های زمین کشاورزی و تعداد و میزان پرداختی باشد که باید برای آنها انجام شود.

عدم رعایت الزامات انطباق متقابل می‌تواند ۲۰ تا ۱۰۰ درصد روی پرداخت‌های مستقیم کشاورزان تأثیرگذار بوده و اگر تعمدی باشد برای یک یا چند سال از برنامه کمک‌های مختلف محروم می‌شوند و اگر سهوی باشد، ۵ تا ۱۵ درصد هزینه برای آنها به همراه دارد و جریمه اداری نیز اعمال می‌شود. با این حال، کشاورزانی که در طرح کشاورزان کوچک شرکت می‌کنند اگرچه از قوانین مربوطه (محیط‌زیست و سایر موارد) مستثنا نیستند؛ اما از سیستم کنترل CAP و خطر جریمه‌های انطباق متقابل معاف هستند.

پرداخت‌های سالانه بر اساس هکتارهای واجد شرایط تعیین می‌شود: «مساحت کشاورزی مزرعه و مرتع دائمی به استثنای مناطق تحت کشت دائمی، جنگل‌ها یا مورد استفاده برای فعالیت‌های غیرکشاورزی» (کادر ۷). قانون اتحادیه اروپا تصریح می‌کند که پرداخت‌های مستقیم مشروط به کشت محصول خاصی توسط کشاورزان نیست. در حالی که برخی از محصولات مانند محصولات غنی از پروتئین (نخود، لوبیا و غیره) و برنج در مناطق تولید سنتی، مستحق پرداخت‌های بیشتری هستند.

کادر ۷: واجد شرایط بودن برای پرداخت‌های مستقیم

فقط کشاورزانی که در اتحادیه اروپا هستند و فعالیت کشاورزی دارند می‌توانند پرداخت مستقیم دریافت کنند. زمین باید توسط متقاضی استفاده و مدیریت شود. اگر متقاضی مالک زمین نیست، باید قرارداد اجاره یا اجاره با مالک زمین داشته باشد و در زمان بازرسی موجود باشد. شرط «فعال» بودن کشاورز به این معنی است که افراد و شرکت‌هایی مانند فرودگاه‌ها، خدمات املاک و مستغلات و زمین‌های ورزشی که ممکن است زمین‌های کشاورزی در اختیار دارند؛ اما فعالیت کشاورزی ندارند نمی‌توانند از CAP استفاده کنند.

هر قطعه زمین برای واجد شرایط بودن جهت پرداخت باید دارای فعالیت کشاورزی باشد. به عنوان یک قاعده کلی، تنها زمین مناسب برای تولید کشاورزی به عنوان منطقه کشاورزی در نظر گرفته می‌شود (جنگل‌ها در اصل واجد شرایط نیستند). مناطق کشاورزی شامل زمین‌های زراعی، محصولات دائمی و علفزارهای دائمی است؛ اما تنها داشتن زمین کشاورزی در اختیار آنها کافی نیست و کشاورزان باید نشان دهند که این زمین برای نوعی فعالیت کشاورزی دارند و زمین برای پرورش حیوانات یا پرورش محصولات کشاورزی (برای برداشت، شیردوشی، اصلاح نژاد و غیره) استفاده می‌شود. از طرف دیگر، کشاورزان باید اطمینان حاصل کنند که زمین در شرایط خوب برای کشاورزی، یعنی در شرایط مناسب برای چرا یا کشت نگهداری می‌شود.

منبع: (The World Bank report, 2018: 42)

پرداخت‌های سبز

پرداخت‌های سبز زیرمجموعه‌ای از پرداخت‌های مستقیم می‌باشند که مشروط به سه شرط کلی (علاوه بر شرایط انطباق متقابل) هستند:

تنوع محصول، ایجاد و نگهداری مناطق کانونی زیست‌محیطی و نگهداری از علفزارهای دائمی (کادر ۸). این اقدامات واجد شرایط را می‌توان با اقدامات سخت‌گیرانه‌تر که توسط پرداخت‌های کشاورزی- محیط‌زیستی و اقلیمی تحت برنامه‌های توسعه روستایی مورد بحث حمایت می‌شوند، تکمیل یا جایگزین کرد. اتحادیه اروپا مبلغی حدود ۱۴ میلیارد دلار (۱۲ میلیارد یورو) در سال که معادل ۳۰ درصد از کل پرداخت‌های مستقیم CAP و تقریباً ۸ درصد از کل بودجه اتحادیه اروپا است برای پرداخت‌های سبز هزینه می‌کند. برای کشاورزان، این مبلغ به‌طور متوسط حدود ۹۴ دلار آمریکا (۸۰ یورو) در هر هکتار برای سال ۲۰۱۵ (دریافت شده در سال ۲۰۱۶) است.

کادر ۸: سه الزام برای سبز شدن

تنوع محصولات زراعی مستلزم آن است که مزارع با بیش از ۱۰ هکتار زمین زراعی حداقل دو محصول کشت کنند که محصول اصلی نمی‌تواند بیش از ۷۵ درصد از زمین‌های قابل کشت را پوشش دهد. مزارع با وسعت بیش از ۳۰ هکتار که بیشتر از ۶۰ درصد از زمین‌های زراعی اتحادیه اروپا را پوشش می‌دهند باید حداقل سه محصول کشت کنند و دو محصول اصلی نمی‌توانند بیش از ۹۵ درصد زمین را پوشش دهند. به عنوان مثال، برای مزارعی که گیاهان در بخش قابل توجهی از سال در آب غوطه‌ور می‌شوند یا جایی که بیش از سه چهارم زمین علف یا علوفه می‌روید، معافیت‌ها اعمال می‌شود. برای مثال، کشاورزان می‌توانند با پرورش محصولات صید یا پوشش خاک زمستانه، با کشت بیش از سه محصول یا با انجام تناوب زراعی تحت شرایط خاص، الزامات تنوع را برآورده کنند. مزارع با بیش از ۱۵ هکتار زمین زراعی باید حداقل ۵ درصد از آن منطقه را به عنوان یک منطقه متمرکز اکولوژیکی مدیریت کنند. کشاورزان این اختیار را دارند که از زمین برای ساختن تراس‌ها، نوارهای حائل یا سایر ویژگی‌های چشم‌انداز واجد شرایط (مانند پرچین‌ها، خندق‌ها و سایت‌های باستان‌شناسی)؛ برای کاشت محصولات صید، پوشش سبز یا محصولات تثبیت‌کننده نیتروژن (تصفیه نشده)؛ انجام زراعت جنگلی یا پوشش کوتاه‌مدت بدون استفاده از کودهای مصنوعی یا آفت‌کش‌ها یا برای شمارش زمین‌های جنگلی و نوارهایی از زمین‌های همجوار با جنگل استفاده نمایند.

سومین الزام سبز شدن این است که نسبت علفزار دائمی به زمین کشاورزی را کمتر از ۵ درصد از سطح تاریخی آن حفظ شود. مراتع دائمی در سراسر اتحادیه اروپا بیش از یک سوم زمین‌های کشاورزی را اشغال می‌کند. کشورهای عضو باید تعیین کنند که این نسبت در چه سطحی اعمال می‌شود.

منبع: (The World Bank report, 2018: 43-44)

برای اطمینان از انطباق با الزامات سبز شدن، دولت‌های اتحادیه اروپا موظفاند بررسی‌های صلاحیت و انطباق را با استفاده از طیف وسیعی از روش‌ها از جمله سنجش از دور و بررسی در محل انجام دهند. به عنوان مثال، آنها ملزم به بازرسی ۱۰ درصد از متقاضیان EFA^۱، ۵ درصد از متقاضیانی که سایر روش‌های سبز شدن را انجام می‌دهند و ۳ درصد از ذینفعانی که ادعا می‌کنند از شیوه‌های سبز شدن معاف هستند می‌باشند؛ مانند سایر پرداخت‌های مستقیم، پرداخت‌های سبز با زمین‌های واجد شرایط متناسب است. پرداخت‌های سبز ۳۱ درصد از پرداخت‌های مستقیم و ۳۶ درصد از پرداخت‌های مستقیم جدا شده را در سال ۲۰۱۶ به خود اختصاص دادند. زمین‌های کشاورزی تحت پوشش حداقل یک تعهد سبز، ۷۳ درصد از مساحت کشاورزی مورد استفاده اتحادیه اروپا را تشکیل می‌داد که بر ۳۷ درصد از ذینفعان پرداخت مستقیم که در حدود ۲,۴ میلیون کشاورز بود در سال ۲۰۱۵ تأثیر گذاشت.

مزارعی که نتوانند الزامات سبز شدن را برآورده کنند، می‌توانند تا ۱۰۰ درصد از پرداخت‌های سبز خود را از دست بدهند و مشمول جریمه‌های اضافی (تا ۲۵ درصد از پرداخت از دست رفته) شوند. حداکثر درصدی که کشاورزان می‌توانستند از دست بدهند به تدریج در طول پنج سال اول برنامه سبز شدن افزایش یافته است. مزارع شرکت‌کننده در طرح کشاورزان کوچک‌تر (این مزارع حدود ۵ درصد از زمین‌های زراعی اتحادیه اروپا را در سال ۲۰۱۶ پوشش می‌دهند)، همچنین مزارع ارگانیک و مزارع زیر کشت دائمی (حدود ۶,۷ درصد از سطح کشاورزی اتحادیه اروپا در سال ۲۰۱۶) از رعایت شرایط سبز معاف هستند.

پرداخت‌های کشاورزی- محیط زیستی، اقلیمی و سایر یارانه‌های زیست‌محیطی تحت برنامه‌های توسعه روستایی پرداخت‌های کشاورزی- محیط‌زیستی و اقلیمی و سایر پرداخت‌های تأمین‌شده توسط برنامه‌های توسعه روستایی CAP، فعالیت‌های مزرعه‌ای را پوشش می‌دهند که در چارچوب الزامات سبز CAP قابل اجرا هستند. هدف آنها کمک به کشاورزان برای پوشش هزینه‌های خود به منظور معرفی یا ادامه استفاده از روش‌های کشاورزی است که به سازگاری با تغییرات اقلیمی کمک کرده و با حفاظت و بهسازی محیط‌زیست، چشم‌انداز و ویژگی‌های آن با منابع طبیعی و خاک و تنوع ژنتیکی سازگار باشد و این برنامه‌ها به «حفاظت از منابع ژنتیکی در کشاورزی و نیازهای اضافی سیستم‌های کشاورزی که دارای ارزش طبیعی بالایی هستند»، توجه ویژه‌ای دارند.

از آنجایی که برنامه‌های توسعه روستایی حاکم بر بسیاری از پرداخت‌های کشاورزی و زیست‌محیطی در سطح ملی (موضوع تأیید اتحادیه اروپا) تدوین شده‌اند، مجموعه واحدی از اقدامات قابل اجرا در سراسر اتحادیه اروپا وجود ندارد. نمونه‌هایی از اقدامات تحت پوشش برنامه‌های توسعه روستایی شامل اقدامات مربوط

1. Ecological Focus Area

به جنگل کاری و ایجاد زمین های جنگلی، حفظ برخی ویژگی های چشم انداز مانند پرچین ها، خندق ها و جنگل ها، تبدیل و اعمال کشاورزی ارگانیک و مدیریت یکپارچه مزرعه و حفاظت از زیستگاه با ارزش بالا می باشند.

کشاورزان برای بهره مندی از پرداخت های کشاورزی - محیط زیستی و اقلیمی سالانه و برخی پرداخت های دیگر، گروه های آنها و سایر مدیران زمین باید تعهد بدهند که این تعهد ممکن است آنها را ملزم به حضور در آموزش نماید. مدت زمان تعهدات معمولاً ۵ تا ۷ سال است، اگرچه ممکن است طولانی تر باشد (در صورت تبدیل به کشاورزی ارگانیک کوتاه تر). برخلاف پرداخت های مستقیم و سایر پرداخت های کشاورزی و زیست محیطی تحت برنامه های توسعه کشاورزی که به کشاورزان بر اساس مالکیت زمین واجد شرایطشان پرداخت می کند، پرداخت های کشاورزی - محیط زیستی و اقلیمی و کشاورزی ارگانیک معمولاً تمام یا بخشی از هزینه کشاورزان را جبران می کند.

سبز شدن در بافت سیاسی و اقتصادی

در سطح مفهومی، جدیدترین دور اصلاحات بر این اصل استوار است که کارکرد اصلی CAP ایجاد امکان تأمین مشترک کالاهای عمومی و خصوصی با ایجاد شرایطی است که تحت آن برای خدمات پاداش دریافت می کنند. پرداخت های «سبز شدن» با تشخیص این موضوع بود که قیمت های بازار نشان دهنده تلاش های مربوط به تأمین کالاهای عمومی مرتبط با ثبات اقلیم و سایر جنبه های محیطی نیست. از این دیدگاه، اجرای چشم انداز فوق و اهداف زیست محیطی با وجود اصلاحات اخیر CAP و علی رغم استقبال آنها از اصول زیست محیطی یک رویکرد بهینه برای دستیابی به این موارد نیست. آنها نتوانستند از بهترین رویکرد استفاده از حداقل یک ابزار برای هر هدف سیاستی پیروی کنند.

در واقع، پیگیری اهداف زیست محیطی عمدتاً تابع هدف حمایت از درآمد کشاورزان بود. اکثر بودجه های CAP برای پرداخت های مستقیم، مشروط به الزامات انطباق متقابل و سبز شدن است و پرداخت های مستقیم اول از همه یک برنامه حمایت از درآمد می باشد. تنها در زیر ستون ۲، ستون کوچک تر اهداف زیست محیطی دارای ابزار و بودجه اختصاصی هستند. این سلسله مراتب اولویت ها (حمایت از درآمد < محیط زیست) بر این واقعیت تأکید می شود که شرایط محیطی مرتبط با پرداخت های مستقیم تنها اقلیت کوچکی از کشاورزان را ملزم به تغییر شیوه های کشاورزی خود به دلیل حفاظت از محیط زیست کرده است. به هر حال انطباق متقابل، فقط کشاورزان را ملزم می کند که از قوانین موجود پیروی کنند. شیوه های «سبز شدن» هم که در اروپا اتخاذ شده در زمان اجرایی شدن برنامه انطباق متقابل نشان داد که تغییرات در شیوه های کشاورزی سبز در کمتر از ۵ درصد از زمین های کشاورزی اتحادیه اروپا مورد نیاز بود. به نظر می رسد که شرایط

محیطی در محدود کردن آسیب‌های بیشتر به محیط‌زیست بهتر از تشویق اقدامات زیست‌محیطی بوده است.

با اصلاح CAP، «مرکز ثقل» یارانه‌های زیست‌محیطی از ستون دوم (برنامه‌های توسعه روستایی) به ستون اول (حمایت از درآمد) تغییر یافت و نه برعکس. به جای استفاده از انگیزه اصلاح ستون اول (که در آن زمان تصمیمات تولید را تحریف می‌کرد) برای تمرکز مجدد هزینه‌ها بر روی محیط‌زیست، حفاظت از محیط‌زیست (به شکل انطباق متقابل و بعداً سبز شدن) به جای آن برای حفظ ستون اول مورد استفاده قرار گرفت. این چرخش رویدادها منعکس‌کننده اقتصاد سیاسی حاکم از جمله عناصری مانند منافع سازمان یافته مزرعه به نفع حفظ حمایت از درآمد، افزایش نگرانی در مورد امنیت غذایی پس از جهش قیمت مواد غذایی در سال‌های ۲۰۰۸-۲۰۰۷ و عدم تمایل کشورهای عضو است (The World Bank, 2018).

استفاده از اقدامات انتقالی در اروپا

در اتحادیه اروپا، همان‌طور که در بخش قبلی در خصوص CAP صحبت شد، نمونه‌های مختلفی از مکانیسم‌های حمایت انتقالی وجود دارد. در مدیریت اصلاحات متوالی سیاست مشترک کشاورزی (CAP) در حدود ۲۰ سال گذشته، برخی از حمایت‌ها به صراحت به عنوان اقدامات انتقالی با نقطه شروع و پایان مشخص شناخته شده‌اند. به عنوان مثال، سه مورد در ادامه تشریح شده‌اند:

۱- ایجاد یک اقدام جدید در اصلاحات CAP در سال ۲۰۰۳ برای «رعایت استانداردهای زیست‌محیطی» تا کشورهای عضو بتوانند کمک‌های تعدیل ساختاری محدود زمانی را به مزارعی ارائه دهند که نیاز به سرمایه‌گذاری در فناوری جدید یا انطباق سیستم‌های تولید برای برآوردن الزامات دارند. در قوانین زیست‌محیطی جدید اتحادیه اروپا این اقدام به گستره کمک‌های موجود برای کشورهای عضو جهت ارائه در برنامه‌های توسعه روستایی تحت برنامه CAP اضافه شده است.

۲- استقرار یک «انتقال» مهم ۷ ساله در انگلستان در اصلاح طرح پرداخت واحد^۱ (SPS) که در سال ۲۰۰۵ پس از اصلاحات CAP در سال ۲۰۰۳ معرفی شد. SPS با پرداخت‌هایی شروع می‌شود که تقریباً به طور کامل بر اساس حق کمک‌های تاریخی هر مزرعه انجام می‌شود؛ اما به تدریج به سمت پرداخت‌هایی بر اساس نرخ ثابت در هر هکتار زمین کشاورزی تغییر می‌کند و این در بیش از هفت مرحله سال‌هاست که انجام می‌شود. با این حال، بسیاری از کمک‌های CAP وجود دارد که برای تعدیل و سازگاری ساختاری در بخش کشاورزی طراحی گردیده‌اند و این کمک‌ها به طور فزاینده‌ای به عنوان یک عنصر مهم در مدیریت اصلاحات CAP در سال‌های اخیر دیده شده‌اند. این اقدامات در «ستون دوم» CAP برای توسعه روستایی یافت می‌شود که در سال ۲۰۰۰ از مجموعه اقداماتی که به تدریج در دهه‌های قبل به وجود آمد، ایجاد گردید. کمک‌های ستون دوم برای سرمایه‌گذاری در مزرعه جهت بهبود عملکرد تجاری و حمایت از تنوع فعالیت‌های کشاورزی،

1. Single Payment Scheme

تحقیقات بازار مرتبط با مزرعه، آموزش و نوآوری در بخش هایی مانند فعالیت های گردشگری، صنایع دستی و همچنین شرکت های زیست محیطی و اوقات فراغت در دسترس است.

می توان کمک هایی را برای حمایت از ظرفیت سازی از طریق مکانیسم هایی مانند LEADER - با استفاده از روش های به اصطلاح «از پایین به بالا» برای ترغیب توسعه اقتصادی منطقه ای و چندبخشی محلی در مناطق روستایی ارائه کرد. در برنامه های توسعه روستایی هفت ساله، کشورهای عضو یا مناطق جداگانه می توانند بسته هایی از این کمک ها را که بر اساس قلمرو یا ویژگی های دیگر متمایز شده اند، برای ارتقای توسعه روستایی اعمال کنند.

نظریه و منطق اقدامات انتقالی در اصلاح سیاست کشاورزی اتحادیه اروپا^۱

در این بخش (کادر ۹، ۱۰، ۱۱) تجارب کشورهای اروپایی از قبیل ایرلند، دانمارک و آلمان از برنامه CAP برای ضرورت انتقال یارانه های بخش کشاورزی به سمت تولیدکننده و نحوه حمایت از کسب و کارهای حوزه کشاورزی با استفاده از یارانه تشریح می شود.

کادر ۹: نمونه هایی از ابتکارات رو به جلو: ایرلند

برنامه فرصت های ایرلندی برای خانواده های مزرعه دار: این برنامه، مزارع خانوادگی کوچکی را هدف قرار می دهد که در آینده به طور کامل با درآمد مزرعه ای برای بقای خود مشکل خواهند داشت. یک موضوع خاص در بحث های فعلی اصلاح (CAP) به خانواده های مزرعه کمک می کند تا نگاهی واقع بینانه به وضعیت خود بیندازند، گزینه های درون مزرعه و خارج از مزرعه را بررسی کنند و بهترین فرصت ها را برای افزایش درآمد و بهبود کیفیت زندگی خود شناسایی نمایند. این برنامه بر اساس یک برنامه آزمایشی مشابه است که توسط Laois LEADER در سال ۱۹۹۴ طراحی شده است. در ابتدا، یک تسهیل کننده برنامه با مزارعی که به عنوان نیازمند شناسایی شده اند، تماس می گیرد (هدف قرار دادن همه اعضای خانواده، نه فقط کشاورز: این بسیار مهم است). پس از ابراز علاقه، یک مشاور موقعیت فعلی و گزینه هایی را برای مزرعه خانوادگی بررسی می کند. از طریق جلسات گروهی متمرکز و پشتیبانی مشاوره ای یک به یک، راهنمای پیش رو برای هر خانواده شرکت کننده تهیه می شود. معمولاً سه جلسه گروهی وجود دارد که هر هفته برگزار می شود و ۸ تا ۱۰ خانواده در هر گروه شرکت می کنند. تأکید بر بحث آزاد است و از کاربرگ های ساده برای کمک به خانواده ها برای حل مسائل استفاده می شود. سپس برنامه، تجزیه و تحلیل دقیق تری از گزینه توسعه شناسایی شده ارائه می دهد. خانواده مزرعه با کمک یک مشاور، پیامدهای مالی، فیزیکی و اجتماعی آن را به دقت تجزیه و تحلیل خواهند کرد. یک برنامه اقدام رو به جلو تدوین می شود و در هنگام اجرای آن، خانواده ها به صورت تک به تک و از طریق آموزش مناسب، از حمایت مشورتی مورد نیاز خود برخوردار می شوند. طیف وسیعی از ماژول های آموزشی توسعه یافته ویژه در دسترس است. به این رویکرد به عنوان روشی مؤثر برای اطمینان از اینکه کسب و کارهای مزرعه ای کوچک، کمک مورد نیاز برای توسعه استراتژی های آینده را دریافت می کنند، نگریسته می شود.

منبع: 84: Dwyer, 2007

۱. این بخش اقتباس شده از Dwyer, J.(2007). "Agriculture", In: Subsidy Reform and Sustainable Development: Political Economy Aspects OECD, Paris, 69-89 است.

کادر ۱۰: نمونه‌هایی از ابتکارات مقدماتی: دانمارک

به عنوان جایگزین کمک‌های قبلی برای سرمایه‌گذاری کشاورزی در دانمارک، قانون نوآوری در سال ۲۰۰۰ تصویب شد. حمایت سرمایه‌گذاری از شرکت‌های بزرگ‌تر محدود شده و تمرکز بر نوآوری تقویت گردید. در حالی که قبلاً برای همه کشاورزانی که بهبود کسب و کار خاصی را انجام می‌دادند حمایت می‌شد، تحت قانون جدید، حمایت‌ها برای کشف ایده به کشاورزان صورت می‌گیرد. این قانون همچنین طرح‌هایی را با هدف قرار دادن محصولات و طرح‌هایی با هدف روش‌های تولید تحت یک مکانیسم واحد ترکیب کرد. از نظر فنی، این قانون یک کمک دولتی است که در حال حاضر برای تأمین مالی مشترک اتحادیه اروپا واجد شرایط نیست، اگرچه در آینده ممکن است مدنظر اتحادیه اروپا قرار گیرد. هدف این قانون افزایش نوآوری، تحقیق و توسعه در بخش‌های غذا/کشاورزی و شیلات به منظور تضمین محصولات سالم و با کیفیت بالا است؛ تقویت توان رقابتی؛ افزایش توسعه محصولات جدید و نوآورانه از جمله محصولات غیر غذایی؛ حفظ پایگاه منابع این بخش و تضمین محیط زیست، رفاه حیوانات و محیط کار خوب؛ و افزایش دسترسی مصرف‌کننده به اطلاعات قابل اعتماد در مورد محصولات و شرایط تولید است. حمایت برای کشاورزان باز می‌باشد. برای پست‌های جدید، مشاوران خارجی، مواد مصرفی، تجهیزات لازم و بازاریابی حمایت می‌شود؛ اما از کار متقاضی، سرمایه‌گذاری در دارایی‌های ثابت یا تغییرات تولید حمایت نمی‌شود. وزارت کشاورزی مشاوره یارانه‌ای را به متقاضیان بالقوه ارائه می‌دهد تا زمانی که یک پروژه برای تأمین مالی تأیید شود. اگرچه برای ارزیابی رسمی خیلی زود است؛ اما اکثر ذینفعان معتقدند که حمایت ارائه شده تحت قانون نوآوری برای تضمین سازگاری موفق در بخش کشاورزی در دانمارک بسیار مهم است. با وجود این، مقیاس آن نسبتاً کوچک است.

منبع: Dwyer, 2007: 85

کادر ۱۱: نمونه هایی از ابتکارات رو به جلو: اتوبوس آلمان

BUS (Bauern- und Unternehmer Schulung - Farmer and Entrepreneur Training)

آموزش کشاورزان و کارآفرینان (این یک مفهوم یادگیری چرخشی و گام به گام است. سه دوره اصلی سمینار وجود دارد Basic BUS (۴ × ۲ روز)؛ استراتژی اتوبوس (۸ × ۲ روز)؛ Biobus (۸ × ۲ روز) نیز اخیراً راه اندازی شده است. ایده اصلی آموزش BUS این است که شرکت کنندگان یک مفهوم مدیریت را خود با حمایت همکاران و مربیان توسعه دهند. هدف اصلی این سمینارها آشنایی بیشتر کشاورزان با فلسفه کارآفرینی است. به شرکت کنندگان روش‌ها و مهارت‌هایی برای تجزیه و تحلیل و ارزیابی روابط تجاری موجود و در نظر گرفتن گزینه‌های جایگزین ارائه می‌شود که امکان توسعه استراتژی‌های جدید و تقویت مهارت‌ها را فراهم می‌کند. نتایج این برنامه در سطح فردی برای شرکت کنندگان در افزایش استقلال روانی، اعتماد به نفس، خوش‌بینی نسبت به پروژه‌های جدید بهبود مهارت‌های ارتباطی؛ و تصمیم‌گیری منطقی‌تر در سطح کسب و کار متجلی می‌شود. این دوره امکان توسعه شعاع بزرگ‌تری از اقدامات فردی و کارآفرینانه؛ صرفه‌جویی مستقیم در شرکت‌ها و بهبودها از طریق تماس با سایر همکاران؛ افزایش کارایی در تصمیم‌گیری و تحقق برنامه‌ها؛ و ایجاد انواع منابع جدید درآمدی را فراهم می‌کند (کارآفرینان با پروژه‌هایی که قبلاً هرگز تصور نمی‌کردند، مواجه می‌شوند). سمینارها در زمستان در سراسر آلمان، اتریش، لوکزامبورگ، سوئیس و بلژیک برگزار می‌شود. هر سمینار دو روزه شامل حدود ۱۰ تا ۲۰ شرکت کننده است (که باید هم کشاورزان و هم شرکای آنها را شامل شود). هزینه‌های سمینارها عمدتاً توسط شرکت کنندگان تأمین می‌شود؛ اما سمینارهای BUS Basis یک سوم توسط Rentenbank (آلمان) و صندوق اجتماعی اروپا، یارانه پرداخت می‌کنند. سازمان‌های عضو آکادمی آندریاس هرمنس (AHA: Andreas Hermes Academy)، مؤسسه خیریه‌ای که BUS را ایجاد و توسعه داده است و شامل انجمن‌های کشاورزان و تعاونی‌ها می‌گردد و به طور گسترده در سراسر آلمان پخش شده‌اند. این سازمان‌ها به برگزاری سمینارها کمک می‌کنند.

منبع: (Dwyer, 2007: 85)

علاوه بر این، رویکردهایی که به کشاورزان کمک می‌کند تا ایده‌های تجاری غیرسنتی را از طریق پیوند با سایر بخش‌ها و منافع و تأکید بر توسعه اقتصادی محلی متمایز توسعه دهند، یک مکانیسم ظاهراً موفق برای سازگاری مؤثر در بسیاری از کشورهای عضو CAP بوده است. در این زمینه، واگذاری طراحی و ارائه سیاست نیز عنصری ارزشمند به نظر می‌رسد، زیرا بازیگران محلی که از پیامدهای اصلاحات سیاستی می‌ترسند، به چالش کشیده می‌شوند تا استراتژی‌های خود را برای پاسخگویی فعال تدوین نمایند. این امر اغلب منجر به تولید «بسته‌های خط‌مشی» می‌شود که در آن ترکیبی از اقدامات فردی به عنوان یک بسته یکپارچه از طریق یک فرایند تحویل واحد ارائه می‌شود و امکان تنظیم ترکیبی از کمک‌ها را برای هر پروژه یا کسب و کار با توجه به نیازها فراهم می‌کند. کادر (۱۲) نمونه‌ای از چنین رویکردی را از آلمان و کادر (۱۳) هم تجربه سوئد را نشان می‌دهد.

رویکرد LEADER برای توسعه روستایی که بیش از یک دهه است توسط اتحادیه اروپا ترویج و تأمین مالی شده به عنوان یک رویکرد محلی و با استفاده از استخدام یک «تیم مورد اعتماد» از کارکنان توصیف گردیده

است. این روش به کشاورزان یک رویکرد انعطاف‌پذیر ارائه می‌دهد، به این صورت که می‌توانند ایده‌های جدید و مفاهیم تولید یا بازاریابی غیرمعمول را با تیم پروژه در مراحل اولیه درک استراتژی تطبیقی کشف کنند. در روش LEADER، فرایندها و معیارهای تصمیم‌گیری غیرفنی هستند و در دسترس عموم قرار می‌گیرند. ارزیابی‌های اخیر به ارزش LEADER به عنوان ابزاری برای کمک به ارتقای نوآوری و سازگاری در میان جوامع روستایی اشاره نموده و این برنامه‌ها طیف وسیعی از پروژه‌ها را با هدف انطباق مؤثر مزرعه در مواجهه با چالش‌های سیاست مهم ایجاد کرده‌اند.

تفویض اختیار همچنین پتانسیل یکپارچگی بیشتر در اهداف برنامه و ارتقای هم‌افزایی قوی‌تر بین آنها در سطح پروژه‌های زیرمنطقه‌ای و فردی را ارائه می‌دهد، زیرا منافع محلی مختلف در بررسی نحوه استفاده از منابع برای بهترین اثر مشارکت می‌کنند. مطابق با شواهد، برنامه‌های طراحی شده توسط ترکیبی از ذینفعان محلی احتمالاً مکمل بوده و انسجام بین بازیگران مختلف در یک منطقه محلی را ترویج می‌کنند و برای آنها خلق مزیت می‌نمایند. این برنامه باعث می‌شود که کشاورزان به فراتر از مزرعه بنگرند و با دیگران در منطقه محلی خود هنگام کنار هم قرار دادن ایده‌های تجاری پیوند برقرار کنند.

کادر ۱۲: پشتیبانی واگذار شده و چند بخشی: آلمان

Regionen Aktiv یک ابتکار ملی است که در آن بر جهت‌دهی و ادغام مجدد کشاورزی در اقتصادهای منطقه تأکید شده است. این برنامه آزمایشی، توسعه را بر اساس مضامین دوگانه تولید با کیفیت و حفاظت از محیط زیست ترویج می‌کند. ایده اصلی برنامه این است که اگر شرکت‌ها در یک منطقه، محصولات کشاورزی یا جنگلی آن منطقه را پردازش کنند و این محصولات به طور حرفه‌ای در منطقه و مناطق شهری مجاور به بازار عرضه شوند، این امر منجر به افزایش قدرت اقتصادی محلی می‌گردد. برنامه از طریق یک مسابقه ملی آغاز شد که در آن مناطق خرد باید طرح‌هایی را تهیه و ارائه می‌کردند که مورد توافق طیف گسترده‌ای از سهامداران کلیدی و جوامع محلی بود. بیش از ۲۰۰ اثر دریافت شد. در سال ۲۰۰۲، ۱۸ منطقه کوچک با بهترین برنامه‌ها، کمک مالی چهار ساله از وزارت فدرال دریافت کردند. کمک مالی سالانه حداکثر تا ۱,۵ میلیون یورو برای هر طرح بود. برای هر ۱۸ منطقه مجموعاً ۳۵ میلیون یورو تصویب شد. در هر برنامه آزمایشی طیف وسیعی از نهادهای خصوصی و دولتی، شرکت‌ها و بخش‌های تجاری با هم کار می‌کنند. در مناطق منفرد، توسط گروهی قابل مقایسه با گروه‌های اقدام محلی (LAG) در LEADER اداره می‌شود. شباهت‌های دیگر عبارتند از: برنامه‌ریزی قبلی یک مفهوم توسعه یکپارچه برای منطقه خرد، تصمیم‌گیری توسط هیئتی که نماینده همه منافع ذینفعان است، استخدام تعداد کمی از کارکنان فنی برای حمایت از هر برنامه (یک تیم مدیریت منطقه‌ای)، اهمیت دادن به انتشار منظم نتایج و تأکید بر شفافیت عمومی در تصمیم‌گیری و اجرای برنامه. بیش از ۲۰۰ پروژه نوآورانه در ۱۸ منطقه در حال اجرا است. وزارت فدرال یک چارچوب حمایتی برای پشتیبانی از اجرای پروژه‌های نوآورانه ویژه ارائه می‌کند و مؤسسه تحقیقات توسعه روستایی در دانشگاه گوته (Goethe) در فرانکفورت در حال انجام تحقیقات و توسعه سیاست‌های همراه است.

منبع: Dwyer, 2007: 87

کادر ۱۳: کمک‌های یکپارچه اقتصادی و زیست محیطی Öland: سوئد

Öland جزیره‌ای است که ۲۰۰۰۰ نفر جمعیت دارد و در سواحل شرقی سوئد قرار گرفته است. مدت‌هاست که به عنوان مکانی با دارایی‌های زیست محیطی متمایز در نظر گرفته می‌شود که تا حدی محصول سیستم‌های کشاورزی آن است. مانند بسیاری از مناطق دورافتاده سوئد، Öland تجربه کاهش جمعیت، درآمد کشاورزی و تعداد کشاورزان را دارد. با این حال، این روش باعث ایجاد «روش Öland» شده است. با تکیه بر مؤلفه غالب کشاورزی-محیط زیستی برنامه توسعه روستایی سوئد، یک مشارکت مشترک بین دانشگاه علوم کشاورزی سوئد و جامعه محلی، از جمله مقامات محلی و مشاغل، به عنوان «انجمن تحقیقات در Öland» پدید آمده و راهبردهای توسعه پایدار محلی را ترویج می‌کند. اینها شامل توسعه روش Öland در حمایت از مدیریت زیست محلی+طبی زمین، افزایش آگاهی و ارتقای کسب و کار مرتبط (به‌ویژه گردشگری در جزیره)، ترویج «مالکیت» جامعه و افزایش اعتماد به آینده پایدار است. تحقیقات در مورد تاریخ کشاورزی و کار بر روی ادغام تاریخ فرهنگی و طبیعی، تنوع زیستی و مدیریت عملی نیز انجام شده است. ارتقای نگرش مثبت نسبت به دانش این موضوعات، به‌ویژه در میان جوانان و در تدوین استراتژی‌ها، بسیار حائز اهمیت است. روش Öland اقدامات مشترک را در رابطه با سرمایه‌گذاری زیست محیطی، ظرفیت‌سازی و توسعه کسب و کار، تعمیق و گسترش داده است. این روش به شدت به رهبری خوب وابسته است و نیازها و آرزوهای مردم محلی را در نظر می‌گیرد. اجماع عمومی در سوئد این است که این روش شایستگی زیادی دارد.

منبع: Dwyer, 2007: 88

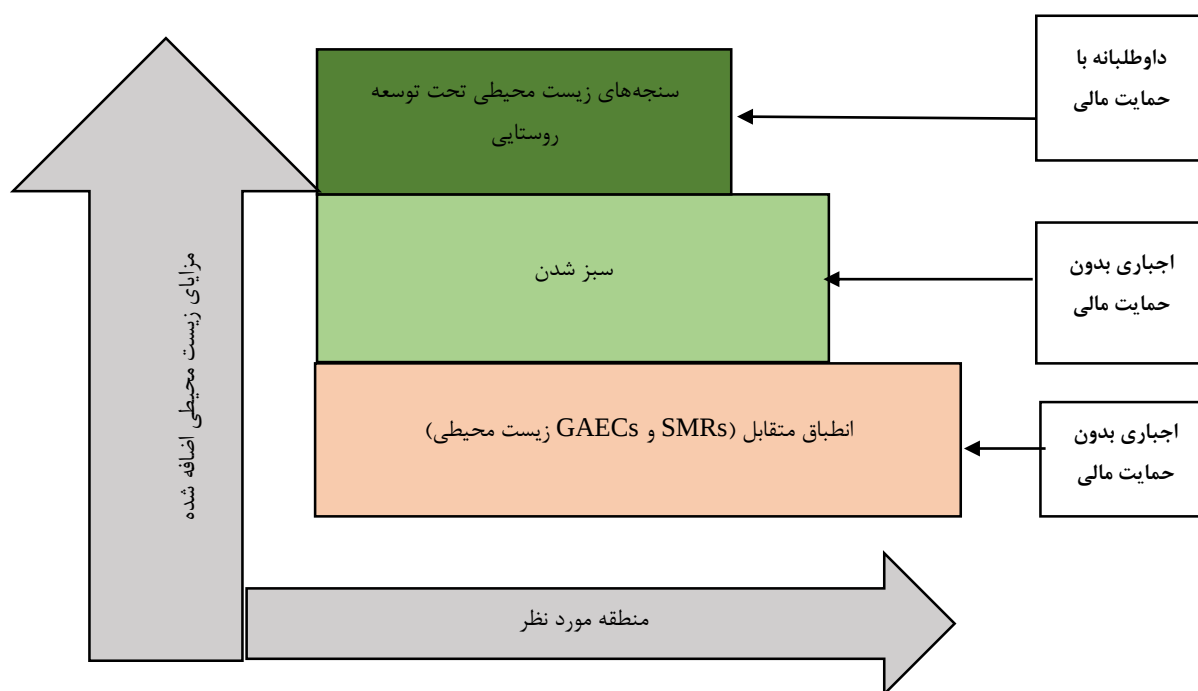
متقاضی باید معیارهای مورد توافق برای همه پروژه‌ها را به عنوان اولویت اول برآورده کند و الزامات اقدام فردی یک موضوع ثانویه است. به نظر می‌رسد دو نوع ادغام در برنامه‌های اتحادیه اروپا برای کمک به سازگاری مفید بوده است: نخست، طرح‌هایی که از یک سو اقدامات متنوع را ترکیب می‌کنند و از سوی دیگر آنها را در یک مکانیسم تحویل واحد ادغام می‌نمایند، با هدف اصلی افزایش دسترسی و انعطاف‌پذیری برای متقاضیان طراحی شده‌اند و دوم، طرح‌ها و رویکردهایی که صراحتاً اقدامات «زیست‌محیطی» بیشتر را با اقدامات «اقتصادی» عمده (اعم از بخش‌های خاص یا چندبخشی) به منظور ارتقای نتایج پایدار اقتصادی و زیست‌محیطی ترکیب می‌نمایند. روی هم رفته، این تنوع طرح‌ها و ابتکارات و همچنین درک فزاینده در مورد اینکه چگونه می‌توانند به بهترین شکل طراحی و ارائه شوند، یک «ابزار» مهم برای کمک به تأثیرات اصلاحات CAP در سراسر قلمرو روستایی متنوع اروپا را تشکیل می‌دهند و سیاستی که تحت آن ارائه می‌گردد «توسعه روستایی» نامیده می‌شود؛ بنابراین می‌تواند برای دستیابی به طیف وسیع‌تری از اهداف سیاستی مورد استفاده قرار گیرد و واضح است که تمرکز بر استفاده از این به اصطلاح «کمک‌های ستون دوم» برای کمک به کشاورزان و جوامع روستایی اروپا جهت انطباق موفقیت‌آمیز با CAP معتبر است (Dwyer, 2007).

جمع‌بندی

سیاست مشترک کشاورزی اتحادیه اروپا (CAP) سابقه بسیار طولانی دارد. از نظر اهداف، زمانی که برای نخستین بار در سال ۱۹۶۲ راه‌اندازی شد و در طول دهه اول آن به عنوان تضمین عرضه و قیمت با ثبات مواد غذایی در زمانی که اروپا در حال بهبودی از جنگ جهانی دوم بود، مطرح شد. در دهه ۱۹۸۰، اروپا با آنچه از آن به عنوان «کوه‌های غذا» یاد می‌کند، مواجه بود و مازاد مواد غذایی عظیمی ایجاد شد که نابود یا به بازارهای بین‌المللی وارد شدند. در سال ۱۹۹۳، یک تغییر عمده رخ داد و هدف «حمایت از درآمد کشاورز» در مرکز توجه قرار گرفت. سیاست مشترک کشاورزی (CAP) با تغییر رویکرد از حمایت غیرمستقیم از طریق قیمت محصولات به پرداخت مستقیم به کشاورزان، ذینفعان اصلی حمایت را تغییر داد در آن زمان، پرداخت‌ها به کشاورزان به بازده آن‌ها مرتبط بود و اصلاحات مهم بعدی CAP با جدا کردن پرداخت‌های مزرعه از تولید مطرح شد. در این مرحله، مداخله در بازار به طور قابل توجهی به حداقل رسید و به یک برنامه شبکه ایمنی تبدیل گردید. سپس، با ورود به قرن جدید با تصویب دستور کار ۲۰۰۰ در سال ۱۹۹۹، اتحادیه اروپا به آنچه را که تا امروز به عنوان ستون دوم CAP شناخته می‌شود، با تمرکز بر توسعه روستایی، یارانه پرداخت می‌کرد؛ در حالی که ستون اول CAP پرداخت‌های مستقیم و مداخله در بازار را گروه‌بندی می‌کند. در طول دهه ۱۹۹۰، مفهوم توسعه پایدار به عنوان یک هدف سیاستی در پی اجلاس سران زمین در ریو در سال ۱۹۹۲ مطرح شد. در این دهه، اتحادیه اروپا برای آنچه پرداخت‌های زراعی زیست‌محیطی نامیده می‌شود یارانه برای انواع فعالیت‌های زیست‌محیطی داوطلبانه در نظر گرفت. تا پایان دهه ۱۹۹۰، CAP همه کشورهای عضو را ملزم به ارائه پرداخت‌های کشاورزی و زیست‌محیطی تحت ستون توسعه روستایی کرد. اصلاحات عمده بعدی در سال ۲۰۰۳ دو هدف حمایت از معیشت روستایی و حفاظت از محیط‌زیست را در کنار هم قرار داد. اصلاحات CAP در سال ۲۰۰۳ سیاست «تطابق متقابل زیست‌محیطی» را ایجاد کرد که پرداخت مستقیم به کشاورزان را مشروط به رعایت قوانین زیست‌محیطی نمود. به عبارت دیگر، اتحادیه اروپا پرداخت‌های مستقیم خود را سبز کرد. با این اصلاح، پرداخت‌ها را نیز بر اساس سطح زمین کشاورزی انجام داد تا بر اساس محصول.

در سال ۲۰۱۳، CAP با ایجاد «پرداخت‌های سبز» در این مسیر (زیست‌محیطی) حتی فراتر رفت. این اصلاح ۳۰ درصد از پرداخت‌های مستقیم به کشاورزان را حذف و آنها را مشروط به اتخاذ مجموعه‌ای از شیوه‌های مدیریت مزرعه سبز کرد. اتحادیه اروپا تحت برنامه توسعه روستایی خود نیز به ارائه انواع یارانه‌های زیست‌محیطی برای حمایت از اقدامات داوطلبانه ادامه داد. یارانه‌هایی (از قبیل یارانه برای کشاورزی ارگانیک و حفاظت از جنگل؛ و پرداخت برای حفظ مناطق حفاظت شده) برای اقدامات به اصطلاح کشاورزی و محیط‌زیست و اقلیم وجود دارد که فراتر از اقدامات «سبز شدن» است. این برنامه‌ها عموماً از نظر زیست‌محیطی سخت‌گیرانه‌تر از برنامه‌های پرداخت مستقیم اتحادیه اروپا هستند؛ اما هدف آن‌ها تعداد بسیار محدودتری از

کشاورزان است. شکل ۲ معماری یارانه‌های سبز را تحت CAP نشان می‌دهد. انطباق متقابل در وسیع‌ترین منطقه زمین‌های کشاورزی اعمال می‌شود و از نظر زیست‌محیطی، بدون سخت‌گیری و اجباری است. پرداخت‌های سبز برای زمین‌های کشاورزی کمتر صورت می‌گیرد و از نظر زیست‌محیطی کمی سخت‌گیرانه‌تر و اجباری است. در نهایت، اقدامات زیست‌محیطی تحت ستون توسعه روستایی CAP عمدتاً تعداد کمتری از مزارع را هدف قرار می‌دهد و آنها را داوطلبانه انجام می‌دهند.

شکل ۲: معماری یارانه‌های سبز تحت سیاست مشترک کشاورزی اتحادیه اروپا

Source: The world bank, 2018: 20

اصلاحات یارانه مزارع به بهترین وجه در زمینه اقتصادی قابل درک است. از نظر اثربخشی زیست‌محیطی، پرداخت‌های سبز شدن نسبتاً ضعیف نشان داده شده و این پرسش را مطرح می‌کند که چگونه این اصلاحات شکل گرفته است. پرداخت‌های سبز شدن مستلزم این است که اکثر مزارع دارای سه شرط مدیریت زیست‌محیطی باشند؛ اما در زمان اجرای این موارد، اکثریت قریب به اتفاق مزارع قبلاً با شیوه‌های سبز مورد نیاز مطابقت داشتند. اگر هدف اولیه اصلاحات حفاظت از محیط‌زیست بود، اتحادیه اروپا می‌توانست پرداخت‌های مستقیم را به گونه‌ای متفاوت اصلاح کند. اتحادیه اروپا می‌توانست وجوه پرداخت مستقیم زیر ستون ۱ را به برنامه‌های پرداخت کشاورزی- محیط‌زیستی زیر ستون ۲ انتقال دهد که به شدت بودجه را برای اقدامات داوطلبانه کشاورزی و زیست‌محیطی که فراتر از کسب‌وکار معمول است، تقویت کند. در عوض، نه تنها پرداخت‌های مستقیم حمایت از درآمد حفظ شد بلکه محدودیت محیطی پایینی برای دسترسی به این موارد

تعیین گردید. در این مورد، منافع مزرعه به وضوح بر منافع زیست‌محیطی غلبه داشت. این امکان وجود دارد که بحران قیمت مواد غذایی در سال ۲۰۰۸ یک فضای محافظه‌کارانه برای اصلاحات ایجاد کرده باشد. یکی دیگر از ملاحظات این است که کشورهای عضو به طور کلی تمایلی به رشد ستون ۲ ندارند، زیرا برخلاف ستون ۱، توسط کشورهای عضو تأمین مالی می‌شود. در هر حال برای مرحله بعدی CAP که از سال ۲۰۲۰ آغاز شده تا حدی این مشکلات برطرف شده است (The world Bank, 2018).

۲-۲-۶- ایالات متحده: برنامه‌های عمده اصلاح و سبز کردن یارانه‌های کشاورزی

در ایالات متحده، تقریباً تمام حمایت‌های مزرعه معادل انطباق متقابل زیست‌محیطی اتحادیه اروپا است، اگرچه الزامات در ایالات متحده بیشتر از اتحادیه اروپا مورد هدف قرار می‌گیرند. در ایالات متحده، الزامات برای زمین‌های زراعی که به شدت در برابر فرسایش و تالاب‌ها آسیب‌پذیر هستند، اعمال می‌شود. به منظور واجد شرایط بودن برای حمایت از درآمد تحت برنامه‌های کالایی، یارانه‌های حق بیمه محصولات کشاورزی یا حتی برای پرداخت داوطلبانه حفاظت، کشاورزان باید شیوه‌های خاصی را اتخاذ کنند که جهت کاهش فرسایش خاک طراحی شده است. علاوه بر این، مزارع واقع در مناطق تالاب از زهکشی زمین منع شده‌اند. این الزامات حفاظتی ابتدا در سال ۱۹۸۵ وضع شد، در سال ۱۹۹۶ به حالت تعلیق درآمد و در لایحه مزرعه ۲۰۱۴ مجدداً اعمال گردید. علاوه بر این، چندین برنامه یارانه فدرال مستقیماً از اهداف زیست‌محیطی در زمین‌های کشاورزی حمایت می‌کند، اگرچه تعدادی از آنها در لایحه مزرعه ۲۰۱۴ ادغام شدند.

برنامه‌های حفاظتی عموماً به کشاورزان کمک مالی و فنی برای ۱- پایان کشاورزی در زمین‌های حساس به محیط‌زیست؛ ۲- اتخاذ شیوه‌های تولید سازگار با محیط‌زیست در زمین‌های کشاورزی؛ و ۳- ایجاد حق ارتفاق زمین (جلوگیری از تبدیل آن به کاربری مسکونی یا تجاری) برای حفاظت از طبیعت کشاورزی ارائه می‌کنند. سایر برنامه‌های حفاظتی نیز برای تسهیل مشارکت به منظور رسیدگی به مسائل زیست‌محیطی منطقه‌ای در حال اجرا هستند. عمده برنامه‌های یارانه حفاظت در لایحه مزرعه ۲۰۱۴ در ادامه توضیح داده شده است.

از سال ۱۹۸۵ (برنامه حفاظت از ذخایر طبیعی^۱ CRP) به کشاورزان پول می‌دهد تا زمین‌های حساس به لحاظ زیست‌محیطی از جمله زیستگاه‌های حساس حیات جانوری و گیاهی را حفاظت کنند. بر اساس CRP، کشاورزان تحت قراردادهای ۱۰ تا ۱۵ ساله با دولت، اجاره‌بها را دریافت می‌نمایند. آنها همچنین ممکن است بودجه اضافی برای بخشی از هزینه ایجاد پوشش گیاهی دریافت کنند. برخلاف سایر برنامه‌های یارانه زیست‌محیطی^۲ (EQIP)، CRP رقابتی نیست. کشاورزان فقط باید درخواست دهند و الزامات برنامه را برآورده کنند. هدف بلندمدت این برنامه، ایجاد پوشش مجدد زمین برای کمک به بهبود کیفیت آب، جلوگیری از

1. Conservation Reserve Program

2. Environmental Quality Incentives Program

فرسایش خاک و کاهش از دست دادن زیستگاه حیات وحش است. CRP بزرگ‌ترین برنامه حفاظتی ایالات متحده با بودجه‌ای در حدود ۱,۸ میلیارد دلار در سال (سال مالی ۲۰۱۶) است، سطحی که کمی بیش از یک پنجم کل پرداخت‌های مستقیم به کشاورزان در سال مالی ۲۰۱۶ (USDA) بود.

یکی از بزرگ‌ترین برنامه‌های حفاظتی آمریکا، برنامه مشوق‌های کیفیت محیطی (EQIP) کمک‌های فنی و مالی به کشاورزان برای اتخاذ روش‌های حفاظت از منابع طبیعی و زیست‌محیطی مفید در مزارع و جنگل‌ها ارائه می‌دهد. این برنامه که از سال ۱۹۹۶ آغاز شده است، کشاورزان را برای دریافت کمک، اولویت‌بندی می‌کند و متقاضیان در اراضی آسیب‌پذیر و در حوزه‌های آبخیز تخریب شده را بر اساس پیشنهادهای نوآورانه انتخاب می‌نماید. این برنامه از حدود ۲۰۰ روش، از جمله ایجاد یا نگهداری گیاهان پوششی، گرده‌افشانی یا سایر زیستگاه‌های حیات وحش، کمربندهای سرپناه، حصارکشی، آبیاری خرد و چرای تجویز شده پشتیبانی می‌کند. هدف این برنامه بهبود کیفیت خاک، آب و هوا، کاهش فرسایش و بهبود زیستگاه حیات وحش است (۵ درصد بودجه برای فعالیتهای زیستگاه حیات وحش و ۶۰ درصد برای فعالیت در مزارع دام در نظر گرفته شده است).

برنامه حفاظت از ذخایر طبیعی از سال ۲۰۰۲، از تلاش‌های جدید و مداوم حفاظتی برای تولیدکنندگانی که سیستم حفاظتی خود را در زمین‌های کشاورزی و جنگلی حفظ یا بهبود می‌بخشند، حمایت کرده است. EQIP کشاورزان را برای تأمین مالی بر اساس یک سیستم رتبه‌بندی انتخاب می‌کند.

از سال ۲۰۰۴، برنامه کمک‌های مالی نوآوری حفاظت^۱ (CIG) به پروژه‌های حفاظتی یک تا سه ساله کمک‌های بلاعوض ارائه می‌کند که به نگرانی‌های منابع طبیعی نوظهور و با اولویت بالا در سطح حوزه آبخیز، منطقه‌ای یا چند ایالتی رسیدگی می‌نماید. برنامه ارتفاق حفاظت از کشاورزی^۲ (ACEP) برای جلوگیری از تبدیل زمین‌های کشاورزی و تالاب‌ها به کاربری‌های غیرکشاورزی، کمک‌های مالی و فنی برای مالکان زمین فراهم می‌کند. اگرچه ACEP اخیراً در سال ۲۰۱۴ تأسیس شد؛ اما برنامه‌های ACEP که دارای دو جزء اصلی است و برای ۲۰ سال یا بیشتر اجرا شده بودند را در نظر گرفت. مؤلفه ارتفاقات زمین کشاورزی به قبایل سرخ‌پوست آمریکا، دولت‌های ایالتی و محلی و سازمان‌های غیردولتی کمک می‌کند تا از زمین‌های کشاورزی در حال کار محافظت کنند و استفاده‌های غیرکشاورزی از زمین را محدود نمایند. دولت تا ۵۰ درصد از ارزش بازار منصفانه حق ارتفاق زمین کشاورزی را به خود اختصاص می‌دهد، اگرچه این سهم می‌تواند تا ۷۵ درصد برای علفزارهای دارای اهمیت ویژه افزایش یابد. مؤلفه ارتفاقات ذخیره تالاب این برنامه (برنامه ذخیره تالاب سابق) به بازسازی، حفاظت و تقویت تالاب‌ها در زمین‌های خصوصی کمک می‌کند. هدف از این ارتفاق‌ها، فراهم کردن زیستگاه حیات وحش و حفاظت از تنوع زیستی، بهبود کیفیت آب با فیلتر کردن رسوبات و مواد شیمیایی، کاهش

1. Conservation Innovation Grant

2. Agrecultural Conservation Easement Program

سیلاب، تغذیه آب‌های زیرزمینی و ایجاد فرصت برای فعالیت‌های آموزشی، علمی و تفریحی محدود است. حق ارتفاق می‌تواند به طور دائمی برای ۳۰ سال یا شرایط دیگر مطابق با قوانین ایالت ایجاد شود. برای حق ارتفاق دائم، دولت ۱۰۰ درصد ارزش حق ارتفاق و ۷۵ تا ۱۰۰ درصد هزینه‌های ترمیم را پرداخت می‌کند. برای حق ارتفاق ۳۰ ساله، دولت ۵۰ تا ۷۵ درصد هزینه حق ارتفاق و همان سهم از هزینه‌های ترمیم را می‌پردازد. برنامه مشارکت حفاظت منطقه‌ای^۱ (RCPP) از تلاش‌ها برای هماهنگ کردن کمک‌های برنامه حفاظت در مقیاس منطقه‌ای یا حوزه آبخیز حمایت می‌کند. این برنامه، برنامه حوضه آبخیز خلیج چساپیک^۲، ابتکار مشارکت حفاظت از همکاری^۳، برنامه حوضه دریاچه بزرگ^۴ و برنامه افزایش آب کشاورزی را ادغام کرد. به طور جداگانه، برنامه USDA Organic شامل کمک‌هزینه مشارکت در صدور گواهینامه ارگانیک برای کشاورزان است (The world Bank, 2018).

جمع‌بندی

ایالات متحده و کشورهای اتحادیه اروپا تا حدودی معماری یارانه سبز مشابهی دارند که به موجب آن، از یک سو یارانه‌های حمایت از درآمد مشروط بر رعایت شرایط محیطی خاص در دسترس است و از سوی دیگر، طیف وسیعی از فعالیت‌های زیست‌محیطی از حمایت مستقیم بهره‌مند می‌شوند. از منظر زیست‌محیطی، یک لایحه مهم مزرعه در ایالات متحده مربوط به سال ۱۹۸۵ بود که بخش کامل از قانون مزرعه را به برنامه‌های حفاظتی (از جمله برنامه‌های جدید) اختصاص داد و «تطابق با حفاظت» را ایجاد کرد که کشاورزان مناطق خاص را به ایجاد طرح‌های حفاظت از خاک به منظور بهره‌مندی از طیف وسیعی از یارانه‌های مزرعه ملزم نمود. این سیاست، مشابه سیاست انطباق متقابل اتحادیه اروپا است که کشاورزان را به رعایت قوانین زیست‌محیطی برای واجد شرایط بودن جهت پرداخت مستقیم واداشته است. ایالات متحده همچنین برنامه‌های حفاظتی مختلفی دارد که مشابه یارانه‌های کشاورزی زیست محیطی اتحادیه اروپا تحت برنامه توسعه روستایی CAP است، زیرا از اقدامات داوطلبانه حفاظت حمایت می‌کند.

۲-۲-۷- ویتنام: برنامه‌های عمده اصلاح و سبز کردن یارانه‌های کشاورزی

در مقیاس بسیار کوچک‌تر، ویتنام برنامه‌هایی جالبی دارد که از مداخله دولت در بازارهای اعتباری برای تشویق شیوه‌های کشاورزی سبزتر استفاده می‌کند. برای نخستین بار ویتنام با قرار دادن این نمونه‌ها در زمینه سیاست کشاورزی ویتنام در سال‌های اخیر این کشور راه درازی را در شناخت پیامدهای زیست‌محیطی مهم در داستان موفقیت کشاورزی خود نزدیک به سه دهه پیموده است که به موجب آن، بهره‌وری خرده مالکان به شدت افزایش و ناامنی غذایی بسیار کاهش یافته و ویتنام به پنج صادرکننده برتر کالاهای مختلف از جمله برنج و محصولات با ارزش بالاتر تبدیل شده است. سال ۲۰۱۴ نقطه عطفی از نظر پذیرش پایداری زیست‌محیطی به

1. Regional Conservation Partnership Program
2. Chesapeake Bay Watershed Program
3. Cooperative Conservation Partnership Initiatives
4. The great Lake Basin Program

عنوان هدف سیاست کشاورزی بود. در آن سال، ویتنام طرح تجدید ساختار کشاورزی را تصویب کرد که نیاز به توسعه پایدارتر کشاورزی را در آینده به رسمیت می‌شناسد. این امر پس از دهه‌ها سیاست حمایت از مزرعه که کمترین توجه را به تخریب محیط‌زیست داشته‌اند، رخ داد. از جمله این سیاست‌ها می‌توان به یارانه‌های غیرمستقیم کود در قالب کاهش قیمت انرژی برای تولیدکنندگان داخلی و یارانه‌های اعتباری مزرعه مربوط به قهوه اشاره کرد. ویتنام در طول ۱۵ سال گذشته (از سال ۲۰۰۳) به طور فزاینده‌ای رویکرد تجاری به بانکداری را پذیرفته است؛ اما دولت به حمایت بخشی از وام‌های کشاورزی ادامه داده است تا اطمینان حاصل شود که اعتبار برای فعالیت‌های خاص در دسترس می‌باشد و گاهی اوقات نرخ‌های بهره را کاهش داده است (کادر ۱۴).

کادر ۱۴: تاریخچه مختصری از یارانه‌های کشاورزی در ویتنام

ویتنام سابقه ارائه اعتبارات کشاورزی یارانه‌ای دارد. اگرچه این کشور در ۱۵ سال گذشته به طور فزاینده‌ای رویکرد تجاری به بانکداری را پذیرفته است؛ اما این کشور همچنان از بخشی از وام‌های کشاورزی حمایت کرده است. سال ۱۹۹۳ نقطه عطفی در تکامل اعتبارات کشاورزی در ویتنام بود، زیرا در این سال دولت اعطای اعتبار تجاری به خانوارهای کشاورز را قانونی کرد. در همین سال، دولت حقوق استفاده از زمین را به خانوارها اختصاص داد که می‌توانست به عنوان وثیقه مورد استفاده قرار گیرد و بانک ویتنام برای کشاورزی و توسعه روستایی (Vietnam Bank for Agriculture and Rural Development (VBARD)، یک بانک تجاری دولتی که به نام Agribank نیز شناخته می‌شود، تأسیس گردید و شروع به ارائه اعتبار به کشاورزی کرد. VBARD که از حمایت دولتی در قالب سرمایه قانونی و تسهیلات عملیاتی بهره می‌برد، برای تسهیل گذار به ارائه خدمات مالی تجاری، وام‌ها را با شرایط ترجیحی ارائه کرد و قانونی به تصویب رسید تا اطمینان حاصل شود که کشاورزان می‌توانند تا ۱۰ میلیون دانگ VND بدون وثیقه وام بگیرند (مبلغی که در سال ۲۰۰۰ دو برابر شد).

ده سال بعد، دولت اقداماتی را برای حذف تدریجی یارانه اعتبارات کشاورزی انجام داد، به ویژه پس از تأسیس بانک غیرانتفاعی ویتنام برای سیاست‌های اجتماعی (VBSP) (2003) جهت ارائه وام‌های کوچک و کم بهره به مردم ساکن در مناطق دورافتاده، اعضای گروه‌های اقلیت قومی، دانشجویان و سایر جمعیت‌های برخوردار از منابع کم، اعتبارات ترجیحی از اختیارات VBARD حذف شد. با این حال، این امر یارانه‌های اعتباری کشاورزی را متوقف نکرد. دولت به حمایت از وام‌دهی به خانوارهای کشاورز به صورت هدفمند برای پشتیبانی از اهداف سیاستی خاص ادامه داد. به عنوان مثال، در سال‌های ۲۰۰۹ و ۲۰۱۰، دولت با ارائه وام‌های کوتاه‌مدت (با نرخ بهره پایین و بازپرداخت طولانی) برای تهیه ماشین‌آلات، تجهیزات مکانیکی، تأسیسات و مواد اولیه کشاورزی (از جمله کودها و آفت‌کش‌ها) به افزایش قیمت مواد غذایی واکنش نشان داد. هدف از این برنامه، تحریک ظرفیت تولید و توسعه صنعتی در مناطق روستایی بود. در سال ۲۰۱۰، برای تحریک بیشتر سرمایه‌گذاری روستایی، دولت محدودیت‌های وام‌دهی برای وام‌های بدون وثیقه را جهت طیفی از فعالان کشاورزی (خانوارهای کشاورزی، تعاونی‌ها، مشاغل روستایی) و فعالیت‌ها (تولید کشاورزی، کسب و کار روستایی و توسعه زیرساخت‌ها، پردازش و مصرف) افزایش داد.

منبع: (The World Bank report, 2018: 14)

در سال‌های اخیر، دولت ویتنام استفاده از یارانه‌های اعتباری کشاورزی را برای ایجاد انگیزه در کشاورزان جهت استفاده از شیوه‌های پایدارتر کشاورزی به طور آزمایشی اجرا کرد. در برخی موارد، یارانه مستقیماً از سرمایه‌گذاری در تکنولوژی سبز حمایت می‌کند. برای مثال از سال ۲۰۰۹، دولت شروع به ارائه وام‌های ترجیحی برای سرمایه‌گذاری‌هایی کرد که انتظار می‌رفت زیان‌های پس از برداشت را در طیف گسترده‌ای از محصولات کشاورزی کاهش دهد. اخیراً، دولت شروع به استفاده از ارائه خدمات مالی تخصصی کرده است. خدماتی که با مداخله دولت برای تشویق شیوه‌های کشاورزی سبزتر و فعال کردن انواع خاصی از سرمایه‌گذاری بلندمدت کشاورزی در دسترس قرار می‌گیرند. دولت این کار را با مشروط کردن دسترسی به این خدمات مالی به اتخاذ شیوه‌ها یا فناوری‌های مشخص انجام می‌دهد. از سال ۲۰۱۵، از طریق پروژه تحول کشاورزی پایدار تحت حمایت بانک جهانی، دولت این مدل را در زمینه کشت قهوه در ارتفاعات مرکزی و کشت برنج در منطقه دلتای مکونگ^۱ به کار می‌برد. در سال ۲۰۱۷، دولت این مدل را به «کشاورزی با فناوری پیشرفته و پاک» تعمیم داد. جزئیات بیشتر در مورد استفاده از یارانه‌های اعتباری کشاورزی برای تشویق شیوه‌های سبزتر در ویتنام در ادامه ارائه می‌شود.

اهرم اعتبار برای کاشت مجدد درخت قهوه سبز

بیشتر قهوه در ویتنام در ارتفاعات مرکزی رشد می‌کند و بسیاری از درختان ایستاده در آنجا به پایان عمر تولیدی خود نزدیک می‌شوند. از سال ۲۰۱۵، زمانی که پروژه تحول کشاورزی پایدار با حمایت بانک جهانی آغاز شد، حداقل یک سوم از مناطق کشت قهوه یا بیش از ۲۱۰۰۰۰ هکتار به بازسازی تخمین زده شد. در حالی که مزارع با مدیریت خوب می‌توانند به تولید محصول بالا تا بیش از ۲۵ سال ادامه دهند، بسیاری از کشاورزان در ارتفاعات مرکزی منطقه کاشت قهوه ویتنام، پس از ۱۵ سال کاهش بهره‌وری را تجربه کردند. کشت قهوه در ویتنام به استفاده زیاد از آب‌های زیرزمینی و کود بستگی دارد و در سال‌های اخیر به زمین‌های نامناسب و جنگلی نفوذ کرده است (کادر ۱۵). این شیوه‌ها به عملکرد بهینه این محصول درختی کمک نکرده است.

کادر ۱۵: کشت قهوه در ویتنام: مشوق‌ها برای شیوه‌های تولید پایدار

گسترش قهوه، مدل پایداری در ویتنام نبوده است. ویتنام کشوری می‌باشد که در آن آبیاری بیش از حد، کاهش آب‌های زیرزمینی و استفاده بیش از حد از کودهای مبتنی بر نیتروژن به یک روش استاندارد تبدیل شده است. در این کشور کاشت در زمین‌هایی که به دلیل نوع خاک برای قهوه نامناسب است، دنبال می‌شود. با وجود اینکه ویتنام بالاترین میانگین بازدهی قهوه روبوستا (Robusta) را در جهان دارد؛ اما گزارش‌ها حاکی از مدیریت نادرست منابع آب و خاک است که بر بهره‌وری محصول درختان تأثیر گذاشته است، خاک‌ها را اسیدی کرده و آسیب‌پذیری درختان را در برابر بیماری افزایش می‌دهد و در سال‌های خشکسالی، کاهش عملکرد و پتانسیل درآمد کشاورزان و احتمالاً به خطر انداختن توانایی کشاورزان برای حفظ سطح بالای بهره‌وری در دهه آینده، منجر به کمبود آب زیرزمینی و محدودیت آبیاری می‌شود. تغییرات اقلیمی و تخریب زیستگاه نیز دارای هزینه‌های خارجی از نظر سلامت انسان، سلامت حیات وحش و تنوع زیستی و خدمات اکوسیستمی با ارزش اقتصادی مانند تأمین هوا، آب پاک و مناظر تفریحی است.

این وضعیت، منعکس‌کننده این واقعیت است که بازار، سیگنال‌های کافی برای تولید پایدارتر به تولیدکنندگان ارسال نکرده است. حق بیمه برای قهوه دارای گواهی پایداری در مقایسه با هزینه‌های آن، پایین است و حفظ تمایز محصول به دلیل ساختار بازار دشوار یا پرهزینه است. علاوه بر این، استانداردهای پایداری که از نفوذ در بازار برخوردار هستند، شیوه‌های مشکوک زیست محیطی مانند آبیاری بیش از حد و زمان‌بندی نامناسب را منع نمی‌کنند و به هر دلیلی، کشاورزان تأثیرات زیان‌آور شیوه‌های کشاورزی خود را بر بهره‌وری و طول عمر درختان، هزینه‌های ورودی مزرعه‌هایشان را بر قیمت نهایی آنها در نظر نمی‌گیرند.

منبع: The World Bank report, 2018: 16

اهرم مالی برای سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت در کشاورزی سبز برنج

در کشاورزی برنج، به طور مشابه دولت برنامه‌ای تدوین کرده که از منابع مالی تخصصی برای اهداف سبز استفاده می‌کند. این برنامه به پیوند کشاورزان شرکت‌کننده به شرکت‌های کشاورزی که به دنبال تأمین برنج با کیفیت بالاتر و تولید پایدارتر هستند، کمک می‌کند.

در چندین استان، کشاورزان در مورد تناوب زراعی- رویکردی که می‌تواند به کاهش اتکا به مواد شیمیایی کشاورزی کمک کند- ویت‌گپ^۱- مجموعه‌ای از «روش‌های خوب کشاورزی» از جمله اقداماتی که برای کاهش باقی‌مانده آفت‌کش‌ها در غذا انجام می‌شود- و استفاده از محصولات جانبی برنج، آموزش دیده‌اند.

اعتبار یارانه‌ای برای کشاورزی با تکنولوژی پیشرفته و پاک

در سال ۲۰۱۷، دولت ویتنام اقدامی را اتخاذ کرد که بر اساس آن، بانک‌های تجاری باید اعتبارات خود را با نرخ‌های پایین‌تر از بازار برای کشاورزی هوشمند با تکنولوژی پیشرفته و اقلیم در دسترس قرار دهند. برای این منظور، بانک دولتی ویتنام یک اعتبار ۴,۴ میلیارد دلاری (۱۰۰ تریلیون VND) برای Agribank،

1. VietGAP

Vietcombank و بانک سرمایه‌گذاری و توسعه ویتنام برای پرداخت ایجاد کرد. نرخ‌های بهره، بسته به طول آن، ۰٫۵ تا ۱٫۵ درصد از نرخ‌های بازار پیشی گرفتند. ضعف احتمالی این برنامه این است که ظاهراً مجموعه معیارهای مشخصی برای تعیین واجد شرایط بودن وام ایجاد نکرده است (The world Bank, 2018).

۲-۲-۸- هندوستان: برنامه‌های عمده اصلاح و سبز کردن یارانه‌های کشاورزی

هند در تنگنای اصلاح برنامه یارانه‌های کود، گام‌هایی برای بهبود هدف‌گذاری خود در این زمینه برداشته است. در هند، تولیدکنندگان داخلی کود از یارانه حمل و نقل بهره‌مند می‌شوند؛ اما از یارانه ۱۰٫۶ میلیارد دلاری در سال (۱۵۲٫۶ تریلیون روپیه) که برای قیمت خرده‌فروشی کود اعمال می‌شود و دارای سقف مشخصی است نیز استفاده می‌کنند. در نتیجه قیمت اوره در هند جزء پایین‌ترین قیمت‌ها در جهان است. با این حال، پرسش‌هایی در مورد کارایی این برنامه وجود دارد. طی سال‌ها، واکنش‌هایی نسبت به یارانه غله تولید شده به کیلو برای کود مصرفی بوده است. این امر به عوامل مختلفی از جمله مصرف نامتعادل و ناکارآمد کود نسبت داده می‌شود. درواقع، برای رسیدگی به مشکل مصرف ناکارآمد کود، دولت شروع به پرداخت یارانه به اوره پوشیده شده با گیاه چریشبا نرخ بالاتری در سال ۲۰۱۵ کرد، زیرا این امر باعث کاهش انتشار کود و تلفات می‌شود (در حالی که به عنوان یک آفت‌کش طبیعی عمل می‌کند).

چالش دیگر برنامه یارانه کود این است که نشت قابل توجهی دارد و کود یارانه‌ای از مرز به کشورهای همسایه می‌رود. برای حل این موضوع، از مارس ۲۰۱۸ دولت اصلاحات مربوط به یارانه کود را آغاز کرد و به سمت آنچه سیستم انتقال مستقیم سود^۱ (DBT) نامیده می‌شود و در سال ۲۰۱۷ به صورت آزمایشی اجرا شد، حرکت کرد. این امر نشان می‌دهد که دولت هند در حال انتقال برنامه‌های یارانه‌ای خودش است. یارانه کود به تولیدکنندگان بر اساس فروش و نه بر اساس تولید همان‌طور که قبلاً انجام می‌شد، تعلق می‌گیرد.

این برنامه اصلاحات یارانه کود در هند، به شدت بر تکنولوژی تکیه دارد. این اصلاحات ماشین‌های نقطه‌فروش را مورد توجه قرار می‌دهند که مجهز به اسکنر اثر انگشت و به Aadhaar، سیستم تشخیص هویت بیومتریک هند و همچنین به سوابق زمین برای تأیید صلاحیت مرتبط هستند. همچنین کشاورزان مجبور نیستند مالک زمین باشند. نکته مهم این است که ماشین‌های نقطه‌فروش به کارت‌های بهداشتی خاک کشاورزان نیز مرتبط هستند و قرار است برای تعیین میزان کود توسط کشاورز استفاده شود و هدف آنها محدود کردن نشت و ضایعات است. از این نظر، اصلاحات این پتانسیل را دارد که یک اقدام سبزکننده باشد.

ماشین‌های نقطه‌فروش از یک سیستم ردیابی اختصاصی برای یکپارچه‌سازی همه این اطلاعات و تعیین میزان فروش به کشاورزان و میزان و زمان پرداخت به تولیدکنندگان کود استفاده می‌کنند. دولت متعهد شده که

1. Direct Benefit Transfer

ظرف هفت روز پس از معامله به کشاورزان پول پرداخت کند. با توجه به پیچیدگی‌های فنی این سیستم جدید، در مرحله آزمایشی در سال ۲۰۱۷، مشکلاتی در مناطق با اتصال کم به اینترنت گزارش شد. واضح است که این یک اصلاح بلندپروازانه از نظر پیچیدگی تکنولوژیکی می‌باشد (The World Bank, 2018).

همچنین در هند، تخریب زمین به اندازه کافی مورد بحث قرار نمی‌گیرد. در سال‌های اخیر، یکی از دلایل اصلی کاهش کیفیت خاک، تخریب زمین بوده است. بر اساس گزارش دفتر ملی بررسی خاک و برنامه‌ریزی کاربری زمین از کل منطقه جغرافیایی هند (۳۲۸,۷ مگا هکتار)، ۱۴۶,۸ میلیون هکتار تحت تأثیر تخریب قرار گرفته است. شیوه‌های کشاورزی بی‌برنامه و جامع موجود به قیمت کاهش منابع طبیعی هند هنوز ادامه دارد و به نظر می‌رسد نیازهای نسل آینده هند به خطر افتاده است. با توجه به افزایش جمعیت انسانی، کشاورزی از مشکلات دوگانه تخصیص ناچیز زمین و منابع آبی رنج می‌برد. محدودیت منابع، بهره‌برداری بیش از حد از منابع، افزایش جمعیت، منابع طبیعی محدود را تحت فشار قرار داده است. در این راستا، نیاز است تا گزینه‌های متعدد یا ترکیبی از گزینه‌ها شناسایی شود تا به مشکل هر منبع طبیعی اعم از زمین، کشاورزی مبتنی بر فرایند یا مشارکت تکنولوژی جدیدتر در کشاورزی رسیدگی شود (Singh et al., 2022).

به این منظور تکنولوژی‌های کشاورزی پایدار مختلف مانند سیستم کاربری جایگزین، کشاورزی دقیق، چشم‌انداز کم کربن، کشاورزی حفاظتی، کشاورزی ارگانیک، مدیریت یکپارچه مواد مغذی (INM)، کشاورزی احیاکننده و هواپیماهای بدون سرنشین مورد توجه سیاست‌گذاران و دولت هند قرار گرفته که در ادامه به تفصیل تشریح می‌شوند.

۱- سیستم کاربری جایگزین

سیستم کاربری جایگزین که انعطاف‌پذیری جامعه انسانی را افزایش و آسیب‌پذیری سکونتگاه‌های انسانی را کاهش می‌دهد، برای امنیت معیشتی جوامع کشاورز ضروری است. سیستم‌های کاربری زمین که می‌توانند تلفات خاک و آب را کاهش دهند، تعادل اکولوژیکی را بازگردانند و هم بهره‌وری کاربری زمین و هم درآمدهای اقتصادی را بهبود بخشند، در اینجا مورد نظر هستند. سیستم‌های جایگزین مبتنی بر کاربری زمین مانند چراگاه‌های جنگلی، جنگل‌های کشاورزی و مدل‌های باغبانی نه تنها گزینه‌های موجود را برای کشاورزان متنوع می‌کنند، بلکه تأثیر تغییرات اقلیمی را بر فرصت‌های معیشتی به حداقل می‌رسانند.

سیستم سیلوی مرتع^۱ یک سیستم پایدار استفاده از زمین است که جنگلداری، باغداری و مدیریت دام را ادغام می‌کند. در عصر رو به کاهش سرانه زمین‌های در دسترس، سیستم سیلوی مرتع با ادغام درختان چوبی چندساله با علف/حبوبات/مراعات، تکنولوژی پایدار را برای افزایش بهره‌وری سیستم سیلوی مرتع فراهم می‌کند. همچنین به استفاده شایسته از منابع طبیعی مانند نور خورشید، رطوبت و مواد مغذی گیاهی نسبت به سیستم

1. Silviculture

مستقل توسط خود کشاورزان کمک می‌کند. درختان چوبی چندساله با مزارع و مرتع ادغام می‌شوند تا علاوه بر حفظ اکوسیستم کشاورزی، غذا، علوفه و چوب برای سوخت را فراهم نمایند. سیستم سیلوی مرتع باید ترجیحاً شامل اجزای حیوانی برای افزایش سودآوری باشد. این سیستم در مناطقی با حاصلخیزی ضعیف خاک و دسترسی کم آب به کار گرفته می‌شود. مزایای سیستم سیلوی مرتع نه تنها شامل تولید از اراضی تخریب‌شده می‌باشد بلکه حفظ خاک و رطوبت است. یکپارچه‌سازی منابع دامی باعث افزایش بهره‌وری سیستم و بازده کلی در واحد زمین می‌شود. الگوی رفتاری هم‌افزایی سیستم سیلوی مرتع، حاصلخیزی خاک را همراه با افزایش کربن آلی خاک^۱ (SOC) افزایش می‌دهد. این سیستم با استفاده مؤثر از زمین‌های بایر برای تولید علوفه به عنوان یک تکنولوژی کاربری پایدار جهت تولید دام عمل می‌کند. سیستم سیلوی مرتع، سلامت بیولوژیکی را بهبود می‌بخشد و از این رو می‌تواند به عنوان یکی از استراتژی‌های بازپایی زیست‌محیطی زمین‌های تخریب‌شده در نظر گرفته شود.

باغبانی شکلی از سیستم کشاورزی جنگلی است که درختان میوه و مرتع (علف‌ها و/یا حبوبات) را در یک قطعه زمین ترکیب می‌کند. این سیستم به عنوان یکی از بهترین و اقتصادی‌ترین سیستم‌های جایگزین است که می‌تواند غذای محافظ (میوه) برای انسان و علوفه جهت حیوانات فراهم و شکاف بزرگ بین عرضه و تقاضا برای میوه و علوفه را پر کند و در عین حال، فرسایش خاک را نیز متوقف نماید. این روش با رسوب مستمر زیست توده گیاهی و بستر برگشت‌پذیر برگ در بهبود و حفظ کیفیت خاک موفق است. به دلیل ریشه‌های بلند اجزای درخت که به عمق خاک می‌روند، این سیستم منبع ثابتی از مواد آلی را برای خاک فراهم می‌کند. خواص بیولوژیکی را نیز می‌توان در خاک تحت سیستم کشاورزی زراعت بهینه کرد. چندین مزیت از شیوه‌های زراعت جنگلداری^۲ برای ریزجانوران^۳ خاک شناسایی شده است. سیستم باغبانی با اقدامات حفاظت از رطوبت خاک، عملکرد میوه و مرتع را افزایش می‌دهد که روند پایداری را حتی در سال‌های خشکسالی نشان می‌دهد؛ بنابراین نسبت سود/ هزینه بهتری را ارائه می‌دهد (Singh et al., 2022).

۲- تکنولوژی‌های پایدار مدرن

– کشاورزی دقیق

کشاورزی دقیق به کاربرد متمایز نهاده‌های کشاورزی بر اساس نیازهای خاک، آب و هوا و محصول به منظور افزایش تولید کشاورزی، کارایی و سودآوری اشاره دارد. کشاورزی دقیق یک فعالیت کشاورزی مدرن است که شامل استفاده از تکنولوژی در کشاورزی مانند سنجش از دور، سیستم موقعیت‌یاب جهانی^۴ و سیستم اطلاعات

1. Soil organic carbon

2. Agroforestry

3. Microorganism

4. Global Positioning System (GPS)

جغرافیایی^۱ برای بهبود بهره‌وری و سودآوری است. کشاورزی دقیق به کشاورزان اجازه می‌دهد تا تصمیم‌گیری آگاهانه‌تری در مورد نهاده‌های محصول مانند آفت‌کش‌ها، کودها، خاک‌ورزی و آب‌آبیاری داشته باشند. استفاده کارآمدتر از نهاده منجر به افزایش عملکرد و کیفیت محصول بدون آلودگی محیط‌زیست و در نتیجه کشاورزی و تولید پایدار خواهد شد. به طور خلاصه، کشاورزی دقیق همه چیز در مورد کشاورزی به روش درست، در مکان و زمان مناسب است. سنجش از دور بخشی جدایی‌ناپذیر از کشاورزی دقیق است. سنجش از دور به عنوان علم بازیابی اطلاعات از اجسام دور از دسترس تعریف شده که این سکوها می‌توانند زمینی، هوایی یا ماهواره‌ای باشند. تشعشعات منعکس شده و ساطع شده از یک منطقه مورد نظر برای استخراج اطلاعات از رفتار طیف الکترومغناطیسی، مورد مطالعه قرار گرفته است. استفاده از سنجش از دور در زمینه بیمه محصولات کشاورزی، بازیابی رطوبت خاک، تخمین سطح محصول و تخمین عملکرد مناسب است. برای به حداقل رساندن خسارت‌های ناشی از تغییرات اقلیمی بر کشاورزان، از سنجش از دور می‌توان برای اطمینان از ارزیابی سلامت محصول و برآورد وضعیت محصول برای بیمه محصولات استفاده کرد. در حال حاضر، بیمه محصولات در سراسر دنیا به عنوان ابزار مهمی برای تضمین فرصت‌های معیشتی کشاورزان مورد توجه قرار گرفته است. تخمین رطوبت خاک از طریق حسگرهای ماهواره‌ای و ادغام آنها با شرایط مزرعه محلی در ارائه مشاوره‌های کشاورزی به کشاورزان مفید است. آگاهی از رطوبت موجود در خاک، کشاورزان را برای انجام عملیات مرتبط با کشاورزی مانند کاشت بذر، استفاده از کودها و سموم دفع آفات در محصول، برنامه‌ریزی آبیاری و غیره آماده می‌کند. سنجش از دور نشانه طیفی مرتبط با جسم را مشخص می‌کند و باعث می‌شود تا هر محصول دارای امضای طیفی مرتبط باشد. همچنین سنجش از دور چندطیفی، برای شناسایی الگوی رنگ توسط پوشش گیاهی استفاده می‌شود. برای سنجش از دور چندطیفی از الگوریتم‌های طبقه‌بندی با نظارت و بدون نظارت توسط محققان استفاده شده است. سنجش از دور برای ارزیابی سطح زیر کشت خاص برای پیش‌بینی عملکرد به کار گرفته شده است. سطح زیر کشت را می‌توان با پیوند دادن به شرایط محصول شناسایی کرد. شاخص سطح برگ^۲ (LAI) پارامتر بیوفیزیکی مهمی برای این منظور بوده است. پیش‌بینی بازده کشاورزی با استفاده از مشاهدات فضا، هواشناسی کشاورزی و زمین برای پیش‌بینی بازده محصول توسط دولت هند راه‌اندازی شده است. آمار قابل اعتماد در مورد تولید محصولات کشاورزی، کلید بازاریابی موفق محصولات می‌باشد. سنجش از دور برای تشخیص تنش‌های زیستی مانند آفت، وقوع بیماری و تنش غیرزیستی مانند خشکسالی، سیل، شوری و غیره استفاده شده است. به علاوه، شاخص‌های طیفی برای مدل‌سازی چندمتغیره توسط محققان به منظور توصیف تنش غیرزیستی گیاهی مورد استفاده قرار گرفته است. تکنیک‌های یادگیری ماشین مانند

1. Geographic Information System (GIS)

2. Leaf Area Index

حداقل مربعات جزئی^۱، رگرسیون خطی چندگانه^۲، الگوریتم جنگل تصادفی^۳ برای تجزیه و تحلیل پارامترهای بیوفیزیکی گیاهان استفاده می‌شود (Singh et al., 2022).

– هواپیماهای بدون سرنشین (پهپادها)

پهپادها، هواپیماهایی هستند که از راه دور کنترل می‌شوند و انسانی در آن وجود ندارد. پهپادها با موفقیت در زمینه‌هایی مانند عملیات مدیریت بلایا، نظامی و غیره استفاده می‌شوند. کشاورزی دقیق، داده‌های حسگر را با داده‌های خام برای نقشه‌برداری تنوع فضایی میدان ترکیب می‌کند. پهپادها ممکن است اسکن سلامت خاک، نظارت بر سلامت محصول، تهیه برنامه آبیاری، کاربرد کود، تخمین عملکرد و تجزیه و تحلیل اقلیم را انجام دهند. پهپادها تجزیه و تحلیل تصویر چند طیفی و فوق طیفی خاک را از علف متمایز می‌کند و گیاه را تحت تنش و مراحل رشد محصول تشخیص می‌دهد. تصویربرداری و نقشه‌برداری پهپاد می‌تواند از گله حیوانات مراقبت کند. اصل اساسی برای تصویربرداری پهپاد، مقایسه دما بین حیوانات است.

یکی دیگر از زمینه‌های کاربرد تکنولوژی پهپاد در حفاظت از محصولات کشاورزی ممکن است سمپاشی محصولات باشد. این فناوری با ترکیبی از فناوری نرخ متغیر، میزان کلی آفت‌کش‌ها و تلفات را در عملیات کاهش می‌دهد. از فناوری پهپاد می‌توان برای ارزیابی وضعیت خاک با نقشه‌برداری سه‌بعدی استفاده کرد. این فناوری به مدل‌سازی جریان خاک و مدیریت کیفیت خاک کمک می‌نماید. تجزیه و تحلیل مقادیر شاخص نرمال شده تفاوت پوشش گیاهی^۴ (NDVI) با پهپاد به تعیین زمان دقیق برداشت کمک می‌کند.

در زمینه پهپادهای کشاورزی، فضای قابل توجهی برای گسترش وجود دارد. با داده‌هایی که هواپیماهای بدون سرنشین از محصولات دریافت می‌کنند، کشاورزان می‌توانند محصولات خود را تجزیه و تحلیل نمایند و با توجه به اطلاعات دقیق محصول، تصمیمات آگاهانه‌ای در مورد نحوه ادامه کار بگیرند. در این بخش، استفاده از نرم‌افزار تجزیه و تحلیل و تصحیح تولید محصول رو به افزایش است. کشاورزان از یک پهپاد برای پرواز بر فراز محصولات خود استفاده می‌کنند. بدین منظور آنها مشکلی را در یک منطقه خاص شناسایی کرده و اقدامات مناسب را برای رفع آن انجام می‌دهند. این پهپاد به کشاورز اجازه می‌دهد تا به جای بررسی محصولات خود، روی وظیفه کلی تولید تمرکز کند. هم هزینه‌های خرید و هم هزینه‌های جاری پهپادهای مدرن، آنها را برای مزارع کوچک در کشورهای در حال توسعه بسیار گران می‌کند (Singh et al., 2022).

1. Partial Least Squares (PLS)
2. Multiple Linear Regression
3. Random Forest
4. Normalized Difference Vegetation Index

۳- تکنولوژی های پایدار مبتنی بر ورودی و فرایند

- منظره کم کربن

دو رکن مهم برای رشد بلندمدت کشاورزی، پایداری زیست محیطی و بهره وری محصول هستند. در این راستا موضوع «اکوسیستم کم کربن» برای دستیابی به جهانی با رد پای کم کربن و دستیابی به رشد پایدار و بلندمدت کشاورزی پیشنهاد شده است. یک اکوسیستم کم کربن از مواد و خدماتی تشکیل شده که به کاهش انتشار گازهای گلخانه ای و کاهش انتشار کل کربن کمک می کند.

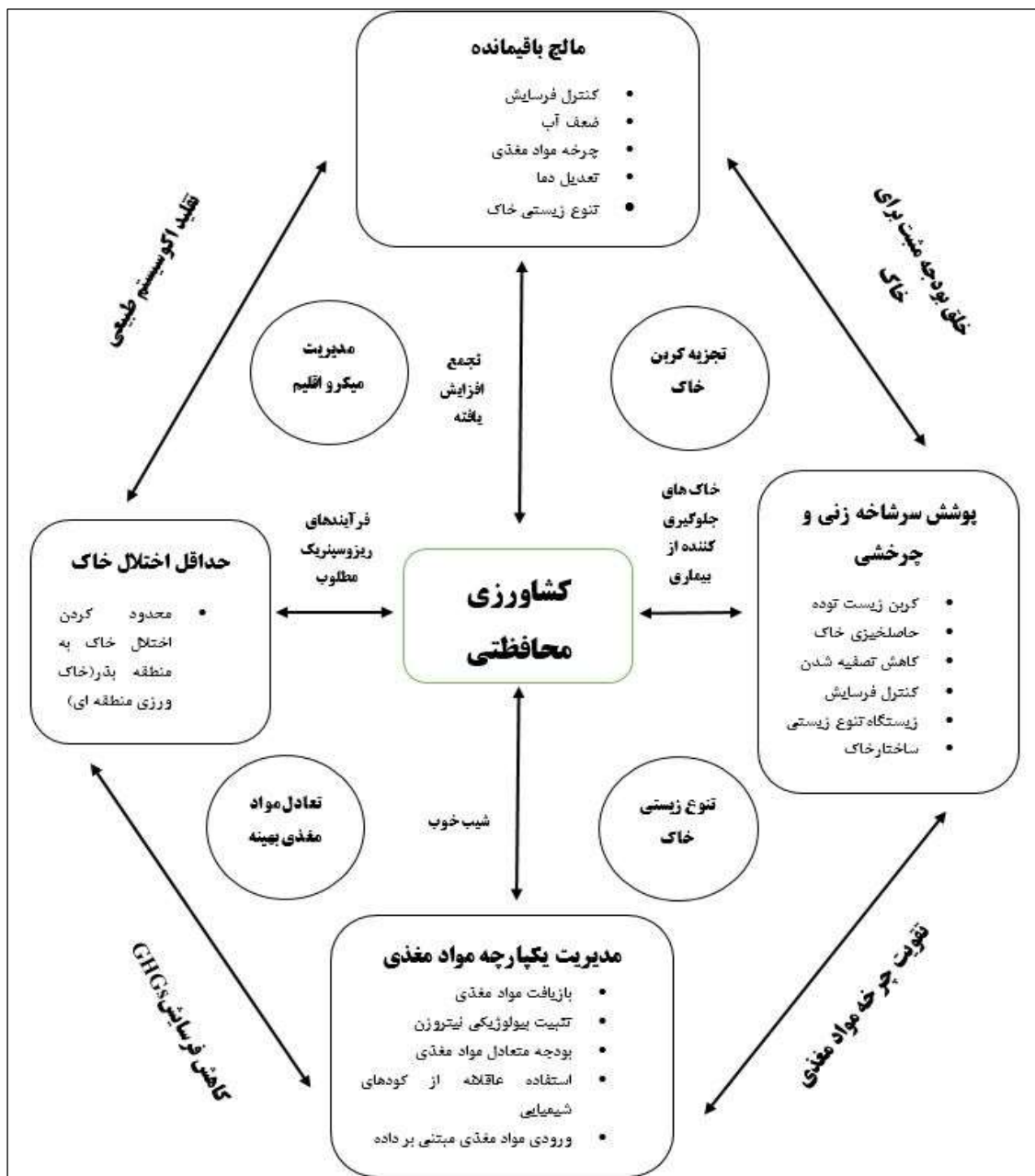
طرح های مناظر کم کربن (جنگل ها، مراتع و مناطق کشاورزی) برای حفظ تعادل بین فعالیت های انسانی و اکوسیستم های طبیعی مهم هستند. در نتیجه، مدیریت بهتر اکوسیستم های زمینی برای مقابله بهتر با تغییرات اقلیمی مورد نیاز است. با این حال، ایده شناسایی و به کارگیری اکوسیستم های کم کربن هنوز در مراحل اولیه می باشد و توسعه یک اکوسیستم زمینی کم کربن هنوز در حال انجام است. در حال حاضر تنها چند مطالعه وجود دارد که انتشار کربن و جذب/انباشتگی آن را در اکوسیستم زمینی اندازه گیری می کند. علاوه بر این، تحقیقات در مورد اجزای منظره کم کربن و اثرات اجتماعی آنها بسیار کمتر است. از لحاظ نظری، «اکوسیستم های کم کربن» باید شامل عناصری باشند که انتشار گازهای گلخانه ای را به حداقل می رسانند، تغییرات اقلیمی را کاهش می دهند و مزرعه کم کربن را به واقعیت تبدیل می کنند.

بر اساس استراتژی کاهش انتشار گازهای گلخانه ای^۱ (GHG)، این اجزا در درجه اول به عنوان مکانیسم کاهش اتلاف کربن و ترسیب کربن طبقه بندی می شوند. اقداماتی مانند مدیریت دام و کود (منطقه ای مناسب برای چرای چرخشی، خوراک با کیفیت بالا، بهبود امکانات ذخیره سازی کود و کاربرد بهینه کود در خاک) و حفاظت از خاک (تناوب محصول، کاهش آیشو اجتناب از چرای باز)، زمین جایگزین- استفاده از سیستم ها برای زمین های تخریب شده (کاربرد کود/کمپوست) و مدیریت آب (آبیاری مبتنی بر نیاز و برداشت آب باران) ممکن است به کاهش انتشار کربن از اکوسیستم های کشاورزی زمینی و تشویق جذب کربن کمک کند. ظرفیت جذب کربن در خاک های آلوده، جایی که کربن تا حد زیادی کاهش یافته است، بیشترین میزان را دارد. از سوی دیگر، اگر خاک هایی با محتوای کربن بالا از قبل به اشباع محلی کربن نزدیک باشند، ممکن است نتوانند مقادیر زیادی کربن را جدا کنند. جلوگیری از تلفات کربن در چنین خاک هایی باید در اولویت قرار گیرد. میزان جذب کربن در طول زمان کاهش می یابد و پس از ۲۰ تا ۴۰ سال به اوج خود می رسد (Singh et al., 2022).

– کشاورزی حفاظتی

«کشاورزی حفاظتی» به عنوان دستگاهی با حداقل اختلال خاک همراه با پوشش دائمی محصول و تناوب زراعی تعریف شده است. بر اساس این تعریف، هدف کشاورزی حفاظتی حفظ و بهره‌برداری کارآمد از منابع طبیعی از طریق مدیریت یکپارچه است. عملیات کشاورزی مانند خاک‌ورزی با تغییر ساختار خاک بر سلامت خاک تأثیر می‌گذارد. خاک‌ورزی سنگین، سنگدانه‌های کلان را به دانه‌های خرد می‌شکند، در نتیجه توزیع اندازه منافذ و ظرفیت نگهداری آب نیز تحت تأثیر قرار می‌گیرد و در نهایت منجر به نفوذ ضعیف و افزایش رواناب می‌شود. اقدامات کشاورزی حفاظتی باعث بهبود محتوای رطوبت خاک، تخلخل پر از هوا، تجمع، کارایی مصرف آب، ظرفیت نگهداری آب و کاهش چگالی ظاهری خاک می‌شود. کشاورزی حفاظتی خواص شیمیایی خاک مانند کربن آلی خاک^۱ (SOC)، نیتروژن (N) موجود و روی قابل استخراج را بهبود می‌بخشد. افزودن بقایای بیشتر به عنوان بخشی از کشاورزی حفاظتی، نیتروژن ذخیره شده گیاهی، پتاسیم، فسفر، منگنز، روی و منیزیم را افزایش می‌دهد (شکل ۳) (Singh et al., 2022).

1. Soil Organic Carbon

شکل ۳: چهار رکن کشاورزی محافظتی در هندوستان

Source: Singh et al., 2022 :287

– کشاورزی ارگانیک

غذاهای ارگانیک بدون استفاده از هورمون های رشد، آفت کش ها یا کودهای مصنوعی تولید می شوند. اقلام غذایی طبیعی قرار است عاری از آفت کش ها، کودهای مصنوعی و محصولات سالم بدون باقیمانده توسط عموم مردم باشد. استفاده از روش های کشاورزی ارگانیک برای کشت زمین، مزایای زیست محیطی، اجتماعی و

بهداشتی قابل توجهی از جمله بازیافت و تثبیت مواد مغذی، تشکیل خاک، بهبود کنترل فرسایش و سیل و ترکیب کربن را به همراه دارد. در کشاورزی کم‌نهاد، پارامترهای کیفی انتخاب شده غلات و دانه‌های روغنی بیشتر از کشاورزی سنتی بود. کشاورزی ارگانیک بر روی چهار اصل اساسی کار می‌کند: اصل سلامت، اکولوژی، انصاف و مراقبت. اصل سلامت زیربنای یکپارچگی کل اکوسیستم است که نه تنها شامل عدم وجود بیماری، بلکه حفظ سلامت فیزیکی و بیولوژیکی نیز می‌شود. اصل اکولوژی به این معناست که سیستم‌های کشت ارگانیک، دامداری و برداشت همگی می‌توانند در هماهنگی با چرخه‌های طبیعی و تعادل‌های اکولوژیکی کار کنند. این چرخه‌ها جهانی هستند؛ اما بسته به مکان متفاوت عمل می‌کنند. هنگام اجرای مدیریت ارگانیک باید محیط‌های محلی، اکولوژی، تاریخ و مقیاس را در نظر گرفت. به منظور حفظ و ارتقای کیفیت محیطی، ورودی‌ها باید با استفاده مجدد، بازیافت و مدیریت مؤثر مواد و انرژی به حداقل برسد. اصل انصاف، احترام، بی‌طرفی و سرپرستی جهان مشترک، انصاف بین مردم و تعامل آنها با سایر موجودات زنده را مشخص می‌کند. اصل مراقبت زیربنای این واقعیت است که کشاورزی ارگانیک یک سیستم زنده و پیچیده است که به فشارهای داخلی و خارجی پاسخ می‌دهد. متخصصان کشاورزی ارگانیک تولید و بهره‌وری را بهبود می‌بخشند و این امر به ضرر سلامت و رفاه انسان‌ها نیست.

کشاورزی ارگانیک در ۱۷ سال گذشته در هند نزدیک به ۲۹ برابر افزایش یافته است. از ۴۲۰۰۰ هکتار تحت کشاورزی ارگانیک تأیید شده در سال‌های ۲۰۰۳-۲۰۰۴ و از ۳۱ مارس ۲۰۱۸، کل مساحت ثبت شده تحت برنامه ملی تولید ارگانیک^۱ (NPOP) برای صدور گواهینامه ارگانیک، ۳,۵۶ میلیون هکتار (۲۰۱۷-۲۰۱۸) بود. این شامل ۱,۷۸ میلیون هکتار (۵۰ درصد) زمین قابل کشت و ۱,۷۸ میلیون هکتار دیگر (۵۰ درصد) برای جمع‌آوری برداشت وحشی^۲ است. هند حدود ۱,۷۰ میلیون تن محصولات ارگانیک تأیید شده در سال ۲۰۱۷-۲۰۱۸ تولید کرد که شامل طیف گسترده‌ای از مواد غذایی مانند دانه‌های روغنی، نیشکر، غلات و ارزن، پنبه، حبوبات، گیاهان دارویی، چای، میوه‌ها، ادویه‌های ترشیجات، میوه‌های خشک، سبزیجات، قهوه و غیره است. کشاورزی ارگانیک یک رویکرد کل‌نگر برای افزایش سلامت اکوسیستم از جمله تنوع زیستی و فعالیت بیولوژیکی خاک است. کشاورزی ارگانیک در درازمدت راهی برای بهبود کیفیت تغذیه و تولید پایدار کشاورزی است (Singh et al., 2022).

1. National Programme for Organic Production

۲. جمع‌آوری برداشت وحشی به معنای جمع‌آوری منابعی است که به صورت غیرقانونی یا بدون مجوز از محیط‌های طبیعی یا مناطق محافظت شده برداشت می‌شود.

– مدیریت یکپارچه مواد مغذی (INM)¹

هنگامی که صحبت از افزایش تولید کشاورزی می شود، نیازهای جهانی غذا برای افزایش جمعیت انسانی و همچنین نیاز به یک استراتژی سازگار با محیط زیست برای چارچوب پایدار خاک، گیاه، میکروب و محیط زیست توجه زیادی را می طلبد. کود شیمیایی یکی از راه های افزایش تولید محصولات زراعی است اما به دلیل استفاده غیرمعقول از نهاده های شیمیایی در سیستم های کشاورزی، سلامت انسان را با خطر مواجه کرده است، از طرف دیگر کودهای آلی نمی توانند هیچ یک از نیازهای غذایی محصول را برآورده کنند. INM در نتیجه در نظر گرفتن اطلاعات فوق ایجاد شد. نقش INM در حل این مشکلات مورد توجه است زیرا به عنوان یک استراتژی امیدوارکننده برای پرداختن به این مسائل پیشنهاد شده است. INM طیف گسترده ای از کاربردها را برای بهبود عملکرد کارخانه و استفاده از منابع دارد و در عین حال امکان حفظ کیفیت محیطی و منابع را نیز فراهم می کند. فعالیت های پیشرفته INM منجر به ورودی های کود شیمیایی کمتر و در نتیجه کاهش هزینه های انسانی و زیست محیطی (مانند شدت استفاده از زمین، استفاده از نیتروژن، تلفات نیتروژن و انتشار گازهای گلخانه ای) بدون تأثیر منفی بر عملکرد محصولات کشاورزی شده است. INM عملکرد محصول را در مقایسه با روش های سنتی ۸ تا ۱۵۰ درصد افزایش می دهد، کیفیت دانه و سلامت و پایداری خاک را بهبود می بخشد و بازده مصرف آب و مواد مغذی و بازده اقتصادی را برای کشاورزان افزایش می دهد.

بر اساس شواهد، INM می تواند یک روش خلاقانه و سازگار با محیط زیست برای کشاورزی پایدار در سراسر جهان باشد. INM به ادغام رویکردهای مدیریت مواد مغذی قدیمی و جدید در یک سیستم کشاورزی بهینه از نظر زیست محیطی و از نظر اقتصادی بهینه اشاره دارد که از همه اجزای آلی، معدنی و بیولوژیکی موجود و منابع بستر استفاده می کند. در ادامه برخی از اصول اصلی INM آمده است:

الف) به حداکثر رساندن استفاده از مواد مغذی خاک برای بهبود بهره وری محصول و بهره وری منابع؛ زیرا هدف نهایی INM به حداکثر رساندن استفاده از مواد مغذی خاک برای بهبود بهره وری محصول و بهره وری منابع است.

ب) تعادل مکانی و زمانی عرضه مواد مغذی خاک با تقاضای محصول. حجم و زمان مصرف مواد مغذی طبق INM، به منظور دستیابی به عملکرد بهینه و حداکثر استفاده از مواد مغذی باید مطابق با نیازهای غذایی محصول باشد. کودهای نیتروژنی که در مقادیر کم و به طور منظم در زمان های تقاضای محصول بالا استفاده می شوند، توانایی کاهش تلفات نیتروژن را دارند و در عین حال عملکرد و کیفیت محصول را افزایش می دهند. ج) کاهش تلفات نیتروژن منجر به افزایش عملکرد محصول می شود.

اجزای اصلی INM عبارت‌اند از: (۱) محصولات بازگرداننده حاصلخیزی خاک مانند کودهای سبز، حبوبات و سایر محصولات یکپارچه؛ (۲) بازیافت بقایای محصولات کشاورزی؛ (۳) استفاده از کودهای آلی مانند FYM، کود مرغی، بیوگاز، دوغاب، کمپوست‌های بیولوژیکی؛ (۴) کاربرد عامل بیولوژیکی؛ (۵) ژنوتیپ‌های شایسته؛ و (۶) استفاده پایدار از مواد مغذی کود بر اساس نیاز و بازده هدف (Singh et al., 2022).

– کشاورزی احیاکننده (RA)^۱

کشاورزی احیاکننده (RA) یک اصطلاح نسبتاً جدید است. کشاورزی احیاکننده یک مفهوم کشاورزی است که بر اساس ایده «بدون اندازه- متناسب با همه» ایجاد شده و یک رویکرد سیستمی و جامع برای دستیابی به اهداف توسعه پایدار است. تأکید عمده بر بهبود چرخه مواد مغذی در خاک با بهبود وضعیت مواد آلی خاک (SOM) و ایجاد بودجه کربن مثبت (C) با استفاده از خاک به عنوان سینک در استخر C زمینی است که عملکرد بهتر خاک و حداقل بهره‌برداری از منابع طبیعی را تضمین می‌کند. RA اساساً مبتنی بر بهبود عملکرد خاک، کیفیت خاک یا سلامت خاک است و از RA به عنوان ابزاری برای انتقال آب و هوا و انعطاف‌پذیری اقتصادی به اکوسیستم‌های کشاورزی استفاده می‌کند. در نتیجه، RA بر این فرض ساخته شده است که:

- ۱- به جای ورودی‌های بی‌رویه کود شیمیایی، حاصلخیزی خاک را می‌توان با افزایش محتوای ماده آلی خاک^۲ (SOM)، تثبیت بیولوژیکی نیتروژن (N) و بازیافت مواد مغذی مدیریت کرد.
- ۲- به جای شخم زدن، تنوع گونه‌ها (مانند کرم‌های خاکی و میکروارگانیسم‌ها) و ریشه‌های پربار گیاهان باعث بهبود ساختار خاک می‌شود.
- ۳- بهبود تأمین آب سبز با حفظ بارندگی، کاهش تلفات روان‌آب و تبخیر، تعدیل دمای خاک و ارتقای سیستم ریشه عمیق مورد توجه است.
- ۴- به جای استفاده از سیستم‌های مهندسی و شکل‌دهی زمین برای کنترل فرسایش آبی و بادی، حفظ پوشش مداوم زمین، کشت پوششی و کشاورزی حفاظتی به عنوان گام‌های پیشگیرانه مورد توجه است.
- ۵- استفاده از کودهای زیستی (مانند کمپوست، کود دامی، میکوریزا^۳) به جای دفع بی‌رویه مواد شیمیایی برای مدیریت اسیدی شدن خاک و عدم تعادل عنصری مورد توجه است.
- ۶- بهبود نرخ نفوذ آب با کاهش پوسته، تراکم، سخت شدن و خشک شدن با حفظ مالچ، پوشش محافظتی و آشفته‌گی زیستی ریزجانوران برای ایجاد منافذ زیستی مورد توجه است (Singh et al., 2022) (شکل ۴)

1. Regenerative Agriculture
2. Soil Organic Matter

۳. هم‌زیستی سازنده بین یک قارچ و ریشه‌های یک گیاه است.

شکل ۴: دیدگاه‌های اساسی در مورد کشاورزی احیاکننده

Source: Singh et al., 2022 :290

۲-۲-۹- جمع‌بندی مرور تجارب هفت کشور منتخب این پژوهش

از نظر مفهومی، هنگامی که بحث سبز کردن یارانه‌های کشاورزی مطرح می‌شود، می‌توان اصلاحات را در سه طیف وسیع دسته‌بندی کرد. هر کدام به نوبه خود با استفاده از نمونه‌های کشوری مورد بحث بالا در جدول ۱ شرح داده شده است.

جدول ۱: خلاصه اصلاحات یارانه‌های کشاورزی در بافت توسعه پایدار بر اساس تجارب هفت کشور

انواع اصلاحات	کشورهای پیروکننده	ارتباط با توسعه پایدار
نوع اول اصلاحات شامل ایجاد برنامه‌های یارانه‌ای جدید کشاورزی و محیط زیستی یا افزایش برنامه‌های موجود است.	- به عنوان مثال: - پرداخت مستقیم کره برای کشاورزی سازگار با محیط زیست - افزایش پرداخت‌های مختلف توسط چین برای برنامه‌های اکوسیستم - ایجاد پرداخت‌های کشاورزی- محیط زیستی و اقلیمی اتحادیه اروپا - ایجاد برنامه‌های حفاظتی مختلف در ایالات متحده	یارانه‌های مرتبط با این اصلاحات معمولاً حفاظت از محیط زیست را به عنوان هدف اصلی مدنظر دارند و از اقدامات داوطلبانه حمایت می‌کنند

انواع اصلاحات	کشورهای پیروی‌کننده	ارتباط با توسعه پایدار
نوع دوم اصلاحات شامل گره زدن یارانه‌های موجود به محیط‌زیست، یا به عبارت دیگر، استفاده از یارانه‌های موجود برای پیشبرد اهداف زیست‌محیطی	نمونه‌های بارز عبارت‌اند از : – پرداخت‌های سبز از سوی اتحادیه اروپا که به موجب آن پرداخت‌های حمایت از درآمد کشاورزان را مشروط به رعایت الزامات زیست‌محیطی کرده است. – پذیرش انطباق حفاظتی توسط ایالات متحده، که کشاورزان در مناطق خاص را به منظور دسترسی به سایر برنامه‌های یارانه ملزم به انجام و پیروی از برنامه‌های حفاظتی می‌کند. – در مقیاس کوچک‌تر، ویتنام اخیراً از اعتبار یا سایر یارانه‌های مالی به تولیدکنندگان قهوه و برنج به عنوان فرصتی برای سوق دادن کشاورزان به سمت شیوه‌های کشاورزی سبزتر استفاده کرده است. شیوه‌هایی که باید در کوتاه مدت و قطعاً در درازمدت به نفع آنها باشد. – اصلاحات در هند، در مورد یارانه کود	این اصلاحات معمولاً حفاظت از محیط‌زیست را به عنوان هدف فرعی در نظر دارند. با این حال، می‌توانند از اقدامات اجباری (اتحادیه اروپا) یا اقدامات داوطلبانه (ویتنام) حمایت کنند و می‌توانند سهم بزرگی از هزینه‌های حمایت از مزرعه مانند (اتحادیه اروپا، ایالات متحده و چین) یا سهم کمی را داشته باشند (ویتنام).
نوع سوم اصلاحات شامل تغییرات در یارانه‌هایی است که به طور خاص در مورد حفاظت از محیط‌زیست است، اما تأثیر غیرمستقیم بر محیط‌زیست دارد. این نوع اصلاحات می‌تواند شامل ایجاد، حذف یا اصلاح یارانه‌های مورد نظر باشد.	– مثال حذف یارانه کود در کره بین سال‌های ۱۹۹۶ تا ۲۰۰۵ است. – در چین، یارانه‌هایی برای حمایت از تحکیم و تشدید تولید دام در نظر گرفته شده که برای محیط‌زیست مثبت تلقی می‌شد؛ اما درواقع، حذف یارانه‌های حمایتی از افزایش مقیاس بخش دام یکی از مهم‌ترین اقداماتی بود که دولت برای حمایت از انسان و سلامت محیط‌زیست انجام داد.	به طور کلی، یارانه‌های این اصلاحات ممکن است به طور ناخواسته به محیط‌زیست آسیب برساند. برای مثال با حمایت از مصرف ناکارآمد کود یا توسعه بخش دام.

منبع: یافته‌های تحقیق

۳- روش پژوهش

در این فصل در ابتدا روش‌شناسی مورد استفاده برای تحلیل بودجه ذکر می‌شود. سپس چارچوبی برای ارزیابی یارانه‌های بخش کشاورزی در ایران پیشنهاد و به تفصیل معرفی می‌گردد.

۳-۱- تحلیل بودجه

ابزاری برای تعیین اینکه آیا بودجه تخصیص داده شده با اولویت‌های اولیه دولت متناسب است یا خیر؛ بنابراین هدف اصلی از تحلیل بودجه مشخص کردن این است که آیا بودجه‌ها با اولویت‌های سیاستی توسط دولت‌ها تعیین شده‌اند یا خیر.

یافته‌های تحلیل بودجه باید به منظور ایجاد توصیه‌ها برای دولت و سایر ذینفعان تفسیر شوند. هدف اولیه از تحلیل بودجه، تأثیرگذاری روی سیاست‌ها و بودجه‌ها است. وقتی بودجه تحلیل می‌شود برای تحلیلگر مهم است که درباره سیاست‌ها و برنامه‌ها فکر کند. تحلیل بودجه برای بهبود درک میزانی که بودجه‌ها برای برنامه‌های متفاوت تخصیص داده شده‌اند، برجسته کردن ناکارایی اقتصادی و نواحی که بودجه‌ها با سیاست‌ها و اولویت‌ها متناسب نیستند نیز، مورد استفاده قرار می‌گیرد.

مراحل تحلیل بودجه در پژوهش حاضر

۱- تصمیم درباره دامنه و مقیاس تحلیل

در این پژوهش یارانه‌های بخش کشاورزی در بودجه کشور از سال‌های ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۱ مورد بررسی قرار می‌گیرند.

۲- هدف

تحلیل روندها در تخصیص بودجه یارانه‌های کشاورزی با هدف شناسایی پیشرفت‌ها، شکاف‌ها و عملکرد آنها و به طور کلی ارزیابی تک تک یارانه‌های آشکار در بودجه‌های سنواتی ایران.

۳- تصمیم روی پارامترهای ویژه/ شاخص‌ها که باید در تحلیل مورد توجه قرار گیرند.

با توجه به یک چارچوب ارزیابی یکپارچه، از میان یارانه‌های درآمدمحور، هزینه‌محور، قیمت‌محور، تکنولوژی‌محور و متصدی‌محور تعدادی از یارانه‌های بخش کشاورزی که اطلاعات آنها در دسترس است، برای تحلیل و ارزیابی انتخاب شده‌اند.

۴- تصمیم روی روش‌شناسی پژوهش

در این پژوهش از زاویه‌بندی روش‌ها و داده‌ها برای تحلیل بودجه استفاده می‌شود. استفاده از این روش، نشان‌دهنده دیدگاه تکثرگرا به روش‌شناسی است؛ یعنی انعطاف‌پذیری در انتخاب و استفاده از روش‌ها پیش روی پژوهشگران قرار دارد. استفاده از زاویه‌بندی باعث افزایش اعتباریابی تحقیقات کیفی نیز می‌شود. استفاده از زاویه‌بندی به حل مسئله بافت‌محور کمک می‌کند (Saunders, 2019).

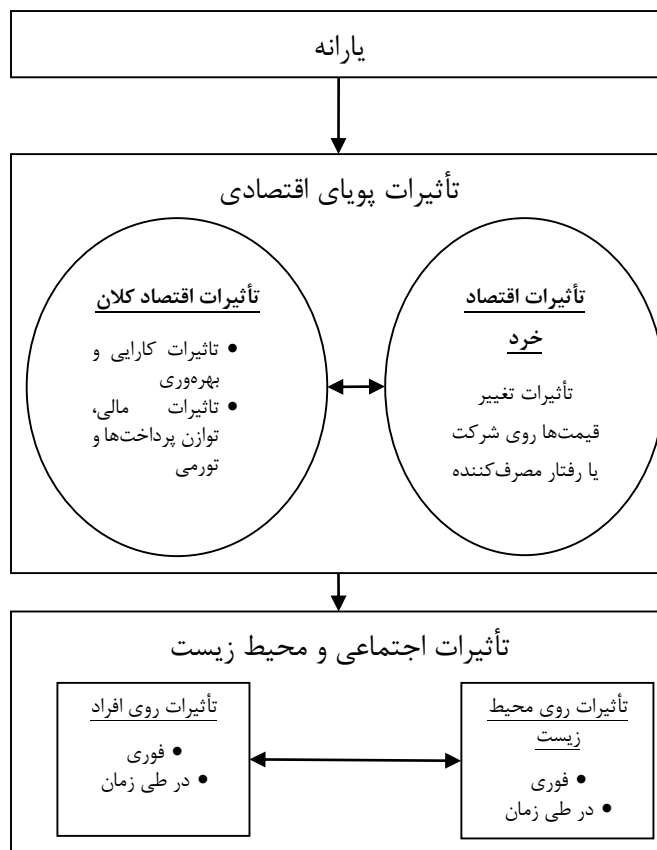
عنصر مرکزی طرح تحقیق، انتخاب استراتژی است. استراتژی تحقیق، طرح کلی یا رویه منطقی است که باید دنبال شود. با توجه به یک استراتژی مشخص، روش‌های مختلفی برای جمع‌آوری داده‌ها باید مورد استفاده قرار گیرد. تکنیک هم شیوه‌ای است که داده‌ها باید مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرند. استراتژی‌های تحقیق پشت میز^۱ (استفاده از قوانین بودجه سنواتی چاپ شده سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷، ۱۳۹۸، ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱؛ گزارش عملکرد برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷، ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹؛ کتاب‌ها و مقاله‌ها و مصاحبه‌های خبری چاپ شده در خبرگزاری‌ها؛ دریافت داده‌ها از امور تلفیق سازمان برنامه و بودجه؛ دریافت داده از سازمان هدفمندی یارانه‌ها؛ دریافت داده از وزارت جهاد کشاورزی) (Van Thiel, 2022) با استفاده از روش‌های مصاحبه (عمیق) و تحلیل محتوا برای گردآوری داده‌های کیفی استفاده می‌شود. تکنیک‌های کدگذاری سه مرحله‌ای کیفی (Oreilly et al., 2012) و از نرم‌افزار Excel16 برای بررسی روند هر ردیف از اعتبارات (مصوب و تخصیص یافته) یارانه‌ای و ترسیم نمودار مرتبط با آن در این پژوهش مورد توجه قرار می‌گیرد.

۳-۲- چارچوب مورد استفاده در این پژوهش برای تحلیل یارانه‌ها

برای تحلیل، یک رویکرد پراگماتیک و ساده‌سازی شده یعنی رویکرد چک‌لیست^۲ انتخاب شده است. چک‌لیست به دولت‌ها و تحلیلگران برای شناسایی یارانه‌هایی غیرمفید کمک می‌کند.

چک‌لیست به عنوان یک اسکن سریع مرتبه اول برای تعیین اینکه آیا این یارانه با توجه به اطلاعاتی که درباره آن موجود است کاندیدای حذف می‌تواند باشد یا خیر مورد استفاده قرار می‌گیرد. این امر یارانه‌هایی که باید در معرض تحلیل جزئی بیشتر قرار گیرند را مشخص می‌سازد؛ زیرا این یارانه‌ها در مرحله بعد باید در خصوص ابقا یا حذف آنها تصمیم‌گیری شود. شکل ۵ یارانه‌ها را در بافت توسعه پایدار نشان می‌دهد.

1. Desk Research
2. Checklist Approach

شکل ۵: یارانه‌ها در بافت توسعه پایدار

۳-۲-۱- مزیت‌های اقتصادی بالقوه اصلاح یارانه‌ها در بافت توسعه پایدار

۱- تأثیر روی مخارج بودجه‌ای

حذف یارانه‌های نامطلوب نه تنها باعث صرفه‌جویی در هزینه‌های مالی می‌شود بلکه متوسط اثربخشی مخارج باقی‌مانده را افزایش می‌دهد؛ یعنی بعد از خاتمه دادن یا اصلاح مخارجی که نتایج دلخواه را ایجاد نمی‌کنند پورتفولیوی باقی‌مانده از هزینه‌های دولت می‌تواند بازگشت سرمایه بالاتر از حد متوسط ایجاد نماید. همچنین حذف تأثیرات منفی اتفاقی از یارانه‌های ضعیف می‌تواند در دستیابی به مزایای عمومی با هزینه‌های صرفه‌جویی شده کمک کند. برای مثال، زمانی که دولت از یک طرف روی محصولات کشاورزی یارانه می‌دهد؛ اما از طرف دیگر، برای پاکسازی آلودگی آبی زمین تلاش می‌کند یا حق ارتفاق روی زمین می‌خرد، درواقع به دنبال حفظ زیستگاه حیات وحش است.

۲- تأثیر روی فرایند اصلاحات ساختاری

یارانه‌ها از واکنش‌های پویا برای تغییر شرایط جلوگیری می‌کنند. برای مثال، یارانه‌های کانادا به صنعت ماهی زمینی آتلانتیک، نشان‌دهنده تنوعی از پرداخت‌های حمایتی صنعتی و اجتماعی همراه با امید به اینکه این ماهی‌ها بازگردند و جمعیت را به روستاهای دوردست بازگردانند.

۳- تأثیر روی کارایی و اثربخشی بخشی

یارانه‌ها مشوق تصمیمات تولید و مصرف هستند. ماهیتاً این تصمیمات توسط سیگنال‌های غلط، پیش رانده می‌شوند. یارانه‌ها می‌توانند تحت شرایط درست، اثرات خارجی مثبت محیطی را درونی سازند و تحریف سیگنال قیمت‌ها را خنثی کنند. در بیشتر موارد، یارانه‌ها در آزمون‌های تعیین‌شده شکست می‌خورند، زیرا بدون مزایای کافی، جبران‌کننده تأثیرات منفی روی بهره‌وری بخشی هستند.

۳-۲-۲- تأثیرات زیست‌محیطی یارانه‌ها

یارانه‌ها می‌توانند پیامدهای مثبت، خنثی یا منفی برای محیط‌زیست داشته باشند. آنهایی که مثبت هستند معمولاً به طور خاص برای کاهش یک مشکل زیست‌محیطی یا تقویت عرضه یک کالای زیست‌محیطی طراحی می‌شوند. مواردی که عموماً خنثی یا منفی هستند، بدون توجه به پیامدهای زیست‌محیطی آنها طراحی و اجرا می‌شوند. در برخی موارد در تلاش برای خنثی‌سازی اثرات زیان‌بار بلندمدت زیست‌محیطی، یک یارانه می‌تواند بیش از پرداخت مورد نیاز برای جبران خسارت دریافت‌کنندگان فعلی یارانه جهت حذف آن هزینه داشته باشد. تجزیه و تحلیل این نوع اثرات زیست‌محیطی در برابر منافع واقعی یا درک شده به سیاست‌گذاران این امکان را می‌دهد تا تعیین کنند کدام مبادلات از منظر توسعه پایدار و نه فقط از نظر توسعه اقتصادی، کارآمد هستند.

یارانه‌ها به ندرت برای آسیب رساندن به محیط‌زیست طراحی می‌شوند؛ اما اغلب مضرات ناشی از یک برنامه یارانه‌ای که طراحی ضعیفی دارد می‌تواند برای محیط‌زیست آسیب‌زا باشد. برای مثال، یارانه‌ها برای ترویج ماهیگیری فراساحلی عموماً جهت توسعه یا حفظ صنعت ماهیگیری در نظر گرفته شده است، به‌ویژه صنعتی که ممکن است به نفع جوامع ساحلی باشد. همان‌طور که در سطح جهانی مشاهده شده است، پرداخت یارانه به این بخش منجر به کاهش ذخایر مهم شیلات و افزایش مرگ و میر گونه‌های غیرهدف و کاهش تاب‌آوری و یکپارچگی اکوسیستم شده است. این یارانه‌ها نه تنها به اکوسیستم کمک نکرده‌اند بلکه هزینه‌های مربوط به برنامه‌های جدید به‌ویژه طرح‌های بازنشستگی کشتی‌ها یا مجوزها را برای کاهش اثرات منفی خارجی ضروری کرده‌اند. همچنین، یارانه‌های در نظر گرفته شده برای کمک به کاهش هزینه نهاده‌های کشاورزی مانند آب آبیاری، کودها، آفت‌کش‌ها که به منظور افزایش بهره‌وری و سودآوری کشاورزی در بیشتر کشورها پرداخت می‌شود، هدف تعیین‌شده را محقق نمی‌سازند. به عنوان مثال، یارانه دادن به آب آبیاری (برق مورد نیاز برای

پمپاژ آب از زمین) با قیمت های کمتر از بازار اغلب منجر به تخلیه سفره های آب زیرزمینی و استفاده ناکارآمد از یک منبع حیاتی شده است. اثرات زیست محیطی مصرف یا تولید ناشی از یارانه ها برای ترویج آبیاری اغلب باعث تشویق رشد محصولاتی می شود که به طور فشرده کشت می گردند و منجر به سطوح بالاتر استفاده از کود نسبت به موارد دیگر می شود. زهکشی آب برای آبیاری محصولات آبی معمولاً حاوی سطوح بالایی از نیتрат و نمک های محلول است. در کشورهایی که به تولید زغال سنگ محلی یارانه پرداخت می کنند، این زغال سنگ غالباً دارای محتوای گوگرد بیشتری نسبت به زغال سنگ وارداتی است. حذف گوگرد از گازهای دودکش نیروگاه ها که زغال سنگ را می سوزانند بسته به تکنولوژی مورد استفاده می تواند آسیبزا باشد.

۳-۲-۳- تأثیرات اجتماعی یارانه ها

۱- تأثیر روی ظرفیت جامعه برای انطباق

ظرفیت انطباقی یعنی توانایی یک جامعه برای واکنش به تغییر بدون جابه جایی نقطه تعادل است. ظرفیت انطباقی شامل عوامل بسیاری است و تحقیقات بسیاری نیز در این حوزه انجام شده است. Holling در سال ۲۰۰۱ ظرفیت انطباقی را به جزء پایداری توسعه پایدار مرتبط کرده است. یارانه ها می توانند ظرفیت انطباقی را با قدرت اقتصادی جامعه و تاب آوری محیطی آن افزایش دهند. یارانه ای که عرضه کالاهای عمومی را افزایش می دهد ممکن است ظرفیت انطباقی را نیز زیاد کند. وجود برنامه های یارانه ای با هدف ارائه آموزش عمومی جامعه به طور مشابه توانایی شهروندان را برای انطباق با شرایط افزایش می دهد.

۲- تأثیر بر توزیع درآمد بین مصرف کنندگان و تولید کنندگان

نابرابری توزیع درآمد به عنوان جزئی از ظرفیت انطباقی پیشنهاد شده است. برای مثال، فقیرترین افراد در برابر تغییرات اقلیمی آسیب پذیرتر هستند. یارانه های مرتبط با توزیع مجدد درآمد، گزینه های درآمدی افراد در انتهای خط توزیع درآمد را گسترش می دهد. اینکه چه سطحی از درآمد برای یارانه دادن مناسب است یک تصمیم سیاسی است. تقریباً همه کشورها مکانیسمی برای انتقال پول به گروه های کم درآمد ارائه می کنند.

۳- تأثیر بر شرایط تجارت کشورهای در حال توسعه

از منظر اجتماعی، زمانی که یارانه های اعطایی به تولید کنندگان کشورهای توسعه یافته موانعی را برای تجارت با تولید کنندگان کشورهای در حال توسعه ایجاد می کند، نگرانی خاصی پدید می آید. شناخته شده ترین یارانه ها از این نوع، حمایت کشاورزی برای تولید کنندگان کشورهای عضو OECD است که تقریباً ۳۰۰ میلیارد دلار در سال محاسبه می شود. این نوع حمایت از منظر صادر کنندگان کشورهای در حال توسعه پیامدهای منفی متعددی دارد. نخست اینکه با رقابت مصنوعی، تولید کنندگان آن کشورها دسترسی به بازارهای مهم کشورهای توسعه یافته را از دست می دهند. دوم، تولید کنندگان کشورهای در حال توسعه را مجبور به رقابت با

تولیدکنندگان یارانه‌ای در بازار کشورهای ثالث و حتی در بازارهای داخلی خودشان می‌کند. با توجه به اینکه حدود ۷۵ درصد از فقرای جهان در مناطق روستایی زندگی می‌کنند که در آن کشاورزی شغل اصلی مردم است، به نظر می‌رسد منطقی باشد که حمایت کشاورزی OECD یک نیروی منفی از نظر برابری درآمد بین‌المللی است. با این حال، بسیاری از کشورهای کم‌درآمد واردکننده خالص مواد غذایی هستند و قیمت‌های پایین کالا به عنوان نتیجه بخشی از حمایت گسترده می‌تواند برای مصرف‌کنندگان این کشورها مفید باشد.

۴- تأثیر روی سرمایه اجتماعی

سرمایه اجتماعی مجموعه ارتباطات غیررسمی میان اعضای یک جامعه است. این تعاملات ممکن است از طریق یارانه‌ها به عنوان مثال مراکز اجتماعی، تیم‌های ورزشی آماتور و مبادلات فرهنگی حمایت شود. اکثر کشورهای توسعه یافته طیف وسیعی از برنامه‌های یارانه‌ای کوچک را به این اهداف اختصاص داده‌اند.

۳-۲-۴- چارچوب تحلیلی^۱

چارچوب ارزیابی^۲ در سه حوزه توسعه پایدار یکپارچه شده است (شکل ۶).

چارچوب ارزیابی، نتایجی را جستجو می‌کند که بیشتر شبیه یک داستان جامع است تا یک آزمون قبولی. در این راستا، فرض اساسی این است که بهترین نتیجه خط‌مشی زمانی حاصل می‌شود که درک صحیح از توزیع هزینه‌ها و منافع وجود داشته باشد و این اطلاعات در اختیار سیاست‌گذاران و عموم علاقه‌مندان قرار گیرد.

در ادامه اجزای چارچوب ارزیابی مورد استفاده در پژوهش ذکر می‌شود.

1. The Analytical Framework
2. Assessment Framework

اسکن ویژگی‌ها

اهداف: اهداف اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی پرداخت این یارانه چیست؟

طراحی: سیاست‌های اجرایی متناسب با این یارانه چیست؟

طراحی انطباقی: آیا در سیاست طراحی شده برای حمایت یارانه‌ای، محدودیت زمانی مشخص شده است؟

آیا مشروط بودن درست است؟ آیا پرداخت یارانه مستلزم دستیابی به هدف، تکنولوژی، ابزار یا تجهیزات خاصی است

تحلیل اثربخشی: آیا اهداف مورد نظر در این یارانه محقق شده یا خواهد شد؟

اقتصادی: برای مثال افزایش شکست بازار و افزایش عرضه کالای عمومی.

اجتماعی: برای مثال بهبود توزیع درآمد، دسترسی به یک گروه هدف با مزایای مورد نظر، القای رفتار مطلوب اجتماعی.

محیط زیستی: برای مثال کاهش آلودگی، حفظ زیستگاه، تشویق استفاده از تولید مطلوب محیط زیستی که توسعه تکنولوژی‌های کارتر و تمیزتر را سرعت می‌بخشد.

هزینه- اثربخشی: چه گزینه‌هایی برای برآورده کردن این اهداف وجود دارد که ممکن است هزینه- اثربخشی بیشتری ایجاد کنند؟

تأثیرات اتفاقی: چه تأثیرات جانبی (تأثیراتی غیر از آنچه در نظر گرفته شده) از یارانه انتظار می‌رود یا می‌توان انتظار داشت؟ تأکید در اینجا روی تأثیرات بلندمدت است.

اقتصادی: اثرات اقتصادی ناخواسته مانند تأثیر بر قیمت عوامل تولید و نهاده‌های واسطه‌ای مورد استفاده صنایع غیرهدف و اثرات اقتصادی بهبود محیط زیست.

اجتماعی: تأثیرات توزیع نامطلوب اجتماعی (به عنوان مثال، بر مصرف کنندگان کم درآمد، به طور کلی بر جمعیت غیر هدف و بر صادرکنندگان کشورهای در حال توسعه).

محیط زیستی: عمدتاً به اثرات اولیه اقتصادی مانند تغییرات در سطوح نهاده‌ها و ضایعات مرتبط است. در این راستا تخریب خدمات اکوسیستم و از دست دادن تنوع زیستی را می‌توان نام برد.

شکل ۶: چارچوب ارزیابی یکپارچه^۱

منبع: Barg et al., 2007

اسکن ویژگی‌ها

– اهداف

در به کار گیری این چارچوب، تحلیلگر باید با این پرسش شروع کند که «اهداف یارانه چیست؟» اهداف رسمی را می‌توان از تاریخچه قانون‌گذاری یا اظهارات مقامات حدس زد. اهداف ممکن است در قالب نتایج زیست محیطی، اقتصادی یا اجتماعی یا ترکیبی از این سه مسئله بیان شوند و تحلیل اثربخشی باید بر این

اساس صورت گیرد. این آزمون نوعی معیار اساسی است: اگر یارانه در دستیابی به اهدافی که برای آن هدف‌گذاری شده شکست بخورد، بدون توجه به تأثیرات اتفاقی آن نیاز به اصلاح دارد. با این حال، انگیزه برای هر یارانه خاص اغلب منعکس‌کننده ترکیب پیچیده‌ای از محرک‌های سیاسی و اقتصادی است و ممکن است اهداف رسمی اعلام شده همیشه به طور کامل واقعیت را منعکس نکنند. این امر تا حدی به دلیل مبنای سیاسی برای سیاست عمومی و تلاش برای دستیابی به چندین هدف- که برخی از آنها بیان نشده- باشد.

سیاست‌هایی که در موقعیت‌های بحرانی (بحران درک شده) تدوین می‌شوند معمولاً نیاز به مشاوره و بحث دارند. ذینفعان یارانه ممکن است در اهداف عمومی اغراق نمایند. نمی‌توان برنامه‌ای که اهداف روشنی ندارد را متهم به ناتوانی در تحقق کرد، زیرا ممکن است اهداف آن به صراحت بیان نشده باشد.

در تحلیل اثربخشی یک برنامه، تحلیلگر حداقل با دو مانع مواجه است که هر دو بسیار رایج هستند و اغلب با هم اتفاق می‌افتند:

تحلیل ناقص سیاست: در حالی که برای سیاست‌گذاران معمول است که اثرات مستقیم، کوتاه‌مدت و اقتصادی یک یارانه را به صراحت بیان کنند، اهداف زیست‌محیطی و اجتماعی یک برنامه یارانه‌ای اغلب در بهترین حالت در اولویت بعدی هستند؛ بنابراین از بررسی دقیق آن عموماً اجتناب می‌ورزند. در جایی که چنین اهدافی وجود نداشته باشد و یا قابل استنباط نباشد، بدیهی است که نیاز به تحلیل اثربخشی در آن زمینه‌ها نیست. در چنین حالتی، هرگونه تأثیر زیست‌محیطی یا اجتماعی، ناخواسته در نظر گرفته شده و در پویش اثرات اتفاقی قرار می‌گیرد.

درک ناقص پاسخ‌های انسان یا اکوسیستم: با تجزیه و تحلیل خوب سیاست، سیاست‌گذاران اغلب قادر به پیش‌بینی اثرات یارانه نیستند. دانش علمی بسیاری از فرایندهای ژئوفیزیکی و اکولوژیکی ناقص است و از آنجایی که بسیاری از فرایندها غیرخطی هستند و می‌توانند نقاط تعادلی مختلفی داشته باشند؛ بنابراین توانایی پیش‌بینی آنها از سوی متخصصان ناکافی خواهد بود، حتی در جایی که اهداف زیست‌محیطی یا اجتماعی صریح هستند پاسخ به این پرسش که «آیا آنها محقق خواهند شد؟»، ذاتاً دشوار است.

- طراحی

مرحله دوم اسکن ویژگی‌ها که بر طراحی سیاست استوار است این پرسش را مطرح می‌کند که «آیا یارانه‌ها برای جلوگیری از چندین ویژگی شناخته شده که در طول زمان مشکل‌ساز هستند، طراحی شده‌اند یا خیر؟». چک‌لیست اینجا شامل تأیید اینکه «آیا برنامه یارانه دارای تاریخ انتقضا می‌باشد یا خیر؟».

نیاز به تاریخ انقضا یا مکانیسم بررسی به دلیل طراحی ضعیف یا به دلیل اینکه یارانه‌ها سرسختی^۱ ایجاد می‌کنند، مطرح می‌شود. برای مثال یک دولت ممکن است یارانه جدیدی ایجاد نماید تا به صنعت کمک کند که یک تکنولوژی جدید را به منظور رقابت مؤثرتر با تولیدکنندگان در کشورهای دیگر بپذیرند. اگر یارانه بیش از آنچه در ابتدا در نظر گرفته شده بود ادامه یابد، همان‌طور که اغلب اتفاق می‌افتد، صنعت می‌تواند به یارانه وابسته شود و آن را در مدل کسب و کار خود در نظر گیرد. در این مرحله حذف یارانه ممکن است زیان اقتصادی را به صنعت تحمیل کند. بنابراین صاحبان، مدیران و کارکنان این صنعت انگیزه بیشتری برای حفظ یارانه دارند و این امر اصلاحات را از نظر سیاسی بسیار دشوارتر می‌کند.

سخت‌گیری در طراحی و اجرای یارانه‌ها که در طول زمان به وجود می‌آید، نتیجه منفعی است که حول یک یارانه ایجاد می‌شود. با این حال، بسیاری از بازارها و سیاست‌هایی که برگزیده یارانه تأثیر می‌گذارند خود پویا هستند و در طول زمان تغییر می‌کنند. بنابراین یارانه به تدریج کمتر با خط‌مشی و واقعیت تجاری همسو می‌شود. در حالی که دریافت‌کنندگان آن در برابر تغییر، مقاومت بیشتری می‌کنند که این پیشرفت باعث انحراف یارانه‌ها می‌شود. مشخص نمودن تاریخ انقضای یارانه ممکن است بتواند به جلوگیری از این مشکلات کمک کند. از سوی دیگر، تاریخ انقضا می‌تواند باعث شود که یک برنامه موقتی ظاهراً کم‌هزینه‌تر از برنامه دائمی باشد. اگر یارانه بسیار محبوب باشد سیاست‌گذاران بعید به نظر می‌رسد که اجازه دهند منقضی شود. یکی دیگر از نسخه‌های کلی، ایجاد مکانیسم بازنگری است که به طور دوره‌ای به ارزیابی اینکه آیا یارانه‌ها هنوز ضروری هستند یا خیر می‌پردازد. به هر حال، این خطر وجود دارد که عاملیت‌ها با منافع شخصی به طور مؤثرتری به دنبال تمدید یارانه باشند تا عموم مردم که انگیزه کمتر و اطلاعات کمتری برای پایان دادن به یارانه خواهند داشت.

موضوع مشروطیت هم مهم است. یارانه‌هایی که مشروط به استفاده از تکنولوژی خاصی هستند ممکن است فرایندهای ناکارآمد را تشویق کنند. در مقابل، یارانه‌هایی که نتایج را هدف قرار می‌دهند شرکت‌های درگیر را مجبور می‌نمایند کارآمدترین راه‌ها را برای دستیابی به آن نتایج پیدا کنند.

– اثربخشی

به طور کلی تحلیل اثربخشی یارانه موجود در برابر اهداف آن بسیار دشوارتر از تحلیل اثربخشی یارانه پیشنهادی است؛ زیرا تحلیل اثربخشی یارانه پیشنهادی شامل توانایی پیش‌بینی مسیرهای مختلف تأثیر و اطلاع از روابط کارکردی و قابل اطمینان میان یارانه و سایر متغیرهای مستقل است.

– اثربخشی زیست‌محیطی

این بخش از تجزیه و تحلیل درباره این است که «آیا یارانه به اهداف زیست‌محیطی خود دست می‌یابد یا خواهد رسید؟». بدیهی است که این مرحله برای یارانه‌هایی که به منظور ارتقای محیط‌زیست بیان می‌شود، معنادار است.

– اثربخشی اقتصادی

در بررسی اثربخشی اقتصادی این پرسش مطرح می‌شود که «آیا یارانه به اثرات اقتصادی که از آن انتظار می‌رود، دست می‌یابد یا خیر؟». در تحلیل اثربخشی، یکی از دشوارترین جنبه‌های این جستجو، بیان واقعی اهداف به گونه‌ای است که بتوان از آنها به عنوان استاندارد عینی برای ارزیابی استفاده کرد و سؤال دوم اینکه «یارانه چه تأثیری روی بودجه و رفاه دارد؟».

یک بخش از رفاه اثر تأمین مالی درآمد می‌باشد که هزینه رفاهی تأمین مالی یارانه است. از آنجایی که اکثر مالیات‌ها باعث ایجاد انحراف در بازارها برای عوامل تولید، به‌ویژه نیروی کار می‌شود؛ اخذ مالیات معمولاً بازار عوامل تولید (به‌ویژه نیروی کار) را مختل می‌کند؛ بنابراین تأمین مالی یارانه‌ها از این طریق نیز می‌تواند همین اثرات را داشته باشد؛ بنابراین تأمین مالی یارانه از طریق مالیات، ضررهای رفاهی را بر اقتصاد تحمیل می‌کند. جبران بخشی از این اثر رفاهی ممکن است اثر تعامل مالیاتی باشد که از سود رفاهی ناشی از افزایش عرضه نیروی کار و دستمزد واقعی خانوار در هنگام کاهش قیمت یک کالای مصرفی یارانه‌ای نشئت گرفته است. به این معنا تا جایی که یارانه هزینه‌های خانوارها را کاهش می‌دهد ممکن است از افزایش عرضه نیروی کار، سود رفاهی حاصل شود. در اقتصاد کشورهای عضو OECD بسیاری از یارانه‌ها عمدتاً تولید را زنده نگه می‌دارند که در غیر این صورت از حالت تجاری خارج می‌شوند و عموماً هزینه‌ها را برای مصرف‌کنندگان کاهش نمی‌دادند؛ اما یارانه‌ها بدون شک به نفع برخی از مصرف‌کنندگان در کشورهای در حال توسعه هستند.

– اثربخشی اجتماعی

تحلیل اثربخشی زیست‌محیطی و اقتصادی، تحلیل اثربخشی اجتماعی اساساً در مورد طراحی سیاست خوب است. اگر یارانه‌ای برای گروه خاصی در نظر گرفته شود اولین پرسشی که مطرح می‌شود این است که «آیا یارانه به دریافت‌کنندگان مورد نظر می‌رسد یا خیر؟». اغلب یارانه‌ها با این استدلال که به نفع اقشار آسیب‌پذیر یا به حاشیه رانده شده جامعه هستند به عنوان نوعی سیاست توسعه منطقه‌ای توجیه می‌شود؛ بنابراین اگر این بخش تمام یا بیشتر مزایا را دریافت نکند، یارانه در سطح پایه شکست می‌خورد.

– هرینه اثربخشی

مرحله نهایی در اسکن ویژگی‌ها، تجزیه و تحلیل اثربخشی است. پرسشی که در این مرحله مطرح می‌شود این است که «آیا اهداف یارانه با دیگر سیاست‌های مقرون به صرفه‌تر، قابل دستیابی است؟». در حالی که جمع‌آوری اطلاعات جدید و دقیق در مورد اثربخشی سیاست‌های جایگزین می‌تواند زمان بر و پرهزینه باشد، تحلیلگر حداقل باید سیاست‌های جایگزین را در نظر گرفته و توصیف نماید. این مرحله به تحلیل اثرات اصلاح سیاست کمک می‌کند.

– تأثیرات اتفاقی

پرسش‌های مرتبط با اسکن ویژگی‌ها تا حدی درباره تأثیرات یارانه‌ها در رابطه با این است که اهداف اعلام شده چه بوده یا چه می‌تواند باشد. در نقطه مقابل، تجزیه و تحلیل اثرات اتفاقی بیشتر به پرسش‌هایی درباره اینکه چه تأثیراتی در حوزه‌هایی که بخشی از آن اهداف نبوده‌اند رخ داده یا ممکن است رخ دهد. این نوع تحلیل شکل‌دهنده رویکرد محیطی کلاسیک به تحلیل یارانه‌ها است و مرتبط با اثرات خارجی محیطی درونی نشده ناشی از انگیزه‌های اقتصادی یارانه است و برای هر سه نوع تأثیر اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی به کار می‌رود.

– تأثیرات اقتصادی

اثرات اقتصادی اغلب هدف اولیه یارانه‌ها است. اثرات اقتصادی اتفاقی آنهایی هستند که در طرح اصلی یارانه پیش‌بینی یا هدف‌گذاری نشده‌اند. این اثرات ممکن است با تغییرات قیمت در بخش هدف به بخش‌های غیرهدف منتقل شود. به عنوان مثال، حمایت از تولید سوخت‌های زیستی از محصولات کشاورزی می‌تواند هزینه‌های خوراک دام را افزایش دهد. همچنین ممکن است اثرات اقتصادی ناشی از تغییرات محیطی و اجتماعی مورد نظر و اتفاقی وجود داشته باشد.

– تأثیرات زیست‌محیطی

تأثیرات زیست‌محیطی اتفاقی در درجه اول از اثرات اقتصادی ناشی می‌شود. یارانه‌ها در درجه اول برای افزایش تولید یا مصرف، با اثرات مقیاس همراه با محیط‌زیست مانند افزایش منابع مورد استفاده یا افزایش انتشار طراحی شده‌اند. اثرات جانبی مثبت ممکن است در تئوری باشند؛ اما برای بیشتر بخش‌ها، هرگونه تأثیرات مثبت زیست‌محیطی ناشی از یارانه‌ها از اهداف زیست‌محیطی خاص نشئت می‌گیرد. برخی از اثرات مثبت ممکن است ناشی از تکنولوژی‌های جدید یا بازطراحی ساختاری اقتصاد به سمت صنایع کم آلاینده باشد؛ اما در بسیاری از موارد این اثرات توسط اثر مقیاس از بین می‌روند.

– تأثیرات اجتماعی

اثرات اجتماعی اتفاقی یک یارانه در درجه اول در توزیع آن تأثیرات است. در این بررسی، اساسی‌ترین پرسش این است که «چه کسی سود می‌برد و چه کسی ضرر می‌کند؟». این تحلیل ابتدا این پرسش را مطرح می‌کند که «آیا یارانه برای جامعه غیرهدف مستلزم سود خالص است یا هزینه خالص؟». یارانه‌ها معمولاً شامل انتقال از یک بخش از جمعیت به بخش دیگری هستند. چیزی که ممکن است به دلایل رفاه اجتماعی توجیه شود؛ اما باید در هر تجزیه و تحلیل تأثیر آن به صراحت بیان گردد، سپس تجزیه و تحلیل باید فراتر از توصیف ویژگی گروه‌های مختلف باشد. در حالت ایده‌آل اثرات انتقال هر یارانه باید خنثی باشد یا در جهت توزیع برابر ثروت یا درآمد باشد (و توزیع کالاهای عمومی غیردرآمدی) و باید به نفع (حداقل نه زیان) جمعیت‌های به حاشیه رانده شده اجتماعی باشد.

جدول ۲ فرمت خام چارچوب ارزیابی یکپارچه مورد استفاده در پژوهش حاضر را نشان می‌دهد.

جدول ۲: چارچوب ارزیابی یکپارچه مورد استفاده در پژوهش

معرفی
زمان شروع یارانه
زمان پایان یارانه
اسکن ویژگی‌ها
اهداف:
اهداف اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی پرداخت این یارانه چیست؟ اقتصادی: اجتماعی: زیست‌محیطی:
طراحی:
سیاست‌های اجرایی متناسب با این یارانه چیست؟
آیا در سیاست طراحی‌شده برای حمایت یارانه‌ای، محدودیت زمانی مشخص شده است؟
آیا پرداخت یارانه مستلزم دستیابی به هدف، تکنولوژی، ابزار و تجهیزات خاصی است؟
ذینفعان یارانه چه کسانی هستند؟
تغییرات این یارانه در طی زمان چگونه است؟

اقتصادی: اجتماعی: زیست محیطی:	مزایای این یارانه چیست؟
اقتصادی: زیست محیطی: اجتماعی:	مشکلات این یارانه چیست؟
تحلیل اثربخشی و هزینه - اثربخشی	
آیا اهداف مورد نظر در این یارانه محقق شده یا خیر؟	
چه گزینه‌هایی برای برآورده کردن این اهداف با اثربخشی بالاتری وجود دارد؟	
آینده این یارانه چگونه است؟ آیا دولت این یارانه را حذف خواهد کرد؟	
تأثیرات اتفاقی:	
چه شوک‌های منفی این یارانه ممکن است ایجاد کند؟ (در بلندمدت)	

منبع: یافته‌های تحقیق

۴- یافته‌های پژوهش

در این فصل یارانه‌های شناسایی شده در پژوهش که در گزارش اول ارائه شده‌اند با استفاده از چارچوب ارزیابی یکپارچه مورد ارزیابی قرار می‌گیرند. به این ترتیب، با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس از هر کدام از مقوله‌های درآمدمحور، هزینه‌محور، تکنولوژی‌محور، قیمت‌محور و متصدی‌محور تعدادی از یارانه‌ها انتخاب شدند و در چارچوب ارزیابی یکپارچه در راستای اسکن سریع مرتبه اول مورد تحلیل و ارزیابی قرار گرفته‌اند.

۴-۱- یارانه‌های درآمدمحور

یارانه‌های درآمدمحور در پژوهش حاضر عبارت‌اند از: یارانه سود تسهیلات تولید و صادرات زعفران؛ وزارت جهاد کشاورزی؛ افزایش سرمایه صندوق‌های غیردولتی حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری بخش کشاورزی؛ یارانه سود تسهیلات سرمایه‌گذاری و اشتغال موضوع بند (ب) تبصره (۱۸) قانون بودجه؛ افزایش سرمایه صندوق‌های حمایت از توسعه بخش کشاورزی؛ یارانه کالاهای اساسی و هزینه‌های کنترل و تنظیم بازار کلیه کالاها و محصولات کشاورزی و دام و شیلات و سایر کالاها و هزینه بازرسی کالا و خدمات و یارانه اصل و سود و جریمه تسهیلات و مابه‌التفاوت سود و جریمه تسهیلات؛ و سود و کارمزد و سایر یارانه‌ها؛ ازجمله صادراتی و سایر بدهی‌ها و تعهدات دستگاه‌های اجرایی و تأمین کالاها و خدمات ضروری.^۱ مجموع اعتبارات مصوب و تخصیص یافته برای یارانه‌های درآمدمحور در بودجه سنواتی کشور طی سال‌های ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۱ در جداول ۳ و ۴ ارائه شده است.

جدول ۳: کل اعتبارات مصوب یارانه‌های کشاورزی درآمد محور به تفکیک طی ۶ سال (ارقام به میلیون ریال)

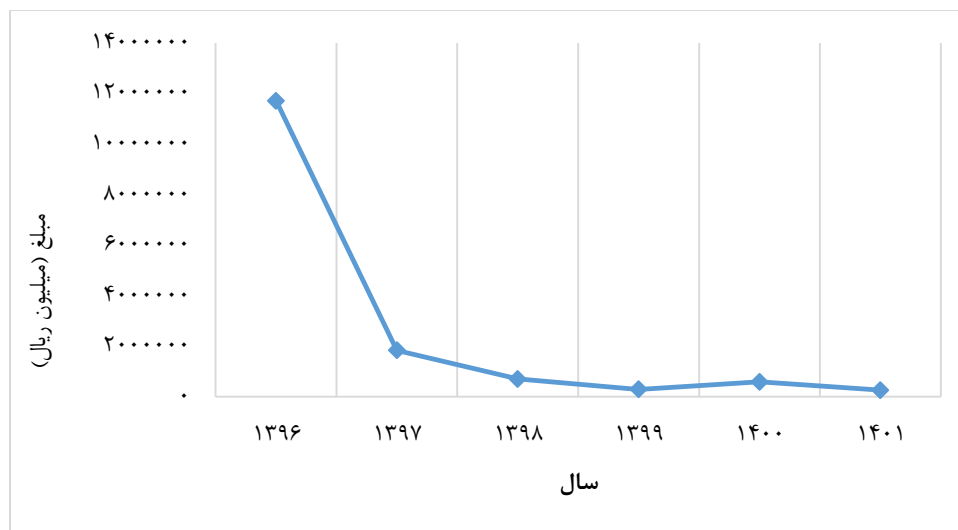
ردیف	یارانه درآمدمحور	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱
۱	- یارانه سود تسهیلات تولید و صادرات زعفران	-	-	-	-	۳۰۰۰۰۰	-
۲	- وزارت جهاد کشاورزی- افزایش سرمایه صندوق‌های غیردولتی حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری بخش کشاورزی	۳۰۰۰۰۰	۳۰۰۰۰۰	۷۰۰۰۰۰	۲۹۰۰۰۰	۲۹۰۰۰۰	۲۵۸۳۹۰
۳	- یارانه سود تسهیلات سرمایه‌گذاری و اشتغال موضوع بند (ب) تبصره (۱۸) قانون بودجه	۱۰۰۰۰۰۰۰	-	-	-	-	-

۱. نحوه شناسایی انواع یارانه‌های آشکار بخش کشاورزی و مقوله‌بندی انواع یارانه‌ها به درآمدمحور، هزینه‌محور، تکنولوژی‌محور، قیمت‌محور و متصدی‌محور در گزارش «شناسایی یارانه‌های بخش کشاورزی در ایران» ارائه شده است.

اصلاح یارانه های مصوب بودجه عمومی دولت در بخش کشاورزی ایران با رویکرد توسعه پایدار (راهبردهای علمی)

ردیف	یارانه درآمدمحور	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱
۴	- افزایش سرمایه صندوق های حمایت از توسعه بخش کشاورزی	۴۰۹۱۰۰	۷۳۸۰۰۰	-	-	-	-
۵	- یارانه کالاهای اساسی، هزینه های کنترل و تنظیم بازار کلیه کالاهای و محصولات کشاورزی، دام، شیلات، سایر کالاهای و هزینه بازرسی کالا، خدمات، یارانه اصل، سود و جریمه تسهیلات، مابه التفاوت سود و جریمه تسهیلات، مابه التفاوت سود، کارمزد و سایر یارانه ها از جمله صادراتی و سایر بدهی ها و تعهدات دستگاه های اجرایی و تأمین کالاهای خدمات ضروری	۱۰۰۰۰۰۰	۸۰۰۰۰۰	-	-	-	-
	جمع	۱۱۷۰۹۱۰۰	۱۸۳۸۰۰۰	۷۰۰۰۰۰	۳۹۰۰۰۰	۵۹۰۰۰۰	۲۵۸۳۹۰

منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور ۱۳۹۶-۱۴۰۰

نمودار ۱: کل اعتبارات مصوب یارانه های کشاورزی درآمدمحور به تفکیک طی ۶ سال

منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور

جدول ۴: کل اعتبارات تخصیص یافته یارانه‌های کشاورزی درآمد محور به تفکیک طی ۶ سال (ارقام به میلیون ریال)

ردیف	یارانه درآمد محور	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱
۱	– یارانه سود تسهیلات تولید و صادرات زعفران	–	–	–	–	–	–
۲	– وزارت جهاد کشاورزی-افزایش سرمایه صندوق‌های غیردولتی حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری بخش کشاورزی	–	۹۰۰۰۰	–	–	–	–
۳	– یارانه سود تسهیلات سرمایه‌گذاری و اشتغال موضوع بند (ب) تبصره (۱۸) قانون بودجه	–	–	–	–	–	–
۴	– افزایش سرمایه صندوق‌های حمایت از توسعه بخش کشاورزی	–	–	–	–	–	–
۵	– یارانه کالاهای اساسی و هزینه‌های کنترل و تنظیم بازار کلیه کالاها و محصولات کشاورزی و دام و شیلات و سایر کالاها و هزینه بازرسی کالا و خدمات و یارانه اصل و سود و جریمه تسهیلات و مابه‌التفاوت سود و جریمه تسهیلات و مابه‌التفاوت سود و کارمزد و سایر یارانه‌ها از جمله صادراتی و سایر بدهی‌ها و تعهدات دستگاه‌های اجرایی و تأمین کالاها و خدمات ضروری	–	–	–	–	–	–
	جمع	–	۹۰۰۰۰	–	–	–	–

منبع: داده‌های دریافتی از امور تلفیق سازمان برنامه و بودجه کشور

از میان یارانه‌های درآمد محور شناسایی شده، یارانه «افزایش سرمایه صندوق‌های حمایت از توسعه کشاورزی» با استفاده از نمونه‌گیری در دسترس، انتخاب و در چارچوب ارزیابی یکپارچه شده که در فصل سوم پیشنهاد شد، مورد ارزیابی قرار می‌گیرد (جدول ۵).

جدول ۵: چارچوب ارزیابی یارانه «افزایش سرمایه صندوق‌های حمایت از توسعه کشاورزی»^۱

معرفی
اهمیت سرمایه‌گذاری و نظام تأمین مالی و اعتباری در بخش کشاورزی از اصلی‌ترین مؤلفه‌های توسعه کشاورزی است. سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان برای ساماندهی این امر و ارتقای نرخ رشد سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی با استفاده از ظرفیت‌های درون‌زا، موضوع تشکیل صندوق‌های غیردولتی حمایت از توسعه بخش کشاورزی را در دستور کار خود قرار داده‌اند. در همین راستا مقرر شد تا صندوق‌های حمایت از توسعه بخش کشاورزی خارج از چارچوب نظام و سیستم بانکی و نهادهای مالی و اعتبار دولتی و غیردولتی و متناسب با نیاز تولیدکنندگان بخش کشاورزی توسط خودشان تشکیل، مدیریت و اداره شوند.
از جمله چالش‌های مهم سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی می‌توان به عدم تناسب نرخ رشد سرمایه‌گذاری با ظرفیت‌ها و قابلیت‌های موجود بخش کشاورزی، پایین بودن سهم سرمایه‌گذاری از کل سرمایه‌گذاری‌ها نسبت به تولید ناخالص داخلی بخش کشاورزی، ریسک بالاتر سرمایه‌گذاری در فعالیت‌های بخش کشاورزی نسبت به سایر بخش‌های اقتصادی و ضعف ساختاری شکل‌های تولیدی در نظام پولی و اعتباری کشور را نام برد. مقوله

۱. چشم‌انداز، مأموریت، اهداف و راهبردهای شرکت مادر تخصصی صندوق حمایت از سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی.

مهم تشکیل سرمایه و ساماندهی و سازماندهی نظام مالی و اعتباری خصوصی در بخش کشاورزی به عنوان یکی از مؤلفه های اساسی برای توسعه پایدار بخش کشاورزی و کمک بسیار جدی برای تحرک سرمایه و توسعه سرمایه گذاری است. صندوق های حمایت از توسعه بخش کشاورزی با برخورداری از جایگاه قانونی با کمک و حمایت مالی دولت و مشارکت مالی تولیدکنندگان در سطوح استانی، شهرستانی، محصولی و ملی تشکیل و در حال گسترش می باشند. در راستای تشکیل صندوق ها، تشکلهای تولیدی بخش کشاورزی به نمایندگی از سوی تولیدکنندگان در تأسیس صندوق های حمایت از توسعه بخش کشاورزی مشارکت داشته اند. نتایج این بخش از بررسی نیز نشان داد که تعداد تشکلهای در ابتدای تأسیس صندوق ها به عنوان عضو و سهامدار به تعداد ۱۴۵ تشکل بوده است. ^۱
زمان شروع یارانه
۱۳۸۱ (اساسنامه صندوق در این تاریخ تصویب شده)
زمان پایان یارانه
ادامه دارد
اسکن ویژگی ها
اهداف:
اهداف اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی پرداخت این یارانه چیست؟ صندوق های غیردولتی حمایت از توسعه بخش کشاورزی با بهره مندی از سرمایه انسانی کارآمد، متعهد و متخصص به منظور تشکیل سرمایه، تقویت حجم و بهبود کیفیت سرمایه گذاری و مدیریت بهینه منابع مالی نسبت به ارائه خدمات مالی، مشاوره ای، بازرگانی و سرمایه گذاری با کیفیت و اثربخش به تولیدکنندگان و بهره برداران و تشکلهای تولیدکنندگان و بهره برداران و سایر اشخاص حقیقی و حقوقی مرتبط با بخش کشاورزی در کل کشور و در سطوح ملی، استانی، شهرستانی، بخشی، تخصصی و محصولی و در چارچوب نظام شبکه ای صندوق ها می پردازد. به لحاظ اهمیت موضوع تأمین مالی در بخش کشاورزی و با توجه به ماده ۱۲ قانون تشکیل وزارت جهاد کشاورزی،^۲ به نمایندگی از سوی دولت با تدوین برنامه ها و سیاست های کلان سرمایه گذاری و تأمین، تجهیز و تخصیص منابع مالی و اعتباری در بخش کشاورزی و پوشش تمام تولیدکنندگان، بهره وران بخش و اجرای طرح های سرمایه گذاری زیربنایی و نوپدید به منظور تحقق توسعه کشاورزی دانش بنیان و کارآفرین، به حمایت از تولید محصولات کشاورزی ایمن، فراوان، اقتصادی و ارتقای مستمر نرخ رشد و کیفیت سرمایه گذاری و بهره وری در بخش کشاورزی می پردازد. این شرکت علاوه بر صدور مجوز تشکیل این صندوق ها به عنوان یک زیرساخت غیردولتی تا سقف ۴۹ درصد نیز متناسب با سهم مشارکت تولیدکنندگان بخش کشاورزی در این صندوق ها نیز مشارکت می کند. به طور کلی اهداف بلندمدت صندوق عبارتند از: - تحقق مدیریت بهینه تأمین، تجهیز و تجمیع منابع مالی (راهبردها: بهره مندی از ظرفیت مؤسسات مالی و اعتباری داخلی و سایر سازمان ها و اشخاص حقیقی و حقوقی از جمله کمیته امداد، بهزیستی، بسیج سازندگی و ... بهره مندی از ظرفیت مؤسسات و سازمان های پولی و مالی منطقه ای و بین المللی از جمله بانک توسعه اسلامی، بانک جهانی، ایفاد و ... بهره مندی از ظرفیت سایر اشخاص حقیقی و حقوقی در جذب سرمایه خارجی؛ تأمین مالی رایگان و ارزان قیمت داخلی از جمله کمک های بلاعوض دولت و وجه اداره شده، جذب پس اندازهای خرد روستاییان، کشاورزان، عشایر و ... توسعه ابزارهای تأمین مالی از جمله انتشار اوراق مشارکت، صکوک اسلامی، اجاره، استصناع، مشارکت، مرابحه، سلف، مضاربه، مزارعه، مساقات، نمایندگی سرمایه گذاری، وقف و ... توانمندسازی و افزایش سهم بخش غیردولتی در حوزه تأمین مالی بخش کشاورزی؛ افزایش سرمایه) - افزایش بهره وری، تقویت حجم و کیفیت سرمایه گذاری (راهبردها: حمایت از طرح های سرمایه گذاری، نوپدید، دانش بنیان و کارآفرین؛ تکمیل زنجیره عرضه و زنجیره ارزش (از جمله نهادها، ابزار و ماشین آلات در بخش کشاورزی)؛ کمک و انجام سرمایه گذاری به منظور توسعه ظرفیت های صادراتی؛ توسعه سرمایه گذاری بر اساس اولویت ها و ظرفیت های سرمایه گذاری در هر منطقه؛ بهبود بهره وری عامل سرمایه به منظور رقابت پذیری محصولات کشاورزی)

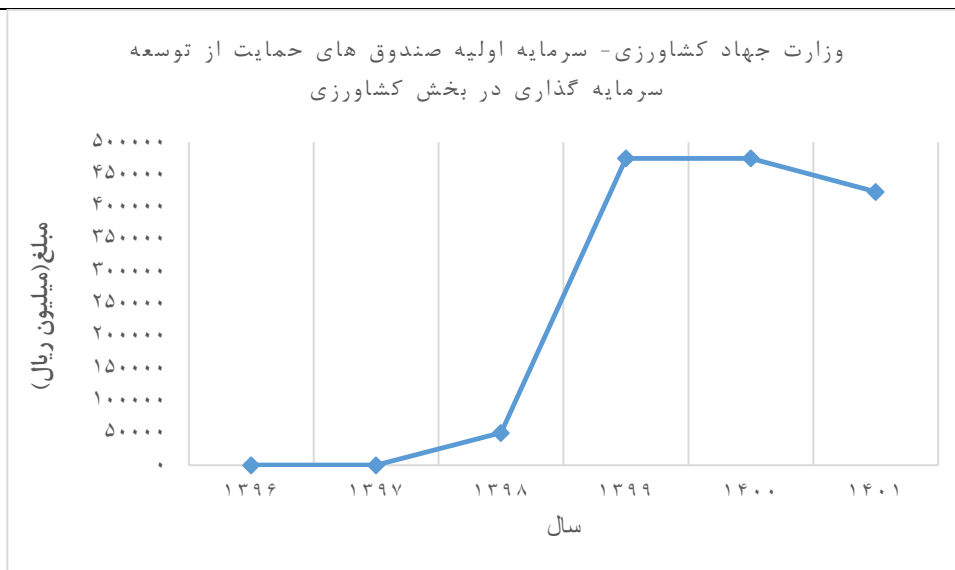
۱. احسانی، علی (۱۳۹۲). صندوق های حمایت از توسعه بخش کشاورزی و توسعه پایدار بخش کشاورزی، دومین همایش ملی توسعه پایدار کشاورزی و محیط زیست سالم، همدان قابل دسترس در: <https://civilica.com/doc/220179>.

۲. ماده ۱۲- وزارت جهاد کشاورزی موظف است در جهت حمایت از توسعه سرمایه گذاری در بخش کشاورزی، نسبت به تشکیل صندوق های حمایت از توسعه بخش کشاورزی با مشارکت تولیدکنندگان اقدام نماید. اساسنامه این صندوق ها توسط وزارت جهاد کشاورزی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید. سرمایه اولیه این صندوق ها از محل کمک های دولت، فروش اموال و امکانات مازاد این وزارتخانه که پس از فروش به خزانه داری کل واریز و معادل صددرصد (۱۰۰٪) آن تا مبلغ یک هزار میلیارد (۱ ۰۰۰ ۰۰۰ ۰۰۰ ۰۰۰) ریال تخصیص یافته تلقی می شود، تأمین می گردد.

– پوشش حداکثری جامعه هدف (راهبردها: سهام‌دار نمودن آحاد تولیدکنندگان و تشکل‌های بخش کشاورزی در صندوق‌های غیردولتی؛ حمایت از توسعه بخش کشاورزی؛ توسعه و گسترش خدمات صندوق به بهره‌برداران، تولیدکنندگان و تشکل‌ها). – توسعه و گسترش خدمات و نهادهای مکمل^۱						
طراحی:						
سیاست‌های متناسب با این یارانه چیست؟						
از نظر هدف، مرتبط با یارانه‌های تولیدکننده						
از نظر تولید، مرتبط با یارانه‌های درآمدی						
از نظر روش پرداخت، غیرمستقیم						
آیا در سیاست طراحی شده برای حمایت یارانه‌ای محدودیت زمانی مشخص شده است؟						
خیر						
آیا پرداخت یارانه مستلزم دستیابی به هدف، تکنولوژی، ابزار و تجهیزات خاصی است؟						
–						
ذینفعان یارانه چه کسانی هستند؟						
تولیدکننده						
تغییرات این یارانه در طی زمان چگونه است؟						
میزان اعتبار (میلیون ریال)						نام یارانه
۱۴۰۱	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	
۴۲۳۲۲۵	۴۷۵۰۰۰	۴۷۵۰۰۰	۵۰۰۰۰	۰	۰	– وزارت جهاد کشاورزی- سرمایه اولیه صندوق‌های حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی
منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور ۱۳۹۶-۱۴۰۱						

۱. چشم‌انداز، مأموریت، اهداف و راهبردهای شرکت مادر تخصصی صندوق حمایت از سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی، بازیابی شده از <https://sfida.ir/fa>

اصلاح یارانه های مصوب بودجه عمومی دولت در بخش کشاورزی ایران با رهیافت توسعه پایدار (راه بنای علمی)

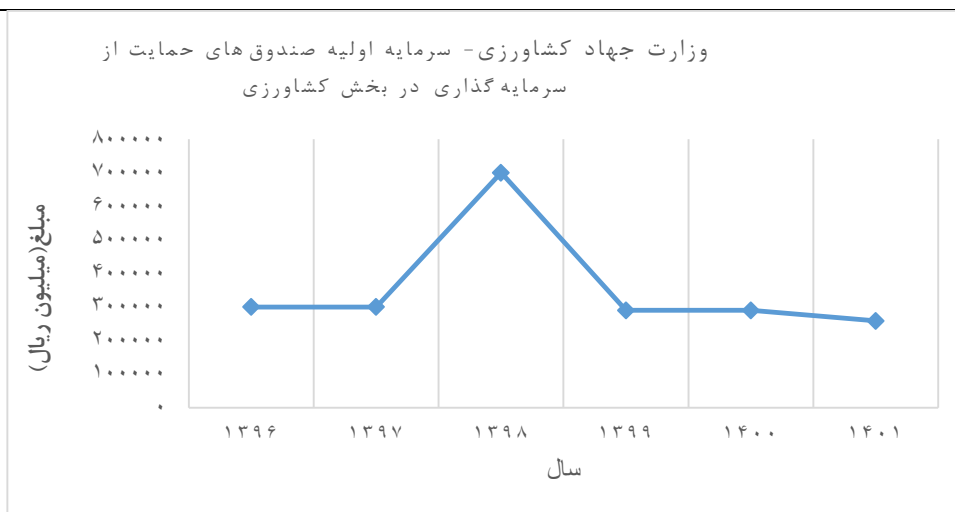
منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور ۱۳۹۶-۱۴۰۱

میزان اعتبار (میلیون ریال)						نام یارانه
۱۴۰۱	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	
-	-	-	-	-	۳,۵۰۰,۰۰۰	- وزارت جهاد کشاورزی - سرمایه اولیه صندوق های حمایت از توسعه سرمایه گذاری در بخش خصوصی

منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور ۱۳۹۶-۱۴۰۱

میزان اعتبار (میلیون ریال)						نام یارانه
۱۴۰۱	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	
۲۵۸۳۹۰	۲۹۰۰۰۰	۲۹۰۰۰۰	۷۰۰۰۰۰	۳۰۰۰۰۰	۳۰۰۰۰۰	- وزارت جهاد کشاورزی - افزایش سرمایه صندوق های غیردولتی حمایت از توسعه سرمایه گذاری بخش کشاورزی

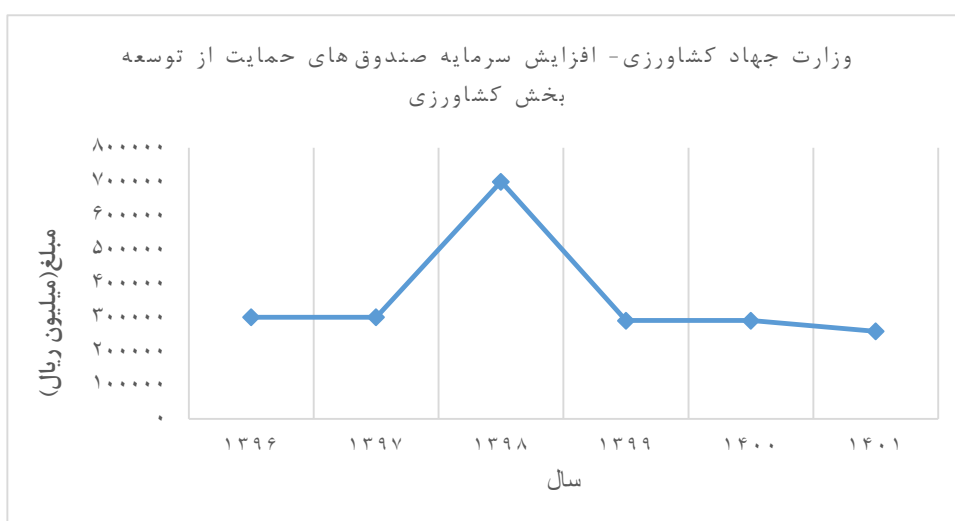
منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور ۱۳۹۶-۱۴۰۱

منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور ۱۳۹۶-۱۴۰۱

نام یارانه	میزان اعتبار (میلیون ریال)					
	۱۴۰۱	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶
- وزارت جهاد کشاورزی - افزایش سرمایه صندوق‌های حمایت از توسعه بخش کشاورزی	۲۵۸۳۹۰	۲۹۰۰۰۰	۲۹۰۰۰۰	۷۰۰۰۰۰	۳۰۰۰۰۰	۳۰۰۰۰۰

منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور ۱۳۹۶-۱۴۰۱

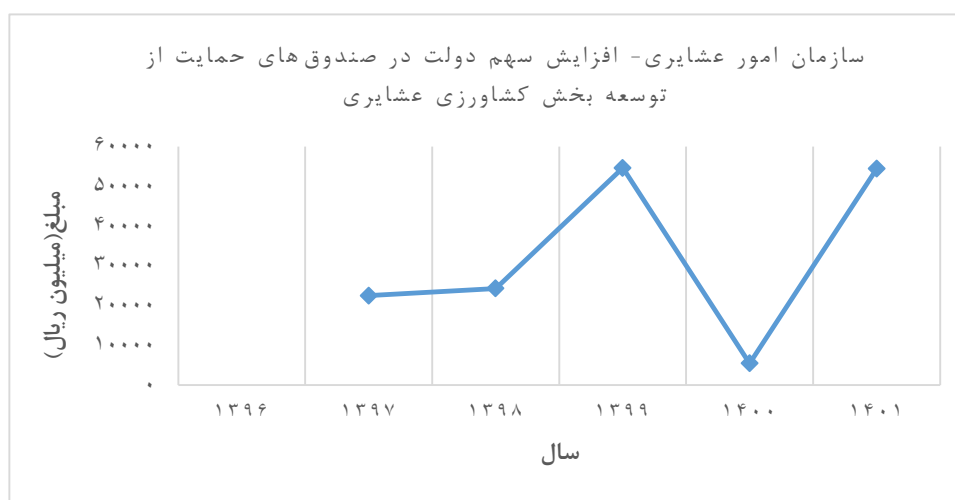

منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور ۱۳۹۶-۱۴۰۱

اصلاح یارانه های مصوب بودجه عمومی دولت در بخش کشاورزی ایران با رهیافت توسعه پایدار (راه بنای علمی)

نام یارانه	میزان اعتبار (میلیون ریال)					
	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱
- سازمان امور عشایری - افزایش سهم دولت در صندوق های حمایت از توسعه بخش کشاورزی عشایری	-	۲۲۵۰۰	۲۴۳۰۰	۵۴۶۲۸	۵۴۶۲	۵۴۴۵۰

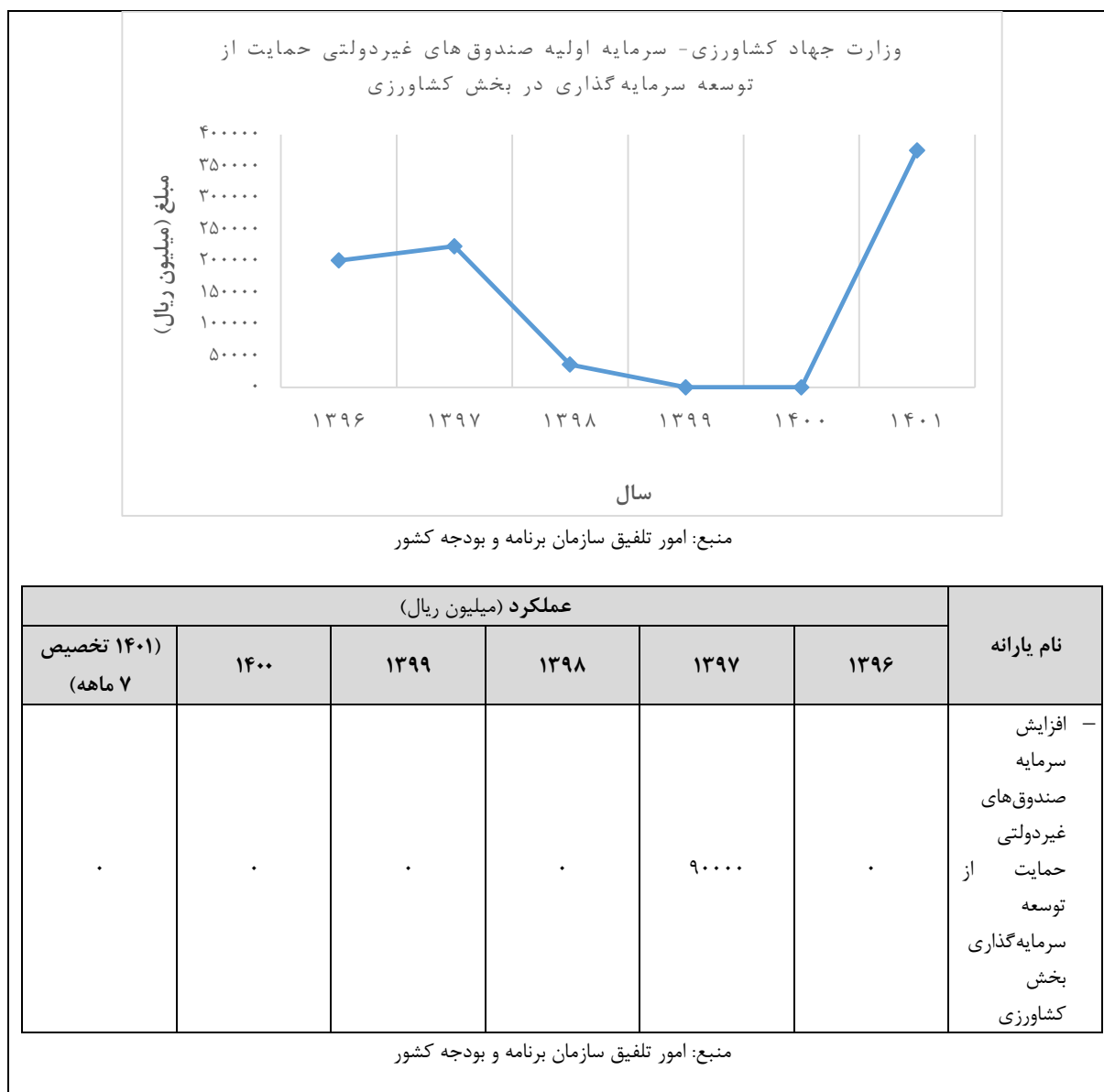
منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور ۱۳۹۶-۱۴۰۱

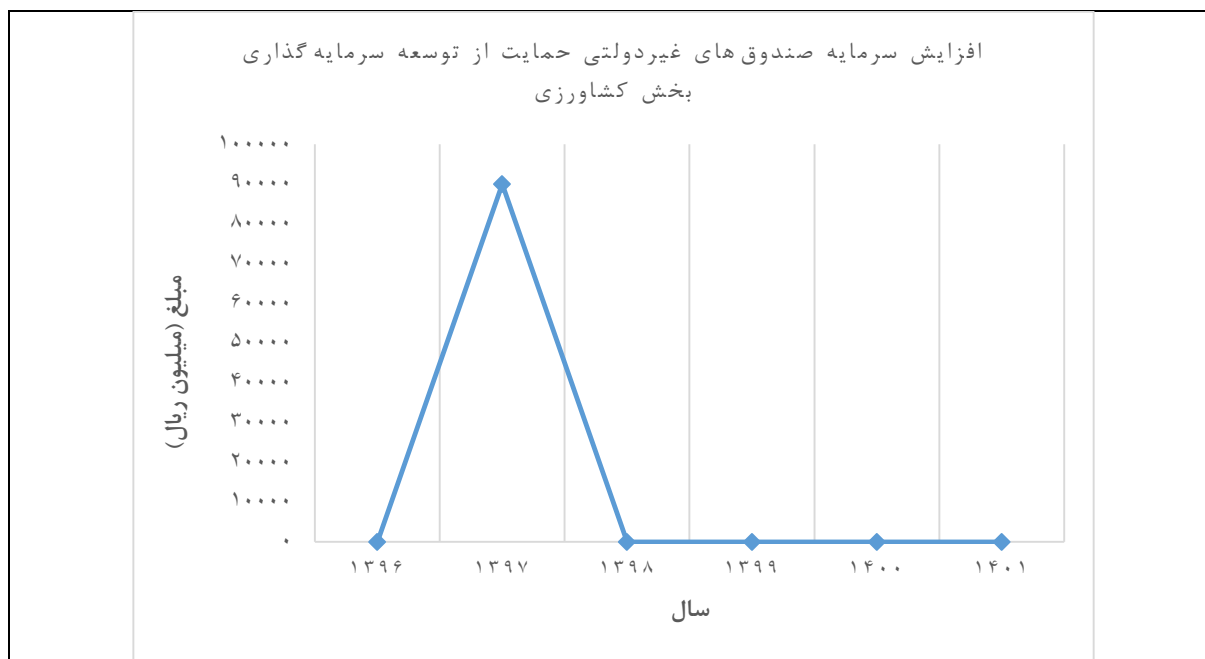

منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور ۱۳۹۶-۱۴۰۱

نام یارانه	عملکرد (میلیون ریال)					
	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱ تخصیص (۷ ماهه)
- وزارت جهاد کشاورزی - سرمایه اولیه صندوق های غیردولتی حمایت از توسعه سرمایه گذاری در بخش کشاورزی	۲۰۰۸۸۰	۲۲۳۴۰۸	۳۶۰۰۰	۰	۰	۳۷۵۰۰۰

منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور ۱۳۹۶-۱۴۰۱

منبع: امور تلفیق سازمان برنامه و بودجه کشور

مزایای این یارانه چیست؟

- تشکیل صندوق های غیردولتی تجلی از پیوند و مشارکت تولیدکنندگان، بهره برداران و تشکلهای فراگیر در بخش کشاورزی با حاکمیت و سیاست گذاران است. این صندوق ها به عنوان هسته های اصلی و درون زای توسعه، اثرات و برکات مطلوبی را در تحقق اهداف و اجرای سیاست های اقتصاد مقاومتی در بخش کشاورزی داشته اند.
- صندوق، منابع مورد نیاز طرح های سرمایه گذاری بخش کشاورزی، آب و منابع طبیعی را از طریق بانک عامل یا صندوق حمایت از توسعه سرمایه گذاری بخش کشاورزی به صورت ارزی و با سود انتظاری کمتر در اختیار سرمایه گذاران بخش قرار می دهد.
- سرمایه گذاری مشترک با بخش های غیردولتی تا سقف چهل و نه درصد (۴۹٪) در چارچوب سیاست های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی و از طریق شرکت مادر تخصصی «حمایت از توسعه سرمایه گذاری در بخش کشاورزی» و شرکت مادر تخصصی «مدیریت منابع آب ایران»، در زمینه توسعه کشاورزی با فناوری نوین، اقتصادی و بهره ور و طرح های زیربنایی و نوپدید در بخش های کشاورزی و منابع آب و توسعه مناطق روستایی و جوان سازی بافت جمعیتی مناطق روستایی و عشایری.
- صد درصد درآمد صندوق حمایت از توسعه بخش کشاورزی، شرکت های تعاونی روستایی، عشایری، کشاورزی، صیادان، کارگری، کارمندی، دانشجویان و دانش آموزان و اتحادیه های آنها از مالیات معاف است.
- صندوق ضمانت سرمایه گذاری صنایع کوچک، صندوق حمایت از تحقیقات و توسعه صنایع الکترونیک، صنایع دریایی و بیمه سرمایه گذاری فعالیت های معدنی و صندوق حمایت از توسعه سرمایه گذاری در بخش کشاورزی، به جزء (۱۱) ماده (۱۲) قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب ۱۷/۲/۱۳۸۷ و اصلاحات بعدی آن و تبصره ماده (۱۴۵) قانون مالیات های مستقیم اضافه و از شمول مواد (۳۹)، (۴۰)، (۴۱) و (۷۶) قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۶۶/۶/۱ و اصلاحات بعدی آن مستثنا می شوند.
- در نتیجه توسعه و گسترش فعالیت و خدمات صندوق ها در بخش کشاورزی، به ویژه اعطای تسهیلات به موقع، به جا و آسان، موجب مشارکت گسترده تولیدکنندگان (روستاییان و کشاورزان) در فرایند تأمین منابع و توسعه سرمایه گذاری گردید. تشکیل صندوق های حمایت از توسعه بخش کشاورزی راهکاری مناسب برای تشکیل سرمایه و تقویت حجم و کیفیت سرمایه گذاری در بخش کشاورزی و تحولی در ساختار اقتصادی بخش کشاورزی است.
- که موجب تثبیت فضای اطمینان بخش برای تولیدکنندگان، بهره برداران و فعالان بخش کشاورزی و اعتماد و مسئولیت پذیری و مشارکت واقعی آنان در کمک به دستیابی توسعه کشاورزی پایدار خواهد بود.^۱

۱. احسانی، علی (۱۳۹۲). صندوق های حمایت از توسعه بخش کشاورزی و توسعه پایدار بخش کشاورزی، دومین همایش ملی توسعه پایدار کشاورزی و محیط زیست سالم، همدان. قابل دسترس در: <https://civilica.com/doc/220179>

مشکلات این یارانه چیست؟
اقتصادی: - اجتماعی: - زیست‌محیطی: -
تحلیل اثربخشی و هزینه-اثربخشی
آیا اهداف مورد نظر در این یارانه محقق شده یا خیر؟^۱ در راستای اجرای بند (ب) ماده ۳۳ قانون در خصوص تخصیص حداقل ۲۰ درصد منابع صندوق‌های حمایت از بخش کشاورزی برای صادرات بخش در سال ۱۳۹۶ تعداد ۱۲ صندوق در راستای تحقق اهداف موضوع این بند اقدام به صادرات ۲۲ قلم محصولات تولیدی بخش کشاورزی به ۱۶ کشور به ارزش حدود ۴۲۵ میلیارد ریال از طریق تشکلهای بخش کشاورزی نمودند. در سال ۱۳۹۷ مبلغ ۶۶۳ میلیارد ریال ارزش صادرات حمایت شده توسط صندوق‌های حمایت از توسعه بخش کشاورزی است که این مبلغ ۴ درصد ارزش کل سرمایه صندوق‌ها است. تا پایان سال ۱۳۹۸ ارزش کل صادرات حمایت شده توسط صندوق‌های حمایت از توسعه بخش کشاورزی مبلغ ۲۸۲۴ میلیارد ریال است که نسبت به سرمایه صندوق‌ها حدود ۱۴ درصد است. در سال ۱۳۹۹ حدود ۱۱ درصد منابع صندوق‌های حمایت از توسعه بخش کشاورزی جهت تسهیلات برای صادرات بخش اختصاص یافته است. در خصوص اجرای بند (ج) ماده ۳۳ قانون برنامه ششم توسعه موضوع افزایش سرمایه صندوق‌های حمایت از توسعه بخش کشاورزی به هفت درصد از ارزش سرمایه‌گذاری بخش کشاورزی در سال ۱۳۹۷ بنا به اعلام آمارهای بانک مرکزی سرمایه صندوق‌های حمایت از توسعه بخش کشاورزی برابر ۱،۷۶ درصد ارزش کل سرمایه‌گذاری بخش کشاورزی است. در سال ۱۳۹۸ بنا به اعلام بانک مرکزی سرمایه صندوق‌های حمایت از توسعه بخش کشاورزی برابر با ۲،۱ درصد ارزش کل سرمایه‌گذاری بخش کشاورزی است. در سال ۱۳۹۹ برابر ۲،۰۳ درصد ارزش کل سرمایه‌گذاری بخش و با احتساب سرمایه منتقله و در حال انتقال برابر ۲،۵۷ درصد است.
چه گزینه‌هایی برای برآورده کردن این اهداف با هزینه - اثربخشی بالاتری وجود دارد؟
-
آینده این یارانه چگونه است؟ آیا دولت این یارانه را حذف خواهد کرد؟
-
تأثیرات اتفاقی:
چه شوک‌های منفی این یارانه ممکن است ایجاد کند؟ (در بلندمدت)
-

منبع: یافته‌های پژوهش

۱. اقتباس از گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷، ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹، جلد دوم: حوزه بخشی (۱). انتشارات سازمان برنامه و بودجه کشور.

۲. گزارش عملکرد این بند در سال ۱۳۹۶ ارائه نشده است.

۴-۲- یارانه های هزینه محور

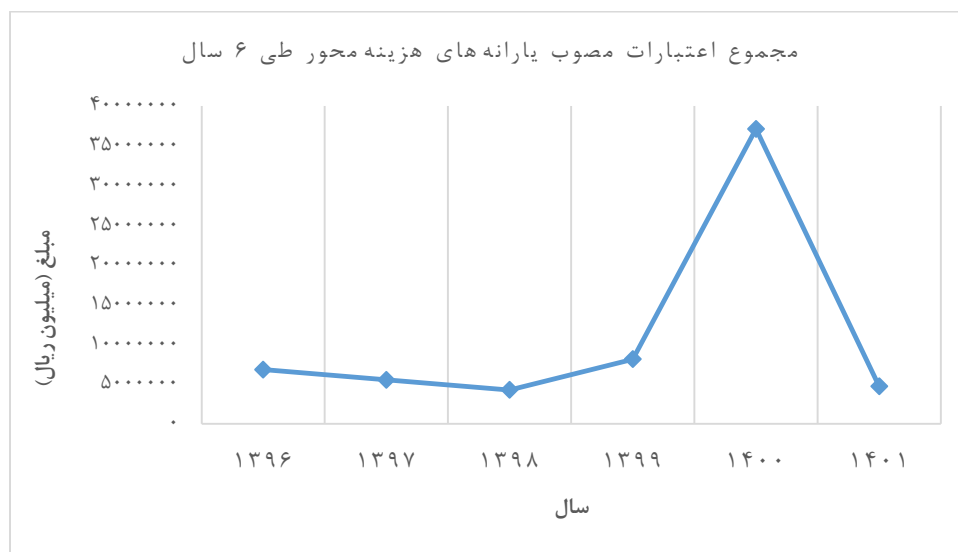
یارانه های هزینه محور مورد توجه در پژوهش عبارتند از: یارانه نهاده ها و عوامل تولید کشاورزی؛ اجرای سیاست های حمایتی توسعه کشت دانه های روغنی و چغندر قند و تأمین سرمایه (سهم دولت) صندوق غیردولتی دانه های روغنی؛ پرورش ماهی در قفس؛ توسعه کشت دانه های روغنی؛ حمایت از توسعه کشت گیاهان دارویی و باغات در اراضی شیب دار. مجموع اعتبارات مصوب و تخصیص یافته برای یارانه های هزینه محور در بودجه سنواتی کشور طی سال های ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۱ در جدول های ۶ و ۷ ارائه شده است.

جدول ۶: کل اعتبارات مصوب یارانه های کشاورزی هزینه محور به تفکیک طی ۶ سال (ارقام به میلیون ریال)

ردیف	یارانه هزینه محور	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱ ^۱
۱	- پرداخت یارانه نهاده ها و عوامل تولید کشاورزی	۳۵۰۰۰۰۰	۳۰۰۰۰۰۰	۲۹۵۰۰۰۰	۶۵۰۰۰۰۰	۳۴۵۰۰۰۰۰	۴۰۰۰۰
۲	- اجرای سیاست های حمایتی توسعه کشت دانه های روغنی و چغندر قند و تأمین سرمایه (سهم دولت) صندوق غیردولتی دانه های روغنی	۲۱۰۰۰۰۰	-	-	-	-	-
۳	- پرورش ماهی در قفس	۲۱۵۶۰۰	۱۴۱۴۰۰	۱۵۱۴۰۰	۱۵۹۸۳۰	۱۵۹۸۳۰	۱۳۹۰۳۸
۴	- توسعه کشت دانه های روغنی	۱۰۰۰۰۰۰	۱۱۷۴۵۰۰	۴۵۰۰۰۰	۸۰۰۰۰۰	۸۰۰۰۰۰	۱۴۵۸۰۰۰
۵	- حمایت از توسعه کشت گیاهان دارویی و باغات در اراضی شیب دار	-	۱۲۰۰۰۰۰	۷۰۰۰۰۰	۶۶۵۰۰۰	۱۶۶۵۰۰۰	۱۴۳۸۵۶۰
	جمع	۶۸۱۵۶۰۰	۵۵۱۵۹۰۰	۴۲۵۱۴۰۰	۸۱۲۴۸۳۰	۳۷۱۲۴۸۳۰	۴۶۹۳۱۹۶

منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور ۱۳۹۶-۱۴۰۱

۱. سال ۱۴۰۱ تحت عنوان یارانه نهاده های کشاورزی، تنظیم بازار کالاهای اساسی و ضروری و تأدیه تعهدات مربوط و تولید محصول سالم و بهداشتی و مبارزه تلفیقی، بیولوژیک با عوامل خسارت زا، رصد، پایش و کنترل محصولات کشاورزی (گیاهی) و سموم شیمیایی اعتبار مصوب در جدول ۱۴ «تبصره ۱۴» ارائه شده است.

نمودار ۲: کل اعتبارات مصوب یارانه‌های کشاورزی هزینه محور به تفکیک طی ۶ سال

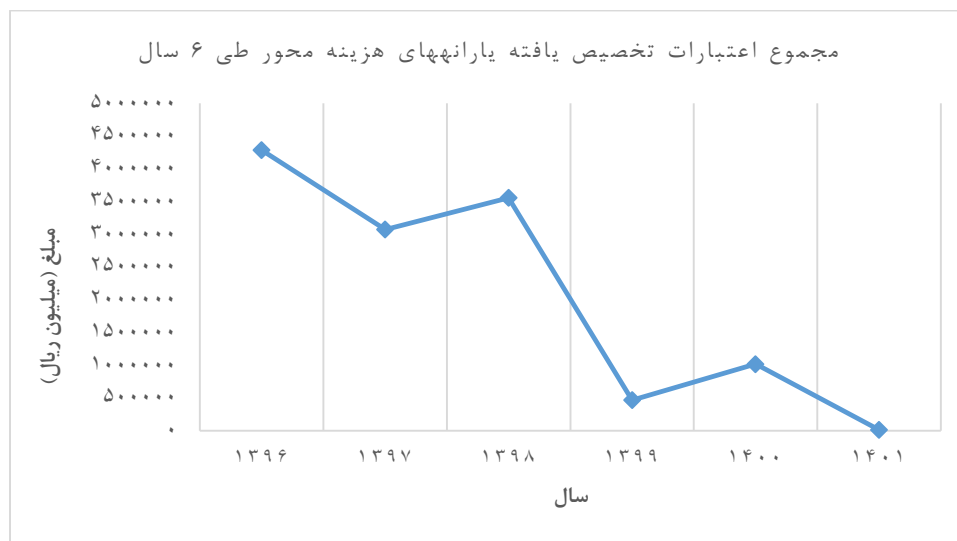
منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور

جدول ۷: کل اعتبارات تخصیص یافته یارانه‌های کشاورزی هزینه محور به تفکیک طی ۶ سال (ارقام به میلیون ریال)

ردیف	یارانه هزینه محور	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱ ^۱
۱	- پرداخت یارانه نهادها و عوامل تولید کشاورزی	۳۵۰۰۰۰	۲۹۹۷۰۰۰	۳۳۰۸۳۰۰	-	-	-
۲	- اجرای سیاست‌های حمایتی توسعه کشت دانه‌های روغنی و چغندر قند و تأمین سرمایه (سهم دولت) صندوق غیردولتی دانه‌های روغنی	۷۱۵۸۳۰	-	-	-	-	-
۳	- پرورش ماهی در قفص	۷۰۰۰۰	۷۷۴۰۰	۱۹۶۰۰	۱۱۰۰۰۰	۷۳۲۵۰	۱۵۱۲۵
۴	- توسعه کشت دانه‌های روغنی	-	-	۲۳۰۰۰۰	۳۶۰۰۰۰	۹۴۵۰۰۰	-
۵	- حمایت از توسعه کشت گیاهان دارویی و باغات در اراضی شیب‌دار	-	-	-	-	-	-
	جمع	۴۲۸۵۸۳۰	۳۰۷۴۴۰۰	۳۵۵۷۹۰۰	۴۷۰۰۰۰	۱۰۱۸۲۵۰	۱۵۱۲۵

منبع: داده‌های دریافتی از امور تلفیق سازمان برنامه و بودجه

۱. سال ۱۴۰۱ تحت عنوان «یارانه‌های کشاورزی، تنظیم بازار کالاهای اساسی و ضروری و تأدیه تعهدات مربوط و تولید محصول سالم و بهداشتی و مبارزه تلفیقی بیولوژیک با عوامل خسارت‌زا، رصد، پایش و کنترل محصولات کشاورزی (گیاهی) و سموم شیمیایی» اعتبار مصوب در جدول شماره ۱۴ تبصره ۱۴ (۴۰۰۰۰ میلیون ریال) ارائه شده است.

نمودار ۳: کل اعتبارات مصوب یارانه های کشاورزی هزینه محور به تفکیک طی ۶ سال

منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور ۱۳۹۶-۱۴۰۱

از میان این یارانه ها با استفاده از روش نمونه گیری در دسترس، یارانه نهاده ها و عوامل تولید کشاورزی؛ یارانه پرورش ماهی در قفس و توسعه کشت دانه های روغنی با استفاده از چارچوب ارزیابی یکپارچه شده پیشنهادی در فصل سوم پژوهش مورد تحلیل و ارزیابی قرار گرفته اند (جداول ۸، ۹ و ۱۰).

جدول ۸: چارچوب ارزیابی یارانه «نهاده ها و عوامل تولید کشاورزی»

معرفی
هم اکنون بیش از ۹۰ درصد یارانه بخش کشاورزی مختص یارانه نهاده ها و عوامل تولید است، چراکه تأمین و تولید نهاده ها و عوامل تولید بر تقویت کیفی و کمی تولیدات مؤثر است. این یارانه مرتبط با کود، بذر و سم است که در حال حاضر برای سم چیزی پرداخت نمی شود. کود شامل سه نوع فسفات، ازته (اوره) و پتاسه می باشد. در حوزه فسفات و پتاسه، یارانه داده می شود چون عمده آن وارداتی است؛ اما در حوزه ازته یارانه کشاورزی حذف شده است و یارانه سمت پتروشیمی ها که مابه التفاوت قیمت تکلیفی دولت و قیمت بورس می باشد توسط دولت پرداخت می گردد. در حوزه کود فسفات و پتاسه شرکت خدمات حمایتی کشاورزی که مباشر دولت است و از دولت پول می گیرد، این دو نوع کود را وارد می کند و بر اساس قیمت های تکلیفی وزارت جهاد کشاورزی در اختیار کشاورز قرار می گیرد. مابه التفاوت قیمت تمام شده و قیمت تکلیفی در اینجا یارانه پرداخت می شود. به طور تخمینی سالانه بالغ بر ۳ تا ۴ هزار میلیارد تومان این یارانه پرداخت می گردد.
یارانه بذور اصلاح شده به طور تخمینی سالانه ۶۰۰ تا ۷۰۰ میلیارد تومان یارانه دولت پرداخت می کند. برای مثال، دولت از مؤسسه بذر و نهال، بذر گواهی شده را می خرد و به کشاورز می فروشد. ^۱
زمان شروع یارانه
-
زمان پایان یارانه
ادامه دارد
اسکن ویژگی ها
اهداف:
اهداف اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی پرداخت این یارانه چیست؟

۱. طبق مصاحبه با کارشناس امور صنعت، معدن، بازرگانی و ارتباطات سازمان برنامه و بودجه.

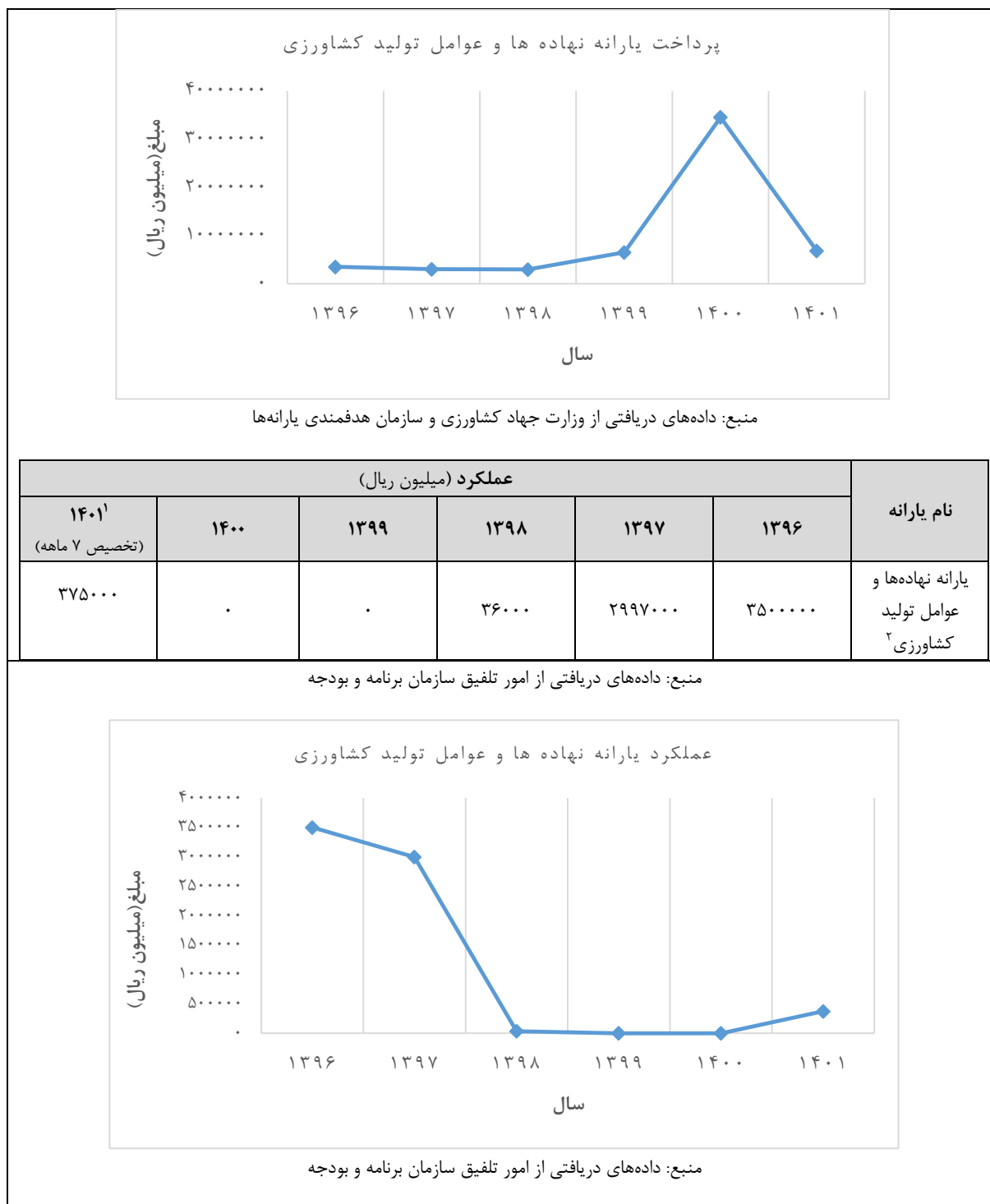
اقتصادی: تقویت بخش کشاورزی و توانمندی تولید در داخل برای افزایش رقابت‌پذیری و بهبود کیفیت محصولات تولیدی این بخش، بهبود بهره‌وری اجتماعی: حمایت از مصرف‌کنندگان از طریق کاهش هزینه‌های تولید و درنهایت آیین نگه‌داشتن قیمت تولیدات این بخش در بازار مصرف. زیست‌محیطی: -						
طراحی:						
سیاست‌های اجرایی متناسب با این یارانه چیست؟ از نظر هدف، مرتبط با یارانه‌های تولیدکننده از نظر تولید، مرتبط با یارانه‌های بهره‌ور از نظر روش پرداخت، مستقیم						
آیا در سیاست طراحی شده برای حمایت یارانه‌ای محدودیت زمانی مشخص شده است؟ خیر						
آیا پرداخت یارانه مستلزم دستیابی به هدف، تکنولوژی، ابزار و تجهیزات خاصی می‌باشد؟ خیر						
ذینفعان یارانه چه کسانی هستند؟ تولیدکننده (کشاورز)						
تغییرات این یارانه در طی زمان چگونه است؟ در سال ۱۴۰۰ به یک‌باره افزایش چشمگیری داشته است.						
میزان اعتبار (میلیون ریال)						نام یارانه
۱۴۰۱'	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	
۶۸۰۰۰۰۰	۳۴۵۰۰۰۰۰	۶۵۰۰۰۰۰	۲۹۵۰۰۰۰	۳۰۰۰۰۰۰	۳۵۰۰۰۰۰	یارانه نهاده‌ها و عوامل تولید کشاورزی^۲
منبع: داده‌های دریافتی از وزارت جهاد کشاورزی و سازمان هدفمندی یارانه‌ها						

۱. مبلغ دریافتی از سازمان هدفمندی یارانه‌ها است.

۲. در سال ۱۴۰۱ تحت عنوان یارانه «نهاده‌های کشاورزی، تنظیم بازار کالاهای اساسی و ضروری و تادیه تعهدات مربوطه و تولید محصول سالم و بهداشتی و مبارزه تلفیقی، بیولوژیک با عوامل خسارت‌زا، رصد، پایش و کنترل محصولات کشاورزی (گیاهی) و سموم شیمیایی».

در سال‌های ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ تحت عنوان پرداخت یارانه «نهاده‌ها و عوامل تولید، خرید تضمینی» عنوان شده است؛ اما بر اساس استناد به مصاحبه با مسئول مربوطه در وزارت جهاد کشاورزی در حوزه اعتبارات هزینه‌ای، این ردیف بودجه صرفاً مرتبط با پرداخت یارانه نهاده‌ها و عوامل تولید است و ارتباطی با خرید تضمینی ندارد.

اصلاح یارانه های مصوب بودجه عمومی دولت در بخش کشاورزی ایران با برهه های توسعه پایدار (راهبردهای علمی)

۱. مبلغ دریافتی از سازمان هدفمندی یارانه ها است.

۲. در سال ۱۴۰۱ تحت عنوان یارانه نهاده های کشاورزی، تنظیم بازار کالاهای اساسی و ضروری و تادیه تعهدات مربوطه و تولید محصول سالم و بهداشتی و مبارزه تلفیقی، بیولوژیک با عوامل خسارت زاء، رصد، پایش و کنترل محصولات کشاورزی (گیاهی) و سموم شیمیایی در سال های ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ تحت عنوان پرداخت یارانه نهاده ها و عوامل تولید، خرید تضمینی عنوان شده است اما به طور کلی بر اساس استناد به مصاحبه با مسئول مربوطه در وزارت جهاد کشاورزی در حوزه اعتبارات هزینه ای، این ردیف بودجه صرفاً مرتبط با پرداخت یارانه نهاده ها و عوامل تولید است و ارتباطی با خرید تضمینی ندارد.

مزایای این یارانه چیست؟ اقتصادی: کاهش هزینه‌های تولید، تأمین به‌موقع نهاده‌ها، بهبود بهره‌وری اجتماعی: زیست‌محیطی:
مشکلات این یارانه چیست؟ اقتصادی: قیمت‌گذاری دستوری نامناسب، احتمال قاچاق کود، اوره و غیره وجود دارد، مصرف بهینه نمی‌شود، هدررفت نیست، به الگوی کشت محصولات اساسی ربطی ندارد.^۱ زیست‌محیطی: اجتماعی:
تحلیل اثربخشی و هزینه - اثربخشی: آیا اهداف مورد نظر در این یارانه محقق شده یا خیر؟ مشخص نیست چه گزینه‌هایی برای برآورده کردن این اهداف با اثربخشی بالاتری وجود دارد؟ تبدیل یارانه‌های مبتنی بر نهاده بر یارانه‌های مبتنی بر ستاده بر اساس تجارب کشورهای موفق دنیا آینده این یارانه چگونه است؟ آیا دولت این یارانه را حذف خواهد کرد؟ مشخص نیست تأثیرات اتفاقی: چه شوک‌های منفی این یارانه ممکن است ایجاد کند؟ (در بلندمدت) معایبی که برای ارکان توسعه پایدار دارد منجر شده بسیاری از کشورهای توسعه یافته در جهان اصلاحات انتقالی از یارانه نهاده‌ها به ستاده‌ها را انجام دهند.

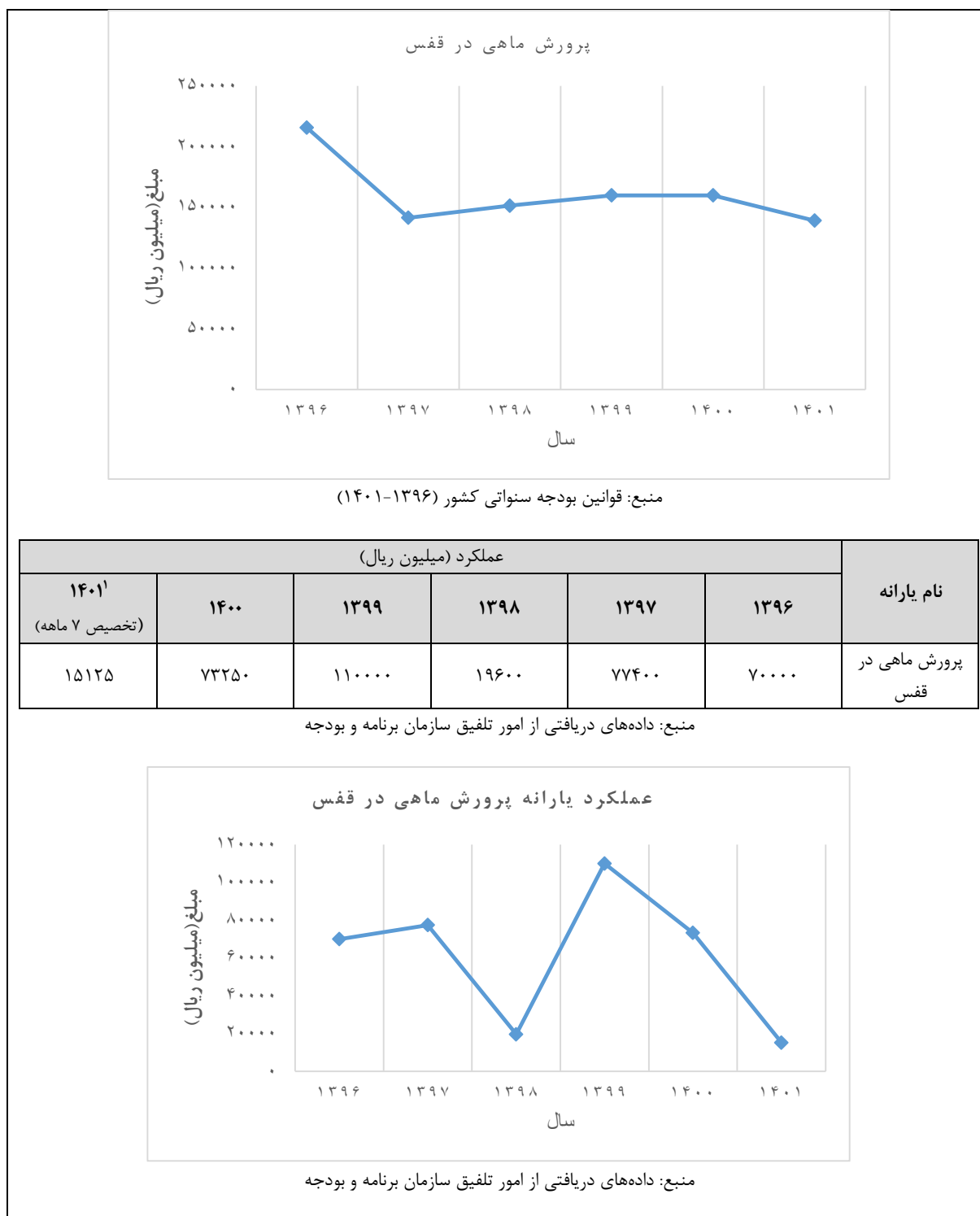
منبع: یافته‌های پژوهش

جدول ۹: چارچوب ارزیابی یارانه «پرورش ماهی در قفس»^۲

معرفی پرورش ماهی در قفس یکی از روش‌های تولید ماهی در جهان است که به دلیل تأثیر مثبت بر اکوسیستم، حفاظت از منابع طبیعی و محیط‌زیست در بسیاری از کشورهای توسعه یافته از اهمیت بالایی برخوردار است. این پرورش در عمق ۳۰ متری دریاها انجام می‌شود و توسط قفس‌هایی از جنس پلی‌اتیلن مدور با قطر ۱۶ صورت می‌گیرد که هر کدام از قفس‌ها به وسیله چهار بویه خاکستری احاطه شده است و در زیر این بویه‌ها در عمق ۵ متری صفحه رابطی قرار دارد که قفس‌ها به این صفحات متصل می‌شوند. بهبود کیفیت سازه‌های قفس و تأمین بچه ماهی مورد نیاز قابل پرورش در سال‌های اخیر باعث شده که کشورهای کویت، ترکیه، امارات و روسیه از این صنعت استقبال نمایند. در حال حاضر چین با دارا بودن ۲۹ درصد تولید جهان مقام نخست و نروژ با ۱۹ درصد، شیلی با ۱۷ درصد و ژاپن با ۹ درصد در مقام‌های بعدی قرار دارند. سازه‌های قفس و تأمین بچه ماهی مورد نیاز قابل پرورش در سال‌های اخیر باعث شده که کشورهای کویت، ترکیه، امارات و روسیه از این صنعت استقبال کنند. همچنین چین با دارا بودن ۲۹ درصد تولید جهان مقام نخست و نروژ با ۱۹ درصد، شیلی با ۱۷ درصد و ژاپن با ۹ درصد در مقام‌های بعدی قرار دارند.
زمان شروع یارانه در ایران از سال ۱۳۶۱ در دریای خزر، خلیج فارس و دریای عمان اجرایی شده است.
زمان پایان یارانه

۱. به منظور کسب اطلاعات کلی در ارتباط با این یارانه با امور صنعت، معدن، بازرگانی و ارتباطات سازمان برنامه و بودجه مصاحبه انجام شده است.
۲. معاونت امور زیربنایی و تولیدی، امور نظام فنی اجرایی، مشاورین و پیمانکاران، وزارت جهاد کشاورزی و مؤسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور (۱۳۹۹)، ضوابط پرورش ماهی در قفس، ضابطه شماره ۸۲۳، سازمان برنامه و بودجه کشور.

ادامه دارد						
اسکن ویژگی ها						
اهداف:						
اهداف اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی پرداخت این یارانه چیست؟ اقتصادی: یکی از طرح های اشتغال زایی در اقتصاد مقاومتی است و تاکنون اشتغالزایی زیادی در شهرهای ساحلی و استان های دارای سد داشته است. اهداف کمی برنامه اقتصاد مقاومتی به منظور پرورش ماهی در قفس: تولید ۲۰۰ هزار تن ماهی در قفس تا پایان برنامه ششم توسعه و تولید ۴۰۰ هزار تن ماهی در قفس تا پایان افق ۱۴۰۴ می باشد. اهداف کیفی برنامه اقتصاد مقاومتی پرورش ماهی در قفس: انتقال دانش فنی و بومی سازی فن آوری ساخت، نصب، راه اندازی قفس های پرورش ماهی در راستای نیل به اهداف امنیت غذایی، توسعه آبریز پروری دریایی به منظور کاهش فشار صید بر منابع آبی کشور و حفظ گونه های اقتصادی آبزیان. ارزآوری از طریق صادرات آبزیان اجتماعی: افزایش سرانه مصرف آبزیان در کشور به عنوان غذای سالم برای آحاد مردم جامعه. زیست محیطی: رعایت الزامات زیست محیطی و توسعه آبریز پروری دوستدار محیط زیست.						
طراحی:						
سیاست های اجرایی متناسب با این یارانه چیست؟ از نظر هدف، مرتبط با یارانه های تولید کننده و مصرف کننده. از نظر تولید، مرتبط با یارانه های بهره ور. از نظر روش پرداخت، غیر مستقیم.						
آیا در سیاست طراحی شده برای حمایت یارانه ای محدودیت زمانی مشخص شده است؟ خیر						
آیا پرداخت یارانه مستلزم دستیابی به هدف، تکنولوژی، ابزار و تجهیزات خاصی می باشد؟ این طرح ها نیازمند تولید قفس هایی با تکنولوژی های نوین برای پرورش ماهی است.						
ذینفعان یارانه چه کسانی هستند؟ تولید کننده، مصرف کننده						
تغییرات این یارانه در طی زمان چگونه است؟ در سال ۱۳۹۷ نسبت به ۱۳۹۶ کاهش یافته و دوباره کمی افزایش یافته و تا حدی در سال های ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ تقریباً نزدیک به هم است.						
میزان اعتبار (میلیون ریال)						نام یارانه
۱۴۰۱	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	
۱۳۹۰۳۸	۱۵۹۸۳۰	۱۵۹۸۳۰	۱۵۱۴۰۰	۱۴۱۴۰۰	۲۱۵۶۰۰	پرورش ماهی در قفس
منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور ۱۳۹۶-۱۴۰۱						

۱. تخصیص ۷ ماهه.

مزایای این یارانه چیست؟

- اقتصادی:** استفاده از منابع آبی دریا به جای زمین های کشاورزی، ساحلی و محدودیت تملکی آنها.
- کاهش میزان سرمایه گذاری ثابت فعالیت پرورش ماهی در قفس در مقایسه با سایر روش های آبی پروری
 - سهولت و سرعت احداث آن جهت پرورش آبزیان، کمتر بودن عوامل بیماری زا در آب شور نسبت به آب شیرین
 - نیاز به توقف در پرورش دوره ای و عملیات پالایش
 - سهولت امکان انتقال قفس به محیط جدید در صورت ضرورت
 - استفاده از ظرفیت های تولید و پرورش گونه های دریایی و اقتصادی و قابل پرورش در قفس
 - امکان جذب سرمایه های داخلی و خارجی کشور در زمینه فعالیت آبی پروری دریایی
 - استفاده بهینه از ظرفیت های شیلاتی پهنه های دریایی به منظور حفظ ظرفیت های اراضی خشکی و آب شیرین داخل کشور
- زیست محیطی:** عدم مصرف آب شیرین منطقه و جلوگیری از ورود پساب پرورشی به منابع آب شیرین.
- کاهش تجمع آلودگی در محیط پرورش به دلیل جریان دائمی آب
 - تنوع در روش پرورش متراکم و غیرمتراکم، تنوع در سیستم های پرورش توأم و تک گونه ای
 - سهولت در نظارت و رسیدگی طی دوره پرورش از نظر رشد و تغذیه
 - امکان ایجاد شرایط مطلوب پرورشی با کاهش استرس های محیطی
 - تنوع در سازه های آبی مورد استفاده بر اساس شرایط محیطی منطقه و گونه پرورشی
 - بهره مندی از شرایط زیست محیطی و اکولوژیک مناسب در محیط های دریایی کشور مشتمل بر سواحل دریای خزر و خلیج فارس و دریای عمان، امکان افزایش تولیدات شیلاتی از طریق آبی پروری در قفس به منظور کاهش فشار صید بر ذخایر ماهیان دریایی
- اجتماعی:** حل مشکلات اجتماعی و کمک به کاهش فشار صید بر ذخایر ماهیان دریایی.
- حل مشکلات اجتماعی و کمک به کاهش صید غیرمجاز با افزایش توان اقتصادی ساحل نشینان
 - فراهم نمودن زمینه های جدید اشتغال در جوامع محلی و نواحی ساحلی کشور

مشکلات این یارانه چیست؟

- اقتصادی:** نبود دانش فنی و عملیاتی آبی پروری در قفس های دریایی در کشور
- فقدان برنامه منسجم میان سازمان ها، نهادها و ادارات مختلف در توسعه پرورش ماهی در قفس در ایران
 - افزایش هزینه های کارگری برای جابه جایی، ذخیره سازی، غذادهی و نگهداری، احتمال کوتاه مدت بودن هزینه های استهلاک سرمایه گذاری
- زیست محیطی:** برقراری یا قطع چرخه زندگی مربوط به برخی انگل ها و بیماری ها
- افزایش انباشت رسوبات در اطراف محل های استقرار قفس
 - تغییر در جوامع جانورانی و گیاهی منطقه و تغییر در رفتار و توزیع ماهیان محلی
 - خطر معرفی گونه های غیربومی و تأثیر بر ذخایر، ماهیان بومی با احتمال ایجاد هیبرید بین ماهیان بومی و پرورشی و تنزل بانک ژنی
 - احتمال معرفی بیماری های جدید به محیط های طبیعی
 - از دست دادن یا تغییر محل زندگی موجودات وحشی در اطراف سایت
 - اثرات بیماری های حاصل از فرار ماهی پرورشی بر ذخایر وحشی، اثرات فرار ماهی بر ذخایر وحشی.
- اجتماعی:** سهولت و خطر سرقت ماهیان از قفس جنبه شعاری دارد، زیرا اکثر امکانات اولیه برای پرورش ماهی در قفس وارداتی است. زیرساخت های لازم برای آن در کشور وجود ندارد. احتمال واردات ماهی های پرورشی در کشور به دلیل جذابیت های بالای واردات نسبت به تولید وجود دارد و برنامه عملیاتی برای تأمین زیرساخت ها نیست.

تحلیل اثربخشی و هزینه - اثربخشی:
آیا اهداف مورد نظر در این یارانه محقق شده یا خیر؟^{۱۴} سال ۱۳۹۹: به منظور ایجاد زیرساخت مورد نیاز برای پرورش دویست هزار تن ماهی در قفس تا پایان اجرای قانون برنامه و توسعه فعالیت‌های شیلاتی و ایجاد تأسیسات زیربنایی در سواحل کشور، سازمان شیلات ایران با اجرای وظایف حاکمیتی، اقدامات زیر را تا پایان سال ۱۳۹۹ انجام داده است: فعالیت تعداد ۷۴ مزرعه، ظرفیت اسمی کل مزارع پرورش ماهی در قفس ۷۳۱۰۰ تن است، تعداد قفس‌های ذخیره‌سازی شده در کل کشور ۳۶۰ قفس است، تولید و پرورش ماهی در قفس به میزان ۱۲۷۵۰ تن، آغاز تحویل‌گیری موج‌شکن‌های مردمی از سازمان بنادر و دریانوردی توسط کارگرو مربوطه و ورود اولین شرکت دانش بنیان به صنعت ساخت قفس‌های دریایی. میزان آبی‌پروری (با تأکید بر پرورش ماهی در قفس در آب‌های آزاد) در سال ۹۹ برابر ۵۵۳۳۱۸ تن است که در مقایسه با سال ۹۸ (۵۲۵ هزار تن) ۵/۳۹ درصد رشد داشته است. سال ۱۳۹۸: اقدامات انجام منجر به فعالیت ۷۵ مزرعه فعال در چهار استان ساحلی (بوشهر، هرمزگان، مازندران، گیلان و گلستان) و ۲۲ استان داخلی شده است. ظرفیت اسمی تولید مزارع در استان‌های داخلی ۱۰۰۰۰ تن و در استان‌های ساحلی ۶۳۱۰۰ تن است که در مجموع ظرفیت اسمی کل مزارع پرورش ماهی در قفس ۷۳۱۰۰ می‌باشد. تعداد قفس‌های ذخیره‌سازی شده در کل کشور ۳۶۰ قفس است که از این میزان ۱۱۰ قفس مربوط به استان‌های ساحلی و ۲۵۰ قفس مربوط به استان‌های داخلی می‌باشد. در سال ۱۳۹۸ میزان تولید ماهی در قفس در کشور ۱۲۴۲۲ است. میزان آبی‌پروری (با تأکید بر پرورش ماهی در قفس در آب‌های آزاد) در سال ۱۳۹۸ برابر ۵۲۵ هزار تن می‌باشد که در مقایسه با سال قبل ۱/۶ (۵۱۶/۷) درصد رشد داشته است. سال ۱۳۹۷: گزارش اقدامات انجام شده به تفصیل ارائه نشده است. میزان آبی‌پروری (با تأکید بر پرورش ماهی در قفس در آب‌های آزاد) در سال ۱۳۹۷ برابر با ۵۱۶۶۹۲ تن می‌باشد که در مقایسه با سال ۱۳۹۶ (۴۷۷۲۱۷) ۸/۳ درصد رشد داشته است. سال ۱۳۹۶: ۱۴۰۵۰ تن ماهی در قفس تولید شده است. میزان آبی‌پروری (با تأکید بر پرورش ماهی در قفس در آب‌های آزاد) در سال ۱۳۹۶ برابر با ۴۷۱۲۵۰ تن می‌باشد که ۱۰۰ درصد هدف برنامه را محقق کرده است.
چه گزینه‌هایی برای برآورده کردن این اهداف با هزینه - اثربخشی بالاتری وجود دارد؟ روش‌هایی برای یافتن سایت‌هایی مناسب جهت پرورش آبزیان در محیط‌زیست دریایی و ساحلی، شناسایی شرایط محیطی لازم برای فعالیت‌های آبی‌پروری (کیفیت آب حتماً باید مطلوب باشد و انتخاب سایت قویاً تحت تأثیر کیفیت آب است)، دریافت به‌موقع اطلاعات بیولوژیک و پراکنش طبیعی گونه‌ها قبل از انتخاب سایت، مواردی مانند دمای آب، اکسیژن محلول و غیره تا حدی باشد که امکان زندگی و رشد برای گونه‌های مورد پرورش فراهم کند.
آینده این یارانه چگونه است؟ آیا دولت این یارانه را حذف خواهد کرد؟ به نظر نمی‌رسد
تأثیرات اتفاقی:
چه شوک‌های منفی این یارانه ممکن است ایجاد کند؟ (در بلندمدت) آثار زیست‌محیطی دارد که در سه گروه خطر شدید (ذرات مواد زیستی ته‌نشین شده (غذای خورده نشده و مدفوع ماهیان) بر رسوبات و اثرات بعدی آنها، اثر تجمع فلزات سنگین در رسوبات، اثرات ترکیبات درمانی بر موجودات غیر هدف)، خطر کم (اثر فیزیولوژیک کاهش اکسیژن محصول در ستون آب، تغییر در جوامع اپی فون در رسوبات، گسترش پاتوژن‌ها و عوامل بیماری‌زا، افزایش احتمال وقوع بیماری میان گونه‌های وحشی، جایگزین شدن ماهیان وحشی به وسیله ماهیان مزارع پرورش در بازار)، خطر بسیار کم یا بدون خطر (فرار گونه‌های غیربومی و عواقب آن بر گونه‌های بومی، اثر باکتری‌های مقاوم به آنتی‌بیوتیک‌ها بر گونه‌های بومی، اثر بر سلامت و ایمنی انسان)

منبع: یافته‌های پژوهش

۱. برگرفته از گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷، ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹، جلد دوم: حوزه بخشی (۱)، انتشارات سازمان برنامه و بودجه کشور

جدول ۱۰: چارچوب ارزیابی یارانه «توسعه کشت دانه های روغنی»

معرفی
دانه های روغنی به عنوان ماده اولیه تأمین روغن خوراکی محسوب می شوند و از اهمیت بالایی در تأمین امنیت غذایی کشور برخوردارند. به همین دلیل کشت این محصولات از سال ۱۳۹۴ به منظور کاهش وابستگی و افزایش خوداتکایی کلید خورد. سویا، کلزا، آفتاب گردان، کاملینا، گلرنگ و کنجد از مهم ترین دانه های روغنی مورد کشت در کشور محسوب می شوند؛ اما با این حال بیشتر سهم کشت دانه های روغنی را در کشور کلزا از آن خود کرده و با توجه به اقلیم کشور بهترین دانه روغنی برای افزایش تولید و کشت است. دانه کلزا حاوی ۲۵ تا ۵۵ درصد روغن و ۱۸ تا ۲۵ درصد پروتئین است. روغن کلزا به دلیل ترکیب اسیدهای چرب غیراشباع همانند زیتون جزء با کیفیت ترین روغن های خوراکی است. میزان واردات روغن خوراکی در سال ۱۴۰۰ بیش از ۱/۹ میلیون تن بوده که معادل ۲/۴ میلیارد دلار است. کنجاله یا تفاله بازمانده جامدی می باشد که پس از روغن کشی از دانه های روغنی باقی می ماند. کنجاله دانه های روغنی به دلیل تأمین پروتئین مورد نیاز دام و طیور، کاربرد فراوانی در جیره نویسی دارند.
زمان شروع یارانه
از سال ۱۳۹۴
زمان پایان یارانه
ادامه دارد
اسکن ویژگی ها
اهداف:
اهداف اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی پرداخت این یارانه چیست؟ اقتصادی: دولت با توجه به برنامه اقتصاد مقاومتی در خصوص تولید کالاهای اساسی به دنبال کاهش نیاز داخلی به خارج از کشور، صفر شدن تراز بازرگانی بخش کشاورزی در اجرای سیاست های اقتصاد مقاومتی. اجتماعی: امنیت غذایی و تأمین غذای سالم. زیست محیطی: افزایش تولید دانه های روغنی با توجه به نقش تولید دانه های روغنی (کلزا) بر حاصلخیزی خاک و رشد غلات به ویژه گندم و به منظور تأمین نیاز روغن کشور.
طراحی:
سیاست های اجرایی متناسب با این یارانه چیست؟ - از نظر هدف، مرتبط با یارانه های تولیدکننده و مصرف کننده - از نظر تولید، مرتبط با یارانه های بهره ور - از نظر روش پرداخت، غیرمستقیم
آیا در سیاست طراحی شده برای حمایت یارانه ای محدودیت زمانی مشخص شده است؟ خیر
آیا پرداخت یارانه مستلزم دستیابی به هدف، تکنولوژی، ابزار و تجهیزات خاصی می باشد؟ مشخص نیست
ذینفعان یارانه چه کسانی هستند؟ تولیدکننده

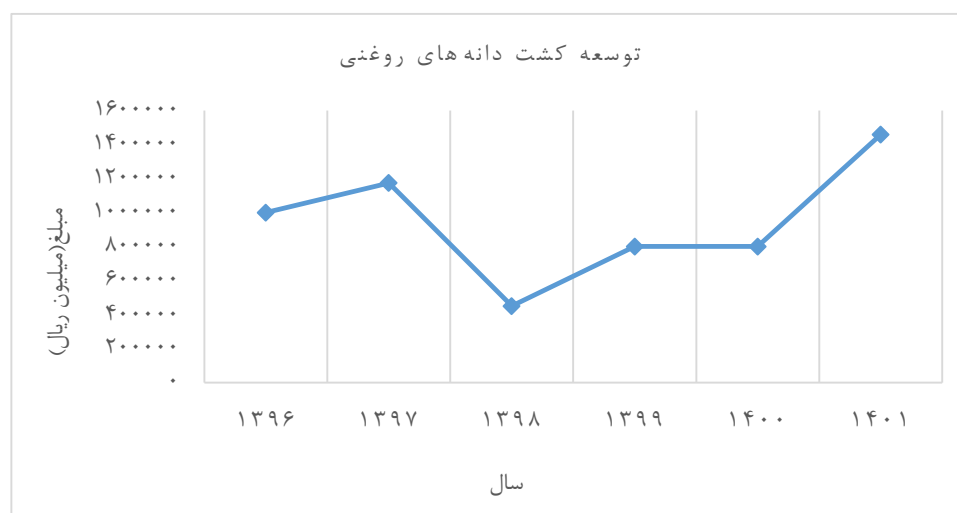
تغییرات این یارانه در طی زمان چگونه است؟

وزارت جهاد کشاورزی به منظور کاهش وابستگی کشور به واردات دانه‌های روغنی طرحی با عنوان خوداتکایی دانه‌های روغنی تدوین کرد که هدف اصلی آن حمایت از تولید کلزا و افزایش تولید داخلی این محصول بوده است. پس از اجرای این طرح میزان تولید کلزا در کشور از ۵۸ هزار تن در سال ۱۳۹۴ به ۴۰۰ هزار تن در سال ۱۳۹۸ رسید و افزایش چشمگیری داشت.

از دلایل رشد تولید کلزا سازگاری با اقلیم کشور می‌باشد. از سوی دیگر خرید تضمینی کلزا در سال‌های اولیه دو برابر قیمت گندم بوده است. این امر منجر به تشویق کشاورزان کلزا کار به تولید کلزا و رعایت کشت کلزا و گندم و سطح زیر کشت کلزا تا ۱۸۷ هزار هکتار در سال ۱۳۹۹ شده بود. قیمت خرید تضمینی گندم ۱۱ هزار و ۵۰۰ افزایش یافت؛ اما قیمت خرید تضمینی کلزا تا ۲۰ خرداد ۱۴۰۱ در رقم ۱۵ هزار تومان بدون تغییر بوده و عدم رعایت تناسب قیمتی کلزا و گندم و افزایش قیمت نهاده‌های تولید کلزا باعث اعتراض کشاورزان کلزا کار شد. با توجه به تداوم وضعیت کم آبی در نقاط مختلف کشور، به‌ویژه در استان خوزستان به منظور تشویق کشاورزان به کشت محصولات اساسی قیمت تضمینی کلزا تا ۲۳ هزار تومان برای هر کیلوگرم افزایش و نرخ خرید تضمینی سویا ۲۱ هزار تومان تعیین شد؛ بنابراین کلزا نسبت به سال ۱۴۰۰، ۱۸۸ درصد در قیمت رشد داشته که انگیزه کشاورز را برای تولید افزایش می‌دهد. از آنجایی که برداشت گندم در هر هکتار تقریباً دو برابر کلزا است، لذا قیمت کلزا دو برابر گندم تعیین شده تا تعادل ایجاد گردد.^۱

نام یارانه	میزان اعتبار (میلیون ریال)					
	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱
توسعه کشت دانه‌های روغنی	۱۰۰۰۰۰	۱۱۷۴۵۰	۴۵۰۰۰	۸۰۰۰۰	۸۰۰۰۰	۱۴۵۸۰۰۰

منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور (۱۳۹۶-۱۴۰۱)

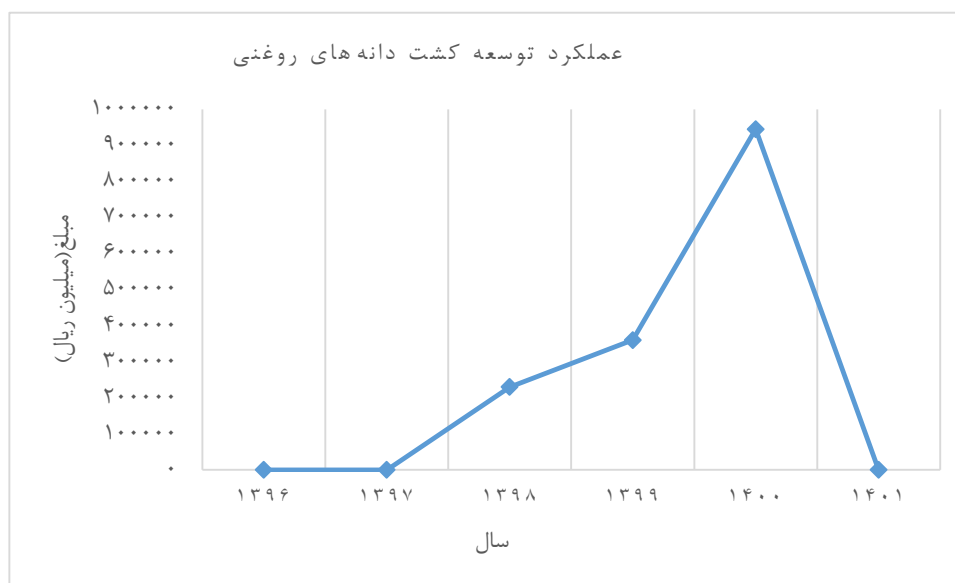

منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور (۱۳۹۶-۱۴۰۱)

۱. ایران از حمایت دولت از خودکفایی در دانه‌های روغنی گزارش می‌دهد: افزایش ۲۲۰۰ درصدی قیمت خرید تضمینی کلزا، ۲۳ خرداد ۱۴۰۱ روزنامه ایران
۲. در سال ۱۳۹۶ تحت عنوان اجرای سیاست‌های حمایتی توسعه کشت دانه‌های روغنی و چغندر قند و تأمین سرمایه (سهام دولت) صندوق غیردولتی دانه‌های روغنی به میزان ۲۱۰۰۰۰۰ اعتبار مصوب است.

نام یارانه	عملکرد (میلیون ریال)				
	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰
توسعه کشت دانه های روغنی	۰	۰	۲۳۰۰۰۰	۳۶۰۰۰۰	۹۴۵۰۰۰

منبع: داده های دریافتی از امور تلفیق سازمان برنامه و بودجه

منبع: داده های دریافتی از امور تلفیق سازمان برنامه و بودجه

مزایای این یارانه چیست؟

اقتصادی: کاهش واردات، حمایت از تولید، خودکفایی در روغن.

زیست محیطی: کشت دانه های روغنی نسبت به برنج و محصولات صیفی آب کمتری مصرف می کند.

اجتماعی: امنیت غذایی.

مشکلات این یارانه چیست؟

- هم اکنون نیاز ۸۵ درصد به روغن کشور از طریق واردات تأمین می شود. دولت برای کشت دانه های روغنی به دنبال کشت ۹۰۰ هزار هکتار دانه روغنی در سال بود که عملاً از سال ۱۳۹۹ تا به الان کمتر از ۲۰ درصد این برنامه محقق شده و از دلایل آن هم به خشکسالی و کم آبی، نبود اعتبار مورد نیاز و نبود ماشین آلات کمباین خاص کلزا و دانه های روغنی است. ۵ درصد از دانه های روغنی از طریق تولید داخل می باشد و ۸ درصد از روغن مصرفی کشور نیز تولید داخل است.
- سرايه مصرف روغن در سال ۱۳۴۰ حدود ۲/۵ كيلو بود كه در سال های اخیر به ۲۰ كيلو رسیده و طی ۲۵ سال اخیر حدود ۳۸ میلیارد دلار ارز به واردات روغن و دانه های روغنی تخصیص و از کشور خارج شده است.
- دولت خرید تضمینی کلزا و دانه های روغنی را ۱۵ هزار تومان انجام می دهد. تولید دانه های روغنی در کنار قیمت تمام شده آن مستلزم وجود سود نیز می باشد؛ بنابراین دولت باید طوری از کشاورز حمایت کند که تولید برای وی سوددهی مناسبی داشته باشد.

۱. عملکرد سال ۱۳۹۶ تحت عنوان اجرای سیاست های حمایتی توسعه کشت دانه های روغنی و چغندر قند و تأمین سرمایه (سهام دولت) صندوق غیردولتی دانه های روغنی به میزان ۷۱۵۸۳۰ اعتبار اختصاص یافته است.

سیاست‌گذاری دولت در این حوزه باید علمی و تخصصی باشد مثلاً دولت یازدهم و دوازدهم خرید تضمینی گندم را بر پایه قیمت تمام شده قرار نداد و همین باعث شد که از ۱۱ میلیون تولید به ۵ میلیون برسیم و کشاورزان آسیب دیده‌اند. باید میان قیمت تمام شده و قیمت خرید تضمینی تناسب وجود داشته باشد. نیازمند دخالت بخش خصوصی است امکان انحصاری شدن وجود دارد.^۱ به طور کلی موانع زیر در راستای دستیابی این یارانه به اهداف خود شناسایی می‌شوند: نارسایی فنی تولید دانه مانند کمبود ماشین‌آلات و ادوات اختصاصی کاشت دانه‌های روغنی به خصوص کارنده و تجهیزات برداشت عدم تأمین به‌موقع و کافی نهاده‌های تولید نارسایی مربوط به مشکلات دریافت وام کشت نقاط قوت و ضعف سیستم مورد عمل خرید دانه نارسایی‌های مدیریت و امکانات اجرایی طرح افزایش دانه‌های روغنی در کشور در سطوح مختلف عدم تأمین امکانات متناسب با نیاز برنامه ضعف و نارسایی سیستم نظارت و پیگیری کمبود نیروی فنی توأم با پایین بودن دانش و آگاهی علمی و فنی آنان در کنار نبود انگیزه کافی برای خدمتگزاری، ناسازگاری و ناکارایی ارتباط ساختاری بدنه دولتی با نیازهای بهره‌برداران و تولید، عدم کفایت خدمات دولتی متناسب با نیازهای توسعه برنامه و ضعف و محدودیت‌های ارتباطات بین‌المللی با مراکز علمی و فنی پیشرفته از نقاط ضعف مدیریت اجرایی نارسایی‌های عمده کیفیت دانه‌های تولیدی شامل بالا بودن رطوبت دانه در زمان برداشت، نارس بودن دانه برداشت شده، آلودگی‌های دانه‌های کلزا به مواد خارجی، پوکی دانه‌های آفتابگردان، کمبود تجهیزات مناسب اندازه‌گیری کیفیت دانه، ناکافی بودن انبارهای نگهداری دانه^۲
تحلیل اثربخشی و هزینه - اثربخشی: آیا اهداف مورد نظر در این یارانه محقق شده یا خیر؟^۳ <u>تولید کلزا</u> در سال ۱۳۹۶ به ۱۸۱ هزار تن رسیده که نسبت به مصوب برنامه (۲۲۸ هزار تن) فقط ۷۹،۴ درصد برنامه محقق شده است. در سال ۱۳۹۷ به ۳۳۰ هزار تن رسیده که در مقایسه با سال ۱۳۹۶ (۱۸۱ هزار تن) ۸۲،۳ درصد رشد داشته است. در سال ۱۳۹۸ به ۴۰۰ هزار تن رسیده که در مقایسه با سال ۹۷ (۳۳۰ هزار تن) ۲۱،۲ درصد رشد داشته است. در سال ۱۳۹۹ به ۲۵۹ هزار تن رسیده که در مقایسه با سال ۹۸ (۲۲۸ هزار تن) ۲۱،۹۳ درصد رشد داشته است. <u>محصول سویا</u> در سال ۱۳۹۶ به میزان ۹۱ هزار تن رسیده که ۵۱،۷ درصد هدف برنامه را (با مصوب ۱۷۶ هزار تن) تحقق بخشیده است. در سال ۹۷ به ۸۳ هزار تن رسیده که در مقایسه با سال ۹۶ (۹۱ هزار تن) ۸،۸ درصد کاهش داشته است. در سال ۱۳۹۸ به میزان ۶۸ هزار تن تولید شده که در مقایسه با سال ۹۷ (۸۳ هزار تن) ۱۸،۱ درصد کاهش داشته است. در سال ۱۳۹۹ محصول سویا به میزان ۵۳ هزار تن تولید شده که در مقایسه با سال ۹۸ (۶۸ هزار تن) ۲۲،۰۶ درصد کاهش داشته است. علت این امر کاهش سطح زیر کشت می‌باشد. <u>تولید سایر دانه‌های روغنی (آفتابگردان روغنی، گلرنگ و کنجد)</u> در سال ۱۳۹۶ به ۵۸ هزار تن رسیده که در مقایسه با مصوب برنامه (۹۳ هزار تن) ۶۲،۴ درصد برنامه را محقق نموده است. در سال ۱۳۹۷ به ۴۷ هزار تن رسیده که در مقایسه با ۹۶ (۵۸ هزار تن) ۱۹ درصد کاهش داشته است. در سال ۱۳۹۸ به ۱۲۰ هزار تن رسیده که در مقایسه با سال ۱۳۹۷ (۴۷ هزار تن) ۱۵۵،۳ درصد رشد داشته است. در سال ۱۳۹۹ به ۱۸۴ هزار تن رسیده که در مقایسه با سال ۱۳۹۸ (۱۲۰ هزار تن) ۵۳،۳ درصد رشد داشته است. چه گزینه‌هایی برای برآورده کردن این اهداف با هزینه - اثربخشی بالاتری وجود دارد؟ ایجاد اراده ملی جهت افزایش تولید دانه‌های روغنی تنظیم برنامه هدفمند تولید میان‌مدت و بلندمدت

۱. ناکامی دولت در طرح کشت دانه‌های روغنی، ۱۴۰۱/۲/۲۸ دکتر بازرگان، مشاور اتاق اصناف کشاورزی.
۲. طالبی، تکلم و عبدالاحد، علی (۱۳۹۵). اظهارنظر کارشناسی درباره طرح تشکیل صندوق حمایت از توسعه کشت دانه‌های روغنی، کمیسیون کشاورزی، آب و محیط‌زیست مجلس.
۳. اقتباس از گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷، ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹، جلد دوم: حوزه بخشی (۱)، انتشارات سازمان برنامه و بودجه کشور.

- تمرکز کلیه فعالیت های تولید و صنعت دانه های روغنی با هدف سودآوری برای کلیه بخش ها و مشارکت فعال ذینفعان در تشکیلاتی خصوصی با نظارت و حمایت دولت مانند قیمت گذاری - تنظیم قوانین و مقررات و سیاست گذاری های فنی و بازرگانی - تشکیل یک مؤسسه یا نهاد اعتباری به منظور حمایت از برنامه های تولید دانه های روغنی و صنعت، توسعه تکنولوژی و تحقیقات به منظور اصلاح و ارتقای عملکرد و کیفیت دانه های روغنی و صنعت و ارائه خدمات فنی، ترویج و آموزش
آینده این یارانه چگونه است؟ آیا دولت این یارانه را حذف خواهد کرد؟
به نظر نمی رسد
تأثیرات اتفاقی:
چه شوک های منفی این یارانه ممکن است ایجاد کند؟ (در بلندمدت) دانه های روغنی سویا و کلزا برای تولید روغن خوراکی بسیار با اهمیت هستند و از کنجاله این محصولات برای خوراک دام و طیور استفاده می شود. کلزا به علت سازگاری با اقلیم کشور، امکان کشت در دیمزارها را دارد (زیست محیطی) و کاهش وابستگی به واردات سویا را فراهم می آورد؛ اما با توجه به اعتراض کلزاکاران به قیمت خرید تضمینی این محصول اساسی اخیراً وزارت جهاد اقدام به ارائه سیاست جدید برای حمایت از سویا کرده است که این مسئله باعث کاهش اعتماد کلزاکاران به دولت (اثر اجتماعی) و کاهش تولید این محصول در سال های آتی (اثر اقتصادی) می شود. در سال ۱۴۰۱ دولت در قالب کشت قراردادی تا سقف ۲۰۰ میلیون تومان به کشاورزان تولیدکننده سویا، یارانه کاشت به طور مستقیم و بلاعوض پرداخت کرده است. در حالی که ایران امکان تولید انبوه دانه سویا را با توجه به بذور موجود کشور ندارد و برای تولید این محصول در استان های شمالی، کشاورزان باید از تولید سایر محصولات اساسی مانند برنج چشم پوشی کنند (اثر زیست محیطی).^۱

منبع: یافته های تحقیق

۳-۴- یارانه های تکنولوژی محور

یارانه های تکنولوژی محور مورد توجه در پژوهش عبارت اند از: وزارت جهاد کشاورزی- سیاست گذاری، تحقیق و پژوهش و فعالیت های اصلاح نژادی مرغ لاین؛ یارانه سود تسهیلات سرمایه در گردش واحدهای پرورش نژاد آرین؛ حمایت از ارتقای ضریب خوداتکایی در تولید محصولات راهبردی کشاورزی؛ موسسه تحقیقات علوم باغبانی؛ مؤسسه تحقیقات برنج کشور؛ مؤسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور؛ مؤسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال؛ مؤسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر؛ مؤسسه تحقیقات علوم دامی؛ مؤسسه تحقیقات گیاه پزشکی؛ مؤسسه تحقیقات آب و خاک؛ مرکز تحقیقات ابریشم کشور؛ پژوهشکده حفاظت خاک و آبخیزداری و پژوهشکده بیوتکنولوژی کشاورزی. مجموع اعتبارات مصوب و تخصیص یافته برای یارانه های تکنولوژی محور در بودجه سنواتی کشور طی سال های ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۱ در جداول ۱۱ و ۱۲ ارائه شده است.

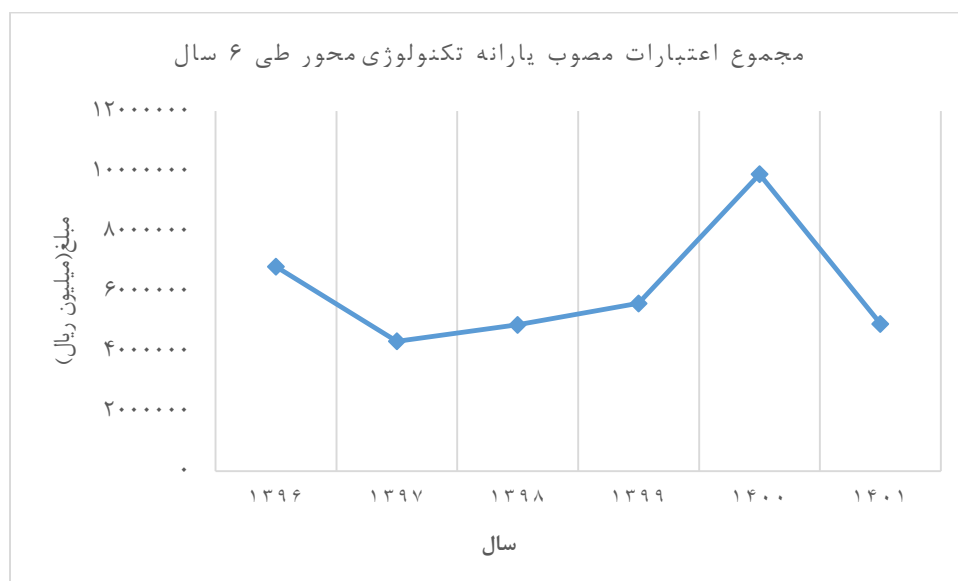
۱. مهدی خداوردی (۱۴۰۱). حمایت از کلزا نسبت به سویا اولویت بیشتری دارد، مسیر اقتصاد: رسانه تصمیم سازان اقتصاد ایران.

جدول ۱۱: کل اعتبارات مصوب یارانه‌های کشاورزی تکنولوژی محور به تفکیک طی ۶ سال (ارقام به میلیون ریال)

ردیف	یارانه تکنولوژی محور ^۱	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱
۱	وزارت جهاد کشاورزی- سیاست‌گذاری، تحقیق و پژوهش و فعالیت‌های اصلاح نژادی مرغ لاین	۴۵۰۰۰	۴۰۲۰۰	۱۳۸۲۰۰	۱۳۳۷۹۰	۱۶۳۳۷۹۰	۲۹۶۲۸۰۰
۲	ارتقای ضریب خوداتکایی در تولید محصولات راهبردی کشاورزی	-	۱۱۷۴۵۰۰	۷۰۷۰۵۰	۹۷۱۶۹۸	۱۷۷۱۷۰۰	۱۵۴۸۸۵۳
۳	مؤسسه تحقیقات علوم باغبانی	۲۹۸۸۱۸	۳۴۰۴۷۲	۴۲۹۴۷۸	۴۸۲۰۷۷	۸۴۴۰۱۸	-
۴	مؤسسه تحقیقات برنج کشور	۷۰۰۰	۸۸۸۱۴	۲۷۸۷۷۹	۲۸۳۸۸۱	۳۷۵۳۵۱	-
۵	مؤسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور	۷۹۱۳۷۷	۷۷۲۳۷۰	۹۱۴۳۳۳	۱۲۷۱۰۵۶	۱۳۳۶۵۵۲	-
۶	مؤسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال	۳۰۹۸۳۲	۴۱۲۸۸۴	۵۱۱۷۱۰	۵۲۹۲۹۵	۶۳۸۸۳۰	-
۷	مؤسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر	۳۰۸۱۲۰	۳۳۰۱۶۳	۴۱۳۹۶۰	۴۷۱۹۷۰	۷۴۱۳۵۶	-
۸	مؤسسه تحقیقات علوم دامی	۲۰۰۸۹۳	۲۵۰۸۲۲	۳۱۷۱۹۱	۳۵۱۶۰۷	۵۹۵۹۷۹	-
۹	مؤسسه تحقیقات گیاه پزشکی	۲۵۰۱۱۸	۲۶۶۹۲۹	۳۳۵۲۶۹	۳۸۹۸۸۳	۶۵۷۳۷۳	-
۱۰	مؤسسه تحقیقات آب و خاک	۱۶۱۷۵۴	۱۷۲۴۸۶	۲۰۸۰۹۶	۲۴۰۸۹۰	۴۶۵۴۶۵	-
۱۱	مرکز تحقیقات ابریشم کشور	-	-	-	۲۰۰۰۰	-	-
۱۲	پژوهشکده حفاظت خاک و آبخیزداری	۱۳۱۱۶۹	۱۳۱۶۱۷	۲۰۳۹۳۳	۲۱۲۲۹۹	۳۰۷۳۳۵	۴۰۱۲۸۱
۱۳	پژوهشکده بیوتکنولوژی کشاورزی	۳۳۷۶۳۰	۳۴۹۸۸۵	۴۲۳۷۷۲	۴۲۷۰۲۵	۵۳۱۳۷۲	-
۱۴	مرکز تحقیقات گندم و سایر غلات و حیوانات ام‌آزاده جعفر	-	-	-	۲۰۰۰۰	-	-
	جمع	۲۸۴۱۷۱۱	۴۳۳۱۱۴۲	۴۸۸۱۷۷۱	۵۶۱۴۴۰۱	۹۸۹۹۱۲۱	۴۹۱۲۹۳۴

منبع: قوانین بودجه سنواری کشور (۱۳۹۶-۱۴۰۱)

۱. یارانه سود تسهیلات سرمایه در گردش واحدهای پرورش نژاد آراین نیز جز یارانه‌های تکنولوژی محور شناسایی شده که در سال ۱۴۰۰ صرفاً در جدول (۱۴) مرتبط با منابع و مصارف تبصره ۱۴ قانون بودجه ۱۴۰۰ با عنوان خرید واکسن برای مایه‌کوبی دام (۳۵۰۰) و یارانه سود تسهیلات سرمایه در گردش واحدهای پرورش آراین (۱۶۸۰) به میزان ۵۱۸۰۰۰۰ میلیون ریال اعتبار اختصاص داده شده است.

نمودار ۴: کل اعتبارات مصوب یارانه های کشاورزی تکنولوژی محور به تفکیک طی ۶ سال

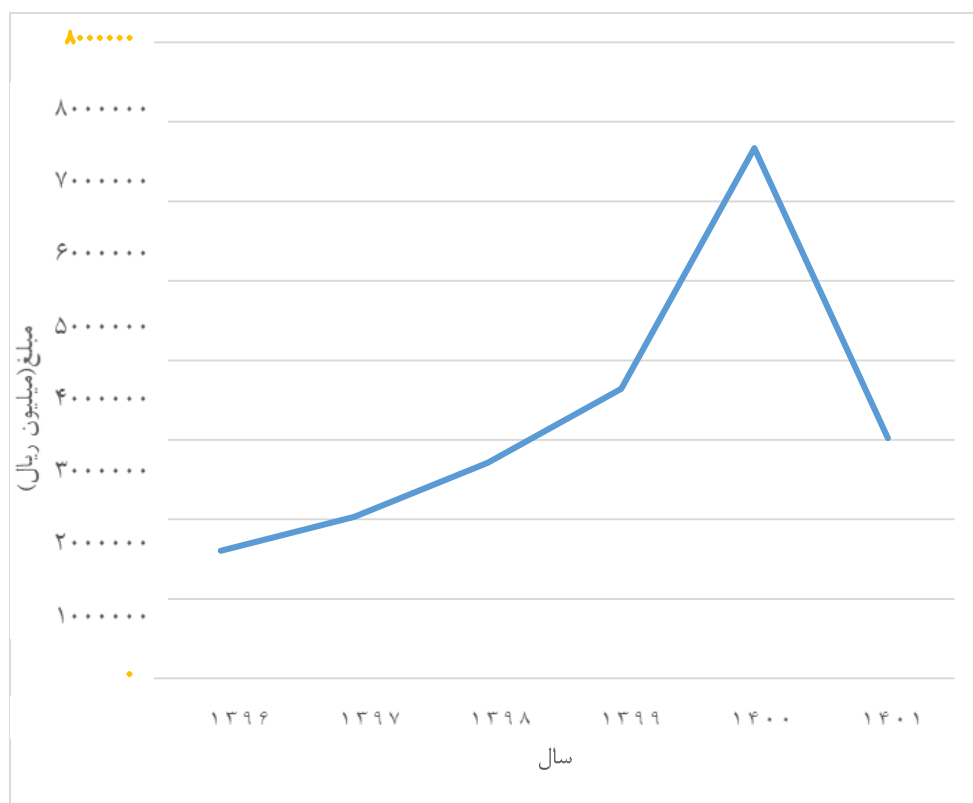
منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور

جدول ۱۲: اعتبارات تخصیص یافته یارانه های کشاورزی تکنولوژی محور به تفکیک طی ۶ سال (ارقام به میلیون ریال)

ردیف	یارانه	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱ (تخصیص ۷ ماهه)
۱	وزارت جهاد کشاورزی- سیاست گذاری، تحقیق و پژوهش و فعالیتهای اصلاح نژادی مرغ لاین	۱۵۰۰۰	۱۸۰۰۰	۱۱۹۳۸۰	۲۳۱۰۳۶	۱۵۰۰۰۰۰	۱۴۰۰۰۰
۲	ارتقای ضریب خودآتکابی در تولید محصولات راهبردی کشاورزی	۱۱۶۰۰۰	۳۵۰۰۰۰	۳۵۳۰۰۰	۵۲۰۰۰۰	۹۲۳۰۰۰	.
۳	مؤسسه تحقیقات علوم باغبانی	۲۶۱۰۷۹	۲۸۵۲۴۴	۳۷۸۱۴۴	۵۰۱۵۶۳	۷۴۸۶۳۲	۴۷۷۱۸۷
۴	مؤسسه تحقیقات برنج کشور	۳۵۳۵	۶۶۸۴۷	۱۹۴۵۸۱	۲۱۱۴۴۳	۲۹۵۳۰۳	۱۸۵۹۰۰
۵	مؤسسه تحقیقات علوم شباتی کشور	۴۹۲۳۱۸	۵۳۸۹۶۸	۶۵۱۸۵۲	۹۱۱۶۸۲	۱۲۶۵۶۴۷	۸۲۱۳۷۸
۶	مؤسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال	۱۰۰۴۰۲	۱۱۵۸۸۶	۱۴۶۵۶۹	۱۹۷۲۲۴	۲۸۷۵۶۵	۲۳۱۳۹۹

ردیف	یارانه	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱ (تخصیص ۷ ماهه)
۷	مؤسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر	۱۹۸۹۸۸	۲۰۶۰۱۰	۲۸۲۴۷۷	۳۴۲۵۹۴	۵۳۹۹۱۰	۳۸۲۴۲۹
۸	مؤسسه تحقیقات علوم دامی	۱۱۹۹۵۵	۱۲۶۷۵۲	۱۷۶۰۸۴	۲۰۶۳۷۴	۳۲۲۷۵۹	۲۴۲۱۴۶
۹	مؤسسه تحقیقات گیاه‌پزشکی	۱۸۲۸۲۱	۱۹۶۲۷۰	۲۵۵۰۹۹	۳۳۵۳۷۲	۵۰۸۹۹۳	۳۵۰۸۴۸
۱۰	مؤسسه تحقیقات آب و خاک	۱۱۳۹۸۱	۱۲۹۴۴۸	۱۵۶۹۶۰	۱۸۵۸۹۲	۲۷۶۹۰۲	۱۸۹۲۹۸
	جمع	۱۶۰۴۰۷۹	۲۰۳۳۴۲۵	۲۷۱۴۱۴۶	۳۶۴۳۱۸۰	۶۶۶۸۷۱۱	۳۰۲۰۵۸۵

منبع: داده‌های دریافتی از امور تلفیق سازمان برنامه و بودجه

نمودار ۵: اعتبارات تخصیص یافته یارانه‌های کشاورزی تکنولوژی‌محور به تفکیک طی ۶ سال

منبع: داده‌های دریافتی از امور تلفیق سازمان برنامه و بودجه

همه یارانه‌ها در این مقوله با استفاده از چارچوب ارزیابی یکپارچه شده پیشنهادی در فصل سوم گزارش مورد تحلیل و ارزیابی قرار گرفتند (جداول ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵ و ۲۶).

جدول ۱۳: چارچوب ارزیابی یارانه «تحقیق و پژوهش و فعالیت های اصلاح نژادی مرغ لاین» و سود «تسهیلات سرمایه در گردش واحدهای پرورش نژاد آراین»

معرفی
صنعت طیور کشور پس از صنعت نفت درواقع حیاتی ترین و پر سرمایه گذارترین صنعت کلیدی در کشور بشمار می رود که نبض امنیت غذایی جامعه را در اختیار خویش گرفته است. مرغ یکی از اقلام تأمین کننده پروتئین در سبد کالای خانوارها است. آمارها نشان می دهد که در کشور ما استفاده از مرغ بیش از نرم جهانی است. بر این اساس هر ایرانی سالانه ۳۲ کیلو مرغ مصرف می کند. لذا ضرورت دارد تا هر ساله حدود ۲ میلیون تن مرغ وارد بازار کشور شود که بر اساس جمعیت کشور ۲ برابر میانگین جهانی است و تولیدکنندگان باید سالانه حدود یک میلیارد قطعه مرغ تحویل کشتارگاه دهند؛ بنابراین مرغ یک کالای استراتژیک است (ابوالفتحی، ۱۴۰۰). شاهرگ صنعت طیور در رأس هرم این صنعت یعنی مرغ لاین قرار دارد که تنها کشورهای بسیار انگشت شماری در دنیا دارای آن هستند. «مرغ لاین» به جمعیتی از مرغ ها اطلاق می شود که ۱۰۰ درصد خالص بوده و قادرند تمامی صفات و خصوصیات ژنتیکی خویش را به نسل های بعدی منتقل کنند. ایران در سال ۱۳۶۲ و پس از کشورهای نظیر آمریکا، انگلیس، برزیل، هلند، هند، آلمان و فرانسه، هشتمین کشوری بود که مالک مرغ لاینی تحت عنوان «آراین» شد؛ به عبارت دیگر شاید بی اغراق بتوان ادعا کرد که تولید مرغ لاین فوق العاده ترین و پیشرفته ترین تکنولوژی در صنعت طیور است که همه مرغ های دیگر اعم از مرغ های اجداد، مرغ های مادر و مرغ های گوشتی و یا تخم گذار از آن مشتق می شوند.^۱ به طور کلی دانش تولید مرغ لاین در جهان در ۶ استان کشور از جمله ایران است. تمام صفات و خصوصیات ذاتی مرغ در طی فرایند تولید از جمله میزان بازدهی، از مرغ لاین می آید. اهمیت این دانش به حدی است که آن را با تکنولوژی هسته ای مقایسه می کنند. کشورهای آمریکا، انگلیس، هلند، آلمان، فرانسه و البته ایران از صاحبان این دانش هستند و تاکنون کشورهای دیگری نتوانسته اند در این حوزه، قدم علم کنند. سرمایه گذاری روی لاین بسیار پرهزینه و گران است؛ اما دانش بسیار با اهمیتی است که کشورها را متمایز می کند. ایران بیش از ۴۰ سال پیش در وادی مرغ لاین، قدم گذاشت و سایتی را در بابل کنار راه اندازی کرد. روزگاری ۷۰ درصد مرغ کشور از نژاد آراین ایرانی بود و اکنون تمام مرغ کشور از نژادهای خارجی به ویژه انگلیسی و فرانسوی است. تنها نیم درصد مرغ های ایران از نژاد آراین پرورش می یابند. علت اینکه در سال های گذشته نژاد آراین بازار خود را در کشور از دست داده، در جا زدن این دانش در ایران نسبت به کشورهای دیگر بوده است؛ یعنی در حالی که محققان کشورهای دیگر روز به روز نژادهای خود را اصلاح و روزآمد کردند؛ اما آراین ایران در جا زد و مرغداران داخل، عملکرد نژادهای خارجی را به نژاد داخل ترجیح دادند.^۲ بر اساس هماهنگی انجام شده با معاونت امور دام وزارت جهاد کشاورزی^۳ و مجری برنامه احیای مرغ لاین آراین، تسهیلات با نرخ ترجیحی ۶ درصدی به زنجیره تولیدکنندگان مرغ لاین آراین پرداخت می شود. پیرو تأکید دولت بر ضرورت اجرای برنامه ملی احیای مرغ نژاد آراین با هدف خودکفایی در زنجیره تولید مرغ بسته حمایتی توسعه مرغ نژاد آراین در دستور کار قرار گرفته است. این تسهیلات با معرفی مدیریت برنامه احیای مرغ بومی لاین آراین از سوی شعب بانک کشاورزی سراسر کشور پرداخت می شود. در این نامه آمده بود: پیرو تحریم های بین المللی و ممنوعیت صادرات نژادهای خارجی، مرغ اجداد به جمهوری اسلامی ایران در سال گذشته و پیرو دستور مقام معظم رهبری برنامه ملی احیای مرغ لاین آراین با محوریت وزارت جهاد کشاورزی و مشارکت دستگاه ها و سازمان های مختلف تدوین مصوب و اجرا شده است. خوشبختانه با تصمیمات، تدابیر و اقدامات انجام شده به سرعت مقدمات ورود سویه آراین به زنجیره تولید گوشت مرغ کشور بیش از دو دهه فراهم شده است. در این ارتباط و در راستای اجرای مصوبات پنجمین جلسه کمیته ملی احیای مرغ لاین آراین و به منظور استمرار این حرکت ملی بسته ترویجی توسعه مرغ نژاد آراین در تمام زنجیره (اجداد، مادری و جوجه گوشتی) ذیل به منظور اجرای مطلوب ابلاغ می شود. ۱ - اولویت تأمین و تحویل نهاده ها (ذرت، کنجاله و سویا) با نرخ مصوب

۱. بسیج اساتید دانشگاه صنعتی استان اصفهان (۱۳۹۹) چرا مسئولان بعد از ۲۵ سال به فکر احیای مجدد مرغ لاین افتاده اند؟ خبرگزاری فارس.
۲. فارغی، غلامعلی (۱۳۹۹) اهمیت «مرغ لاین» مانند تکنولوژی هسته ای است/ چرا سهم لاین «آراین» از ۷۰ به نیم درصد رسید، خبرگزاری فارس.
۳. صندوق بیمه کشاورزی نیز در حمایت از تولیدکنندگان مرغ لاین آراین، در بیمه های پایه و تکمیلی، حق بیمه بابت هر قطعه جوجه یک روزه سویه آراین را با احتساب ۵۰ درصد تخفیف محاسبه می کند (اعطای تسهیلات ۶ درصدی به تولیدکنندگان مرغ لاین آراین. کد خبر: ۱۲۹۸۱۶۳/۱۴۰۱/۲۴/۰۸، به گزارش ایلنا و به نقل از روابط عمومی بانک کشاورزی)

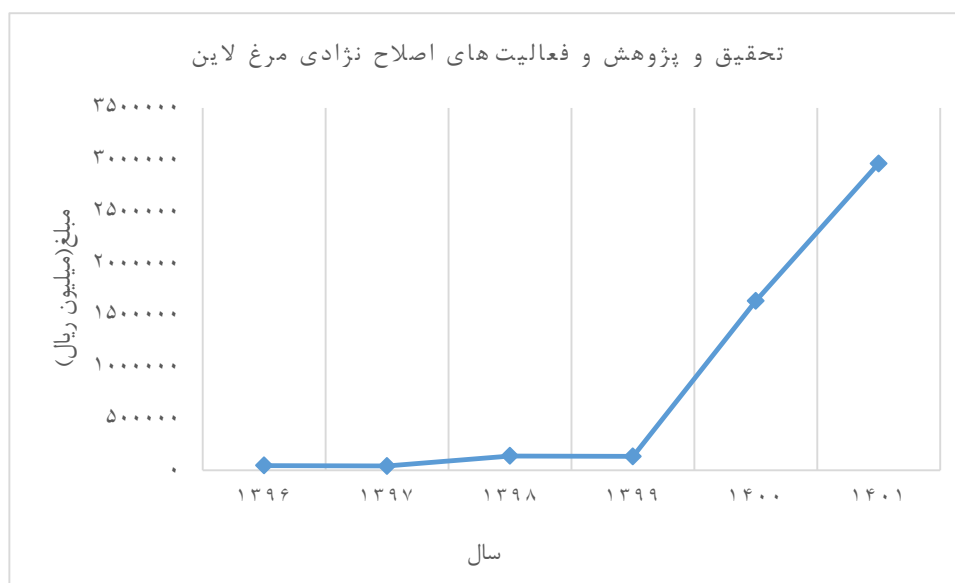
۲- اولویت تهیه و تأمین دارو و واکسن با نرخ مصوب
۳- اولویت تأمین تسهیلات با نرخ مناسب و استمهال وام تولیدکنندگان ذی‌ربط در مدت زمان مناسب
۴- صدور حداکثر ظرفیت مجوز جوجه‌ریزی و کاهش فواصل آن
۵- عدم دریافت هرگونه هزینه و تعرفه در صدور مجوز
۶- حذف عوارض صادراتی و اولویت صدور مجوز صادرات تخم مرغ نطفه‌دار/ جوجه/ گوشت مرغ
۷- بخشودگی ۵۰ درصد بیمه تکمیلی و اجباری سهمیه بیمه‌گذار
۸- اولویت خرید گوشت مرغ و ذخایر استراتژیک با قیمت بالاتر
۹- اجرای کامل دستورالعمل مرغ با وزن مناسب پس از ابلاغ
۱۰- استفاده از ظرفیت شرکت‌های زیرمجموعه برای تأمین نیازهای زنجیره تأمین (ابوالفتحی، ۱۴۰۰).
زمان شروع یارانه
در سال ۱۳۶۲ طرح ملی احداث مجتمع پرورش و اصلاح نژاد مرغ لاین (آرین) تدوین و مورد تصویب قرار گرفت و مقرر شد ۱۱۳۵ هکتار از اراضی جنگلی در شمال کشور (منطقه بابلکنار) برای اجرای این طرح تخصیص یابد. عملیات عمرانی این طرح بزرگ بیش از هفت سال به طول انجامید و فعالیت‌های این مجتمع از سال ۱۳۶۹ با ورود گله اجداد نژاد «هایبرو» از کشور هلند، به صورت آزمایشی آغاز شد. هم‌زمان آغاز به کار این مجتمع، تعدادی از کارشناسان ایرانی از سوی هلندی‌ها آموزش‌های لازم را دریافت کرده و پس از بازگشت در سال ۱۳۷۱ اولین گله لاین کشور از هلند وارد ایران شد. در اواخر دهه ۷۰ شمسی، ۸۵ درصد از جوجه اجداد مورد نیاز کشور از طریق مجتمع مرغ لاین ایران تأمین می‌شد که در دهه ۸۰ شمسی به علت برخی سوء مدیریت‌ها سهم مرغ لاین آرین از ۸۵ درصد به کمتر از ۲ درصد رسید. نکته قابل توجه اینکه در سال ۱۳۹۸ و با افزایش تحریم‌ها، هرچند اعلان شد ایران در حوزه غذایی تحریم نیست؛ اما کشورهای دارای تکنولوژی مرغ لاین به دلایل واهی از ارائه مرغ اجداد و مادر به کشور امتناع می‌کردند که یکی از دلایل کمبود گوشت مرغ در سال ۱۳۹۹ به همین دلیل به وجود آمد. پس از ورود مقام معظم رهبری به موضوع و صدور دستور مبنی بر خودکفایی و البته اقدامات مهندسان کشورمان در احیای مرغ لاین نهایتاً موجب شد تا این بار کشورهای غربی به منظور بازگشت نیافتن مرغ لاین ایرانی (مرغ آرین) به چرخه تولید بسته‌های پیشنهادی مبنی بر تهیه مرغ اجداد از طریق کشورهای عراق (بخش کردستان)، ترکیه و عربستان را مطرح کنند. این در حالی است که کشور ما باید تأمین‌کننده مرغ اجداد و مادر در منطقه باشد و با پیشنهاد ارائه شده و کنار رفتن مرغ آرین، ایران به کشوری وابسته به کشورهای منطقه تبدیل خواهد شد و بدتر آنکه این وابستگی در خصوص یکی از اساسی‌ترین محصولات غذایی کشور خواهد بود. با توجه به حساسیت موضوع اقدامات باید به صورت گسترده‌تر و البته با سرعت بسیار بالاتری به مرحله اجرا گذاشته شود (ابوالفتحی، ۱۴۰۰).
زمان پایان یارانه
ادامه دارد
اسکن ویژگی‌ها
اهداف:
اهداف اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی پرداخت این یارانه چیست؟
اهداف اجتماعی: تأمین امنیت غذایی مردم جامعه، تهیه غذای سالم برای مردم جامعه
طراحی:
- سیاست‌های اجرایی متناسب با این یارانه چیست؟ - سیاست این یارانه از لحاظ هدف متصدی محور می باشد. - از لحاظ پرداخت غیر مستقیم می باشد.
آیا در سیاست طراحی شده برای حمایت یارانه ای محدودیت زمانی مشخص شده است؟
خیر
آیا پرداخت یارانه مستلزم دستیابی به هدف، تکنولوژی، ابزار و تجهیزات خاصی می باشد؟
-
ذینفعان یارانه چه کسانی هستند؟
تولیدکننده

اصلاح یارانه های مصوب بودجه عمومی دولت در بخش کشاورزی ایران با بهایف توسعه پایدار (راهبرتهای علمی)

تغییرات این یارانه در طی زمان چگونه است؟

میزان اعتبار (میلیون ریال)						نام یارانه
۱۴۰۱	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	
۲۹۶۲۸۰۰	۱۶۳۳۷۹۰	۱۳۳۷۹۰	۱۳۸۲۰۰	۴۰۲۰۰	۴۵۰۰۰	تحقیق و پژوهش و فعالیت های اصلاح نژادی مرغ لاین

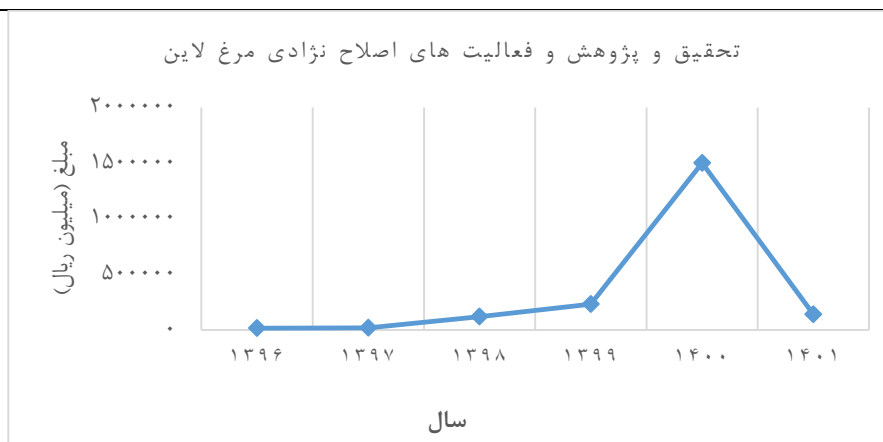
منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور (۱۳۹۶-۱۴۰۱)

منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور (۱۳۹۶-۱۴۰۱)

عملکرد (میلیون ریال)						نام یارانه
۱۴۰۱ (تخصیص ۷ ماهه)	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	
۱۴۰۰۰۰	۱۵۰۰۰۰۰	۲۳۱۰۳۶	۱۱۹۳۸۰	۱۸۰۰۰	۱۵۰۰۰	تحقیق و پژوهش و فعالیت های اصلاح نژادی مرغ لاین

منبع: داده های دریافتی از امور تلفیق سازمان برنامه و بودجه

منبع: داده‌های دریافتی از امور تلفیق سازمان برنامه و بودجه

اعتبار (میلیون ریال)						نام یارانه
۱۴۰۱	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	
-	۱۳۳۰۰۰۰	-	-	-	-	سود تسهیلات سرمایه در گردش واحدهای پرورش نژاد آرین

منبع: داده‌های دریافتی از سازمان هدفمندی یارانه‌ها

مزایای این یارانه چیست؟

اقتصادی: خط لاین مجموعه‌ای از ژنتیک خالص است که تمام اطلاعات و ویژگی‌هایی که یک مرغ باید داشته باشد تا از بهترین عملکرد اقتصادی برخوردار باشد را داراست. این ویژگی‌های ژنتیکی در فرایند تولید کمک می‌کنند تا مرغ با ضریب تبدیل بالا و نیز کاهش پرتی بیشترین عملکرد را داشته باشد. این تکنولوژی، دست تعدادی از کشورهاست که آن را به سادگی در اختیار دیگران نمی‌گذارد. موضوع لاین در دنیا بسیار حساس است. دارندگان این دانش در حقیقت یک حاشیه امنی را برای تولید طیور و در حقیقت امنیت غذایی کشورشان ایجاد می‌کنند. ورود به مرغ لاین باعث افزایش بهره‌وری و اقتصادی شدن تولید می‌شود. کشورهایی که این دانش را دارند می‌توانند روزبه‌روز آن را اصلاح و مطابق با شرایط محیطی کشورشان روزآمد کنند (فارغی، ۱۳۹۹).

زیست محیطی:-

اجتماعی:-

مشکلات این یارانه چیست؟

عملکرد نژاد آرین در مقایسه با نژادهای خارجی پایین است. قابلیت رقابت با رقبای خارجی را ندارد. ضریب تبدیل دان آنها هم اختلاف معناداری با نژادهای رقیب خارجی دارد و مهم‌تر اینکه طی این سال‌ها هیچ اقدام اصلاحات ژنتیک انجام نداده و رقبای خارجی گوی سبقت را از کشور ما ربوده‌اند. نکته دوم اینکه در طی این سال‌ها، رقبای خارجی با کارهای اصلاحی که انجام دادند میزان پرتی مرغ را کمتر کردند. مثلاً نسبت سر، پا، گردن و مواد زائد به گوشت را کاهش دادند اما در نژاد آرین ایران، چنین اتفاقاتی رخ نداد.

این ضریب تبدیل به اندازه‌ای برای مرغدار مهم است که هزینه‌های آن با استفاده از نژادهای خارجی بسیار کمتر می‌شد و آنها ترجیح می‌دادند از نژاد خارجی استفاده کنند. اگر قرار باشد که نژاد آرین جایگزین نژادهای خارجی شود باید به طور تخمینی در حدود یک و نیم میلیون تن واردات بیشتر خوراک دام صورت بگیرد و از آنجایی که ایران واردکننده خوراک دام و طیور است هزینه زیادی تحمیل خواهد شد. راهکار این است که این نژاد امروز اصلاح شود و با استانداردهای جهانی مطابقت داشته باشد. دلیل عقب‌ماندگی سایت بابل، دولتی بودنش می‌باشد. برای اینکه می‌خواستند به روش دولتی اداره کنند و اکنون هم اگر مسئولان بخواهند همچنان به صورت دولتی اداره کنند محکوم به شکست است. در این زمینه باید حتماً از بخش خصوصی کمک بگیرند. نگاه دولتی و توانمندی‌های دولتی محدود است و باید در حداقل حوزه سرمایه‌گذاری از بخش خصوصی استفاده شود.

از آنجایی که پرورش نژاد آرین کاری بسیار پرهزینه است نباید فقط به بازار ایران نگاه شود. باید بازار ۴۰۰ میلیونی منطقه را هدف قرار داد و بازار آنها را جذب کرد تا هزینه‌ها سرشکن شوند چون تا زمانی که این کار توجیه اقتصادی نداشته باشد متولیان آن در داخل این کار را انجام نخواهند داد.

مرغ لاین یک مسئله صد در صد اقتصادی است و صنعت مرغداری کشور تنها از این لحاظ که عملکرد نژادهایی مانند رأس و کاپ بالا بوده از آن استفاده می کند و به همین دلیل آرام آرام آرین کنار گذاشته شد. طبیعی است مرغدار به دنبال منافع خودش است. در این میان متولیان دولتی که مسئول اصلاح نژاد آرین هستند باید فکری کنند. ۲۵ هزار بهره بردار مرغ در کشور وجود دارد که آنها هم تأمین کننده نیاز پروتئینی کشور هستند و هم اینکه منافع خودشان هم مهم است. دلیل اینکه سال به سال سهم نژادهای خارجی در کشور افزایش یافته، عملکرد پایین نژاد داخلی بود. شرایط حتی طوری بود که در ابتدا تولیدکنندگان داخل هیچ رغبتی به خرید نژادهای خارجی نداشتند و آرام آرام پس از اینکه اینها به همدیگر معرفی شدند و از عملکرد آنها اطلاع پیدا کردند، رونق پیدا کرد (اقتصادی) (فارغی، ۱۳۹۹). – مرغ های لاین بسیار حساس هستند و هیچ نوع تغییر شرایط محیطی را بر نمی تابند. – در سال های ۷۱ طبق توافقی که با وزارت جهاد شد، قرار شد ۳۰ درصد از نژادهای داخل کشور، خارجی و ۷۰ درصد از آرین ایرانی باشد؛ اما پس از سال ها دوباره این وضعیت برعکس شد؛ یعنی ۷۰ درصد از نژاد خارجی استفاده کردند و ۳۰ درصد از نژاد آرین داخلی پرورش یافت که البته اکنون این رقم اکنون به نیم درصد نژاد ایرانی رسیده است (اقتصادی) (فارغی، ۱۳۹۹). زیست محیطی: – اجتماعی: سلامت تغذیه (ایجاد فرهنگ استفاده از مرغ درشت) معضلی است که از یک سو سلامت جامعه را تهدید می کند و از سوی دیگر امکان رقابت را برای سویه ایرانی مرغ لاین دشوار می سازد (فارغی، ۱۳۹۹).
تحلیل اثربخشی و هزینه – اثربخشی
آیا اهداف مورد نظر در این یارانه محقق شده یا خیر؟ خیر – زیرا بیش از ۸۵ درصد از جوجه های کشور در انحصار نژادهای وارداتی است.
چه گزینه هایی برای برآورده کردن این اهداف با هزینه – اثربخشی بالاتری وجود دارد؟ – باید طوری شود که مرغداران به این باور برسند که اگر نژاد آرین را تولید می کنند برای آنها سود اقتصادی خواهد داشت. در مسائل اقتصادی تنها صرفه اقتصادی مهم است. مرغداران و اصولاً تولیدکنندگان وارد هیچ گونه فضای سیاسی نمی شوند چون ترکیب مسائل تولید با مسائل سیاسی آن را محکوم به شکست می کند. اما نکته مهم این است که ایران باید به بازارهای منطقه فکر کند. اصلاح آرین تنها برای داخل کشور نتیجه زیادی نخواهد داشت. – بخش های خصوصی ظرفیت های زیادی در سرمایه گذاری دارند؛ اما کارهای تحقیقاتی را باید متولیان آن انجام دهد. وزارت جهاد کشاورزی باید اصلاح سایت بابل را با کمک فعالان بخش خصوصی انجام دهد و آن را از دولتی بودن صرف خارج کند. در این زمینه شرکتهایی هستند که می توانند کمک کنند (فارغی، ۱۳۹۹).
آینده این یارانه چگونه است؟ آیا دولت این یارانه را حذف خواهد کرد؟ در سال ۱۳۹۸ اتفاقی که مسئولان امنیتی کشور منتظر وقوعش بودند به یکباره افتاد و انگلستان که منشأ تأمین بخش قابل توجهی از جوجه اجداد کشور بود با استناد به تحریم های ایالات متحده، از فروش این حلقه حیاتی از زنجیره تأمین به ایران استنکاف کرد؛ به عبارت دیگر اتفاق بی سابقه ای که هرگز، حتی در زمان بالاترین سطح از تنش ها بین ایران و غرب رخ نداده بود بروز کرد و حال بعد از گذشت بیش از ۲۵ سال مجدداً مسئولان ما به فکر احیای مجدد مرغ لاین افتاده اند. در این راستا، به نظر می رسد دولت باید به طور هدفمند و جدی از این صنعت حمایت کند زیرا با امنیت غذایی مردم سر و کار دارد و به نوعی کالایی استراتژیک برای کشور محسوب می شود.^۱
تأثیرات اتفاقی:
چه شوک های منفی این یارانه ممکن است ایجاد کند؟ (در بلندمدت) –

منبع: یافته های تحقیق

۱. بسیج اساتید دانشگاه صنعتی استان اصفهان (۱۳۹۹) چرا مسئولان بعد از ۲۵ سال به فکر احیای مجدد مرغ لاین افتاده اند؟ خبرگزاری فارس.

جدول ۱۴: چارچوب ارزیابی یارانه «ارتقای ضریب خوداتکایی در تولید محصولات راهبردی کشاورزی»

معرفی
وزارت جهاد کشاورزی بر اساس برنامه ششم توسعه مکلف به افزایش خوداتکایی و تولید محصولات راهبردی و اساسی است. طرح خوداتکایی هشت محصول اساسی در راستای مطالبات رهبر معظم انقلاب از وزیر جهاد کشاورزی و اجرای سیاست‌های اقتصاد مقاومتی تدوین شده است. مقام معظم رهبری بارها بر خودکفایی در محصولات اساسی بخش کشاورزی تأکید کرده‌اند. این هشت محصول شامل برنج، جو، گندم، حبوبات، پنبه، چغندر قند، ذرت و دانه‌های روغنی هستند. برنج جزء هشت محصول طرح اقتصاد مقاومتی است که در برنامه ششم توسعه در دستور کار قرار گرفته است. این طرح شامل پروژه‌هایی است که وزارت جهاد کشاورزی بر اساس آن با ارائه طرح‌ها و پروژه‌ها به افزایش تولید کمک کرده و برای اجرای آنها تسهیلات و حمایت‌های لازم را ارائه می‌دهد.
زمان شروع یارانه
-
زمان پایان یارانه
ادامه دارد
اسکن ویژگی‌ها
اهداف:
اهداف اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی پرداخت این یارانه چیست؟ - با طرح افزایش ضریب خوداتکایی جو در کشور نیز نیاز کشور به واردات جو تا سال ۱۴۰۴ برطرف می‌شود. - در خصوص ذرت نیز قرار است در قالب این طرح تا افق ۱۴۰۴ از سطح کشت حدود ۴۴۵ هزار هکتار ذرت، روش آبیاری ۳۶۰ هزار هکتار را از ثقلی به تیپ تغییر داده شود. یکی از اهداف این طرح افزایش کارایی مصرف آب است. هدف دیگر طرح افزایش ضریب خوداتکایی حبوبات، کاهش دشواری تولید و ارتقای بهره‌وری است ضمن اینکه یکی از اهداف دیگر این طرح، توسعه مکانیزاسیون است تا بتوان کاشت و برداشت محصول را به شکل مکانیزه انجام داد. - در طرح خوداتکایی، ضریب تولید شکر به ازای هر مترمکعب آب مصرفی بالا می‌رود. هم‌اکنون به ازای هر متر مکعب آب، ۴۵۰ گرم شکر تولید می‌شود که این عدد در اجرای طرح به بیش از یک کیلو و ۱۰۰ تا یک کیلو و ۲۰۰ گرم شکر می‌رسد. همچنین طرح خوداتکایی پنبه در ۱۷ استان کشور انجام می‌شود. در این طرح پیش‌بینی شده است که در افق ۱۴۰۴ سطح زیر کشت پنبه به ۱۱۰ هزار هکتار، تولید و ش به ۴۰۵ هزار تن و میزان پنبه محلول به ۱۷۵ هزار تن برسد. نیاز صنایع نساجی کشور به پنبه ۱۲۰ هزار تن است و با این طرح در سال ۱۴۰۴ به تولید حدود ۱۷۵ هزار تن پنبه محلول کشور می‌رسد. طرح خوداتکایی گندم نیز که از محصولات مهم کشاورزی است در دستور کار وزارت جهاد کشاورزی قرار گرفته است. برنامه طرح اقتصاد مقاومتی برای گندم تا افق ۱۴۰۴ تدوین شده است.^۱
طراحی:
سیاست‌های اجرایی متناسب با این یارانه چیست؟ - از نظر هدف جزء یارانه‌های تولیدکننده است. - از نظر تولید جزء یارانه‌های بهره‌ور می‌باشد. - از نظر روش پرداخت هم غیرمستقیم است.
آیا در سیاست طراحی شده برای حمایت یارانه‌ای محدودیت زمانی مشخص شده است؟ خیر
آیا پرداخت یارانه مستلزم دستیابی به هدف، تکنولوژی، ابزار و تجهیزات خاصی است؟ مشخص نیست
دینفعان یارانه چه کسانی هستند؟ تولیدکننده

۱. افزایش ضریب خوداتکایی محصولات کشاورزی، گزارش خبرنگار اقتصادی خبرگزاری شبستان، ۲۷/۱۱/۱۳۹۷، <http://shabestan.ir/detail/News/765929>

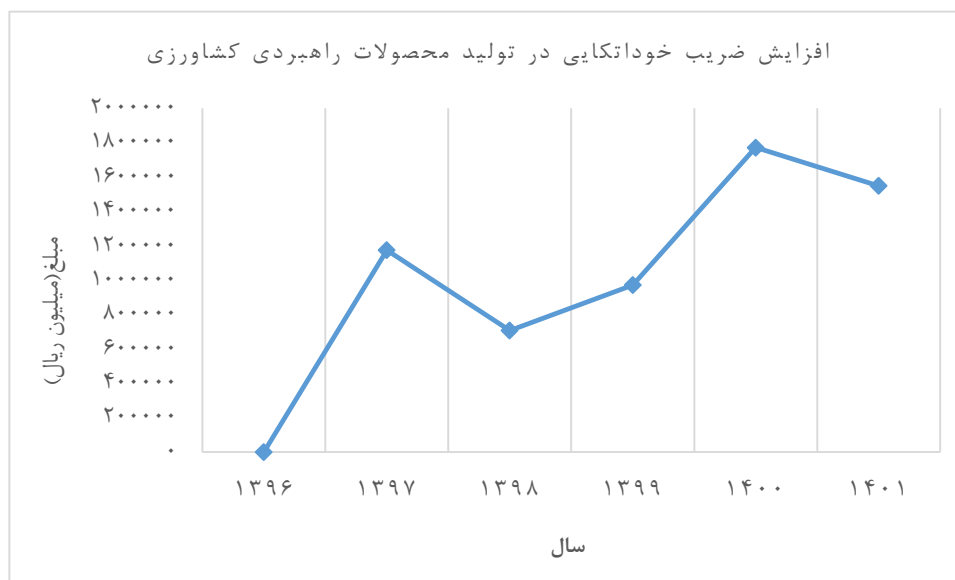
اصلاح یارانه های مصوب بودجه عمومی دولت در بخش کشاورزی ایران با برهه یاف ت توسعه پایدار (راهبندی علمی)

تغییرات این یارانه در طی زمان چگونه است؟

افزایش ۸۲٫۳ درصدی اعتبار طرح حمایت از ارتقای ضریب خوداتکایی محصولات راهبردی کشاورزی در بودجه ۱۴۰۰

نام یارانه	عملکرد (میلیون ریال)					
	۱۴۰۱	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶
افزایش ضریب خوداتکایی در تولید محصولات راهبردی کشاورزی	۱۵۴۸۸۵۳	۱۷۷۱۷۰۰	۹۷۱۶۹۸	۷۰۷۰۵۰	۱۱۷۴۵۰۰	-

منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور (۱۳۹۶-۱۴۰۱)

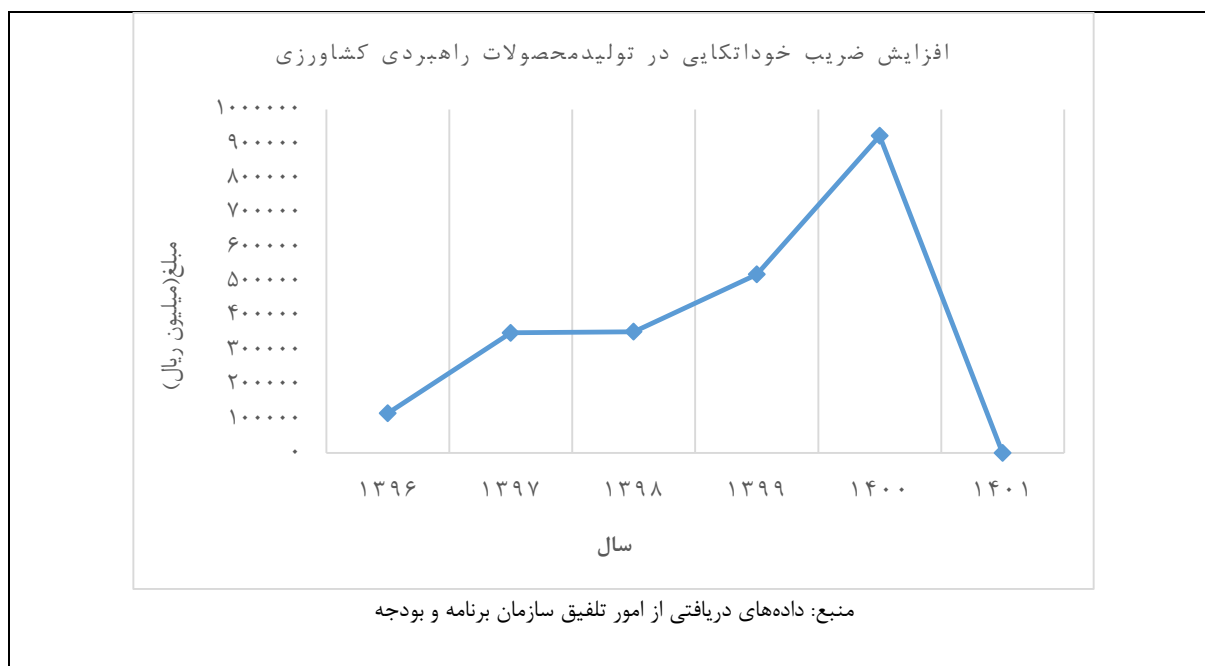

منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور (۱۳۹۶-۱۴۰۱)

نام یارانه	عملکرد (میلیون ریال)					
	۱۴۰۱ (تخصیص ۷ ماهه)	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶
افزایش ضریب خوداتکایی در تولید محصولات راهبردی کشاورزی ^۱	۰	۹۲۳۰۰۰	۵۲۰۰۰۰	۳۵۳۰۰۰	۳۵۰۰۰۰	۱۱۶۰۰۰

منبع: داده های دریافتی از امور تلفیق سازمان برنامه و بودجه

۱. در سال ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ عنوان ردیف بودجه ای «وزارت جهاد کشاورزی- حمایت از ارتقای ضریب خوداتکایی در تولید محصولات راهبردی کشاورزی» است. در سال های ۱۳۹۸ و ۱۳۹۷ عنوان ردیف بودجه ای «وزارت جهاد کشاورزی- حمایت از ارتقای ضریب خوداتکایی در تولید محصولات راهبردی کشاورزی و توسعه کشت دانه های روغنی و چغندر قند» است.

تحلیل اثربخشی و هزینه - اثربخشی:

آیا اهداف مورد نظر در این یارانه محقق شده یا خیر؟

محصول	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹
گندم	نسبت به مصوب برنامه (۱۱۸۰۰ هزارتن) ۱۰۵,۱ درصد را پوشش داده است - ۱۲۴۰۰۰ زارتن	- ۱۳۳۰۰ هزارتن در مقایسه با سال ۹۶ حدود ۷,۳ درصد رشد داشته است.	- ۱۳۷۱۵ در مقایسه با سال ۹۷ ۳,۱ درصد رشد داشته است.	۱۳۵۴۱ هزارتن در مقایسه با سال ۹۸ ۱,۲۷ درصد کاهش داشته است.
جو	- ۳۰۰۰ هزار تن در مقایسه با مصوب برنامه (۲۸۹۰ هزارتن) ۱۰۳,۸ درصد هدف برنامه تحقق پیدا کرده است.	- ۳۱۰۲ هزارتن در مقایسه با سال ۹۶ حدود ۴,۳ درصد رشد داشته است.	- ۳۵۱۴ هزارتن در مقایسه با سال ۹۷ ۱۳,۳ درصد رشد داشته است.	- ۳۸۷۵ هزارتن در مقایسه با سال ۹۸ ۱۰,۲۷ درصد رشد داشته است.
حبوبات	- ۷۲۱ هزار تن در مقایسه با مصوب برنامه (۷۰۰ هزارتن) ۱۰۳ درصد تحقق هدف داشته است.	- ۷۴۸ هزارتن در مقایسه با سال ۹۶ حدود ۸,۵ درصد کاهش داشته است.	- ۶۹۹ هزارتن در مقایسه با سال ۹۷ ۶,۶ درصد کاهش داشته است.	- ۷۸۸ هزارتن در مقایسه با سال ۹۸ حدود ۱۲,۷۳ درصد رشد داشته است.
چغندر قند	- ۸۱۰۰ هزارتن در مقایسه با مصوب برنامه (۵۵۰۸ هزارتن) به ۱۴۷,۱ درصد هدف برنامه را محقق نموده است.	- ۷۳۹۴ هزارتن در مقایسه با سال ۹۶ ۸,۵ درصد کاهش داشته است.	- ۳۸۳۳ هزارتن در مقایسه با سال ۹۷ ۴۸,۲ درصد کاهش داشته است.	- ۵۶۰۷ هزارتن در مقایسه با سال ۹۸ ۴۶,۲۸ درصد رشد داشته است.

اصلاح یارانه های مصوب بودجه عمومی دولت در بخش کشاورزی ایران با رهیافت توسعه پایدار (راه بنای علمی)

دانه های روغنی (شامل آفتابگردان روغنی، گلرنگ و کنجد)	- به ۵۸ هزار تن رسیده که در مقایسه با مصوب برنامه (۹۳ هزارتن) ۶۲,۴ درصد هدف برنامه را محقق نموده است.	- ۴۷ هزارتن در مقایسه با سال ۹۶.۱۹ درصد کاهش داشته است.	- ۱۲۰ هزارتن در مقایسه با سال ۹۷ ۱۵۵,۳ درصد افزایش یافته است.	- ۱۸۴ هزارتن در مقایسه با سال ۹۸ ۵۳,۳ درصد رشد داشته است.
کلزا	- به ۱۸۱ هزار تن رسیده که نسبت به مصوب برنامه (۲۲۸ هزارتن) فقط ۷۹ و ۴ درصد هدف برنامه را تحقق بخشیده است.	- ۳۳۰ هزار تن در مقایسه با سال ۹۶ ۸۲,۳ درصد رشد داشته	- ۴۰۰ هزارتن در مقایسه با سال ۹۷ ۲۱,۲ درصد رشد داشته است.	- ۲۹۵ هزارتن در مقایسه با سال ۹۸ ۲۶,۲۵ درصد کاهش داشته است.
سویا	- به میزان ۹۱ هزارتن تولید شده است که ۵۱,۷ (با مصوب ۱۷۶ هزارتن) را تحقق بخشیده است.	- ۸۳ هزار تن در مقایسه با سال ۹۶ ۸,۸ درصد کاهش یافته	- ۶۸ هزارتن در مقایسه با سال ۹۷ ۱۸,۱ درصد کاهش داشته است	- ۵۳ هزارتن در مقایسه با سال ۹۸ ۲۲,۰۶ درصد کاهش یافته است.
ذرت علوفه ای	- ۱۱۰۰۰ هزارتن که ۱۰۶,۸ درصد هدف برنامه (مصوب برنامه ۱۰۲۹۸ هزارتن) تحقق یافته	- ۱۰۶۶۲ هزارتن در مقایسه با سال ۹۶ ۲,۵ درصد رشد داشته است.	- ۱۱۶۴۳ هزارتن در مقایسه با سال ۹۷ ۱۶,۵ درصد رشد داشته است	- ۱۴۲۵۲ هزارتن در مقایسه با سال ۹۸ ۲۲,۴۱ درصد رشد داشته است.
ذرت دانه ای	- ۱۰۵۰ هزارتن در مقایسه با مصوب برنامه (مصوب برنامه ۲۱۰۰) فقط ۵۰ درصد تحقق یافته	- ۹۴۶ هزارتن در مقایسه با سال ۹۶ ۲,۵ درصد رشد داشته است.	- ۱۱۰۲ هزارتن در مقایسه با سال ۹۷ ۱۶,۵ درصد رشد داشته است.	- ۱۰۸۹ هزارتن در مقایسه با سال ۹۸ ۱,۱۸ درصد کاهش داشته است.

منبع: گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۶-۱۳۹۹)

چه گزینه هایی برای برآورده کردن این اهداف با هزینه - اثربخشی بالاتری وجود دارد؟

- افزایش ضریب خوداتکایی با اصلاح نرخ خرید تضمینی محصولات راهبردی

آینده این یارانه چگونه است؟ آیا دولت این یارانه را حذف خواهد کرد؟

به نظر نمی رسد

تأثیرات اتفاقی:

چه شوک های منفی این یارانه ممکن است ایجاد کند؟ (در بلندمدت)

-

منبع: یافته های تحقیق

جدول ۱۵: چارچوب ارزیابی یارانه «مؤسسه تحقیقاتی علوم باغبانی»

معرفی
مؤسسه تحقیقاتی علوم باغبانی کشور از پژوهشکده‌هایی از قبیل پژوهشکده پسته، چای، خرما و میوه‌های گرمسیری، سبزی و صیفی، گل و گیاهان زینتی، مرکبات و میوه‌های نیمه گرمسیری، میوه‌های معتدله و سردسیری تشکیل شده است.
زمان شروع یارانه
فعالیت‌های باغبانی در کشور توسط دانشکده کشاورزی کرج و زیر نظر وزارت کشاورزی آغاز شد. با واگذاری این دانشکده به دانشگاه تهران، فعالیت‌های باغبانی در مرکز اصلاح نباتات کرج و زیر نظر اداره کل زراعت در وزارت کشاورزی ادامه یافت. با تأسیس مؤسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر در سال ۱۳۳۹، تحقیقات باغبانی کشور در اداره کل بررسی‌های باغبانی دنبال شد. با افزایش انتظارات و نیز بهبود کارایی تحقیقات، تشکیلات مؤسسه تغییر یافت که از آن جمله می‌توان به تأسیس بخش تحقیقات باغبانی در سال ۱۳۵۰ و تفکیک بخش تحقیقات سبزی و صیفی از آن در سال ۱۳۵۷ اشاره کرد. در سال ۱۳۶۹ پیشنهاد تشکیل مؤسسه تحقیقات علوم باغبانی از طرف مؤسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر به سازمان تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی وقت ارائه شد؛ اما بر اساس سیاست‌های وقت سازمان به جای ایجاد مؤسسه مادر، مؤسسات تک‌محصولی پسته (۱۳۷۱)، خرما و میوه‌های گرمسیری (۱۳۷۲) مرکبات (۱۳۷۵) و پژوهشکده گل و گیاهان زینتی (۱۳۸۱) از بخش تحقیقات باغبانی جدا و به صورت مستقل به فعالیت خود ادامه دادند. از سال ۱۳۸۲ با ورود نیروهای متخصص بیشتر و تقویت کادر علمی- تحقیقاتی، تقویت ساختار تشکیلات باغبانی بیش از پیش مورد توجه قرار گرفت و بر اساس مصوبه شورای عالی اداری و تصویب هیئت امناء سازمان، مؤسسه تحقیقات علوم باغبانی در دهه فجر انقلاب اسلامی در سال ۱۳۹۳ افتتاح شد. ^۱
زمان پایان یارانه
ادامه دارد
اسکن ویژگی‌ها
اهداف:
اهداف اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی پرداخت این یارانه چیست؟ - تبیین سیاست‌ها و خط‌مشی‌های کلان تحقیقاتی باغبانی کشور و مشارکت در سیاست‌گذاری‌های محصولات باغبانی با نگاه به بازارهای هدف داخل و خارج - برنامه‌ریزی و انجام تحقیقات باغبانی در کشور با مشارکت و همکاری بخش خصوصی، دانشگاه‌ها، مراکز تحقیقاتی داخلی و خارجی و پژوهشکده‌های زیرمجموعه مؤسسه و بهره‌مندی از مشارکت مراکز تحقیقاتی و تهیه و تنظیم این برنامه‌ها برای تصویب در شورای سازمان با رعایت اولویت آنها و برآورد اعتبارات مورد نیاز - انتقال یافته‌های تحقیقاتی حاصل از پروژه‌ها و طرح‌های تحقیقاتی به بهره‌برداران^۲
طراحی:
سیاست‌های اجرایی متناسب با این یارانه چیست؟ - از نظر هدف جز یارانه‌های متصدی محور است. - از نظر روش پرداخت هم غیرمستقیم است.
آیا در سیاست طراحی شده برای حمایت یارانه‌ای محدودیت زمانی مشخص شده است؟ خیر
آیا پرداخت یارانه مستلزم دستیابی به هدف، تکنولوژی، ابزار و تجهیزات خاصی می‌باشد؟ خیر
دینفعان یارانه چه کسانی هستند؟ تولیدکننده

۱. برگرفته از سایت <https://alborzstp.ir>

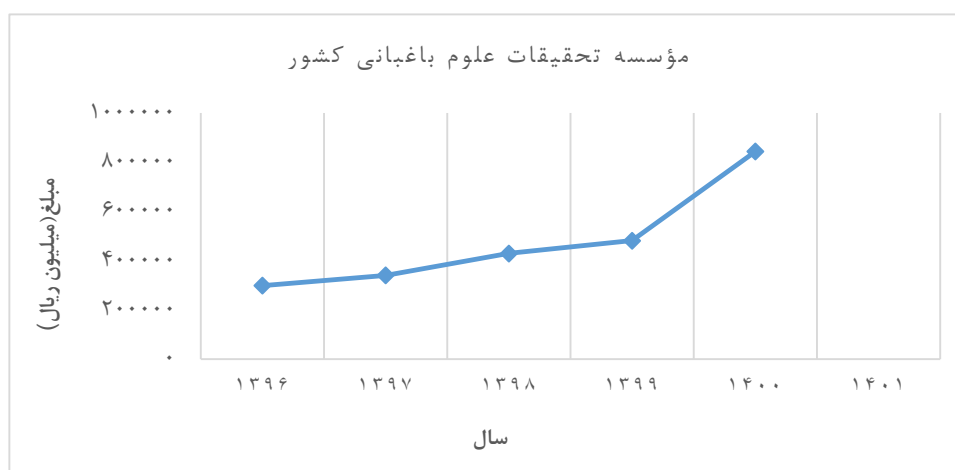
۲. برگرفته از سایت <https://alborzstp.ir>

اصلاح یارانه های مصوب بودجه عمومی دولت در بخش کشاورزی ایران با رهیافت توسعه پایدار (راه بنمای علمی)

تغییرات این یارانه در طی زمان چگونه است؟

نام یارانه	میزان اعتبار (میلیون ریال)					
	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱
مؤسسه تحقیقات علوم باغبانی کشور	۲۹۸۸۱۸	۳۴۰۴۷۲	۴۲۹۴۷۸	۴۸۲۰۷۷	۸۴۴۰۱۸	-

منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور ۱۳۹۶-۱۴۰۱

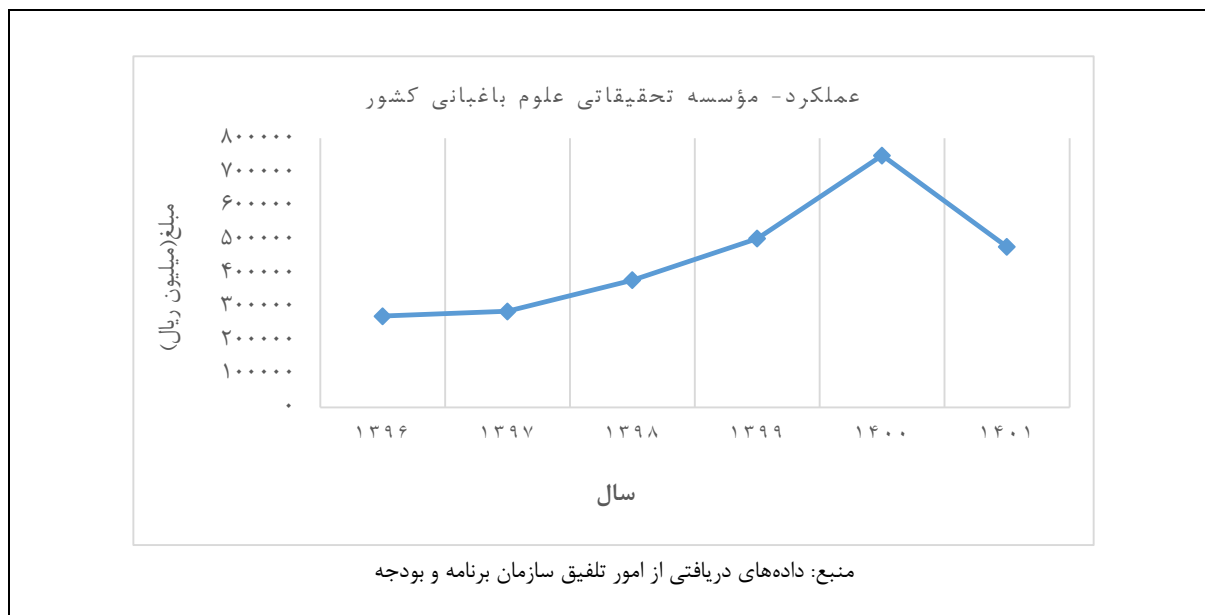

منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور (۱۳۹۶-۱۴۰۱)

نام یارانه	عملکرد (میلیون ریال)					
	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱ (تخصیص ۷ ماهه)
مؤسسه تحقیقات علوم باغبانی کشور	۲۶۱۰۷۹	۲۸۵۲۴۴	۳۷۸۱۴۴	۵۰۱۵۶۳	۷۴۸۶۳۲	۴۷۷۱۸۷

منبع: داده های دریافتی از امور تلفیق سازمان برنامه و بودجه

۱. در جدول ۶-۲۴ بودجه دانشگاه ها و ...-ردیف ۳۱ مصارف جدول تبصره ۱۴ قانون بودجه میزان ۲۰۰۰۰ (میلیون ریال) اعتبار در نظر گرفته شده است.

منبع: یافته‌های تحقیق

جدول ۱۶: چارچوب ارزیابی یارانه «مؤسسه تحقیقات برنج کشور»

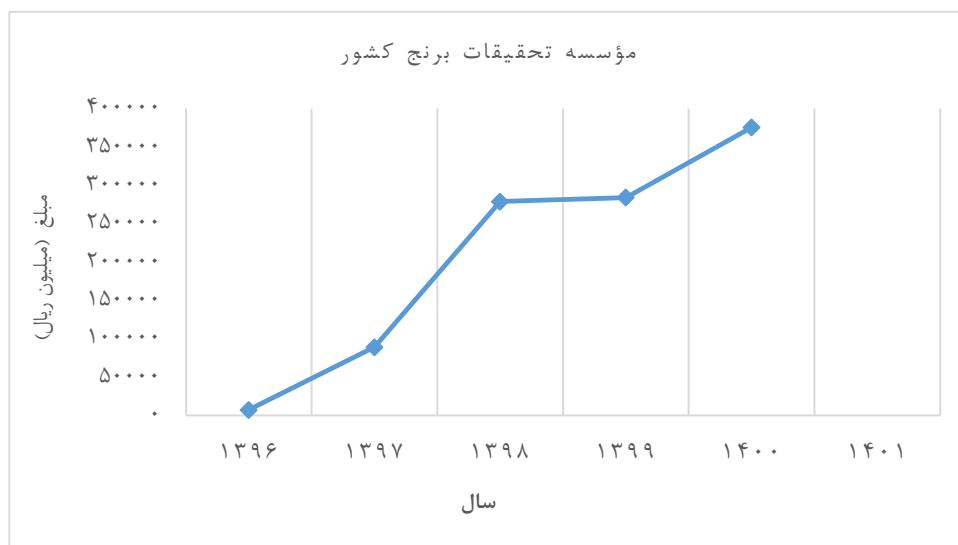
معرفی
مؤسسه تحقیقات برنج کشور با جمع‌آوری ارقام بومی و ثبت مشخصات آنها با هدف تهیه لاین‌های خالص از طریق روش‌های گزینش توده‌ای و انفرادی از سال ۱۳۳۹ در گیلان و سال ۱۳۴۲ در مازندران آغاز به کار کرد. با ورود ارقام خارجی به ایران در سال ۱۳۴۲ و شروع دو رگ‌گیری (تلاقی) تحقیقات برنج وارد مرحله جدیدی شد. به این ترتیب، محققان اقدام به مطالعه خصوصیات ژنتیکی برنج برای انتخاب والدین برتر جهت دو رگ‌گیری بر طبق اهداف به نژادی نمودند. این اهداف شامل تولید ارقام پرمحصول با کیفیت مناسب پاکوتاه زودرس مقاوم به آفات و بیماری‌ها بوده است. تحقیق در زمینه گیاه‌پزشکی برنج در گیلان با تشکیل آزمایشگاه بررسی آفات و بیماری‌های گیاهی و به دنبال آن مطالعه کنترل شیمیایی علف‌های هرز بیماری بلاست و ارزیابی واکنش تعدادی از ارقام برنج در مقابل این بیماری آغاز شد. با ظهور کرم ساقه‌خوار برنج، تحقیق در مورد کنترل این آفت مهم به فعالیت‌های یاد شده اضافه گردید. پژوهش پیرامون مسائل خاک و آب با اهداف کلی مطالعه و تحقیق عوامل خاکی بر افزایش عملکرد در واحد سطح و آشنایی مناطق مستعد کشاورزی و کار برنج با تأسیس اداره حاصلخیزی خاک آغاز شد. تحقیقات این بخش به طور عمده در زمینه بررسی فرایندهای زیست‌شناسی و شیمیایی عناصر در خاک گیاه مطالعه عوامل محدودکننده رشد توصیه کودی مناسب برای گیاه برنج بر اساس ویژگی‌های خاک و رقم و نیز بررسی روابط آب خاک و گیاه متمرکز بوده است. در سال ۱۳۷۰ بخش تحقیقات فنی و مهندسی کشاورزی به منظور انسجام بخشیدن به فعالیت‌های مرتبط با امور مهندسی در زراعت برنج شامل مکانیزاسیون مدیریت آبیاری صنایع تبدیلی و کاهش ضایعات تأسیس شد. قبل از تأسیس مؤسسه تحقیقات برنج کشور، فعالیت‌های پژوهشی در بخش‌های مختلف به طور مستقل انجام می‌گرفت. با ایجاد مراکز تحقیقات کشاورزی در استان‌ها و سپس با تشکیل شورای هماهنگی تحقیقات برنج کشور در سال ۱۳۶۹ فعالیت‌های تحقیقاتی با انسجام بیشتری دنبال شد. در ادامه تلاش‌های مذکور، مؤسسه تحقیقات برنج کشور در سال ۱۳۷۲ به مرکزیت گیلان تأسیس و در سال ۱۳۷۳ به طور رسمی شروع به کار کرد. این مؤسسه دارای پنج بخش اصلاح و تهیه بذر، خاک و آب، گیاه‌پزشکی، فنی مهندسی کشاورزی و خدمات فنی و تحقیقاتی است. در این راستا نظر به سطح بالای کشت برنج در استان مازندران، همزمان معاونت مؤسسه با پخش‌های تحقیقاتی مشابه، ستاد مؤسسه در آمل تأسیس شد. ستاد مؤسسه و معاونت تحقیقات برنج کشور دارای ۸ محقق در سطح دکتری، ۳۶ کارشناس ارشد و ۱۸ کارشناس تحقیقاتی در مقطع لیسانس است. هدایت فعالیت‌های تحقیقاتی برنج در سایر مناطق کشور نیز به عهده این مؤسسه است. نتایج حاصل از تحقیقات برنج در زمینه‌های مختلف از طریق اجرای طرح‌های تحقیقی ترویجی و طرح‌های مشابه و متعاقب آن، انتشار گزارش‌های پژوهشی به طور مستقل و نشریات ترویجی با همکاری سازمان جهاد کشاورزی و معاونت ترویج و نظام بهره‌برداری به شالی‌کاران انتقال می‌یابد. مؤسسه تحقیقات برنج کشور به منظور توسعه همکاری‌های بین‌المللی، قرارداد مشترکی با مؤسسه بین‌المللی

اصلاح یارانه های مصوب بودجه عمومی دولت در بخش کشاورزی ایران با رهیافت توسعه پایدار (راهبهای علمی)

تحقیقات برنج واقع در فیلیپین دارد. دو مؤسسه در زمینه تبادل اطلاعات کارشناس و برگزاری دوره های آموزشی کوتاه مدت تربیت نیروی انسانی در مقطع دکتری و اجرای طرح های تحقیقاتی بین المللی همکاری دارند. ^۱						
زمان شروع یارانه						
۱۳۳۹ در گیلان و ۱۳۴۲ در مازندران						
زمان پایان یارانه						
ادامه دارد						
اسکن ویژگی ها						
اهداف:						
اهداف اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی پرداخت این یارانه چیست؟						
-						
طراحی:						
سیاست های اجرایی متناسب با این یارانه چیست؟						
- از نظر هدف جزء یارانه های متصدی محور است.						
- از نظر روش پرداخت هم غیرمستقیم است						
آیا در سیاست طراحی شده برای حمایت یارانه ای محدودیت زمانی مشخص شده است؟						
خیر						
آیا پرداخت یارانه مستلزم دستیابی به هدف، تکنولوژی، ابزار و تجهیزات خاصی می باشد؟						
خیر						
ذینفعان یارانه چه کسانی هستند؟						
تولیدکننده						
تغییرات این یارانه در طی زمان چگونه است؟						
میزان اعتبار (میلیون ریال)						نام یارانه
۱۴۰۱	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	مؤسسه تحقیقات برنج کشور
-	۳۷۵۳۵۱	۲۸۳۸۸۱	۲۷۸۷۷۹	۸۸۸۱۴	۷۰۰۰	
منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور ۱۳۹۶-۱۴۰۱						

۱. برگرفته از سایت رسمی مؤسسه تحقیقات برنج کشور، قابل دسترس در: <https://berenj.areeo.ac.ir>

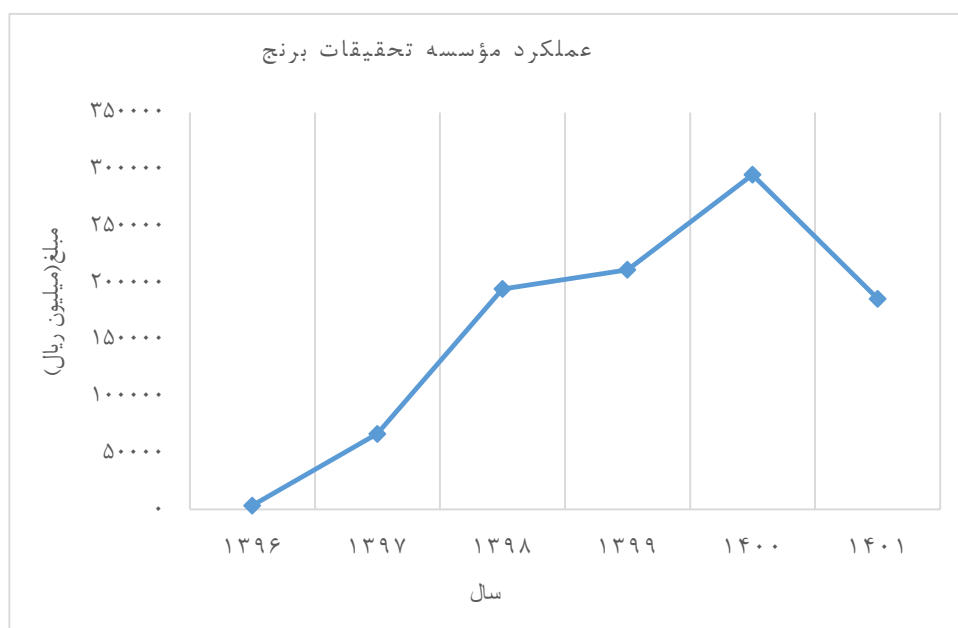
۲. در جدول ۶-۲۴ بودجه دانشگاه ها و ... ردیف ۳۱ مصارف جدول تبصره ۱۴ میزان ۲۰۰۰ (میلیون ریال) اعتبار در نظر گرفته شده است.

منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور ۱۳۹۶-۱۴۰۱

عملکرد (میلیون ریال)						نام یارانه
۱۴۰۱ (تخصیص ۷ ماهه)	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	
۱۸۵۹۰۰	۲۹۵۳۰۳	۲۱۱۴۴۳	۱۹۴۵۸۱	۶۶۸۴۷	۳۵۳۵	مؤسسه تحقیقات برنج کشور

منبع: داده‌های دریافتی از امور تلفیق سازمان برنامه و بودجه

منبع: داده‌های دریافتی از امور تلفیق سازمان برنامه و بودجه

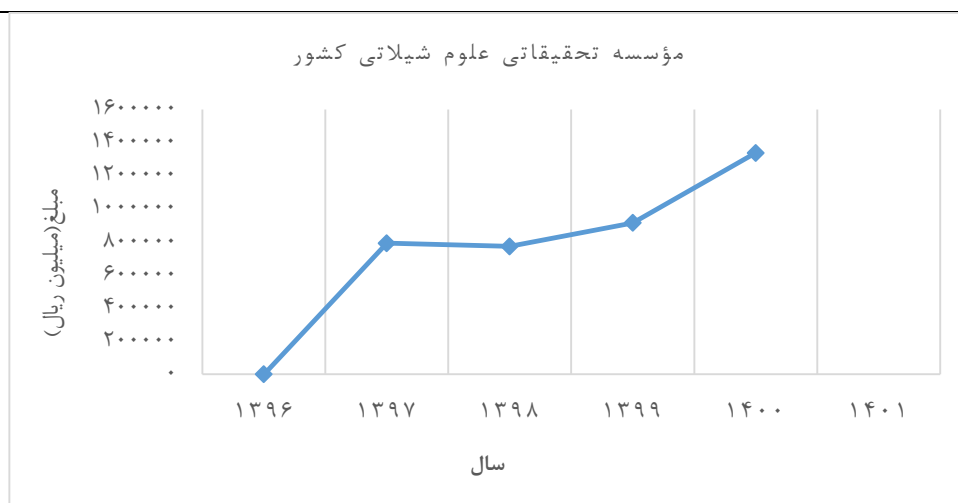
منبع: یافته‌های تحقیق

اصلاح یارانه های مصوب بودجه عمومی دولت در بخش کشاورزی ایران با بهایف توسعه پایدار (راهنامهی علمی)

جدول ۱۷: چارچوب ارزیابی یارانه «مؤسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور»

معرفی						
از قدیمی ترین مؤسسات تحقیقات کشور است، بیش از ۱۰۰ سال از تأسیس آن می گذرد و یازده پژوهشگاه دارد.						
زمان شروع یارانه						
۱۳۹۷						
زمان پایان یارانه						
ادامه دارد						
اسکن ویژگی ها						
اهداف:						
اهداف اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی پرداخت این یارانه چیست؟ هدف انجام تحقیقات علمی - کاربردی پیرامون موضوعات مرتبط با آبزیان و محیط زیست آنان جهت حفاظت و بازسازی ذخایر و بهره برداری پایدار شیلات ایران از منابع زنده موجود در آب های موضوع ماده ۳ اساسنامه شرکت سهامی شیلات ایران مصوب ۱۳۶۴/۱۱/۱۶ هیئت وزیران و موضوع ماده ۲ قانون حفاظت و بهره برداری از منابع آبی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۷۴/۶/۱۴ مجلس شورای اسلامی است.						
طراحی:						
سیاست های اجرایی متناسب با این یارانه چیست؟ - از نظر هدف جز یارانه های متصدی محور است. - از نظر روش پرداخت هم غیر مستقیم است						
آیا در سیاست طراحی شده برای حمایت یارانه ای محدودیت زمانی مشخص شده است؟ خیر						
آیا پرداخت یارانه مستلزم دستیابی به هدف، تکنولوژی، ابزار و تجهیزات خاصی می باشد؟ خیر						
ذینفعان یارانه چه کسانی هستند؟ تولیدکننده						
تغییرات این یارانه در طی زمان چگونه است؟						
میزان اعتبار (میلیون ریال)						نام یارانه
۱۴۰۱	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	
-	۱۴۸۶۵۵۲ کسر می شود ۱۵۰ میلیارد ریال - ۱۳۳۶۵۵۲	۱۲۷۱۰۵۶	۹۱۴۳۳۳	۷۷۲۳۷۰	۷۹۱۳۷۷	مؤسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور
منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور ۱۳۹۶-۱۴۰۱						

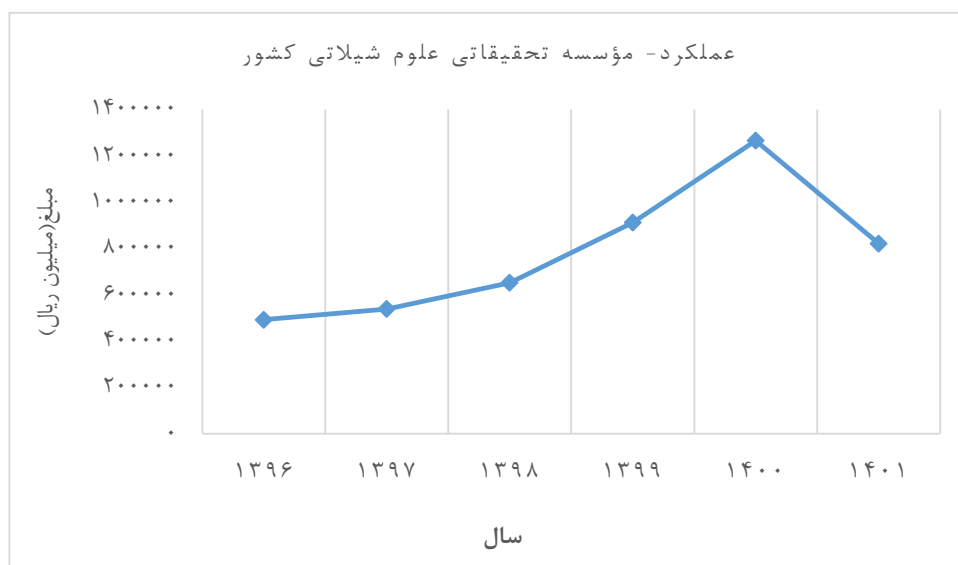
۱۵۰۱ میلیارد ریال از اعتبارات این ردیف مربوط به مؤسسه بین المللی تاسماهیان دریای خزر است
۲. در جدول ۶-۲۴ بودجه دانشگاه ها و ...- ردیف ۳۱ مصارف جدول تبصره ۱۴ میزان ۲۰۰۰۰ (میلیون ریال) اعتبار در نظر گرفته شده است.

منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور ۱۳۹۶-۱۴۰۱

نام یارانه	عملکرد (میلیون ریال)					
	۱۴۰۱	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶
مؤسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور	۸۲۱۳۷۸	۱۲۶۵۶۴۷	۹۱۱۶۸۲	۶۵۱۸۵۲	۵۳۸۹۶۸	۴۹۲۳۱۸

منبع: داده‌های دریافتی از امور تلفیق سازمان برنامه و بودجه

منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور ۱۳۹۶-۱۴۰۱

منبع: یافته‌های تحقیق

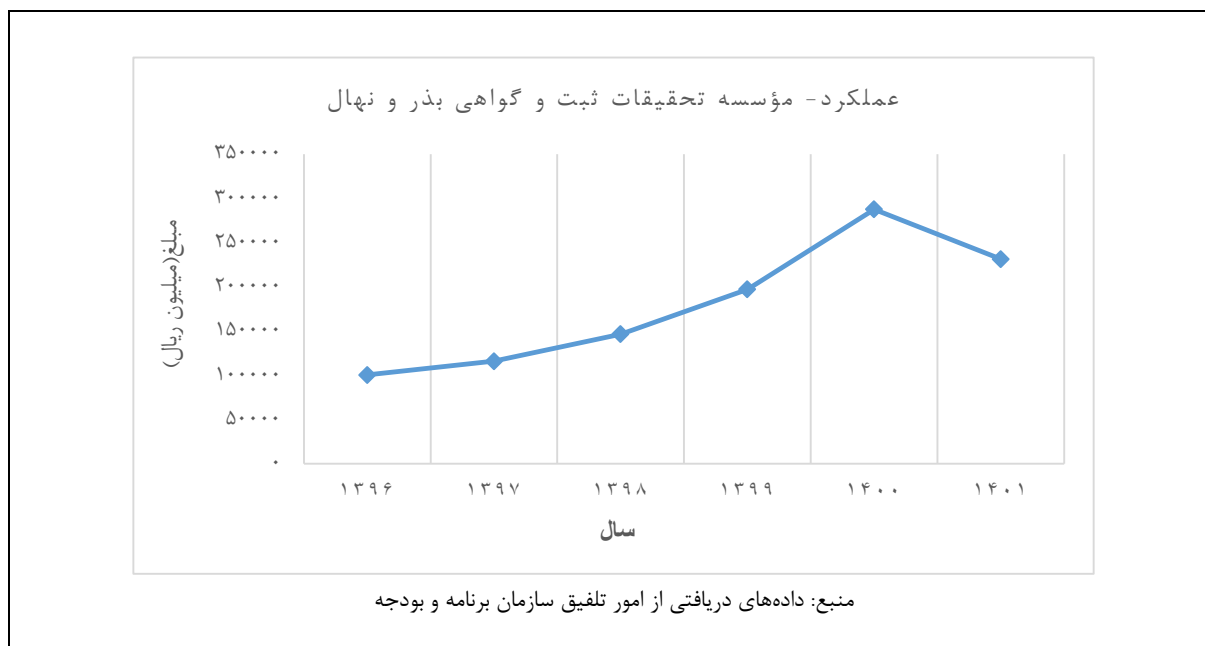
جدول ۱۸: چارچوب ارزیابی یارانه «مؤسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال»

معرفی
تحقیقات کشاورزی، اصلاح و توسعه ارقام جدید گیاهی در ایران در دهه ۱۳۱۰ با تشکیل بنگاه اصلاح و تهیه بذر چغندر قند و انستیتو توتون ایران آغاز شد. خاستگاه بذر رسمی با کیفیت در ایران با تشکیل مؤسسات تحقیقات کشاورزی و پروژه های اصلاح ارقام جدید پیوستگی دارد و به این ترتیب تشکیل مؤسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر در سال ۱۳۳۸ نقطه عطفی در اصلاح و معرفی ارقام جدید گیاهی و باغی به شمار می رود. در سال ۱۳۳۵، کمیته غلات وزارت کشاورزی وقت با همکاری کارشناسان سازمان خواربار و کشاورزی ملل متحد (فائو) اولین برنامه جدید تولید، گواهی و عرضه بذر غلات را پایه ریزی کرد. همچنین این کمیته نخستین برنامه ملی تولید و عرضه بذر گواهی شده را تدوین نمود. از این تاریخ، مؤسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر بر اساس برنامه مصوب وزارت کشاورزی، مسئولیت کنترل و گواهی بذر را نیز به عهده گرفت. علیرغم ایجاد سیستم کنترل و گواهی بذر در کشور، دلایل ذیل باعث گردید که انتظارات بخش کشاورزی در این مهم برآورده نشود:
- پیوستگی نظام کنترل کیفی با تولید بذر و نهال - نبود نظام گواهی نهال - عدم سرمایه گذاری شرکت های خارجی در صنعت بذر و نهال کشور - عدم وجود انگیزه برای بخش خصوصی در زمینه اصلاح و معرفی ارقام جدید گیاهی
وجود مشکلات فوق و نواقصی دیگر از قبیل ناکارآمدی سیستم گواهی بذر و محدود بودن آن به چند گیاه زراعی خاص باعث شد که «کمیته ساماندهی بذر و نهال» در وزارت کشاورزی وقت در اواخر سال ۱۳۷۵ تشکیل گردد. نتایج کار این کمیته، منجر به تدوین پیش نویس لایحه ای شد که پس از طی مدت زمان طولانی در سایه تعامل کمیسیون کشاورزی مجلس شورای اسلامی وقت و همکاری تنگاتنگ سازمان خواربار و کشاورزی ملل متحد (فائو) نهایی گردید و جهت طرح در صحن علنی به مجلس محترم شورای اسلامی ارسال شد. لایحه مذکور در تاریخ ۱۳۸۲/۴/۲۹ از سوی مجلس تصویب و در هشتم مردادماه همان سال به تأیید شورای محترم نگهبان رسید و به عنوان قانون ثبت ارقام گیاهی و کنترل و گواهی بذر و نهال برای اجرا به وزارت جهاد کشاورزی ابلاغ گردید. به استناد ماده دوم این قانون، مؤسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال زیر نظر هیئت امنای سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی و به منظور حفاظت از منابع ملی، ساماندهی امر کنترل و گواهی بذر و نهال و حفظ حقوق مالکیت معنوی در آذرماه سال ۱۳۸۲ تشکیل شد. ^۱
زمان شروع یارانه
۱۳۸۲
زمان پایان یارانه
ادامه دارد
اسکن ویژگی ها
اهداف:
اهداف اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی پرداخت این یارانه چیست؟
اهداف اصلی مؤسسه عبارتند از: حفاظت از منافع ملی، ساماندهی امر کنترل و گواهی بذر و نهال، شناسایی و ثبت ارقام جدید گیاهی و کنترل و نظارت بر امور بذر و نهال کشور.
طراحی:
سیاست های اجرایی متناسب با این یارانه چیست؟
- از نظر هدف جز یارانه های متصدی محور است. - از نظر روش پرداخت هم غیرمستقیم است.
آیا در سیاست طراحی شده برای حمایت یارانه ای محدودیت زمانی مشخص شده است؟
خیر
آیا پرداخت یارانه مستلزم دستیابی به هدف، تکنولوژی، ابزار و تجهیزات خاصی می باشد؟
خیر

۱. برگرفته از سایت رسمی مؤسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال قابل دسترس در: <https://spcri.ir>

ذینفعان یارانه چه کسانی هستند؟						
تولیدکننده						
تغییرات این یارانه در طی زمان چگونه است؟						
میزان اعتبار (میلیون ریال)						مؤسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال
۱۴۰۱	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	
-	۶۳۸۸۳۰	۵۲۹۲۹۵	۵۱۱۷۱۰	۴۱۲۸۸۴	۳۰۹۸۳۲	
منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور ۱۳۹۶-۱۴۰۱						
مؤسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال مبلغ (میلیون ریال) سال						
منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور (۱۳۹۶-۱۴۰۱)						
عملکرد (میلیون ریال)						مؤسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال
۱۴۰۱ (تخصیص ۷ ماهه)	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	
۲۳۱۳۹۹	۲۸۷۵۶۵	۱۹۷۲۲۴	۱۴۶۵۶۹	۱۱۵۸۸۶	۱۰۰۴۰۲	
منبع: داده‌های دریافتی از امور تلفیق سازمان برنامه و بودجه						

۱. در جدول ۶-۲۴ بودجه دانشگاه‌ها و ...-ردیف ۳۱ مصارف جدول تبصره ۱۴ میزان ۲۰۰۰۰ اعتبار در نظر گرفته شده است.

منبع: یافته‌های تحقیق

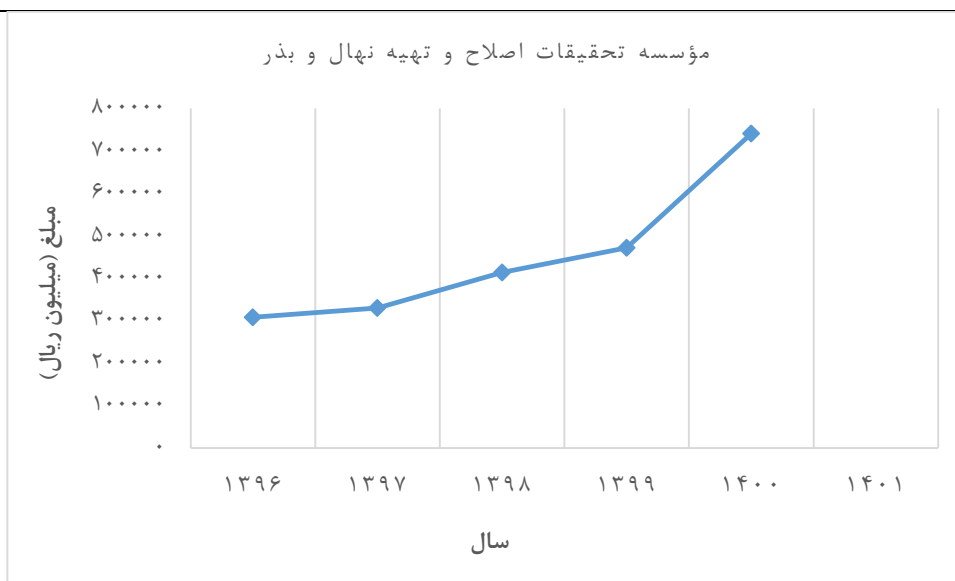
جدول ۱۹: چارچوب ارزیابی یارانه «مؤسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر»

معرفی
فعالیت‌های علمی اصلاح گیاهان زراعی در ایران از دهه نخست ۱۳۰۰ خورشیدی به صورت پراکنده در مناطق محدودی از کشور آغاز شد. با تأسیس مدرسه عالی فلاح و سپس دانشکده کشاورزی کرج (زیر نظر وزارت کشاورزی) در سال ۱۳۰۶، این کوشش‌ها سامان یافت و تحقیقات غلات از سال ۱۳۰۹ با گزینش و اصلاح بذر در توده‌های بومی آغاز شد. در دهه ۱۳۳۰ خورشیدی با توجه به پراکندگی تحقیقات و تشکیلات محدود در دستگاه‌های مختلف وزارت کشاورزی، ضرورت تأسیس مؤسسه‌ای مستقل با اختیارات وسیع قانونی احساس گردید. بنا بر درخواست وزارت متبوع و بر اساس لایحه قانونی مصوب مجلسین شورای ملی و سنای وقت، تشکیلات مؤسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر در آبان ماه سال ۱۳۳۸ (۱۳۳۸/۱۰/۰۳) تصویب شد و ستاد مؤسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر به طور رسمی در شهرستان کرج تأسیس و شروع به فعالیت کرد. با افزایش کارایی و بازده تحقیقات به تدریج تشکیلات مؤسسه تغییر یافت، به طوری که در سال ۱۳۴۸ بخش تحقیقات دانه‌های روغنی، در سال ۱۳۴۹ بخش تحقیقات ذرت، در سال ۱۳۵۰ بخش تحقیقات باغبانی، سال ۱۳۵۷ بخش تحقیقات سبزی و صیفی، سال ۱۳۵۹ بخش تحقیقات حبوبات، سال ۱۳۶۲ بخش تحقیقات فیزیولوژی، بیوشیمی و تکنولوژی و سال ۱۳۶۲ بخش ژنتیک و آمار تأسیس شد. با توجه به اهمیت برخی از محصولات، زمینه‌های تخصصی کاری و لزوم تقویت بیشتر آنها، مؤسسه‌های تحقیقاتی مستقل پسته (۱۳۷۱)، دیم (۱۳۷۱)، خرما (۱۳۷۲)، برنج (۱۳۷۳)، مرکبات (۱۳۷۵)، پنبه (۱۳۷۶)، بیوتکنولوژی (۱۳۷۸)، ثبت و گواهی بذر و نهال (۱۳۸۲) و باغبانی (۱۳۹۳) به تدریج از این مؤسسه جدا شدند. در حال حاضر این مؤسسه در ستاد مرکزی و ۳۲ مرکز و ۸۰ ایستگاه تحقیقاتی در سطح کشور با ۴۰۰ عضو هیئت علمی و محقق با تخصص‌های مختلف، سالیانه بیش از ۹۰۰ پروژه و طرح تحقیقاتی اجرا می‌کند.^۱
زمان شروع یارانه
۱۳۳۸
زمان پایان یارانه
ادامه دارد
اسکن ویژگی‌ها
اهداف:

۱. برگرفته از وبسایت رسمی مؤسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر <http://www.spil.ir>

اهداف اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی پرداخت این یارانه چیست؟ از مهم‌ترین اهداف و وظایف بخش‌های تحقیقاتی این مؤسسه می‌توان به جمع‌آوری، حفاظت و توسعه ظرفیت بهره‌برداری از ذخایر ژنتیک گیاهی، بررسی‌های به‌نژادی، به‌زراعی و تکنولوژیکی درباره محصولات مهم زراعی و باغی برای اقلیم‌های مختلف کشور، تهیه و ارائه دانش فنی مربوطه، تولید هسته‌های اولیه مورد نیاز بذر و نهال و ارائه مشاوره‌های فنی و تحقیقاتی برای تعیین سیاست‌ها، خط‌مشی و نظارت بر کار تولیدکنندگان بذر و نهال کشور اشاره کرد.						
طراحی:						
سیاست‌های اجرایی متناسب با این یارانه چیست؟ – از نظر هدف جزء یارانه‌های متصدی‌محور است. – از نظر روش پرداخت هم غیرمستقیم است.						
آیا در سیاست طراحی شده برای حمایت یارانه‌ای محدودیت زمانی مشخص شده است؟ خیر						
آیا پرداخت یارانه مستلزم دستیابی به هدف، تکنولوژی، ابزار و تجهیزات خاصی است؟ خیر						
ذینفعان یارانه چه کسانی هستند؟ تولیدکننده						
تغییرات این یارانه در طی زمان چگونه است؟						
میزان اعتبار (میلیون ریال)						
۱۴۰۱	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	
-	۷۴۱۳۵۶	۴۷۱۹۷۰	۴۱۳۹۶۰	۳۳۰۱۶۳	۳۰۸۱۲۰	مؤسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر
منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور (۱۳۹۶-۱۴۰۱)						

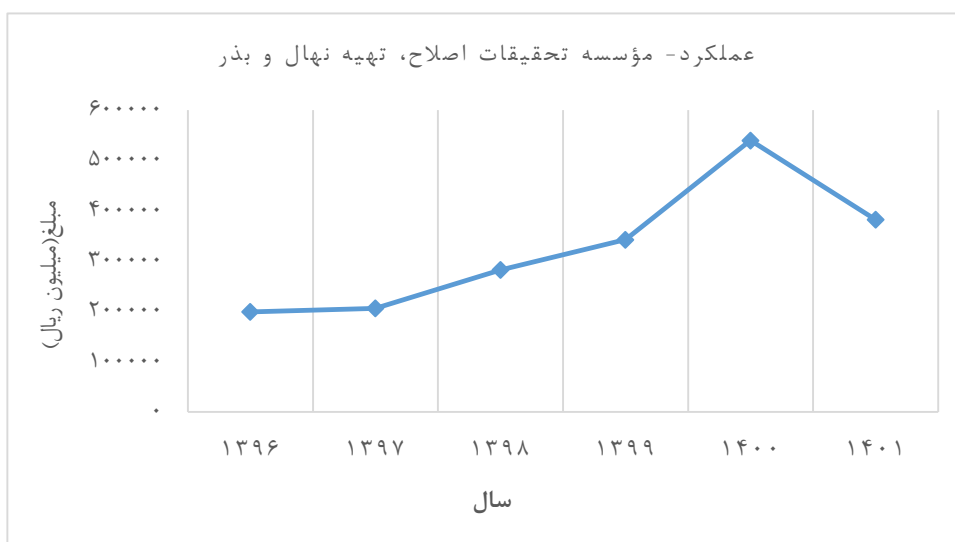
اصلاح یارانه های مصوب بودجه عمومی دولت در بخش کشاورزی ایران با رهیافت توسعه پایدار (راه بنای علمی)

منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور ۱۳۹۶-۱۴۰۱

عملکرد (میلیون ریال)						
۱۴۰۱ (تخصیص ۷ ماهه)	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	
۳۸۲۴۲۹	۵۳۹۹۱۰	۳۴۲۵۹۴	۲۸۲۴۷۷	۲۰۶۰۱۰	۱۹۸۹۸۸	مؤسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر

منبع: داده های دریافتی از امور تلفیق سازمان برنامه و بودجه

منبع: داده های دریافتی از امور تلفیق سازمان برنامه و بودجه

منبع: یافته های تحقیق

جدول ۳۰: چارچوب ارزیابی یارانه «مؤسسه تحقیقات علوم دامی»

معرفی
مؤسسه تحقیقات علوم دامی کشور به عنوان تنها مؤسسه ملی و مرجع در امر تحقیقات دام، طیور و زنبور عسل در اجرای طرح‌های تحقیقاتی، نقشی راهبردی و هدایتگرانه دارد.
مؤسسه تحقیقات علوم دامی کشور از بدو تأسیس در سال ۱۳۱۲ تا امروز سه دوره تاریخی مشخص با اهداف متمایز را پشت سر گذاشته و در آستانه فصل جدیدی از وظایف و راهبردهای خود است:
بنگاه دامپروری: این دوره شامل ورود دام‌های اصلاح نژاد شده و پرتولید خارجی، سازگار کردن آنها با شرایط اقلیمی مناطق مختلف و تکثیر و توزیع آنها در کشور بوده است. در اواخر سال ۱۳۱۲، ایده راه‌اندازی مرکزی جهت اصلاح نژاد دام در کشور با در نظر گرفتن اراضی قریه حیدرآباد کرج عملیاتی گردید. پس از این جانیامی در سال ۱۳۱۳ رسماً فرمان تأسیس (بنگاه دامپروری حیدرآباد) به آقای مصطفی قلی بیات (رئیس وقت اداره کل کشاورزی کشور) ابلاغ شد. در سال ۱۳۱۴ با به خدمت گرفتن دکتر واکتن فرانسوی، ساختمان‌ها و تأسیسات مورد نیاز بنگاه مطابق نظر ایشان احداث گردید و کار اصلاح نژاد با وارد نمودن دام‌های پرتولید و آمیخته با دام‌های بومی رسماً آغاز شد. در سال ۱۳۶۴ این مؤسسه با در اختیار گرفتن ایستگاه‌های گلپایگان، کرمانشاه، گرگان، رشت، صفی‌آباد (دزفول)، مشهد و تبریز تلاش همه‌جانبه خود را برای طرح و اجرای برنامه‌های وسیع دامپروری جهت حل مشکلات مناطق مختلف و تأمین نیازهای روزافزون فرآورده‌های دامی در سراسر کشور آغاز کرد.
مرکز شناسایی و معرفی ذخایر ژنتیکی بومی دام و طیور کشور: به دنبال مصوبه مجلس شورای اسلامی در سال ۱۳۶۹ مبنی بر لزوم تفکیک وظایف وزارتخانه‌های جهاد سازندگی و کشاورزی، این مؤسسه به همراه بخش‌های موجود در استان‌ها به وزارت جهاد سازندگی منتقل شده و به تدریج تعداد بخش‌های استانی به ۲۸ استان افزایش یافت. در این دوره تمرکز فعالیت‌های مؤسسه در زمینه جمع‌آوری و شناسایی دام‌های بومی کشور بوده است.
مؤسسه تحقیقات علوم دامی کشور: از سال ۱۳۷۶ با توجه به جذب و آموزش نیروهای متخصص و افزایش کمی و کیفی توان تخصصی مؤسسه، تشکیلات و گرایش‌های کاری بخش‌های تحقیقاتی آن مطابق با نیاز بخش‌های اجرایی و تولیدی در کشور مورد بازنگری قرار گرفته و با نام مؤسسه تحقیقات علوم دامی کشور در زیرمجموعه سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی مشغول به انجام وظایف قانونی خود است. ^۱
زمان شروع یارانه
۱۳۷۶
زمان پایان یارانه
ادامه دارد
اهداف:
اهداف اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی پرداخت این یارانه چیست؟
پژوهش: رهبری، هدایت و اجرای طرح‌ها و پروژه‌های تحقیقاتی، تولید دانش و فناوری به منظور بهبود کمی و کیفی و ارتقاء بهره‌وری تولیدات محصولات دامی برای امنیت غذایی و بهبود درآمد بهره‌برداران.
مدیریت دانش: ترویج و انتقال یافته‌های تحقیقاتی به بهره‌برداران زیربخش دامپروری کشور و ارائه رهیافت‌ها و مشاوره به سیاست‌گذاران و متولیان امور دامپروری کشور.
گسترش نوآوری: ارتقاء سطح دانش، تولید محتوای علمی، تجاری‌سازی و توسعه فناوری دانش بنیان در زیربخش دامپروری کشور. ^۲
طراحی:
سیاست‌های اجرایی متناسب با این یارانه چیست؟
— از نظر هدف جزء یارانه‌های متصدی‌محور است.
— از نظر روش پرداخت هم غیرمستقیم است

۱. برگرفته از سایت رسمی مؤسسه تحقیقات علوم دامی کشور، <https://asri.ir>

۲. برگرفته از سایت رسمی مؤسسه تحقیقات علوم دامی کشور، <https://asri.ir>

اصلاح یارانه های مصوب بودجه عمومی دولت در بخش کشاورزی ایران با برهه ایافت توسعه پایدار (راه بنای علمی)

آیا در سیاست طراحی شده برای حمایت یارانه‌ای محدودیت زمانی مشخص شده است؟						
خیر						
آیا پرداخت یارانه مستلزم دستیابی به هدف، تکنولوژی، ابزار و تجهیزات خاصی می‌باشد؟						
خیر						
ذینفعان یارانه چه کسانی هستند؟						
تولیدکننده						
تغییرات این یارانه در طی زمان چگونه است؟						
میزان اعتبار (میلیون ریال)						
۱۴۰۱	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	
-	۵۹۵۹۷۹	۳۵۱۶۰۷	۳۱۷۱۹۱	۲۵۰۸۲۲	۲۰۰۸۹۳	مؤسسه تحقیقات علوم دامی

منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور ۱۳۹۶-۱۴۰۱

مؤسسه تحقیقات علوم دامی

مبلغ (میلیون ریال)

سال

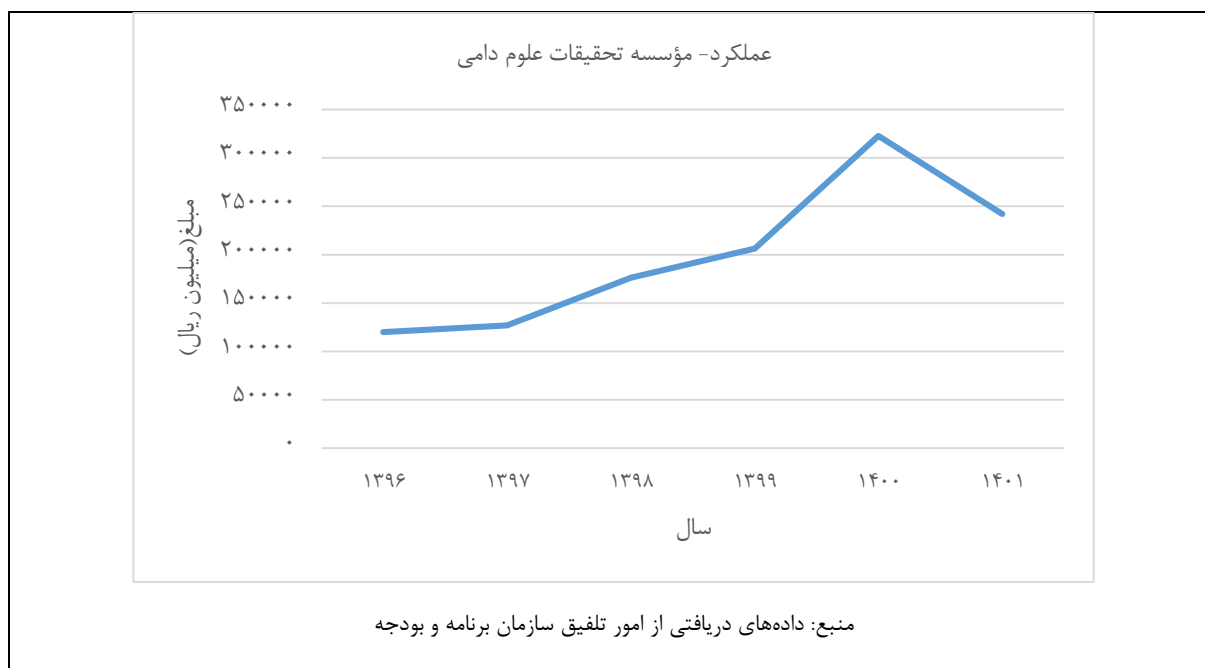
سال	مبلغ (میلیون ریال)
۱۳۹۶	۲۰۰۸۹۳
۱۳۹۷	۲۵۰۸۲۲
۱۳۹۸	۳۱۷۱۹۱
۱۳۹۹	۳۵۱۶۰۷
۱۴۰۰	۵۹۵۹۷۹
۱۴۰۱	-

منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور ۱۳۹۶-۱۴۰۱

عملکرد (میلیون ریال)						
۱۴۰۱ (تخصیص ۷ ماهه)	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	
۲۴۲۱۴۶	۳۲۲۷۵۹	۲۰۶۳۷۴	۱۷۶۰۸۴	۱۲۶۷۵۲	۱۱۹۹۵۵	مؤسسه تحقیقات علوم دامی

منبع: داده‌های دریافتی از امور تلفیق سازمان برنامه و بودجه

۱. میزان ۲۰۰۰ اعتبار یارانه ای در جدول ۶-۲۴ بودجه دانشگاه ها و ... ردیف ۳۱ مصارف جدول ۱۴ قانون بودجه ۱۴۰۱

منبع: یافته‌های تحقیق

جدول ۲۱: چارچوب ارزیابی یارانه «مؤسسه تحقیقات گیاهپزشکی»

معرفی
بررسی‌های گیاهپزشکی در کشور ما در سال ۱۳۰۲ هجری شمسی با تلاش شادروان جلال افشار آغاز گردید. نامبرده در این سال واحد کوچکی را بنام «اداره تشخیص محلی آفات و مبارزه با آن» بنیان نهاد و تحقیق و تدریس پیرامون حشرات، جانوران و آفات را شروع کرد. در سال ۱۳۰۶، این اداره به «بنگاه دفع آفات» تغییر نام داد و دو نقش اطلاعاتی و اجرایی را توأمان به عهده گرفت، به طوری که در سال‌های ۱۳۱۳ و ۱۳۱۴ اولین و موفق‌ترین مبارزه بیولوژیک را با وارد کردن کفشدوز <i>Rodalia cardinalis</i> در شمال کشور انجام داد. در سال ۱۳۲۲ شادروان افشار آزمایشگاهی با نام «آزمایشگاه حشره‌شناسی و دفع آفات نباتی» که ریاست آن را شخصاً عهده‌دار بود و زیر نظر مستقیم وزیر کشاورزی وقت انجام وظیفه می‌کرد، تشکیل داد. در سال ۱۳۲۴ با پیوستن چند متخصص روسی و تعدادی از فارغ‌التحصیلان دانشکده کشاورزی به این آزمایشگاه، کار جمع‌آوری و مطالعه حشرات شتاب گرفت و سنگ بنای اولیه موزه حشرات که اینک بیش از چهار میلیون نمونه حشره را در بر گرفته و تنها مرجع رسمی علمی کشور در زمینه شناسایی حشرات ایران است، پی‌ریزی شد. در همین سال فعالیت در زمینه جمع‌آوری و مطالعه گیاهان و قارچ‌ها نیز با شدت آغاز گردید. آزمایشگاه حشره‌شناسی و دفع آفات نباتی در سال ۱۳۲۸ به اداره بررسی آفات و سپس به اداره کل بررسی آفات ارتقاء و بر اساس مصوبه ۱۸ فروردین ۱۳۴۱ هیئت‌وزیران به نام «انستیتو بررسی آفات و بیماری‌های گیاهی» تغییر پیدا کرد. مؤسسه تحقیقات گیاهپزشکی کشور که در سال ۱۳۸۵ این نام را به خود اختصاص داد هم‌اکنون با ۳۶۷ عضو هیئت علمی و محقق و با دارا بودن ۱۰ بخش ستادی و ۳۲ بخش استانی در سرتاسر کشور سالیانه بیش از ۷۰۰ پروژه و طرح تحقیقاتی را در سطح ملی- منطقه‌ای و بین‌المللی اجرا می‌کند و به عنوان مؤسسه مادر تحقیقات گیاهپزشکی کشور در عرصه ملی به فعالیت می‌پردازد. ^۱
زمان شروع یارانه
۱۳۸۵
زمان پایان یارانه
ادامه دارد
اسکن ویژگی‌ها

۱. برگرفته از سایت رسمی مؤسسه تحقیقات گیاهپزشکی کشور www.iripp.ir

اصلاح یارانه های مصوب بودجه عمومی دولت در بخش کشاورزی ایران با برهه های توسعه پایدار (راه های علمی)

اهداف:						
اهداف اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی پرداخت این یارانه چیست؟						
هدف اصلی و اساسی از تأسیس مؤسسه گیاه پزشکی کشور در گذشته و حال در عبارت «اتخاذ تدابیر و شیوه های مؤثر در جهت حفظ و صیانت فرآورده های کشاورزی از طریق اجرای تحقیقات و مطالعات دقیق روی عوامل خسارت زا به محصولات کشاورزی کشور و عوامل وابسته» خلاصه می شود.						
طراحی:						
سیاست های اجرایی متناسب با این یارانه چیست؟						
- از نظر هدف جز یارانه های متصدی محور است. - از نظر روش پرداخت هم غیرمستقیم است.						
آیا در سیاست طراحی شده برای حمایت یارانه ای محدودیت زمانی مشخص شده است؟						
خیر						
آیا پرداخت یارانه مستلزم دستیابی به هدف، تکنولوژی، ابزار و تجهیزات خاصی است؟						
خیر						
ذینفعان یارانه چه کسانی هستند؟						
تولیدکننده						
تغییرات این یارانه در طی زمان چگونه است؟						
میزان اعتبار (میلیون ریال)						تاریخ
۱۴۰۱	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	
-	۶۵۷۳۷۵	۳۸۹۸۸۳	۳۳۵۲۶۹	۲۶۶۹۲۹	۲۵۰۱۱۸	مؤسسه تحقیقات گیاه پزشکی

منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور ۱۳۹۶-۱۴۰۱

مؤسسه تحقیقات گیاه پزشکی

سال	مبلغ (میلیون ریال)
۱۳۹۶	۲۵۰۱۱۸
۱۳۹۷	۲۶۶۹۲۹
۱۳۹۸	۳۳۵۲۶۹
۱۳۹۹	۳۸۹۸۸۳
۱۴۰۰	۶۵۷۳۷۵
۱۴۰۱	-

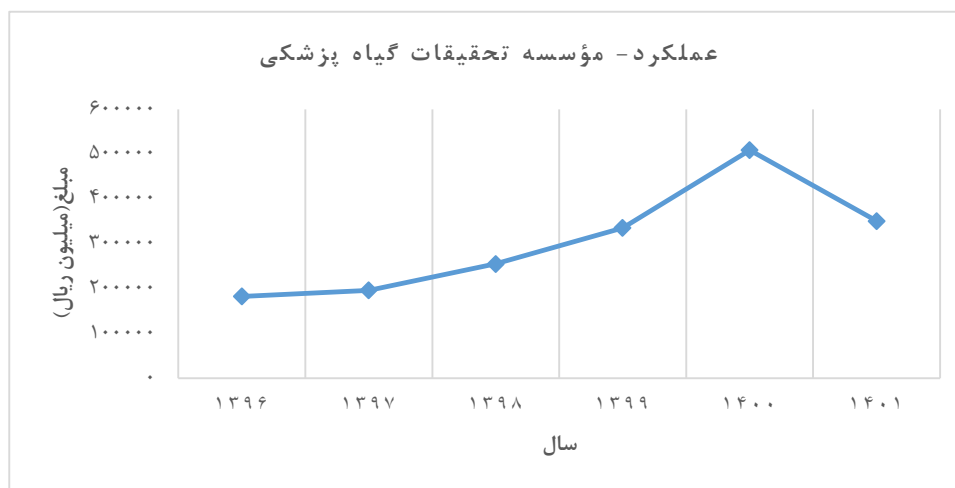
سال

منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور ۱۳۹۶-۱۴۰۱

۱. میزان ۲۰۰۰۰ (میلیون ریال) اعتبار یارانه ای در جدول ۶-۲۴ بودجه دانشگاه ها و ...- ردیف ۳۱ مصارف جدول ۱۴ قانون بودجه ۱۴۰۱

عملکرد (میلیون ریال)						
۱۴۰۱ (تخصیص ۷ ماهه)	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	
۳۵۰۸۴۸	۵۰۸۹۹۳	۳۳۵۳۷۲	۲۵۵۰۹۹	۱۹۶۲۷۰	۱۸۲۸۲۱	مؤسسه تحقیقات گیاه پزشکی

منبع: داده‌های دریافتی از امور تلفیق سازمان برنامه و بودجه

منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور ۱۳۹۶-۱۴۰۱

منبع: یافته‌های تحقیق

جدول ۲۲: چارچوب ارزیابی یارانه «مؤسسه تحقیقات خاک و آب»

معرفی
مؤسسه تحقیقات خاک و آب فعالیت خود را با مطالعات خاک‌شناسی به منظور تعیین قابلیت اراضی برای آبیاری در طرح‌های توسعه منابع آب و زراعت‌های آبی از سال ۱۳۳۱ با تشکیل بنگاه مستقل آبیاری وابسته به وزارت کشاورزی آغاز و در سال ۱۳۴۰ به مؤسسه خاک‌شناسی تغییر نام داد. به موازات این فعالیت‌ها، از سال ۱۳۳۶ تحقیق در زمینه حاصلخیزی خاک به منظور توسعه و ترویج استفاده از کودهای شیمیایی در کشاورزی شروع و در سال ۱۳۳۹ سازمانی به نام اداره کل حاصلخیزی خاک وزارت کشاورزی در سراسر کشور تشکیل و با ادغام اداره کل حاصلخیزی خاک و مؤسسه خاک‌شناسی در سال ۱۳۴۵ مؤسسه خاک‌شناسی و حاصلخیزی خاک پا به عرصه وجود گذاشت. طبقه‌بندی خاک‌ها و تعیین استعداد اراضی و درواقع تعیین شناسنامه برای خاک‌های کشور توأم با بررسی و تحقیق در حاصلخیزی خاک وظیفه اصلی این مؤسسه بود. برای انجام مطالعات حفاظت خاک، آب و جلوگیری از فرسایش خاک در سال ۱۳۴۷ ساختار مؤسسه با ۹ بخش و واحد مختلف مصوب گردید. از سال ۱۳۶۳ به عنوان یکی از مؤسسات وابسته به سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی به نام مؤسسه تحقیقات خاک و آب فعالیت‌های خود را در گستره وسیع‌تری از مسائل خاک و آب در هفت بخش تحقیقاتی و دو بخش پشتیبانی ساماندهی نمود. دو واحد دفتر ثبت و کنترل کیفی مواد کودی و مرکز رشد تخصصی واحدهای فناور خاک و آب در راستای وظایف حاکمیتی مؤسسه و گسترش واحدهای دانش بنیان به ترتیب در سال‌های ۱۳۹۳ و ۱۳۹۶ به بخش‌های مؤسسه اضافه شد. ^۱
زمان شروع یارانه
۱۳۶۳
زمان پایان یارانه

۱. برگرفته از سایت <http://www.swri.ir>

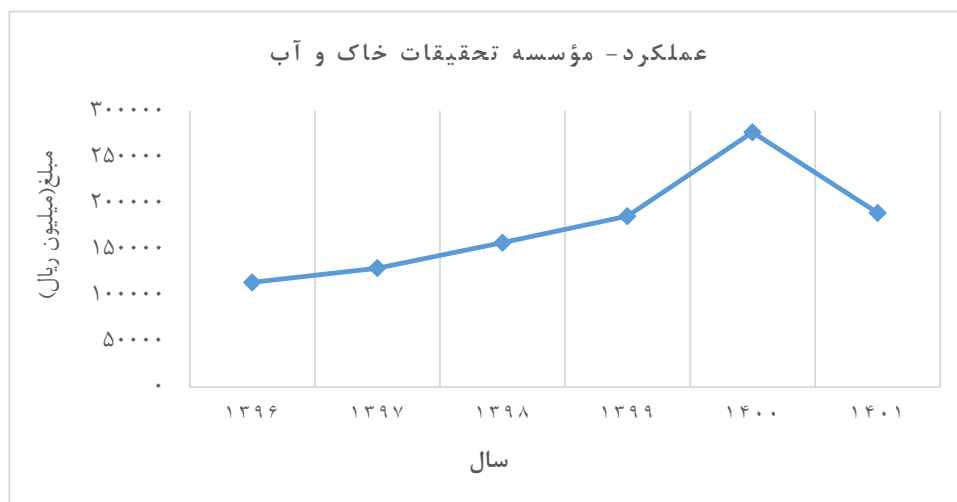
اصلاح یارانه های مصوب بودجه عمومی دولت در بخش کشاورزی ایران با رهیافت توسعه پایدار (راه بنای علمی)

ادامه دارد						
اسکن ویژگی ها						
اهداف:						
اهداف اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی پرداخت این یارانه چیست؟						
انجام تحقیقات در زمینه مسائل مربوط به خاک و آب به منظور شناسایی و طبقه بندی خاک ها و ارزیابی اراضی کشور و بررسی و تعیین روش های علمی و اقتصادی بهره وری از منابع خاک و آب در زمینه تولید محصولات کشاورزی و هماهنگ کردن این فعالیت ها با سایر برنامه های تحقیقاتی کشور.						
طراحی:						
سیاست های اجرایی متناسب با این یارانه چیست؟						
- از نظر هدف جز یارانه های متصدی محور است. - از نظر روش پرداخت هم غیرمستقیم است.						
آیا در سیاست طراحی شده برای حمایت یارانه ای محدودیت زمانی مشخص شده است؟						
خیر						
آیا پرداخت یارانه مستلزم دستیابی به هدف، تکنولوژی، ابزار و تجهیزات خاصی می باشد؟						
خیر						
ذینفعان یارانه چه کسانی هستند؟						
تولیدکننده						
تغییرات این یارانه در طی زمان چگونه است؟						
میزان اعتبار (میلیون ریال)						تاریخ
۱۴۰۱	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	
-	۴۶۵۴۶۵	۲۴۰۸۹۰	۲۰۸۰۹۶	۱۷۲۴۸۶	۱۶۱۷۵۴	مؤسسه تحقیقات خاک و آب
منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور (۱۳۹۶-۱۴۰۱)						
مؤسسه تحقیقات خاک و آب سال منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور ۱۳۹۶-۱۴۰۱						
عملکرد (میلیون ریال)						نام یارانه

۱. میزان ۲۰۰۰۰ (میلیون ریال) اعتبار یارانه ای در جدول ۶-۲۴ بودجه دانشگاه ها و ...- ردیف ۳۱ مصارف جدول ۱۴ قانون بودجه ۱۴۰۱

۱۴۰۱	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	
۱۸۹۲۹۸	۲۷۶۹۰۲	۱۸۵۸۹۲	۱۵۶۹۶۰	۱۲۹۴۴۸	۱۱۳۹۸۱	مؤسسه تحقیقات خاک و آب

منبع: داده‌های دریافتی از امور تلفیق سازمان برنامه و بودجه

منبع: داده‌های دریافتی از امور تلفیق سازمان برنامه و بودجه

منبع: یافته‌های تحقیق

جدول ۲۳: چارچوب ارزیابی یارانه «مرکز تحقیقات ابریشم کشور»

معرفی						
مرکز تحقیقات ابریشم کشور یک سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی در شهر رشت، استان گیلان است و در سال ۱۳۵۹ تأسیس شده است. ^۱ تنها مرکز تحقیقاتی فعال در امر نوغانداری ایران، مرکز تحقیقات ابریشم کشور می باشد. این مرکز پژوهش هایی در رابطه با کرم ابریشم، توت، خاک، آب و سایر زمینه های مرتبط با نوغانداری را هدایت و راهبری می نماید. ^۲						
زمان شروع یارانه						
۱۳۵۹						
زمان پایان یارانه						
ادامه دارد						
اسکن ویژگی ها						
اهداف:						
اهداف اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی پرداخت این یارانه چیست؟ اهداف مرکز تحقیقات ابریشم به شرح ذیل است: ۱- حفظ و تکثیر تخم نوغان لاین و اجداد ۲- حفظ و تکثیر کلکسیون توت ۳- اجرای پروژه ها و طرح های تحقیقاتی مصوب سازمان تحقیقات و آموزش کشاورزی ۴- آموزش تکنولوژی مناسب و نوین پرورش کرم ابریشم به کاربران ۵- انتشار نشریات تخصصی به منظور توسعه صنعت نوغانداری کشور ۶- انجام آزمایش های تخصصی مورد نیاز						
طراحی:						
سیاست های اجرایی متناسب با این یارانه چیست؟ - از نظر هدف جزء یارانه های متصدی محور است. - از نظر روش پرداخت هم غیرمستقیم است.						
آیا در سیاست طراحی شده برای حمایت یارانه ای محدودیت زمانی مشخص شده است؟ خیر						
آیا پرداخت یارانه مستلزم دستیابی به هدف، تکنولوژی، ابزار و تجهیزات خاصی می باشد؟ خیر						
ذینفعان یارانه چه کسانی هستند؟ تولیدکننده						
تغییرات این یارانه در طی زمان چگونه است؟						
میزان اعتبار (میلیون ریال)						تاریخ
۱۴۰۱	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	
	.	۲۰۰۰	.	.	.	مرکز تحقیقات ابریشم کشور
منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور (۱۳۹۶-۱۴۰۱)						

۱. برگرفته از سایت مرجع دانشگاه های ایران، www.uniref.ir

۲. برگرفته از سایت رسمی مرکز تحقیقات ابریشم، <https://darsi.areeo.ac.ir>

عملکرد (میلیون ریال)						
۱۴۰۱ (تخصیص ۷ ماهه)	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	
.	.	۵۰۰۰	.	.	.	مرکز تحقیقات ابریشم کشور

منبع: داده‌های دریافتی از امور تلفیق سازمان برنامه و بودجه

منبع: یافته‌های تحقیق

جدول ۲۴: چارچوب ارزیابی یارانه «پژوهشکده حفاظت از خاک و آب‌خیزداری»

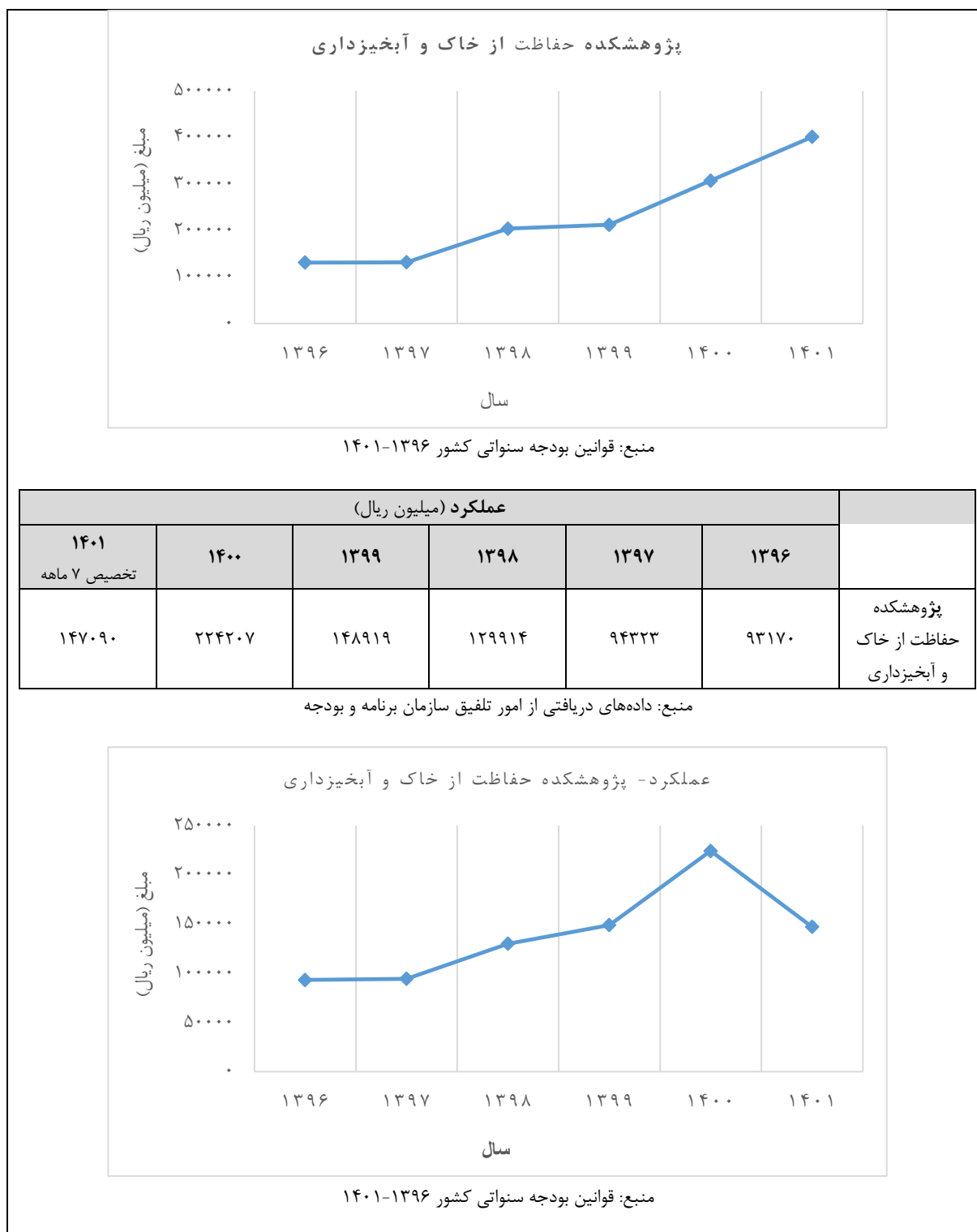
معرفی
اولین کمیته حفاظت آب و خاک در ایران، در سال ۱۳۳۷ به دستور وزیر کشاورزی وقت با عضویت کارشناسان ایرانی و دو تن از متخصصان سازمان خواروبار و کشاورزی سازمان ملل (FAO) مأمور به خدمت تشکیل شد. از تصمیمات اولیه این کمیته انجام بررسی‌ها و آزمایش‌هایی در زمینه نحوه مبارزه و جلوگیری از فرسایش بادی و آبی در کشور بود. از سال ۱۳۴۵ با شروع احداث بندهای ذخیره‌ای و بهره‌برداری از آن‌ها، موضوع فرسایش خاک در سطح حوزه‌های آبخیز مورد توجه قرار گرفت و افزایش تصاعدی رسوبات وارده به دریاچه سدها که از گنجایش مفید آن‌ها می‌کاست، سبب توجه زیاد به زیان‌های ناشی از پر شدن زودرس سدهای کشور شد. به دنبال آگاهی از میزان رسوبات وارده به دریاچه سدها، برای اولین بار در شهریور ۱۳۵۲ اقدام به تشکیل یک کمیته هماهنگی رسوب‌سنجی در دفتر حفاظت خاک و آبخیزداری گردید که اعضای آن، نمایندگان از دفتر مذکور، سازمان هواشناسی، سازمان حفاظت محیط‌زیست، اداره کل آب‌های سطحی وزارت نیرو و مؤسسه تحقیقات جنگل‌ها و مراتع بودند. از اقدامات این کمیته، راه‌اندازی تعدادی ایستگاه رسوب‌سنجی در رودخانه‌های منتهی به سدهای ساخته شده در کشور تا آن زمان بود. پیامد حرکتی که تنها به منظور جلوگیری از انباشته شدن رسوبات در مخازن سدها آغاز شد، ایجاد مراکز آبخیزداری در حوزه سدهای احداث شده آن روز بود که عملیات آبخیزداری بدون پشتوانه نتایج بررسی‌ها و تحقیقات محلی و تنها بر پایه توصیه‌ها و پیشنهادهای کارشناسان ایرانی و مشاورین خارجی و با تکیه بر دانش علمی آن روز صورت می‌گرفت. اگرچه دفتر فنی حفاظت خاک و آبخیزداری، برنامه‌ریزی‌هایی را برای ترغیب نیروی متخصص و همچنین، ترجمه و انتشار دستورالعمل‌های فنی در این رابطه نموده بود؛ اما تحقیقات آبخیزداری، با وجود بخش تحقیقات حفاظت خاک و آبخیزداری هنوز به جایگاه واقعی خود نرسیده بود. نخستین اقدامات تحقیقاتی که در این زمینه صورت گرفت، چندین بررسی در پلات‌های آزمایشی در حوزه سد لتیان و تأسیس ایستگاه تحقیقاتی سیراچال در آبخیز سد کرج بود که به منظور اندازه‌گیری ضریب رواناب، میزان فرسایش سطحی خاک، جنگل‌کاری دیم و اجرای عملیات حفاظت خاک و آب و همچنین، به منظور جلوگیری از لغزش خاک و یا ایجاد فضای سبز در سطح دو حوزه آبخیز بود. شایان ذکر است که بیشتر فعالیت‌های تحقیقاتی این بخش، صرف بررسی‌های مربوط به تثبیت ماسه‌های روان و احیاء ماسه‌زارها و مناطق بیابانی شد. پس از پیروزی انقلاب اسلامی و فراهم شدن امکانات برای تحقیقات کاربردی در کشور، شبکه‌های بررسی مربوط به بهره‌برداری از رواناب‌ها و سیلاب‌ها در امر زراعت سیلابی، احیاء مراتع و ایجاد جنگل‌های دست کاشت وارد مرحله تازه‌ای شد. تفکیک وظایف وزارتخانه‌های کشاورزی و جهاد سازندگی و توجه مسئولین وزارت جهاد سازندگی به اهمیت حفاظت آب و خاک و اعتقاد عمیق کارگزاران آن، بر ریشه‌ای بودن تحقیق به عنوان زیربنای کارهای اجرایی سبب توجه خاص به تحقیقات حفاظت خاک و آبخیزداری شد. پیامد این تفکر، تشکیل مرکز تحقیقات حفاظت خاک و آبخیزداری بود که با ادغام بخش مربوطه در مؤسسه تحقیقات جنگل‌ها و مراتع و مرکز تحقیقات آب جهاد سازندگی با تجارب بسیار مفید، از سال ۱۳۷۲ آغاز به کار کرد. پس از بررسی و تأیید توانمندی‌های این مرکز توسط کارشناسان شورای عالی گسترش دانشگاه‌ها، وزیر علوم، تحقیقات و فناوری طی نامه ۲۲/۳۴۲۵ مورخ ۱۳۷۸/۱۰/۰۸ به وزیر وقت جهاد سازندگی با ارتقای آن به پژوهشکده حفاظت خاک و آبخیزداری در قالب سه گروه پژوهشی مهندسی حفاظت خاک و آبخیزداری، مهندسی هیدرولوژی و توسعه منابع آب و مهندسی رودخانه و سواحل موافقت قطعی به عمل آورد. متعاقباً وزیر علوم، تحقیقات و فناوری طی نامه ۲۲/۶۶۹ مورخ ۱۳۸۰/۰۲/۱۰ اساس‌نامه مصوب پژوهشکده را به وزیر جهاد کشاورزی جهت اجرا ابلاغ نمود. در تاریخ ۱۳۹۰/۴/۲۲ در

اصلاح یارانه های مصوب بودجه عمومی دولت در بخش کشاورزی ایران با رویکرد توسعه پایدار (راهبردهای علمی)

جلسه ششم هیئت امنای پژوهشکده با افزایش دو گروه مدیریت حوزه آبخیز و گروه خشکسالی و تغییر اقلیم موافقت شد و مراتب برای تصویب شورای گسترش طی نامه شماره ۰۲۰/۲۶۳۴۶ مورخه ۱۳۹۶/۱۰/۲۰ از طرف وزارت جهاد کشاورزی به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری ارسال شد. ^۱						
زمان شروع یارانه						
۱۳۳۷						
زمان پایان یارانه						
ادامه دارد						
اسکن ویژگی ها						
اهداف:						
اهداف اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی پرداخت این یارانه چیست؟						
- گسترش پژوهش های توسعه ای، بنیادین و کاربردی در زمینه های حفاظت خاک و آبخیزداری. - شناسایی زمینه ها، اخذ، ایجاد، پردازش، کاربردی کردن و اشاعه فناوری به منظور ارتقای فعالیت های پژوهشی در مسائل مربوط به حفاظت خاک و آبخیزداری. - دستیابی به شیوه های نوین برای بهره وری از فناوری های حفاظت خاک و آبخیزداری. - تجاری سازی دستاوردهای پژوهشی. - همکاری با دانشگاه ها و مؤسسات پژوهشی داخل و خارج کشور به منظور ارتقای کیفیت فعالیت های پژوهشی در زمینه مسائل حفاظت خاک و آبخیزداری.						
طراحی:						
سیاست های اجرایی متناسب با این یارانه چیست؟						
- از نظر هدف جزء یارانه های متصدی محور است. - از نظر روش پرداخت هم غیرمستقیم است.						
آیا در سیاست طراحی شده برای حمایت یارانه ای محدودیت زمانی مشخص شده است؟						
خیر						
آیا پرداخت یارانه مستلزم دستیابی به هدف، تکنولوژی، ابزار و تجهیزات خاصی است؟						
خیر						
ذینفعان یارانه چه کسانی هستند؟						
تولیدکننده						
تغییرات این یارانه در طی زمان چگونه است؟						
میزان اعتبار (میلیون ریال)						تولیدکننده
۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱	پژوهشکده حفاظت از خاک و آبخیزداری
۱۳۱۱۶۹	۱۳۱۶۱۷	۲۰۳۹۳۳	۲۱۲۲۹۹	۳۰۷۳۵۵	۴۰۱۲۸۱	
منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور ۱۳۹۶-۱۴۰۱						

۱. برگرفته از وبسایت رسمی پژوهشکده حفاظت از خاک و آبخیزداری. www.scwmri.ac.ir

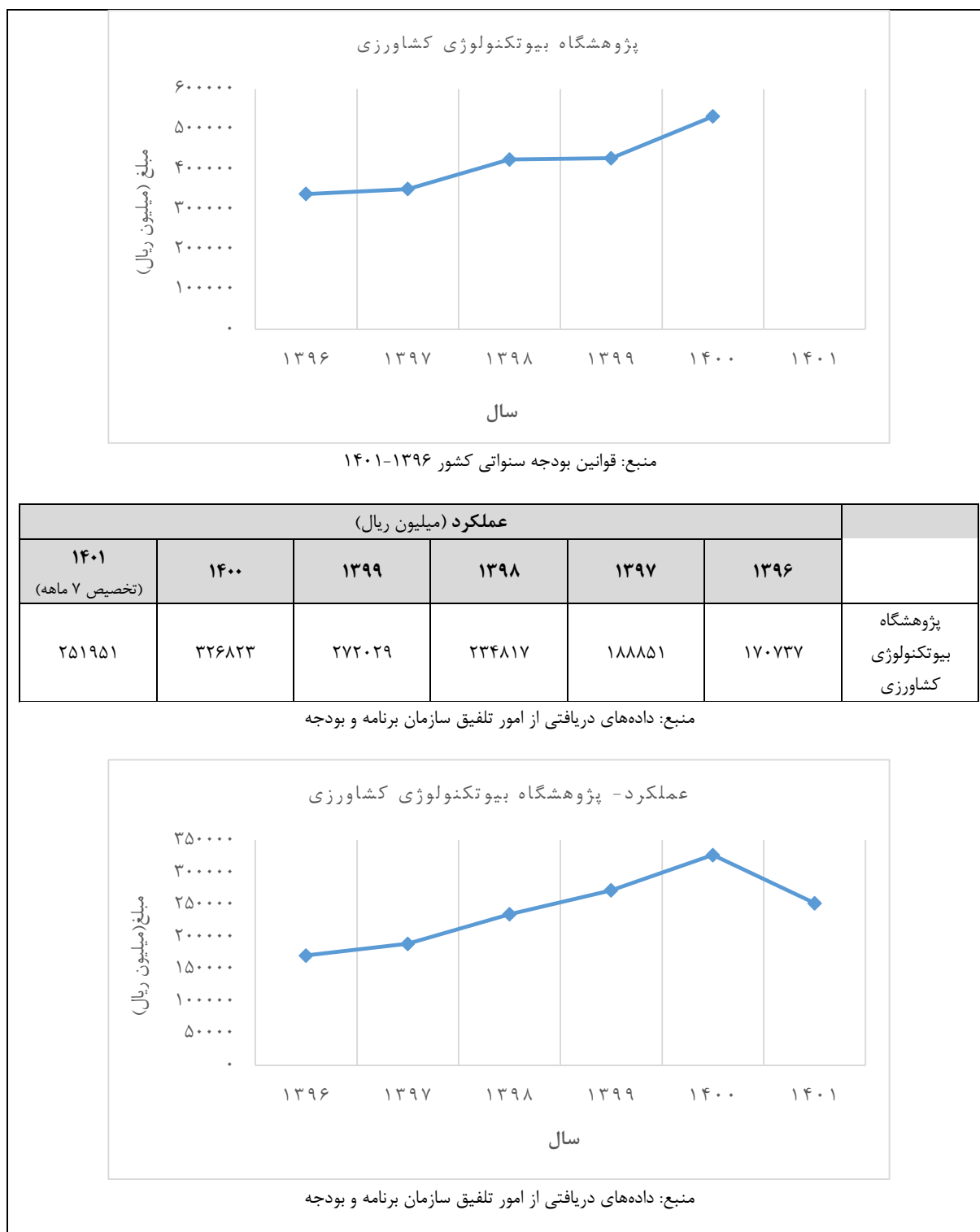
۲. میزان ۲۰۰۰۰ (میلیون ریال) اعتبار یارانه ای در جدول ۶-۲۴ بودجه دانشگاه ها و ... ردیف ۳۱ مصارف جدول ۱۴ قانون بودجه ۱۴۰۱

جدول ۲۵: چارچوب ارزیابی یارانه «پژوهشگاه بیوتکنولوژی کشاورزی»

معرفی						
این پژوهشگاه از پنج پژوهشکده و شش بخش تحقیقاتی تشکیل شده است. این پژوهشگاه به دنبال انجام پژوهش های هدفمند با استفاده از فناوری های نو، به ویژه بیوتکنولوژی و مهندسی ژنتیک در جهت حل مشکلات بخش کشاورزی و همچنین بهبود کیفیت و افزایش درآمد بخش کشاورزی در راستای توسعه پایدار و تأمین امنیت غذایی و تولید علم و فناوری به منظور ارتقاء جایگاه علمی کشور است. این پژوهشگاه به دنبال تبدیل شدن به یک مرکز علمی پیشتاز در خاورمیانه و منطقه، تقویت امنیت غذایی کشور، کمک به ارتقای سطح سلامت غذایی جامعه، حفاظت از منابع پایه و بسترهای زیست محیطی و تولید علم و ثروت برای کشور و به تبع آن برای کشاورزان و کمک به توسعه پایدار و خودکفایی در محصولات کشاورزی است. ^۱						
زمان شروع یارانه						
۱۳۷۹						
زمان پایان یارانه						
ادامه دارد						
اسکن ویژگی ها						
اهداف:						
اهداف اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی پرداخت این یارانه چیست؟ توسعه و استفاده از فناوری های نوین کشاورزی در جهت حل مشکلات بخش کشاورزی، تأمین امنیت غذایی کشور، ارتقای سطح سلامت غذایی جامعه، حفاظت از منابع پایه و بسترهای زیست محیطی در راستای توسعه پایدار، تولید علم و ثروت و کمک به ایجاد اشتغال مولد و خوداتکایی در محصولات کشاورزی						
طراحی:						
سیاست های اجرایی متناسب با این یارانه چیست؟ – از نظر هدف جزء یارانه های متصدی محور است. – از نظر روش پرداخت هم غیرمستقیم است.						
آیا در سیاست طراحی شده برای حمایت یارانه ای محدودیت زمانی مشخص شده است؟ خیر						
آیا پرداخت یارانه مستلزم دستیابی به هدف، تکنولوژی، ابزار و تجهیزات خاصی است؟ خیر						
ذینفعان یارانه چه کسانی هستند؟ تولیدکننده						
تغییرات این یارانه در طی زمان چگونه است؟						
میزان اعتبار (میلیون ریال)						پژوهشگاه بیوتکنولوژی کشاورزی
۱۴۰۱	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	
-	۵۳۱۳۷۲	۴۲۷۰۲۵	۴۲۳۷۷۲	۳۴۹۸۸۵	۳۳۷۶۳۰	
منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور ۱۳۹۶-۱۴۰۱						

۱. برگرفته از سایت رسمی پژوهشگاه بیوتکنولوژی کشاورزی www.abrii.ac.ir

منبع: یافته‌های تحقیق

۴-۴- یارانه های قیمت محور

یارانه های قیمت محور مورد توجه در پژوهش عبارت اند از: خرید تضمینی محصولات بخش کشاورزی؛ پرداخت سود و زیان و یارانه سود خریدهای تضمینی محصولات کشاورزی و یارانه اصل و سود جریمه تسهیلات و مابه التفاوت سود و کارمزد و سایر یارانه ها و سایر بدهی ها و تعهدات یارانه خرید تضمینی گندم؛ ساماندهی تولید و خرید تضمینی چای در کشور؛ ساماندهی وضعیت تولید، فرآوری بازار و مصرف شیر و تشکیل صندوق حمایت از زنجیره صنعت شیر کشور؛ پوشش بیمه اجباری کلیه دام ها در مقابل بیماری های مشترک و واگیر- موضوع بند (ث) ماده (۳۳) قانون برنامه ششم توسعه؛ خرید واکسن برای مایه کوبی دام؛ سازمان دامپزشکی کشور- خرید واکسن و واکسیناسیون دام؛ وزارت جهاد کشاورزی- صندوق بیمه محصولات کشاورزی- پرداخت سهم دولت در پوشش بیمه محصولات کشاورزی. مجموع اعتبارات مصوب و تخصیص یافته برای یارانه های هزینه محور در بودجه سنواتی کشور طی سال های ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۱ در جداول ۲۶ و ۲۷ ارائه شده است.

جدول ۲۶: کل اعتبارات مصوب یارانه های کشاورزی قیمت محور به تفکیک طی ۶ سال (ارقام به میلیون ریال)

ردیف	یارانه	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱
۱	خرید تضمینی محصولات بخش کشاورزی ^۱	-	-	۶۲۵۰۰۰۰	۶۵۰۰۰۰۰	۳۴۵۰۰۰۰۰	-
۲	پرداخت سود و زیان و یارانه سود خریدهای تضمینی محصولات کشاورزی و یارانه اصل و سود جریمه تسهیلات و مابه التفاوت سود و کارمزد و سایر یارانه ها و بدهی ها و تعهدات	۱۰۰۰۰۰۰	۲۰۰۰۰۰	-	-	-	-
۳	یارانه خرید تضمینی گندم ^۲	-	۱۷۰۳۳۰۰۰	۲۰۶۱۴۵۰	۱۲۱۰۰۰	۲۲۰۰۰۰۰۰	۷۱۰۰۰۰۰ ^۳
۴	ساماندهی تولید و خرید تضمینی چای در کشور	-	۱۲۴۵۰۰۰	۱۲۵۰۰۰۰	۱۶۰۰۰۰۰	-	-

۱. خرید تضمینی محصولات بخش کشاورزی این ردیف در سال های ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ بر اساس مصاحبه با مسئول مربوطه در وزارت جهاد کشاورزی همراه با پرداخت یارانه نهاده ها و عوامل تولید آماده است

۲. یارانه خرید تضمینی گندم (در سال های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ هم در جدول شماره ۹ و هم در تبصره ۱۴ مطرح شده است و در سال های ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ به ترتیب در تبصره ۱۴ و ردیف ۱۴ تنها ذکر شده است).

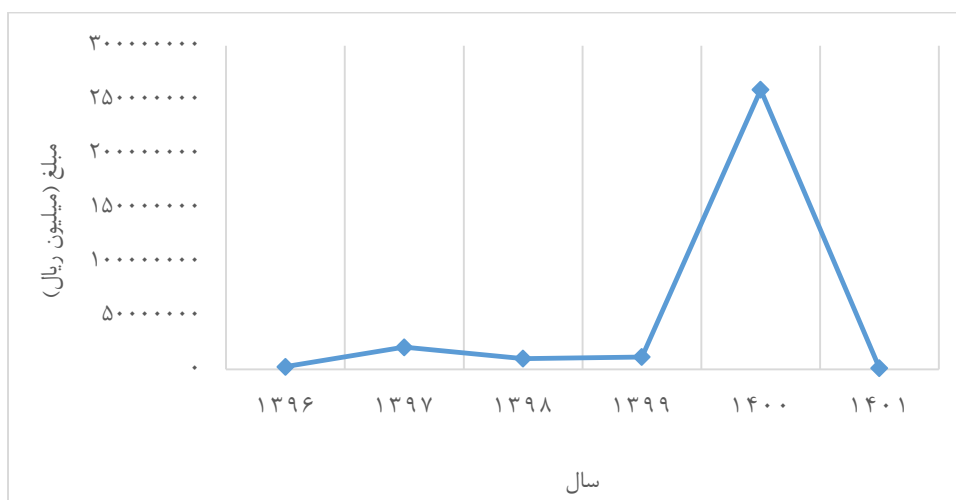
۳. به عنوان مابه التفاوت واردات و خرید تضمینی گندم و یارانه نان در جدول شماره ۱۴ تبصره ۱۴ قانون بودجه ۱۴۰۱.

ردیف	یارانه	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱
۵	ساماندهی وضعیت تولید، فرآوری بازار و مصرف شیر و تشکیل صندوق حمایت از زنجیره صنعت شیر کشور	-	۲۵۰۰۰۰	۲۲۰۰۰	-	-	۱۵۹۴۸۹
۶	پوشش بیمه اجباری کلیه دام‌ها در مقابل بیماری‌های مشترک و واگیر- موضوع بند (ث) ماده (۳۳) قانون برنامه ششم توسعه	۵۰۰۰۰	۳۶۵۰۰	۳۲۸۵۰	۳۱۲۰۸	۳۱۲۰۸	-
۷	خرید واکسن برای مایه‌کوبی دام ^۱	-	-	-	-	-	-
۸	سازمان دامپزشکی کشور- خرید واکسن و واکسیناسیون دام	۶۶۰۰۰۰	۸۹۵۲۵۱	۱۲۶۸۳۹۳	۲۱۹۲۵۴۸	۳۰۰۰۰۰۰	-
۹	وزارت جهاد کشاورزی- صندوق بیمه محصولات کشاورزی- پرداخت سهم دولت در پوشش بیمه محصولات کشاورزی	۶۴۰۰۰۰	۳۶۵۰۰۰	۳۳۰۰۰۰	۲۹۰۰۰۰	۳۱۳۵۰۰	۱۹۸۰۰۰
	جمع	۲۳۵۰۰۰۰	۲۰۰۲۴۷۵۱	۹۳۵۹۳۸۸	۱۰۷۳۴۷۵۶	۲۵۷۸۴۴۷۰۸	۱۰۶۷۴۸۹

منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور ۱۳۹۶-۱۴۰۱

۱. تنها در سال ۱۴۰۰ تحت عنوان «خرید واکسن برای مایه‌کوبی دام (۳۵۰۰) و یارانه سود تسهیلات سرمایه در گردش واحدهای پرورش نژاد آرین (۱۶۸۰)» در جدول شماره ۱۴ با اعتبار مصوب ۵۱۸۰۰۰۰ میلیون ریال مطرح شده است. ۱۳۳۰۰۰۰ میلیون ریال اعتبار به یارانه سود تسهیلات سرمایه در گردش واحدهای پرورش نژاد آرین مطابق با داده‌های دریافتی از سازمان هدفمندی یارانه‌ها تخصیص داده شده است.

اصلاح یارانه های مصوب بودجه عمومی دولت در بخش کشاورزی ایران با رهیافت توسعه پایدار (راه بنای علمی)

نمودار ۶: کل اعتبارات مصوب یارانه های کشاورزی قیمت محور به تفکیک طی ۶ سال

منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور

جدول ۲۷: کل اعتبارات تخصیص یافته یارانه های قیمت محور به تفکیک طی ۶ سال (ارقام به میلیون ریال)

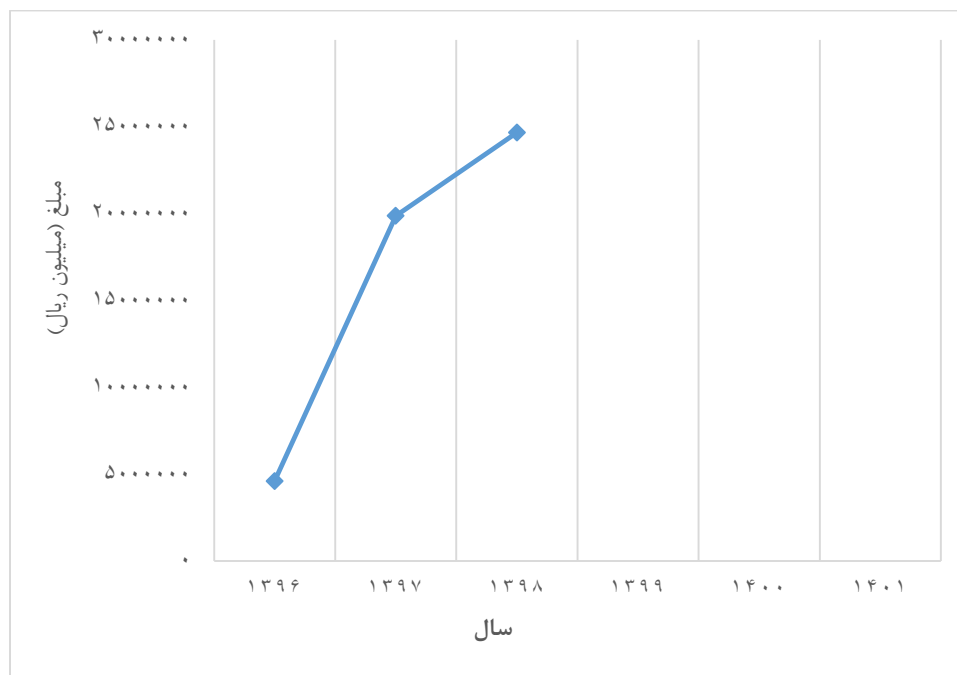
ردیف	یارانه	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱
۱	خرید تضمینی محصولات بخش کشاورزی ^۱	۳۵۰,۰۰۰	۲۹۹,۷۰۰	۳۳۰,۸۳۰	.	.	.
۲	پرداخت سود و زیان و یارانه سود خریدهای تضمینی محصولات کشاورزی و یارانه اصل و سود جریمه تسهیلات و مابه التفاوت سود و کارمزد و سایر یارانه ها و سایر بدهی ها و تعهدات	-	-	-	-	-	-
۳	یارانه خرید تضمینی گندم ^۲	.	۱۶۸,۸۰۰	۲۰۰,۰۰۰	.	.	.

۱. خرید تضمینی محصولات بخش کشاورزی این ردیف در سال های ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ بر اساس مصاحبه با مسئول مربوطه در وزارت جهاد کشاورزی همراه با پرداخت یارانه نهاده ها و عوامل تولید آماده است.

۲. یارانه خرید تضمینی گندم (در سال های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ هم در جدول شماره ۹ و هم در تبصره ۱۴ مطرح شده و در سال های ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ به ترتیب در تبصره ۱۴ و ردیف ۱۴ تنها ذکر شده است).

ردیف	یارانه	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱
۴	ساماندهی تولید و خرید تضمینی چای در کشور	۱۱۰۰۰۰۰	۱۳۴۲۵۰۰	۱۳۶۴۰۰۰	۰	۰	۰
۵	ساماندهی وضعیت تولید، فرآوری بازار و مصرف شیر و تشکیل صندوق حمایت از زنجیره صنعت شیر کشور	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۶	پوشش بیمه اجباری کلیه دام‌ها در مقابل بیماری‌های مشترک و واگیر- موضوع بند (ث) ماده (۳۳) قانون برنامه ششم توسعه	-	-	-	-	-	-
۷	خرید واکسن برای مایه‌کوبی دام	-	-	-	-	-	-
۸	سازمان دامپزشکی کشور- خرید واکسن و واکسیناسیون دام	-	-	-	-	-	-
۹	وزارت جهاد کشاورزی- صندوق بیمه محصولات کشاورزی- پرداخت سهم دولت در پوشش بیمه محصولات کشاورزی	-	-	-	-	-	-
	جمع	۴۶۰۰۰۰۰	۱۹۸۷۷۰۰۰	۲۴۶۷۲۳۰۰	۰	۰	۰

منبع: داده‌های دریافتی از امور تلفیق سازمان برنامه و بودجه

نمودار ۷: کل اعتبارات تخصیص یافته یارانه های کشاورزی قیمت محور به تفکیک طی ۶ سال

منبع: داده های دریافتی از امور تلفیق سازمان برنامه و بودجه

در این مقوله، یارانه های خرید تضمینی محصولات کشاورزی؛ خرید تضمینی گندم؛ ساماندهی وضعیت تولید، فرآوری بازار و مصرف شیر و تشکیل صندوق حمایت از زنجیره صنعت شیر کشور؛ خرید واکسن و واکسیناسیون دام و صندوق بیمه محصولات کشاورزی از طریق نمونه گیری در دسترس انتخاب و با استفاده از چارچوب ارزیابی یکپارچه شده پیشنهادی در فصل سوم مورد تحلیل و ارزیابی قرار گرفتند (جدول ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۱ و ۳۲).

جدول ۲۸: چارچوب ارزیابی یارانه «خرید تضمینی محصولات کشاورزی»

معرفی
به منظور سامان دهی مشکلات کشاورزی در ایران در سال ۱۳۶۸ قانونی با عنوان تضمین «خرید محصولات اساسی کشاورزی» تصویب شد که موجب تعادل در نظام تولید و جلوگیری از ضایعات محصولات کشاورزی و ضرر و زیان کشاورزان می گردید. طبق این قانون، دولت موظف شد همه ساله خرید محصولات اساسی کشاورزی از جمله گندم، برنج، جو، ذرت، چغندر قند، پنبه، دانه های روغنی، سیب زمینی، پیاز و حبوبات را تضمین، حداقل قیمت خرید تضمینی را اعلام و نسبت به خرید آن از طریق مراجع ذی ربط اقدام کند. وزارت کشاورزی موظف شد همه ساله قیمت خرید تضمینی را تعیین و آن را تا آخر تیرماه همان سال به هیئت دولت اعلام کند، به نحوی که قیمت ها در شهریور آن سال قابلیت عملیاتی شدن داشته باشند. این قیمت تضمینی که بر اساس بهای تمام شده، تعیین می شود و ارتباطی با مکانیسم عرضه و تقاضا ندارد موجبات اطمینان کشاورز را از فروش محصول فراهم می کند.^۱ خرید تضمینی محصولات کشاورزی به استناد قانون خرید تضمینی و مصوبات هیئت وزیران به عنوان یک تکلیف به عهده وزارتخانه های جهاد کشاورزی (سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران؛ شرکت سهامی پرورش کرم ابریشم ایران؛ سازمان چای کشور) و بازرگانی (شرکت بازرگانی دولتی ایران) است

۱. خرید تضمینی محصولات کشاورزی و چالش های پیش رو، ۱۳۹۸، دنیای اقتصاد

و دستگاه مباشر خرید موظف به خرید محصول به قیمت مشخص شده است و هزینه‌های مربوط را تحت عنوان هزینه تبعی خرید از دولت دریافت می‌کند. ^۱
زمان شروع یارانه
۱۳۶۸
زمان پایان یارانه
ادامه دارد
اسکن ویژگی‌ها
اهداف:
اهداف اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی پرداخت این یارانه چیست؟ یکی از اهداف خرید تضمینی این است که اقتصاد کشاورزی پایداری ایجاد شود... مهم‌ترین اهداف قانون خرید تضمینی محصولات اساسی کشاورزی حمایت از تولیدکننده، جلوگیری از نوسان‌های شدید قیمت محصولات تولیدی، ایجاد تعادل در نظام تولید، جلوگیری از ضایعات محصولات و جلوگیری از ضرر و زیان کشاورزان بوده است.^۲ از سال ۱۳۶۸ به این سو در همه قوانین تأکید شده که قیمت خرید تضمینی تا پایان شهریور اعلام شود؛ یعنی این به‌طور مشخص یک تصمیم اقتصادی است که برای کشاورز، دولت و مصرف‌کننده مناسب خواهد بود. با وجود محصولات مختلفی که خرید تضمینی دارند؛ اما در موضوع گندم، تقریباً کل بازار توسط دولت کنترل می‌شود.^۳
طراحی:
سیاست‌های متناسب با این یارانه چیست؟ - از نظر هدف، مرتبط با یارانه‌های تولیدکننده - از نظر تولید، مرتبط با یارانه‌های درآمدی - از نظر روش، پرداخت غیرمستقیم
آیا در سیاست طراحی شده برای حمایت یارانه‌ای محدودیت زمانی مشخص شده است؟ خیر
آیا پرداخت یارانه مستلزم دستیابی به هدف، تکنولوژی، ابزار و تجهیزات خاصی است؟ مشروط به چیزی نیست
ذینفعان یارانه چه کسانی هستند؟ تولیدکننده

۱. انحراف از اهداف خرید تضمینی محصولات و نگرانی کشاورزان، خراسان- مورخ پنج‌شنبه ۲۵/۰۶/۱۳۸۹ شماره انتشار: ۱۷۶۵۰
 ۲. انحراف از اهداف خرید تضمینی محصولات و نگرانی کشاورزان، خراسان- مورخ پنج‌شنبه ۲۵/۰۶/۱۳۸۹ شماره انتشار: ۱۷۶۵۰
 ۳. مهدی پور، مهدی (۱۳۹۶). پایداری اقتصاد کشاورزی، هدف خرید تضمینی است، برنامه گفت و گوی اقتصادی رادیو گفت‌وگو.

تغییرات این یارانه در طی زمان چگونه است؟

قانون خرید تضمینی محصولات کشاورزی در سال ۱۳۶۸ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. طبق این قانون، دولت مکلف شد پیش از شروع سال زراعی (پایان شهریورماه)، قیمت ها را بر مبنای هزینه تولید و حفظ رابطه مبادله بخش داخل و خارج کشاورزی به صورت عمومی اعلان کند. پس از آن، در سال های مختلف اصلاحیه هایی در رابطه با این قانون انجام شد. یکی از این اصلاحیه ها در سال ۱۳۸۴ به منظور «تعدیل قیمت تضمینی اعلام شده توسط دولت متناسب با نرخ تورم» صورت گرفت. با این حال، قیمت های تضمینی اعلام شده از سوی دولت به لحاظ «زمان اعلان» و «تناسب با هزینه های تولید و نرخ تورم»، از قانون و اصلاحیه مذکور پیروی نکرده است. بی توجهی به این موارد، رفتار تولیدی کشاورز را تحت تأثیر قرار می دهد و در نهایت، انگیزه تولید را از تولیدکننده خواهد گرفت.

در ماده ۳۶ قانون الحاق (۲) اصلاحیه دیگری مبنی بر «ایجاد خط اعتباری مستقل از طریق بانک عامل توسط بانک مرکزی» در ارتباط با قانون یادشده تصویب شد. با وجود خط اعتباری در نظر گرفته شده در قانون، پرداختی به کشاورزان با تأخیر مواجه می شود و کشاورز را برای شروع کشت جدید با مشکل مواجه می کند؛ به عبارت دیگر، دولت به صورت نسبی محصولات را از کشاورز می خرد. این مسئله باعث می شود کشاورز محصول خود را در ازای دریافت پول به صورت نقد، به قیمت پایین تر به واسطه ها بفروشد تا سرمایه لازم برای کشت جدید خود را به دست آورد.

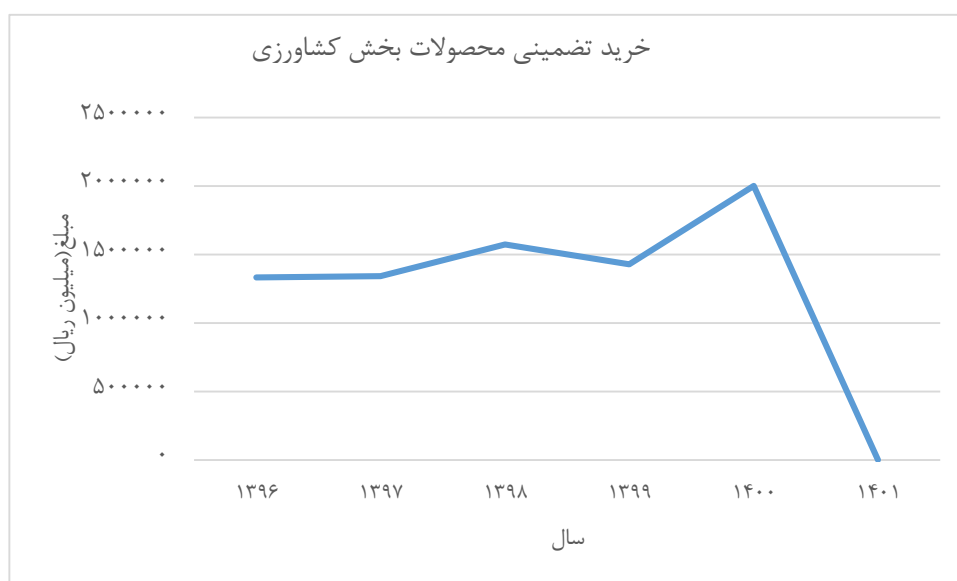
به علاوه، بر مبنای اصلاحیه سال ۱۳۸۹ ذیل قانون افزایش بهره وری، محصولات کشاورزی باید به بورس تخصصی کالا عرضه شوند و دولت به عنوان جبران کننده ضرر و زیان کشاورز ورود پیدا کند.

همچنین بر مبنای ماده ۱۳ قانون الحاق، دولت باید از محصولات وارداتی با قیمت نامتعارف، مابه التفاوت دریافت کند و به این شکل از محصولات کشاورزی تولید داخل حمایت لازم را انجام دهد. آنچه در عمل، به ویژه در سال های اخیر اتفاق افتاده است، عکس این قضیه را نشان می دهد. از سال ۱۳۹۷ تاکنون، به میزان زیاد ارز ترجیحی برای واردات کالاهای اساسی با هدف جلوگیری از افزایش قیمت این کالاها در راستای حمایت از مصرف کننده، تخصیص داده شده است؛ اما در عمل این مسئله در حد انتظار سیاست گذار رخ نداد و قیمت کالاهای اساسی بیش از آنچه انتظار می رفت، افزایش یافت.^۱

نام یارانه	میزان اعتبار (میلیون ریال)				
	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰
خرید تضمینی محصولات کشاورزی	۱۳۳۳۵۰۰	۱۳۴۲۵۰۰	۱۵۷۴۱۰۰	۱۴۲۹۳۶۳	۲۰۰۰۰۰۰
					۱۴۰۱

منبع: داده های دریافتی از وزارت جهاد کشاورزی

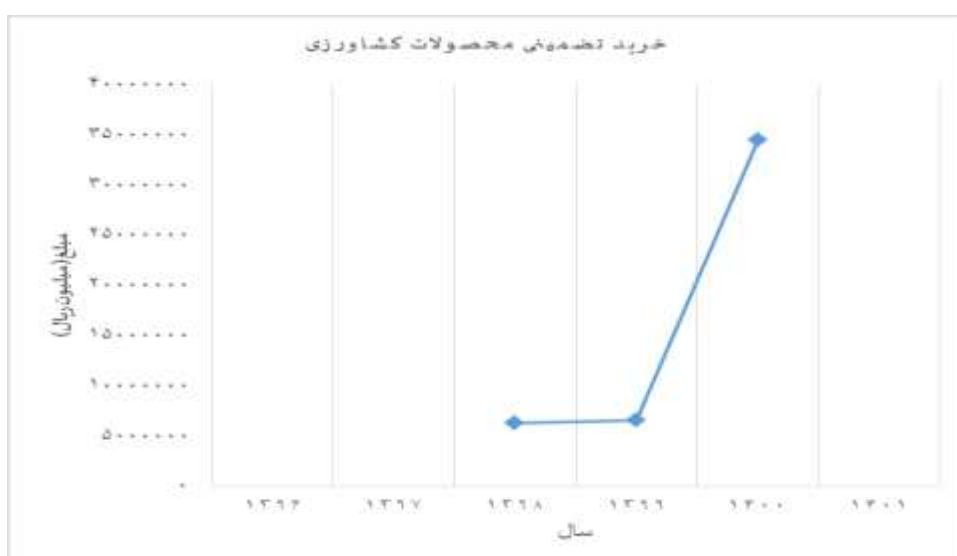
۱. روحانی، سیدمحسن (۱۳۹۹). خرید تضمینی محصولات کشاورزی و چالش های پیش رو، خبرگزاری جمهوری اسلامی. برگرفته از سایت <https://plus.irna.ir/news>

منبع: داده‌های دریافتی از وزارت جهاد کشاورزی

میزان اعتبار (میلیون ریال)						نام یارانه
۱۴۰۱	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	
-	۳۴۵۰۰۰۰	۶۵۰۰۰۰	۶۲۵۰۰۰	-	-	خرید تضمینی محصولات کشاورزی ^۱

منبع: قوانین بودجه سنواری کشور ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۱

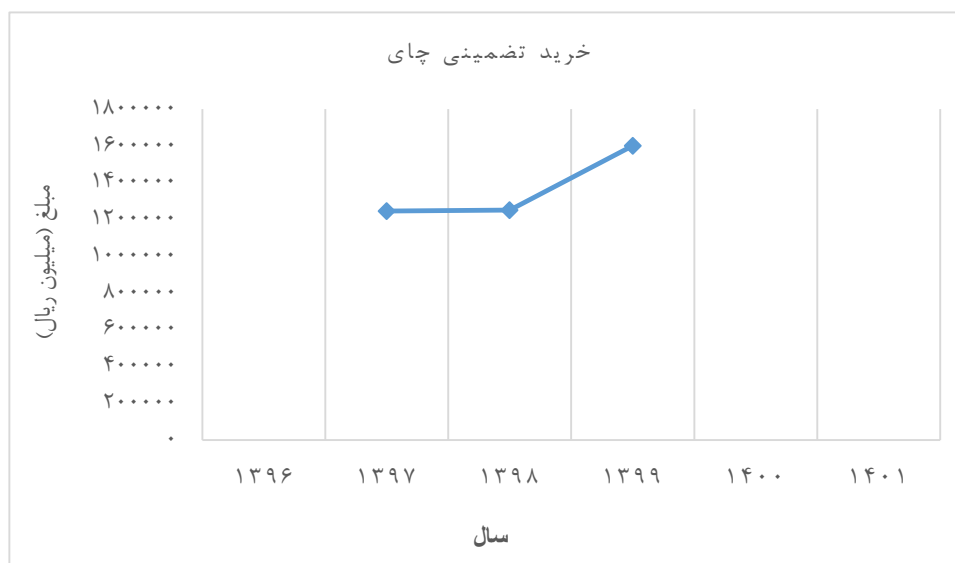

منبع: قوانین بودجه سنواری کشور ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۱

اصلاح یارانه های مصوب بودجه عمومی دولت در بخش کشاورزی ایران با رهیافت توسعه پایدار (راه بنای علمی)

نام یارانه	میزان اعتبار (میلیون ریال)					
	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱
خرید تضمینی چای ^۲	۰	۱۲۴۵۰۰۰	۱۲۵۰۰۰۰	۱۶۰۰۰۰۰	۰	-

منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور ۱۳۹۶-۱۴۰۱

منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور ۱۳۹۶-۱۴۰۱

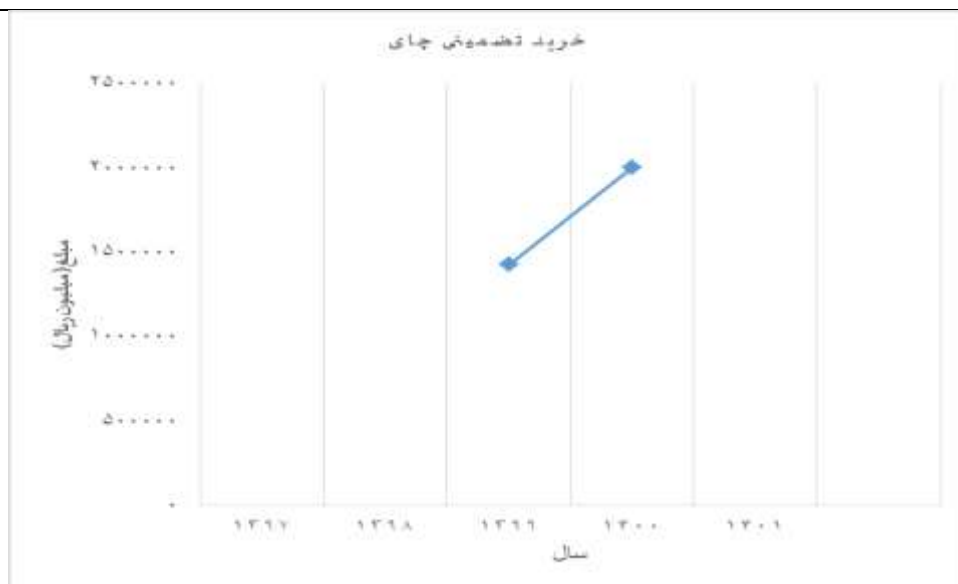
نام یارانه	میزان اعتبار (میلیون ریال)					
	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱ ^۳
خرید تضمینی چای	-	-	-	۱۴۲۹۳۶۳	۲۰۰۰۰۰۰	-

منبع: داده های دریافتی از سازمان هدفمندی یارانه ها

۱. این ردیف در سال های ۱۳۹۸، ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ بر اساس مصاحبه با مسئول مربوطه در وزارت جهاد کشاورزی همراه با پرداخت یارانه نهاده ها و عوامل تولید آمده است

۲. در سال ۱۴۰۱ تحت عنوان «صندوق چای (برای به زراعی و افزایش بهره وری و کیفیت تولید چای (۲)) خرید تضمینی چای (۳) و زعفران (۳) - کمک به افزایش سرمایه صندوق حمایت از توسعه بخش کشاورزی عشایری کشور (۱)» به میزان ۹۰۰۰ میلیون ریال در جدول ۱۴ تبصره ۱۴ اعتبار مصوب شده است.

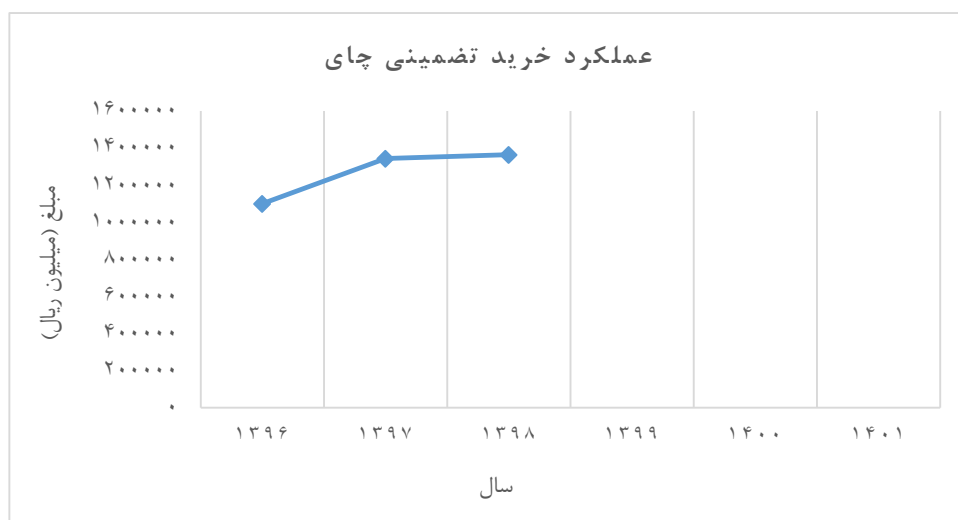
۳. در سال ۱۴۰۱ میزان ۱۹۰۰۰۰۰ میلیون ریال اعتبار به سازمان چای کشور بابت خرید تضمینی برگ سبز چای تخصیص یافته است (منبع: داده های دریافتی از سازمان هدفمندی یارانه ها)

منبع: داده‌های دریافتی از سازمان هدفمندی یارانه‌ها

نام یارانه	عملکرد (میلیون ریال)				
	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰
خرید تضمینی چای	۱۱۰۰۰۰۰	۱۳۴۲۵۰۰	۱۳۶۴۰۰۰	-	-

منبع: داده‌های دریافتی از امور تلفیق سازمان برنامه و بودجه

منبع: داده‌های دریافتی از امور تلفیق سازمان برنامه و بودجه

مزایای این یارانه چیست؟

اقتصادی: -

اجتماعی: باعث بهبود درآمد کشاورز می‌شود؛ باعث توزیع برابر درآمد می‌گردد.

زیست‌محیطی: -

مشکلات این یارانه چیست؟

اجرای این قانون طی سال‌های اخیر دچار چالش‌هایی شده که حتی وضعیت خودکفایی برخی محصولات اساسی از جمله شکر و گندم را نیز تحت تأثیر قرار داده است. در سالیان اخیر تخلیفات مکرر دولت در اجرای این قانون موجب دلسردی کشاورزان به کشت شده و دولتمردان از جمله دلایل منطقی نبودن قیمت‌های خرید تضمینی را عدم منابع مالی لازم عنوان می‌کنند. به همین جهت بسیاری از کارشناسان معتقدند که سیاست خرید تضمینی محصولات کشاورزی سیاستی منسوخ شده است که باید راهکاری برای آن اندیشیده شود تا هم کشاورزان به کشت ترغیب شوند و هم دولت در اجرای آن دچار چالش و گرفتاری نشود.^۱

با وجود آنکه قانون تأکید کرده قیمت خریدهای تضمینی تا انتهای شهریور اعلام شود؛ اما گاهی با گذشت زمان تعیین شده همچنان قیمت‌ها اعلام نمی‌شود. این نشان می‌دهد در اجرای قوانین مشکلات جدی وجود دارد و حتی با وجود قوانین مترقی باز هم کشور در اجرا دچار مشکل است.^۲ کشاورزان نامناسب بودن قیمت‌های تعیین شده و منحرف شدن خرید تضمینی از مسیر واقعی آن و صاحب‌نظران هم سیاست‌های نادرست و کمبود منابع مالی را چالش‌های این قانون می‌دانند.^۳

مصوبه‌ها و ابلاغیه‌های زیادی برای خرید تضمینی وجود دارد و در سال‌های اخیر خرید دانه‌های روغنی، جو، ذرت، سیب زمینی، خرمای، کشمش، حبوبات، پنبه و ش، پیاز و برگ سبز چای و برخی محصولات باغی توسط سازمان تعاون روستایی، خرید پنبه تر توسط شرکت سهامی کرم ابریشم ایران و خرید گندم و برنج توسط شرکت بازرگانی دولتی ایران و خرید چای هم به عهده سازمان چای کشور گذاشته شده است و دستگاه‌های مبادی مکلّف هستند برنامه خرید تضمینی و فروش محصولات اساسی کشاورزی را به گونه‌ای برنامه‌ریزی کنند که نخست، خرید در کمترین مقدار و زمان ممکن انجام شود و دوم اینکه، خرید انجام شده در کمترین زمان ممکن و با رعایت صرفه و صلاح دولت به فروش برسد.^۴ قیمت‌های اعلامی و نحوه خرید و زمان پرداخت وجه محصول خریداری شده از کشاورزان حکایت نوشداروی بعد از مرگ سهراب است. حضور دلالان هم برای تولیدکننده نگران‌کننده است، چنان‌که سیلوها گاهی اوقات به بهانه آفت گندم، محصول را برگشت می‌زدند و در مقابل سیلو، دلالانی این محموله‌ها را با قیمت پایین‌تر خریداری می‌کردند.

عملی نشدن خریدهای تضمینی محصولات کشاورزی عامل نگرانی کشاورزان است.

وقتی اعلام نرخ و قیمت‌ها بدون پشتوانه نقدی باشد و وقتی نتوان نرخ‌گذاری منطقی در حوزه اقتصادی داشت، طبیعی است که نتیجه گرفته نشود، وقتی یک گروه چندبعدی که طرفدار تولید، صنایع تبدیلی، بازرگانی و خدمات باشد و تصمیم‌گیری و نرخ‌گذاری نمی‌کند تولید، صنعت، بازار و غیره هر کدام با افراط و تفریط عمل می‌کنند و این زنجیره به هم پیوسته به تولید لطمه وارد می‌کند و نتیجه آن هم ضربه زدن به اقتصاد، افزایش تورم و واردات است.^۵

تحلیل اثربخشی و هزینه - اثربخشی:

آیا اهداف موردنظر در این یارانه محقق شده یا خیر؟

تاکنون این حمایت و اقدام خیلی موفق نبوده و نارضایتی‌هایی را به دنبال داشته است.

چه گزینه‌هایی برای برآورده کردن این اهداف با هزینه - اثربخشی بالاتری وجود دارد؟

سیاست «قیمت تضمینی» جایگزین «خرید تضمینی» محصولات کشاورزی شود: قانون «خرید تضمینی محصولات کشاورزی» در سال‌های اخیر با چالش مواجه شده است، به همین دلیل سیاست «قیمت تضمینی» یکی از راهکارهایی است که پیشنهاد می‌شود جایگزین این قانون گردد. در تیرماه سال ۱۳۸۹ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی در مجلس تصویب شد که در ماده ۳۳ این قانون به جایگزینی سیاست قیمت تضمینی به جای خرید تضمینی محصولات کشاورزی با استفاده از ظرفیت‌های بورس کالا اشاره شده است. طرح قیمت تضمینی به جای خرید تضمینی موجب خواهد شد که اگر قیمت کشف شده محصول در هر بازار شفاف از جمله بورس کالا پایین‌تر از قیمت تضمینی اعلامی از سوی دولت بود، وجه حاصل از فروش محصولات در بورس طی مدت کوتاهی به حساب کشاورز واریز و مابه‌التفاوت قیمت نیز از سوی دولت پرداخت شود. زمان

۱. روحانی، سیدمحسن (۱۳۹۹). خرید تضمینی محصولات کشاورزی و چالش‌های پیش رو، خبرگزاری جمهوری اسلامی. برگرفته از سایت <https://plus.ima.ir/news>

۲. مهدی پور، مهدی (۱۳۹۶). پایداری اقتصاد کشاورزی، هدف خرید تضمینی است، برنامه گفت و گوی اقتصادی رادیو گفت‌وگو.

۳. انحراف از اهداف خرید تضمینی محصولات و نگرانی کشاورزان، خراسان - مورخ پنج‌شنبه ۲۵/۰۶/۱۳۸۹ شماره انتشار ۱۷۶۵۰

۴. انحراف از اهداف خرید تضمینی محصولات و نگرانی کشاورزان، خراسان - مورخ پنج‌شنبه ۲۵/۰۶/۱۳۸۹ شماره انتشار ۱۷۶۵۰

۵. انحراف از اهداف خرید تضمینی محصولات و نگرانی کشاورزان، خراسان - مورخ پنج‌شنبه ۲۵/۰۶/۱۳۸۹ شماره انتشار ۱۷۶۵۰

تصویب قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی به سال ۱۳۸۹ بازمی‌گردد که بر اساس طرح قیمت تضمینی مربوط به ماده ۳۳ این قانون، تولیدکنندگان محصولات کشاورزی می‌توانند محصولات خود را در بازار کشاورزی بورس کالای ایران عرضه کنند. در سیاست قیمت تضمینی، دولت قیمتی را برای کشاورز تضمین می‌کند، به نحوی که اگر کشاورز محصول خود را در بورس کالای ایران در قیمتی پایین‌تر از قیمت تضمینی فروخت، دولت مابه‌التفاوت آن را تأمین کند؛ به عبارت دیگر قیمت تضمینی عبارت است از قیمت تعیین شده از سوی هیئت وزیران برای تضمین حداقل دریافتی تولیدکننده حقیقی یا حقوقی بر اساس هزینه تولید محصولات کشاورزی. در این راستا وزارت جهاد کشاورزی مکلف است هر ساله متناسب با شرایط تولید و بازار، محصولات تحت سیاست خرید و قیمت تضمینی را انتخاب و اعلام کند.^۱

بخشی از امور کشاورزی مربوط به خریدهای تضمینی است که لازم است شرایط کافی برای ثمربخشی این‌گونه خریده‌ها فراهم شود تا کشاورزان متضرر نشوند، باید وجه محصولی که از کشاورز خریداری شده در اسرع وقت به آن‌ها پرداخت شود.

باید به سمت «مدیریت سیستمی» رفت.

باید گروهی صاحب نظر با تجربه، متخصص و متعهد و پیشکسوت در قالب یک کارگروه اقتصادی روی اقتصاد با نگاه به سند چشم‌انداز نظام کار کنند و خط‌دهی نظام اقتصادی را انجام دهند و هرگز از دولت‌ها متأثر نشوند، پایداری عمیق و صادقانه و ارتباط چند سویه این کارگروه علاوه بر حرکت به سمت امنیت اقتصادی به پیش بردن سند چشم‌انداز هم کمک خواهد کرد.

تعیین نرخ و تضمین و توافق برای وضعیت فعلی نظام اقتصادی در بخش کشاورزی لازم است و اگر از آن غفلت شود با تعرفه‌های موجود در بخش صنعت به شکست می‌انجامد. نرخ تضمینی که پشتوانه منطقی و اهرم‌های اجرایی نداشته باشد منجر به لوٹ شدن موضوع، حذف تولید و از دست دادن اقتصاد کشاورزی خواهد شد.^۲

آینده این یارانه چگونه است؟ آیا دولت این یارانه را حذف خواهد کرد؟

مشخص نیست

تأثیرات اتفاقی:

چه شوک‌های منفی این یارانه ممکن است ایجاد کند؟ (در بلندمدت)

فعالیت خرید تضمینی، فعالیتی اقتصادی مبنی بر هزینه و درآمد قلمداد نمی‌شود، بلکه به عنوان یک تکلیف و به صورت کارمزدی توسط دستگاه مباشر انجام می‌شود. از آنجا که دستگاه مباشر خرید از سود کار منتفع نیست و از زیان آن متضرر نمی‌شود، بنابراین انگیزه‌ای برای انجام بهینه خرید و کاهش خسارت و ضایعات وجود ندارد.

در برخی موارد اعمال فشار مقامات استانی، دستگاه مباشر را مجبور به خرید و فروش به دلخواه آنان می‌کند، همانند ابلاغیه‌های متفاوت وزارت جهاد کشاورزی در سال گذشته مربوط به سیب‌زمینی، برگ سبز چای، دانه‌های روغنی و... که بار مالی سنگینی بر دولت تحمیل می‌کند.

با توجه به این‌که در مورد خرید محصول، قانون و مصوبات مشخصی وجود دارد؛ اما در زمینه سازوکار فروش، وضعیت روشن نیست و ابلاغ سازوکار فروش بدون هماهنگی با دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط، دستگاه مباشر خرید را با چالش‌هایی مانند کمبود نقدینگی و کسری یارانه مورد نیاز مواجه می‌کند که این امر سبب تحمیل بار مالی سنگینی بر دولت می‌شود.^۳

منبع: یافته‌های تحقیق

۱. روحانی، سیدمحسن (۱۳۹۹). خرید تضمینی محصولات کشاورزی و چالش‌های پیش رو، خبرگزاری جمهوری اسلامی. برگرفته از سایت <https://plus.irna.ir/news>

۲. انحراف از اهداف خرید تضمینی محصولات و نگرانی کشاورزان، خراسان - مورخ پنج‌شنبه ۲۵/۰۶/۱۳۸۹ شماره انتشار ۱۷۶۵۰

۳. انحراف از اهداف خرید تضمینی محصولات و نگرانی کشاورزان، خراسان - مورخ پنج‌شنبه ۲۵/۰۶/۱۳۸۹ شماره انتشار ۱۷۶۵۰

جدول ۲۹: چارچوب ارزیابی یارانه «خرید تضمینی گندم»

معرفی
تولید گندم به عنوان اساسی ترین محصول مورد نیاز جامعه همواره مورد توجه خاص سیاستگذاران بخش کشاورزی بوده است. در واقع گندم دارای بازار تقریباً انحصاری بوده و سهم خرید دولت تقریباً برابر با کل محصول عرضه شده است. از طرفی قیمت گذاری و خرید تضمینی محصولات اساسی کشاورزی یکی از سیاست های حمایتی اعمال شده از سوی دولت در سال های گذشته بوده و نقش مؤثری در جهت دادن به الگوی کشت و بهره برداری از اراضی کشاورزی داشته است. ^۱
هدف از خرید تضمینی گندم (مهم ترین کالای راهبردی) از سوی دولت، بیش از آن که اعلام قیمت حداقلی و حمایت از تولید این محصول باشد به واسطه جایگاه آن در «امنیت غذایی» کشور است. گندم مهم ترین محصول خریداری شده در اجرای قانون تضمین خرید محصولات اساسی کشاورزی بوده و همواره تقریباً ۹۰ درصد خرید های تضمینی محصولات را تشکیل می دهد.
زمان شروع یارانه
۱۳۶۸
زمان پایان یارانه
ادامه دارد
اسکن ویژگی ها
اهداف:
اهداف اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی پرداخت این یارانه چیست؟
پس از اعمال تحریم های آمریکا علیه ایران و وجود دشواری برای دولت در واردات جهت تأمین مایحتاج داخلی، سیاست های اصلی دولت به سمت افزایش تولید داخلی رفته و تولید گندم نیز به عنوان یک کالای استراتژیک و ضروری از مهم ترین اقدامات در رشد تولید است. تضمین خرید گندم از کشاورزان نه تنها انگیزه آن ها را در افزایش تولید ارتقا می بخشد (اقتصادی)، بلکه اقدامی مؤثر توسط دولت در تأمین «امنیت غذایی» (اجتماعی) نیز محسوب می شود. «امنیت غذایی» از واژه هایی مهم و کاربردی است که امروزه در اسناد توسعه ای به آن پرداخته و از سوی مسئولان به کار گرفته می شود.
طراحی:
سیاست های متناسب با این یارانه چیست؟
- از نظر هدف، مرتبط با یارانه های تولید کننده است. - از نظر روش پرداخت، مستقیم است.
آیا در سیاست طراحی شده برای حمایت یارانه ای محدودیت زمانی مشخص شده است؟
خیر
آیا پرداخت یارانه مستلزم دستیابی به هدف، تکنولوژی، ابزار و تجهیزات خاصی است؟
خیر
ذینفعان یارانه چه کسانی هستند؟
تولید کننده و به طور غیر مستقیم مصرف کننده
تغییرات این یارانه در طی زمان چگونه است؟
قانون خرید تضمینی محصولات اساسی کشاورزی، در سال ۱۳۶۸ تصویب و در سال های ۱۳۷۲ و ۱۳۸۲ اصلاحیه هایی در آن صورت گرفت. در تاریخ ۳۰ خرداد ۱۳۸۴ هم دو تبصره دیگر به قانون تضمین خرید سال های ۱۳۶۸ و ۱۳۸۳ اضافه شد. از جمله در تبصره ۶ قانون، دولت موظف شد تا قیمت

۱. روحانی، سید محسن (۱۳۹۹). خرید تضمینی محصولات کشاورزی و چالش های پیش رو، خبرگزاری جمهوری اسلامی. برگرفته از سایت: <https://plus.ima.ir/news>

خرید تضمینی محصولات اساسی کشاورزی را در هر سال زراعی به گونه‌ای تعیین کند که میزان افزایش آن هیچ‌گاه از نرخ تورم اعلام شده از سوی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در همان سال کمتر نباشد.

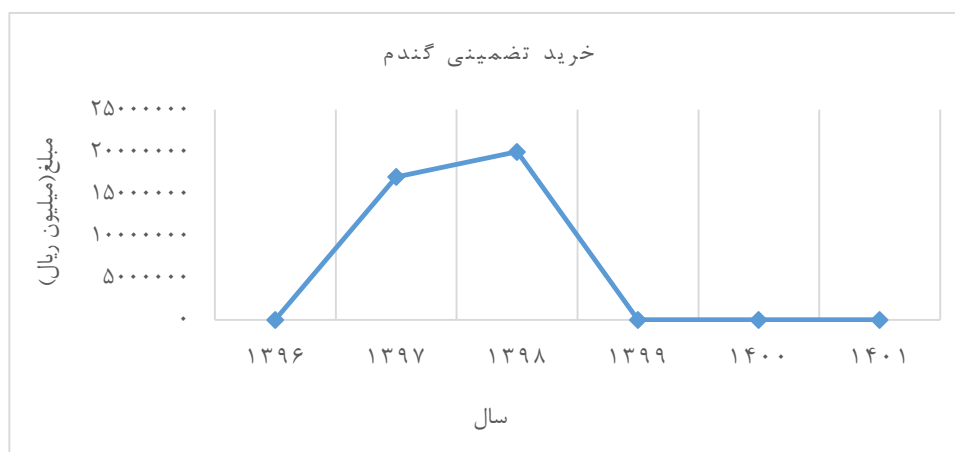
در تبصره ۱ وزارت کشاورزی هم قانون تضمین خرید محصولات اساسی کشاورزی و اصلاحات آن آمده است که «دولت موظف است همه ساله قیمت خرید تضمینی محصولات فوق‌الذکر را با رعایت هزینه‌های واقعی تولید و در یک واحد بهره‌برداری متعارف و حفظ رابطه مبادله در داخل و خارج بخش کشاورزی تعیین و حداکثر تا آخر تیرماه به هیئت دولت تقدیم نماید».

در ماده (۳۶) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۱۳۹۳) با اصلاح روش تعیین قیمت، علاوه بر هزینه‌های واقعی تولید و در یک واحد بهره‌برداری متعارف به سود متعارف و معقول نیز اشاره شده و آمده است قیمت خرید محصولات کشاورزی مشمول قانون خرید تضمینی با در نظر قیمت تمام شده؛ که اعم از هزینه‌های تولید هر محصول و سود متعارف و معقول است، همه ساله توسط شورای اقتصاد تعیین و برای اجرا ابلاغ می‌شود. توجه و تأکید بر نرخ مبادله، یکی از اساسی‌ترین مباحث تبصره (۱) قانون خرید تضمینی است و حداقل رعایت نرخ تورم سالیانه در افزایش قیمت تضمینی اعلامی، لازمه حفظ نرخ مبادله و برابر با یک شدن آن است.

همچنین بر اساس ماده (۳۳) قانون افزایش بهره‌وری، توجه به شرایط تولید و ویژگی‌های بازار نیز تأکید شده و آمده است که هر ساله متناسب با شرایط تولید و بازار، محصولات تحت سیاست خرید و قیمت تضمینی را انتخاب و اعلام نماید. این حکم قانونی نیز، نه به معنای نسخ قانون خرید تضمینی، بلکه در تکمیل تبصره (۱) قانون خرید تضمینی و به مفهوم این است که اگر لازم شد برای جلوگیری از قاچاق، جلوگیری از مصرف گندم خوراکی به عنوان خوراک دام، جلوگیری از تغییر ترکیب کشت متأثر از پایین بودن نرخ تضمینی گندم و غیره دولت با قیمت بالاتر برای گندم و بهبود نرخ مبادله به نفع گندم، از اختلالات فوق جلوگیری کند. مضاف بر این در ماده (۳۱) قانون برنامه ششم توسعه نیز، برای حصول به اهداف بندهای «۶» و «۷» سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی در جهت تأمین «امنیت غذایی» و نیل به خودکفایی دولت موظف شده که پرداخت پول کشاورزان بابت خرید قیمت تضمینی را به موقع انجام دهد.^۱

نام یارانه	عملکرد (میلیون ریال)					
	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱
خرید تضمینی گندم ^۲	۰	۱۷۰۰۰۰۰	۲۰۰۰۰۰۰	۰	۰	۰

منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور ۱۳۹۶-۱۴۰۱

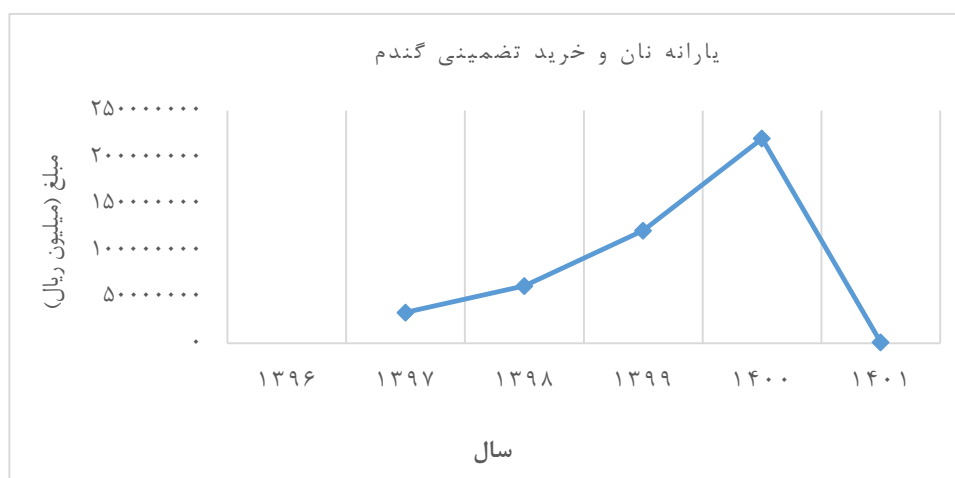
منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور ۱۳۹۶-۱۴۰۱

۱. خرید تضمینی گندم؛ گام بلند دولت برای امنیت غذایی کشور، ۱۳۹۹، خبرگزاری جمهوری اسلامی، کد خبرنگار: ۳۰۳۵
۲. این ردیف در سال‌های ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ بر اساس مصاحبه با مسئول مربوطه در وزارت جهاد کشاورزی همراه با پرداخت یارانه نهاده‌ها و عوامل تولید آمده است.

اصلاح یارانه های مصوب بودجه عمومی دولت در بخش کشاورزی ایران با رویکرد توسعه پایدار (راه بنمای علمی)

نام یارانه	عملکرد (میلیون ریال)					
	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱
یارانه نان ^۱ و خرید تضمینی گندم	.	۳۳۰۰۰۰۰	۶۱۴۵۰۰۰۰	۱۲۱۰۰۰۰۰	۲۲۰۰۰۰۰۰	۷۱۰۰۰۰

منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور ۱۳۹۶-۱۴۰۱

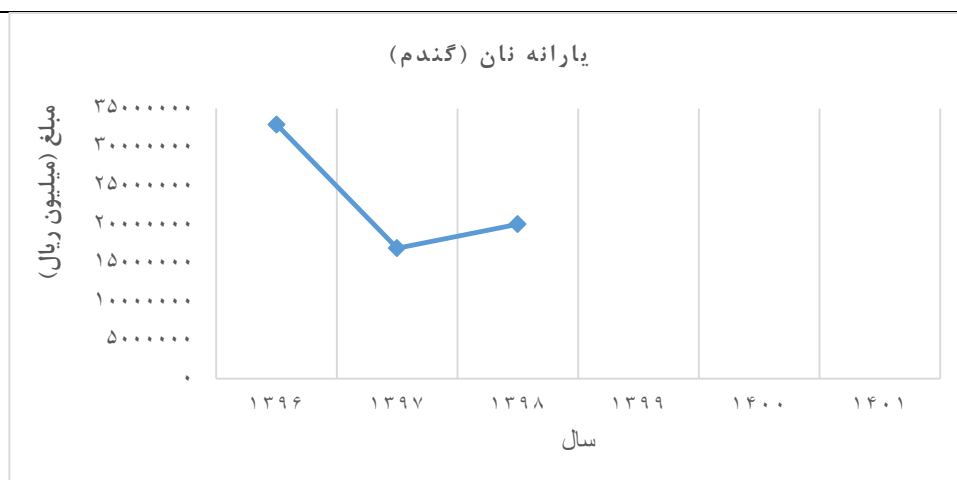

منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور ۱۳۹۶-۱۴۰۱

نام یارانه	عملکرد (میلیون ریال)					
	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱
یارانه نان (گندم)	۳۲۹۱۸۳۰۵	۱۶۸۸۰۰۰۰	۲۰۰۰۰۰۰۰	-	-	-

منبع: داده‌های دریافتی از وزارت جهاد کشاورزی

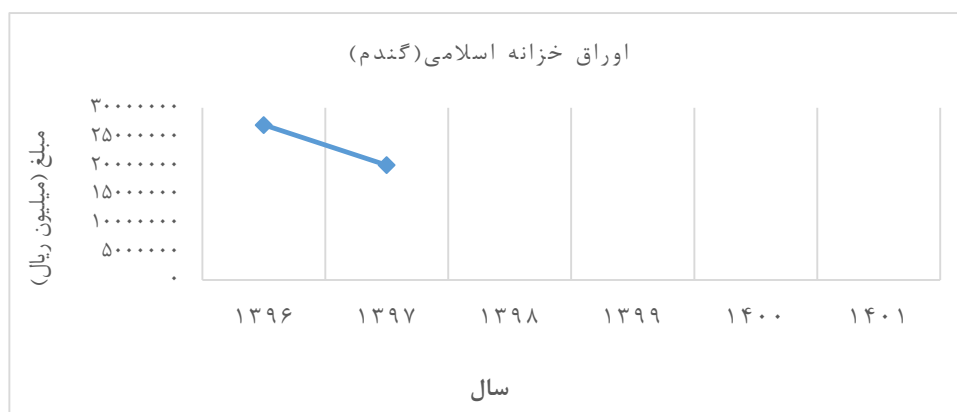
۱. در اعتبارات متفرقه جدول ۹ سال ۱۳۹۶ به میزان ۸۲۰۰۰۰۰۰ اعتبار برای یارانه نان مصوب شده است. در سال‌های بعد همراه با خرید تضمینی گندم در تبصره ۱۴ قانون بودجه برای آن اعتبار مصوب شده است. طی استعلام از سازمان برنامه و بودجه در سال‌های ۱۳۹۷، ۱۳۹۸، ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰، اگرچه یارانه نان و خرید تضمینی گندم برای اعتبار در نظر گرفته شده است؛ اما صرفاً اعتبار مصوب شده مرتبط با خرید تضمینی گندم می‌باشد.

منبع: داده‌های دریافتی از وزارت جهاد کشاورزی

میزان اعتبار (میلیون ریال)						نام یارانه
۱۴۰۱	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	
-	-	-	-	۲۰۰۰۰۰۰	۲۷۰۰۰۰۰	اوراق اسناد خزانه اسلامی (گندم)

منبع: داده‌های دریافتی از وزارت جهاد کشاورزی

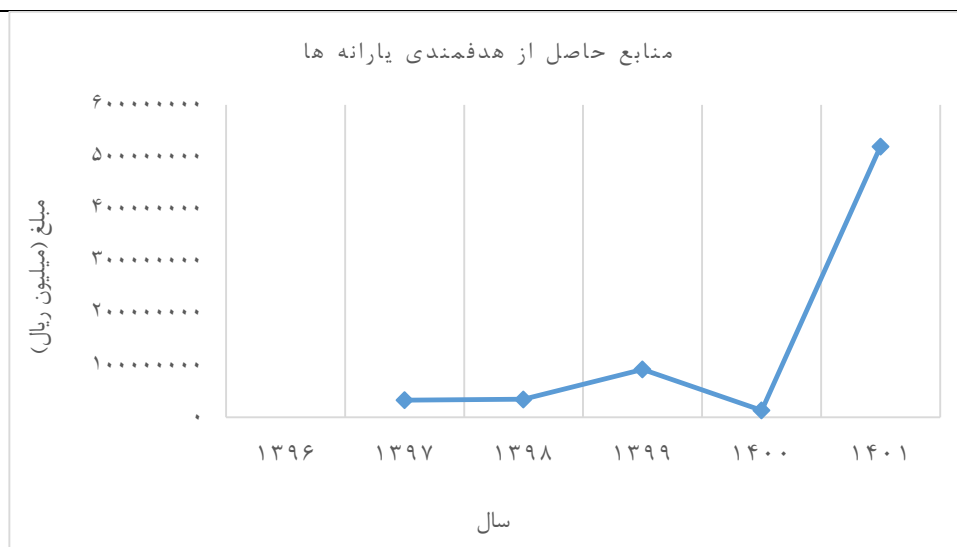

منبع: داده‌های دریافتی از وزارت جهاد کشاورزی

میزان اعتبار (میلیون ریال)						نام یارانه
۱۴۰۱	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	
۵۲۰۰۰۰۰۰	۱۳۳۴۵۰۰۰	۹۱۸۵۰۰۰۰	۳۴۴۰۰۰۰۰	۳۳۰۰۰۰۰۰	-	منابع حاصل از هدفمند کردن یارانه‌ها ^۱

منبع: داده‌های دریافتی از وزارت جهاد کشاورزی و سازمان هدفمندی یارانه‌ها

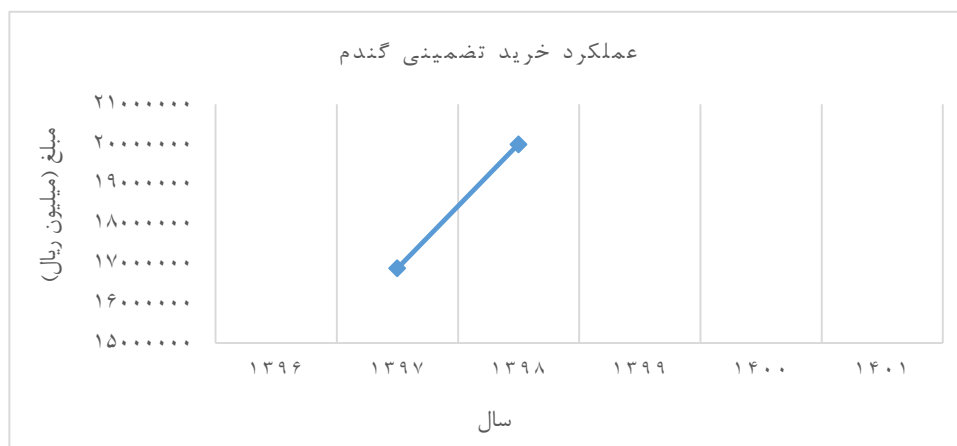
اصلاح یارانه های مصوب بودجه عمومی دولت در بخش کشاورزی ایران با رهیافت توسعه پایدار (راه بنای علمی)

منبع: داده های دریافتی از وزارت جهاد کشاورزی و سازمان هدفمندی یارانه ها

عملکرد (میلیون ریال)						نام یارانه
۱۴۰۱ (تخصیص ۷ ماهه)	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	
-	-	-	۲,۰۰۰,۰۰۰	۱,۶۸۸,۰۰۰	۰	خرید تضمینی گندم

منبع: داده های دریافتی از امور تلفیق سازمان برنامه و بودجه کشور

منبع: داده های دریافتی از امور تلفیق سازمان برنامه و بودجه کشور

۱. اعتبار سال های ۱۳۹۷، ۱۳۹۸، ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ به شرکت بازرگانی دولتی ایران بابت خرید تضمینی گندم ابلاغ و تخصیص داده شده است.
* جهت اجرای سایر مواد (۸) تا (۱۱) قانون هدفمند کردن یارانه ها صرفاً در بخش کشاورزی در سال های ۹۹ و ۱۴۰۰ اعتبارات به ترتیب ۲۱۹۲۰۰ و (منبع: داده های دریافتی از سازمان هدفمندی یارانه ها) ۳۷۰۴۰۶۸ و تا ماه هفتم ۱۴۰۱ میزان ۶۸۰۰۰۰۰ (منبع: داده های دریافتی از امور تلفیق سازمان برنامه و بودجه) اعتبار اختصاص یافته است.

اقتصادی: اجتماعی: - زیست محیطی: -	مزایای این یارانه چیست؟ به دلیل وضع تحریم‌ها علیه کشور، درآمدهای ارزی نیز به میزان قابل توجهی کاهش یافته و در عمل سیاست تخصیص ارز ترجیحی نمی‌تواند به صورت پایدار باقی بماند. این در حالی است که تولیدکننده داخلی ممکن است از این موضوع به اندازه کافی اطلاعی نداشته باشد و رفتار تولیدی خود را بر مبنای برقراری سیاست ارز ترجیحی قرار دهد. در نتیجه مانند سال‌های گذشته انگیزه‌ای برای تولید نداشته باشد یا اگر هم تولید کند، تولیدات خود را در جهت مصارف دیگر به فروش برساند و در نتیجه تولید به هدف مورد انتظار سیاست‌گذار اصابت نکند. به طور مثال ممکن است گندم تولید شده در جهت مصرف دامی استفاده یا قاچاق شود که در نتیجه، نیاز مصرف انسانی گندم در داخل کشور از طریق تولید داخلی تأمین نشود و همین مسئله باعث واردات بیشتر گندم انسانی گردد؛ بنابراین، اگر پیش از شروع سال زراعی، تولیدکننده داخل به‌طور دقیق از سیاست‌گذاری دولت مطلع شود، می‌تواند رفتار تولیدی خود را بر مبنای آن سیاست شکل دهد. به این ترتیب می‌توان با سیاست‌گذاری مناسب، از واردات محصولات کشاورزی جلوگیری کرده و تولیدکننده را در جهت تقویت تولید داخل تشویق نماید (اقتصادی). علاوه بر این مسائل، لزوم توجه بیشتر به محصولات اساسی کشاورزی و حمایت از آن‌ها با هدف عدم وابستگی به واردات این محصولات، امری ضروری است؛ زیرا کاهش تولید این محصولات می‌تواند امنیت غذایی آحاد جامعه را با مخاطره جدی روبه‌رو کند (اجتماعی).^۱ زیست محیطی: -
تحلیل اثربخشی و هزینه - اثربخشی:	آیا اهداف موردنظر در این یارانه محقق شده یا خیر؟ -
چه گزینه‌هایی برای برآورده کردن این اهداف با هزینه - اثربخشی بالاتری وجود دارد؟ ۱- سیاست قیمت تضمینی به جای خرید تضمینی: اصلی‌ترین روش جایگزین خرید تضمینی گندم اجرای سیاست قیمت تضمینی است که تجربه موفق از اجرای این سیاست در مورد ذرت و جو وجود داشته است؛ اما حجم تولید گندم نسبت به محصولات جو و ذرت بسیار بیشتر بوده و اجرای سیاست قیمت تضمینی در مورد گندم نیازمند الزاماتی است که در زیر به آنها اشاره می‌شود: - شناسایی کشاورزان و تعیین سطح زیرکشت و میزان برداشت آنان - تعیین زمان‌بندی تحویل محصول در هر انبار توسط هر کشاورز - انجام اصلاحات در جدول پاکی خرید گندم با لحاظ نمودن استانداردهای کیفی - ایجاد انگیزه خرید در فصل برداشت برای کارخانجات آرد - احراز وجود بسترهای الکترونیکی جهت عرضه - ایفای تعهدات بازاریاساز در طرح و پیش‌بینی تنخواه برای شرکت بازرگانی دولتی ایران به عنوان بازاریاساز ۲- با توجه به اینکه بخش عمده‌ای از هزینه خرید تضمینی گندم با فروش آن به کارخانجات آردسازی (با قیمت یارانه‌ای) جبران می‌شود، پیشنهاد می‌گردد در بودجه دولت بخش یارانه مصرف‌کننده که همان فروش آرد با قیمت کمتر از بازار آزاد به نانوا می‌باشد، از خرید تضمینی گندم مجزا شود تا یارانه سنگینی که دولت بابت سیاست نان ارزان به مصرف‌کنندگان نهایی پرداخت می‌کند، به حساب تولیدکنندگان گندم نوشته نشود. ۳- با توجه به نتایج حاصل از مطالعات گذشته که قریب به اتفاق آنها بر آزادسازی بازار گندم متفق‌النظر بوده‌اند، پیشنهاد می‌شود با توجه به بی‌کفایت بودن نان، آزادسازی تدریجی قیمت آرد و نان در دستور کار دولت قرار بگیرد تا یارانه سنگینی که به مصرف‌کنندگان نان داده	

۱. روحانی، سیدمحسن (۱۳۹۹). خرید تضمینی محصولات کشاورزی و چالش‌های پیش رو، خبرگزاری جمهوری اسلامی. برگرفته از سایت: <https://plus.ima.ir/news>

اصلاح یارانه های مصوب بودجه عمومی دولت در بخش کشاورزی ایران با برهه یافت توسعه پایدار (راهبردهای علمی)

می شود تقلیل یافته و بخشی از هزینه های دولت بدین ترتیب کاهش یابد. البته در کاهش تدریجی قیمت آرد و نان باید توجه ویژه به اقشار آسیب پذیر جامعه داشت و با شناسایی گروه های هدف، حمایت از آنها از جمله پرداخت های جبرانی صورت بگیرد.
۴- برای اجرایی شدن آزادسازی قیمت آرد و نان پیشنهاد می شود مطالعه (مطالعات) جامع و کاملی در زمینه آثار رفاهی افزایش قیمت با نگاه خاص و ویژه به اقشار آسیب پذیر انجام شود. ^۱
آینده این یارانه چگونه است؟ آیا دولت این یارانه را حذف خواهد کرد؟
بر اساس سند چشم انداز ۲۰ ساله کشور در افق ۱۴۰۴، ایران باید جایگاه نخست منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا را در همه زمینه ها از جمله بخش کشاورزی به دست آورد که بر این اساس در چند سال اخیر به جایگاهی رسیده که در تولید گندم خودکفایی لازم حاصل شده و علاوه بر تأمین نیازهای داخلی بخشی از تولیدات نیز به کشورهای جهان صادر می شود. ^۲
تأثیرات اتفاقی:
چه شوک های منفی این یارانه ممکن است ایجاد کند؟ (در بلندمدت)
-

منبع: یافته های تحقیق

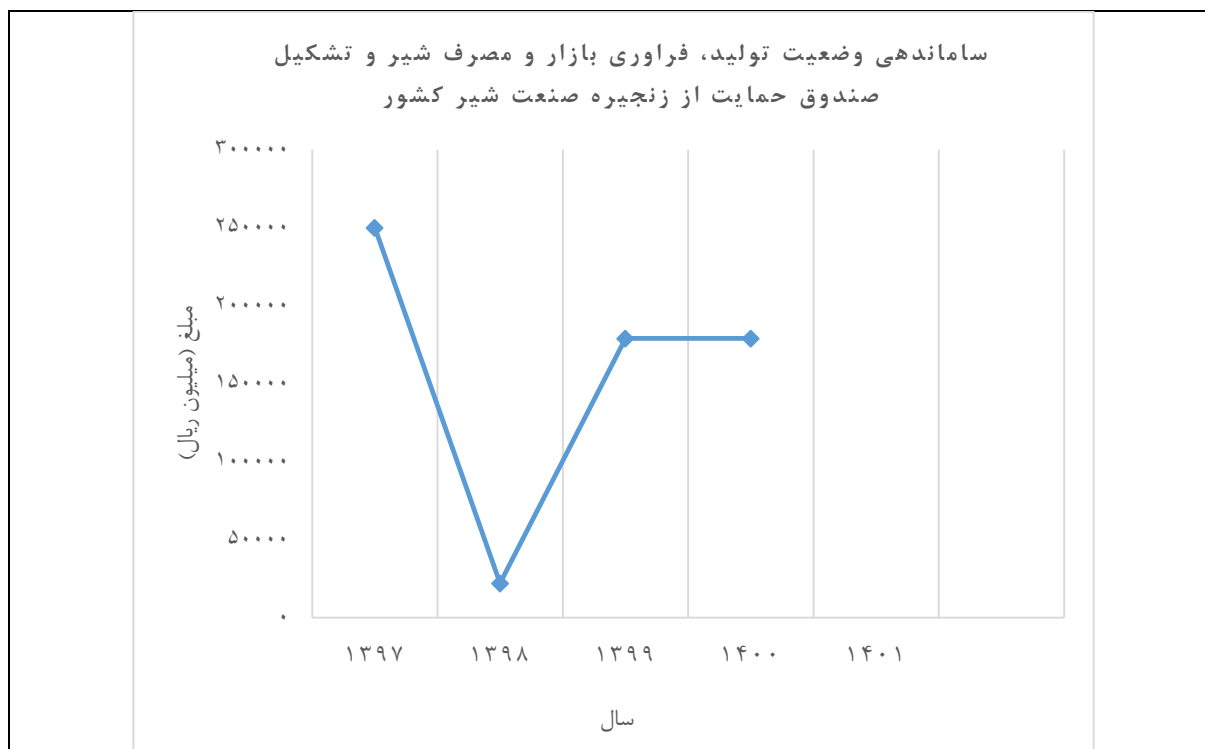
جدول ۳۰: چارچوب ارزیابی یارانه «ساماندهی وضعیت تولید، فرآوری بازار و مصرف شیر و تشکیل صندوق حمایت از زنجیره صنعت شیر کشور»

معرفی
شیر یکی از محصولات اساسی چه در بخش کشاورزی و چه در بخش صنعت و چه در بخش امنیت غذایی یک کشور محسوب می شود. این محصول به دلیل امکان تولید در اکثر نقاط دنیا، دارای اهمیت زیادی از جهت تولید بوده و در کشورهای مختلف فعالیت های زیادی برای تولید شیر به خصوص شیر گاو که صرفه بالاتری برای تولید دارد انجام می دهند که از آن جمله اصلاح گاوها برای تولید شیر بیشتر و بهتر و همچنین تهیه جیره های مناسب با اهداف تولید شیر را می توان نام برد. در کشور ما شیر به دلیل اهمیت والایی که دارد و اینکه یک صنعت مادر است و در خدمت بسیاری از صنایع لبنی و دیگر صنایع غذایی قرار گرفته مورد توجه بسیاری از دولتمردان قرار دارد (کرباسی و سوری، ۱۳۸۴).
صندوق حمایت از توسعه صنعت شیر یک راهکار بلندمدت مدیریت فرایند تولید شیر در کشور است. طرح جامع ساماندهی وضعیت تولید، فرآوری، بازار و مصرف شیر با هدف حمایت از دامداران و تقویت بخش غیردولتی به تصویب رسیده است.
زمان شروع یارانه
۱۳۹۵
زمان پایان یارانه
تنها در قوانین بودجه سنواتی کشور در طی پنج سال مورد بررسی در پژوهش در طی سال های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷ اعتباراتی برای آن مصوب شده است.
اسکن ویژگی ها
اهداف:
اهداف اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی پرداخت این یارانه چیست؟
اقتصادی:
- تسهیل در تأمین نهاده ها، اصلاح نژاد و به کارگیری دام های با بازدهی بالا، استفاده از شیوه های نوین و کاهش هزینه تولید و افزایش دانش نیروی انسانی، بهبود مدیریت واحدهای تولیدی و گسترش قراردادهای بین صنایع لبنی با واحدهای تولید شیر خام.
- بازسازی، نوسازی و اصلاح ساختار دامداری ها و صنایع لبنی، ساماندهی مراکز جمع آوری بهداشتی شیر، رعایت اصول کیفی و بهداشتی در تولید فرآورده ها و ساماندهی تشکلهای ذی ربط.
- استقرار نظام قیمت گذاری مبتنی بر کیفیت و تدوین سیاست تجاری بلندمدت با رویکرد حمایت از تولید داخلی و توسعه صادرات محصولات لبنی.

۱. شمشادی، کتابون (۱۳۹۷). ارائه سیاست های جایگزین خرید تضمینی گندم با توجه به تحلیل چالش های فعلی تأمین منابع مالی، کارگاه پژوهشی مؤسسه پژوهش های برنامه ریزی، اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی.

۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی (۱۳۹۹). خرید تضمینی گندم؛ گام بلند دولت برای امنیت غذایی کشور.

اجتماعی: فرهنگ‌سازی و افزایش تقاضا برای مصرف شیر از طریق تبلیغ و ترویج آن با استفاده از ظرفیت رسانه‌های عمومی و اجرای طرح توزیع شیر رایگان و طرح‌های مشابه برای گروه‌های هدف. زیست‌محیطی: -																										
طراحی:																										
سیاست‌های متناسب با این یارانه چیست؟ - از نظر هدف، مرتبط با یارانه‌های تولیدکننده است. - از نظر تولید، مرتبط با یارانه‌های بهره‌ور است. - از نظر روش پرداخت، غیرمستقیم است.																										
آیا در سیاست طراحی شده برای حمایت یارانه‌ای محدودیت زمانی مشخص شده است؟ خیر																										
آیا پرداخت یارانه مستلزم دستیابی به هدف، تکنولوژی، ابزار و تجهیزات خاصی است؟ خیر																										
ذینفعان یارانه چه کسانی هستند؟ مصرف‌کننده و تولیدکننده																										
تغییرات این یارانه در طی زمان چگونه است؟																										
<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="6">میزان اعتبار (میلیون ریال)</th> <th rowspan="2">نام یارانه</th> </tr> <tr> <th>۱۴۰۱</th> <th>۱۴۰۰</th> <th>۱۳۹۹</th> <th>۱۳۹۸</th> <th>۱۳۹۷</th> <th>۱۳۹۶</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>-</td> <td>۱۷۹۰۰۰</td> <td>۱۷۹۰۰۰</td> <td>۲۲۰۰۰</td> <td>۲۵۰۰۰۰</td> <td>-</td> <td>ساماندهی وضعیت تولید، فرآوری بازار و مصرف شیر و تشکیل صندوق حمایت از زنجیره صنعت شیر کشور</td> </tr> </tbody> </table>						میزان اعتبار (میلیون ریال)						نام یارانه	۱۴۰۱	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	-	۱۷۹۰۰۰	۱۷۹۰۰۰	۲۲۰۰۰	۲۵۰۰۰۰	-	ساماندهی وضعیت تولید، فرآوری بازار و مصرف شیر و تشکیل صندوق حمایت از زنجیره صنعت شیر کشور	
میزان اعتبار (میلیون ریال)						نام یارانه																				
۱۴۰۱	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶																					
-	۱۷۹۰۰۰	۱۷۹۰۰۰	۲۲۰۰۰	۲۵۰۰۰۰	-	ساماندهی وضعیت تولید، فرآوری بازار و مصرف شیر و تشکیل صندوق حمایت از زنجیره صنعت شیر کشور																				
منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور ۱۳۹۶-۱۴۰۱																										

منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور ۱۳۹۶-۱۴۰۱

مزایای این یارانه چیست؟

به طور کلی در حمایت از زنجیره تولید و مصرف؛ یعنی از دامداری تا صنایع لبنی و سیستم توزیع ایجاد شده است. **اقتصادی:** با توجه به تولید مستمر و بهره‌مندی از فناوری مناسب، امکان تولید شیر و فرآورده‌های لبنی با توجه به تقاضای بازارهای هدف فراهم می‌شود و بدون شک قیمت تمام شده در این سیستم پایین‌تر از سیستم جزیره‌ای خواهد بود. مهم‌ترین مزایای زنجیره تولید شامل افزایش تولید، افزایش بهره‌وری و سوددهی، بهبود فراسنجه‌های بهداشتی، کنترل قیمت، افزایش کیفیت و غیره شده و بر روی بهبود، اشتغال و تولید ناخالص داخلی اثر دارد.

اجتماعی: امکان بهره‌مندی اقشار مختلف جامعه از شیر، مدیریت زنجیره تولید و تأمین شیر تأثیر مهم و معنی‌داری بر روی بهبود امنیت غذایی دارد؛ حمایت از سلامت مردم

زیست‌محیطی: -

مشکلات این یارانه چیست؟

حذف یارانه مصرف‌کننده و پرداخت آن به تولیدکنندگان در قالب نهاده ارزان قیمت اگرچه در شعار زیبا و پسندیده بود؛ اما در عمل قدرت خرید لبنیات را از مردم گرفت و دست تولیدکنندگان هم از نهاده دولتی و ارزان قیمت کوتاه‌تر از قبل شد. این وضعیت نامطلوب با همه مشکلاتی که به دامداران و مردم تحمیل کرد روزهای خوش هر دو طرف بود و اکنون وضعیت برای مردم و دامداران بدتر از آن زمان است. سال ۱۴۰۱ حذف ارز دولتی برای واردات نهاده و تلاش دولت برای کنترل بازار واردات نهاده با زیرمجموعه‌های خود، قیمت نهاده‌ها را چند برابر کرده و مجوزهایی هم که برای گران‌تر شدن لبنیات صادر شده هنوز از سوی دامداران برای سر به سر شدن قیمت شیر با هزینه‌های تولید کفایت نمی‌کند. دامداران اکنون مدعی زیان هستند و مردم نیز از خرید لبنیاتی که قیمت آن سر به فلک کشیده عاجز شده‌اند.

اقتصادی: افزایش قابل توجه هزینه‌های تولید در صنعت دامپروری کشور به گونه‌ای که در بین مؤلفه‌های تولید، اثر افزایش قیمت نهاده‌های خوراک دام بر بالا رفتن هزینه تولید بیش از همه بوده است؛ عدم توان مالی دامداران برای خرید نهاده‌های خوراک دام، به دلیل تولید به زیان و پرداخت بهای شیر خام با چک‌های دو تا سه ماهه؛ کارخانه‌های لبنی بهای شیر خام را به دامداران با چک‌های دو تا سه ماه می‌دهند، بسیاری از آن‌ها حاضر به

پرداخت بهای شیر به قیمت مصوب تعیین شده نیستند؛ حتی اگر شیر خام با قیمت مصوب از دامداران خریداری شود به دلیل بالا رفتن هزینه‌ها، تولید شیر با زیان انجام می‌شود.^۱ اجتماعی: تقاضای مردم به دلیل افزایش قیمت لبنیات کاهش یافته که این بر سلامت مردم تأثیرگذار است. زیست محیطی: -
تحلیل اثربخشی و هزینه - اثربخشی: آیا اهداف موردنظر در این یارانه محقق شده یا خیر؟^۲ خیر^۳ سال ۱۳۹۶ میزان افزایش تولید شیر برابر ۱۰۱۵۰ هزار تن بوده که در مقایسه با مصوب برنامه (۹۶۵۲ هزار تن) ۱۰۵٫۲ درصد هدف برنامه را محقق نموده است. سال ۱۳۹۷ میزان افزایش تولید شیر برابر ۱۰۵۸۸٫۶ هزار تن می‌باشد که در مقایسه با سال ۱۳۹۶ (۱۰۱۵۰) ۴٫۳ درصد رشد داشته است. سال ۱۳۹۸ میزان تولید شیر برابر ۱۱۰۰۲ هزار تن می‌باشد که در مقایسه با میزان سال ۱۳۹۷ (۱۰۵۸۸۶) ۳٫۹ درصد رشد داشته است. سال ۱۳۹۹ میزان تولید شیر برابر ۱۱۲۶۸ هزار تن می‌باشد که در مقایسه با سال ۱۳۹۷ (۲۳ میلیون تن) ۶٫۰۹ درصد رشد داشته است. چه گزینه‌هایی برای برآورده کردن این اهداف با هزینه - اثربخشی بالاتری وجود دارد؟ - آینده این یارانه چگونه است؟ آیا دولت این یارانه را حذف خواهد کرد؟ - تأثیرات اتفاقی: چه شوک‌های منفی این یارانه ممکن است ایجاد کند؟ (در بلندمدت) -

منبع: یافته‌های تحقیق

جدول ۳۱: چارچوب ارزیابی یارانه «خرید واکسن و واکسیناسیون دام»

معرفی
بیماری در میان دام‌ها علاوه بر مرگ و میر سبب وارد شدن زیان بسیاری بر دامداران و عشایر می‌شود؛ بنابراین در این هنگام اهمیت واکسیناسیون به وضوح مشاهده می‌گردد. واکسینه کردن دام سبب حفظ دام‌ها در مقابل تمامی بیماری‌ها و ویروس‌ها می‌شود و علاوه بر حفظ سیستم ایمنی بدن سبب رشد مناسب دام‌ها نیز می‌شود. واکسیناسیون از همان روزهای اول شروع و تا پایان عمر دام ادامه می‌یابد. در اثر سهل‌انگاری و کوتاهی و بی‌اعتنایی به اهمیت واکسیناسیون، شیوع بیماری‌های خطرناک در میان دام‌ها افزایش می‌یابد که این موضوع زیان‌های بسیار زیادی را بر دامداران وارد می‌کند. تنها راه جلوگیری از شیوع بیماری در دام‌ها و ممانعت از وارد شدن ضرر و زیان مالی مشخص شدن اهمیت واکسن در دام‌ها به وضوح برای دامداران است. در سال‌های اخیر واکسیناسیون به موقع توانسته زیان وارده به دام‌ها و دامداران را کاهش دهد.
زمان شروع یارانه
-
زمان پایان یارانه
-
اسکن ویژگی‌ها
اهداف:

- دولت شیر را به سفره مردم برگرداند، روزنامه آرمان امروز، ۱۴۰۱/۸/۱۵.
- اقتباس از گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷، ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹، جلد دوم: حوزه بخشی (۱)، انتشارات سازمان برنامه و بودجه کشور.
- مطابق با مصاحبه انجام شده با امور صنعت، معدن، بازرگانی و ارتباطات سازمان برنامه و بودجه، اهداف یارانه محقق نشده است.

اصلاح یارانه های مصوب بودجه عمومی دولت در بخش کشاورزی ایران با بهایفای توسعه پایدار (راهنامه علمی)

اهداف اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی پرداخت این یارانه چیست؟ اقتصادی: کاهش ریسک تولید و تولیدکننده از طریق محافظت از دامها و بیماری های دامی اجتماعی: کنترل قیمت گوشت و افزایش امکان مصرف بیشتر گوشت توسط آحاد مردم جامعه						
طراحی:						
سیاست های متناسب با این یارانه چیست؟ – از نظر هدف از نوع یارانه های تولیدکننده است. – از نظر پرداخت غیرمستقیم است.						
آیا در سیاست طراحی شده برای حمایت یارانه ای محدودیت زمانی مشخص شده است؟ خیر						
آیا پرداخت یارانه مستلزم دستیابی به هدف، تکنولوژی، ابزار و تجهیزات خاصی است؟ خیر						
ذینفعان یارانه چه کسانی هستند؟ تولیدکننده						
تغییرات این یارانه در طی زمان چگونه است؟						
میزان اعتبار (میلیون ریال)						نام یارانه
۱۴۰۱	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	سازمان دامپزشکی کشور- خرید واکسن و واکسیناسیون دام
-	۳۰۰۰۰۰	۲۱۹۲۵۴۸	۱۲۶۸۳۹۳	۸۹۵۲۵۱	۶۶۰۰۰	

منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور ۱۳۹۶-۱۴۰۱

خرید واکسن و واکسیناسیون دام

مبلغ (میلیون ریال)

سال

منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور ۱۳۹۶-۱۴۰۱

۱. اعتبار سال ۱۴۰۰ بر اساس داده های دریافتی از سازمان هدفمندی یارانه ها ۳۵۰۰۰۰۰ است.

میزان اعتبار (میلیون ریال)						نام یارانه
۱۴۰۱	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	
-	۵۱۸۰	-	-	-	-	خرید واکسن برای مایه‌کوبی دام (۳۵۰۰)
منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور ۱۳۹۶-۱۴۰۱						
مزایای این یارانه چیست؟						
اقتصادی: افزایش تولید از طریق کنترل، پیشگیری و مبارزه با بیماری‌های دامی						
اجتماعی: کنترل و پیشگیری از بیماری‌های مشترک انسان و دام						
تحلیل اثربخشی و هزینه - اثربخشی:						
آیا اهداف موردنظر در این یارانه محقق شده یا خیر؟ ^۱						
بند (خ) ماده (۳۱) قانون برنامه ششم توسعه پیرامون ایمن‌سازی (واکسیناسیون) دام‌های سبک و سنگین و پرداخت یارانه مورد نیاز آنها مطابق با قوانین بودجه سنواتی:						
- در سال ۱۳۹۶، واکسیناسیون ۲۴۵۴۸۲۷۸۱ مورد انواع دام انجام شده است.						
- در سال ۱۳۹۷ واکسیناسیون ۲۶۸۲۰۰۷۵۴ مورد انواع دام سبک و سنگین انجام شده است. (حدود ۲۲۷۱۷۹۷۳ نوبت سر نسبت به سال ۱۳۹۶ افزایش یافته)						
- در سال ۱۳۹۸، میزان واکسیناسیون دام سبک ۲۶۹۶۷۱۲۰۵ نوبت سر و دام سنگین ۱۴۶۹۱۲۵۶ نوبت سر (مجموع دام سبک و سنگین: ۲۸۴۳۶۲۴۶۱) می‌باشد. (حدود ۲۶۱۶۴۴۴۸۸ نوبت سر نسبت به سال ۹۷ افزایش یافته)						
- در سال ۱۳۹۹، میزان کل واکسیناسیون دام سبک و سنگین در سال به تعداد ۲۸۸۴۷۵۴۹۹ نوبت سر می‌باشد. (حدود ۴۱۱۳۰۳۸ نوبت سر نسبت به سال ۱۳۹۸ افزایش یافته است).						
چه گزینه‌هایی برای برآورده کردن این اهداف با هزینه - اثربخشی بالاتری وجود دارد؟						
بخش عمده‌ای از دام سبک کشور در اختیار عشایر و دامداران سیار قرار دارد که ضروری است برنامه واکسیناسیون مشخصی متناسب با نیاز این‌گونه دامداران با توجه به محدودیت‌هایی که این قشر با آن مواجه هستند تهیه گردد، چراکه نحوه استفاده مؤثر از واکسن تحت دستورالعمل‌هایی ارائه می‌شود که برای این‌گونه دامداران سوالات و ابهامات بسیاری را به دنبال دارد. مثلاً واکسن‌ها پس از باز شدن قابل نگهداری نیستند و دامداری که گله یکسانی از نظر زایش ندارد، چاره‌ای جز استفاده مکرر از واکسن برای سنین مختلف ندارد که مدیریت این موارد بسیار مشکل است. تنظیم برنامه‌ای عملی برای دامداران جهت دریافت واکسن‌های ضروری حائز اهمیت است، زیرا عدم استفاده درست و به‌موقع از واکسن‌ها خسارات سنگینی به همراه دارد. ^۲						
آینده این یارانه چگونه است؟ آیا دولت این یارانه را حذف خواهد کرد؟						
مشخص نیست						
تأثیرات اتفاقی:						
چه شوک‌های منفی این یارانه ممکن است ایجاد کند؟ (در بلندمدت)						
-						

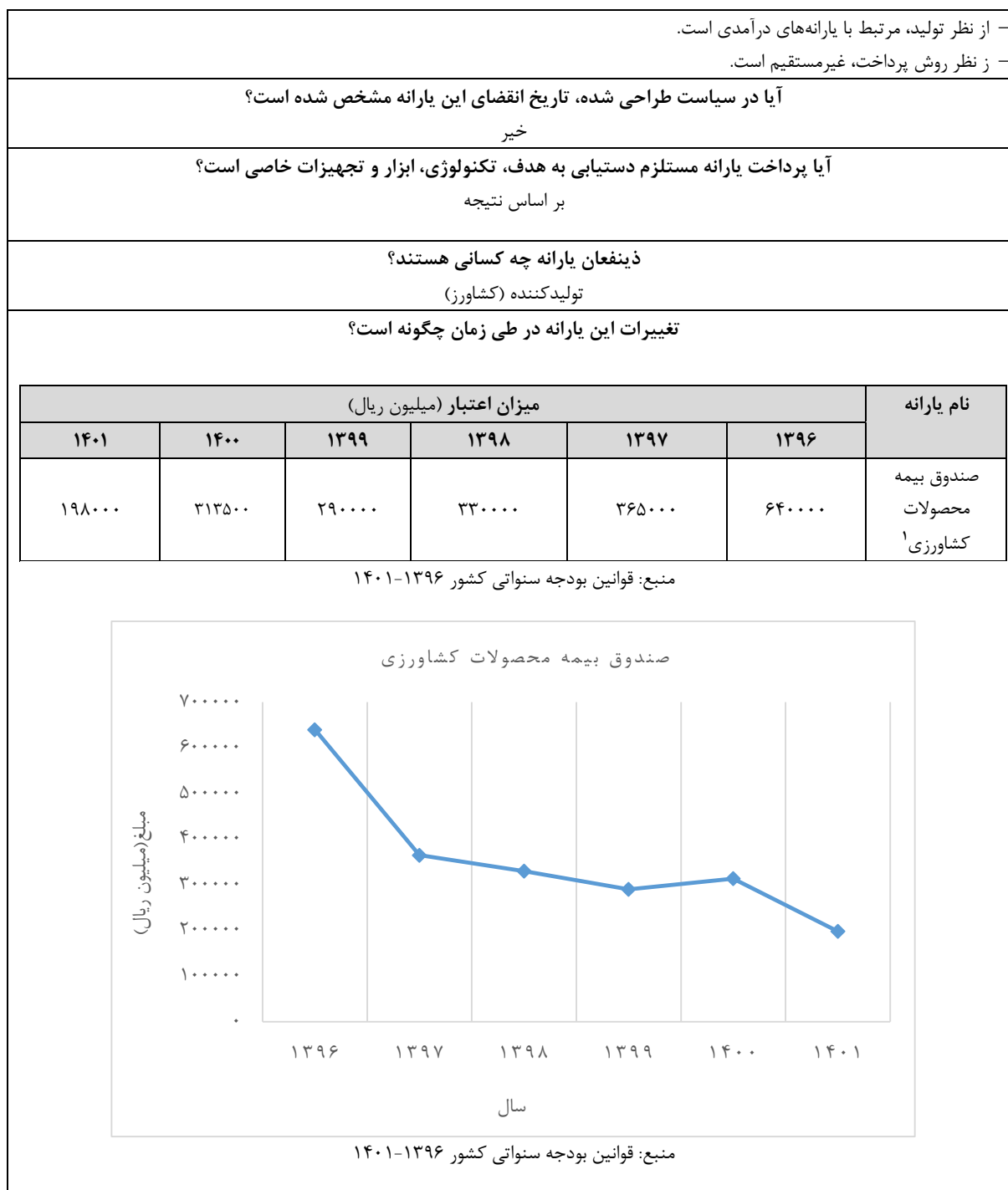
منبع: یافته‌های تحقیق

۱. برگرفته از گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷، ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹، جلد دوم: حوزه بخشی (۱)، انتشارات سازمان برنامه و بودجه کشور.

2. <https://livesheep.com>

جدول ۳۲: چارچوب ارزیابی یارانه «صندوق بیمه محصولات کشاورزی»

معرفی
به منظور انجام بیمه انواع محصولات کشاورزی و اشجار، دامها، طیور، کرم ابریشم، زنبور عسل و همچنین آبزیانی که به طریق مصنوعی پرورش داده می‌شوند، شرکت سهامی بیمه ایران موظف است صندوق ویژه‌ای به نام صندوق بیمه کشاورزی تشکیل دهد و طبق مقررات مربوط به خود اداره نماید. صندوق بیمه کشاورزی یکی از واحدهای شرکت سهامی بیمه ایران خواهد بود (احمدی و همکاران، ۱۳۹۷). هدف صندوق، انجام بیمه انواع محصولات کشاورزی، دام، طیور، زنبور عسل، کرم ابریشم و آبزیان پرورشی در مقابل خسارت‌های ناشی از سوانح طبیعی و حوادث قهری مانند تگرگ، طوفان، باد گرم، خشکسالی، زلزله، سیل، سرمازدگی و یخبندان، آتش‌سوزی، صاعقه، آفات و امراض نباتی عمومی و قرنطینه‌ای، امراض واگیر حیوانی عمومی و قرنطینه‌ای و همچنین بیمه ابنیه، تأسیسات، مستحذات، قنوات، چاه‌های آب کشاورزی، تأسیسات آبیاری، فعالیت‌های کشاورزی و عوامل تولید نظیر ماشین‌آلات، ابزار و ادوات کشاورزی در قبال حوادث بیمه پذیر به عنوان وسیله‌ای برای نیل به اهداف و سیاست‌های بخش کشاورزی می‌باشد (احمدی و همکاران، ۱۳۹۷). این صندوق برنامه‌های خود را با بیمه دو نوع محصول راهبردی گندم و پنبه از سال ۱۳۶۳ آغاز کرد و در طول ۳۸ سال گذشته با افزایش تکالیف قانونی از جمله قانون الحاق یک تبصره به ماده واحده قانون بیمه کشاورزی موضوع بیمه اجباری طیور (جوجه یک‌روزه) مصوب سال ۱۳۸۴ و قانون اصلاح بیمه محصولات کشاورزی مصوب ۱۳۸۷ مبنی بر افزودن سایر موارد بیمه‌ای (عوامل تولید) مورد نیاز بخش کشاورزی (علاوه بر محصولات کشاورزی و دامی) و سایر تکالیف قانونی خود از جمله تبصره ۱۸ قانون برنامه پنجم توسعه مبنی بر تحت پوشش قرار دادن حداقل ۵۰ درصد تولیدات و عوامل تولید بخش کشاورزی با استناد به مواد ۳۲ و ۳۳ اساسنامه قانونی موضوع تأمین مالی دولت در قالب حق بیمه سهم دولت و مازاد خسارت گام‌های بلندی را در ایجاد پوشش‌های گسترده بیمه کشاورزی و جبران خسارت بیمه‌گذاران برداشته است (معاونت پژوهش‌های زیربنایی و امور تولیدی دفتر مطالعات زیربنایی، ۱۳۹۴). در برنامه ششم توسعه در ماده ۳۲ بند ب جزء (۱) ایجاد ردیف مستقل پرداخت خسارت به بیمه‌گذاران محصولات کشاورزی و صندوق بیمه کشاورزی در لوائح بودجه سالانه و پیش‌بینی اعتبار به صورت صد درصد ۱۰۰٪ تخصیص یافته در طول اجرای قانون برنامه مطرح شده است.
زمان شروع یارانه
۱۳۶۳
زمان پایان یارانه
ادامه دارد
اسکن ویژگی‌ها
اهداف:
اهداف اقتصادی، اجتماعی، زیست محیطی پرداخت این یارانه چیست؟ نبود ثبات در درآمدهای مزرعه و زیان دیدن تولیدکنندگان در اکثر کشورهای توسعه یافته و حتی بسیاری از کشورهای در حال توسعه از ناحیه عوامل کنترل ناپذیر و ریسک‌هایی که از طریق روش‌های مدیریت ریسک کنترل شدنی نیست، فشارهایی را بر دولت‌ها در کشورهای مختلف آورده تا برنامه‌هایی را برای ثبات درآمدهای تولیدکنندگان تهیه و تدوین کنند. سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی به دلیل ماهیت خطرپذیری ناشی از بی‌ثباتی طبیعت و قطعیت نداشتن شرایط جوی نیازمند امنیت و تضمین در برابر ریسک‌های موجود است. یکی از ابزارهای مدیریت ریسک بیمه محصولات کشاورزی است. در بین سیستم‌های مختلف حمایت از تولیدکنندگان بخش کشاورزی و جبران خسارت و زیان‌های آنها، بیمه محصولات کشاورزی به عنوان یکی از ابزارهای سیاستی مناسب جهت حمایت از منابع مالی تولیدکنندگان و سرمایه‌گذاران این بخش هنگام بروز حوادث قهری و طبیعی است (فولادی‌زاده، ۱۳۹۵). صندوق بیمه محصولات کشاورزی راه تزیق یارانه دولت به بخش کشاورزی است؛ بنابراین اهداف این یارانه در بافت توسعه پایدار عبارت‌اند از: اقتصادی: - حمایت از تولید محصول کشاورزی از طریق ایجاد امنیت در سرمایه‌گذاری و جذب سرمایه‌گذار خصوصی در بخش کشاورزی با جذاب کردن این بخش و نقش این بخش در اشتغال‌زایی و امنیت غذایی کشور. - پایداری تولید. اجتماعی: افزایش امنیت روانی جوامع روستایی.
طراحی:
سیاست‌های اجرایی متناسب با این یارانه چیست؟ — از نظر هدف، مرتبط با یارانه‌های تولیدکننده است.

۱. مطابق با گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه، در سال ۱۳۹۶ میزان ۴۵۴۲۵۰۰۰ میلیون ریال مصوب و میزان ۱۴۱۹۰۰۰۰ میلیون ریال اعتبار به صندوق بیمه محصولات کشاورزی اختصاص داده شد. در سال ۱۳۹۷ میزان ۱۰۰۸۲۸۵۰۰۰ میلیون ریال اعتبار مصوب و میزان ۹۰۶۶۵۰۰۰ میلیون ریال اعتبار تخصیص داده شد. در سال ۱۳۹۸ میزان ۱۵۳۶۲۸۵۰۰۰ میلیون ریال مصوب و ۱۲۵۰۰۰۰ میلیون ریال اعتبار اختصاص داده شد. در سال ۱۳۹۹ مبلغ ۲۲۷۷۰۰۰۰ میلیون ریال از محل بند (ج) تبصره (۱۳) قانون بودجه سال ۱۳۹۹ مصوب و مبلغ ۱۷۰۷۷۵۰۰۰ میلیون ریال ابلاغ و تخصیص داده شد که مبلغ ۵۶۹۲۵۰۰۰ میلیون ریال از خزانه دریافت شده است.

مزایای این یارانه چیست؟

اقتصادی:

- درآمد حاصل از کشاورزی و دامداری روستاییان را در مقابل آفات و بلاهای آسمانی که مبارزه با آن خارج از توان بهره‌بردار است تحت حمایت قرار می‌دهد و به کوشش‌های تولیدی وی استحکام می‌بخشد.
- با به کار انداختن اندوخته‌ها و گشایش اعتبار بخش کشاورزی و منابع طبیعی، از وابستگی بهره‌برداران به وام‌دهندگان خصوصی می‌کاهد.
- ابزار مؤثری برای اجرای سیاست‌های توسعه بخش کشاورزی و منابع طبیعی، منطقه‌ای کردن کشت و ترکیب کشت مطلوب، اشاعه روش‌های نوین زراعی و دامی، جلوگیری از مهاجرت‌های بی‌رویه روستاییان و در نهایت رسیدن به اهداف خودکفایی بخش کشاورزی است.
- حلقه با اهمیتی در سلسله سیاست‌های تثبیت‌کننده کشاورزی و صنایع وابسته به آن می‌باشد.
- اعتبار مؤسسات کشاورزی را تحکیم می‌بخشد و بهره‌برداران عضو این مؤسسات را قادر می‌سازد در سال‌های از بین رفتن محصول، بدهی‌های خود را به موقع پرداخت کنند و در نتیجه به کلیه مؤسسات اعتباری امکان می‌دهد که بدون روبرو شدن با دغدغه‌های بی‌پولی به کمک‌های مالی در قالب درخواست وام به بهره‌برداران طبق برنامه‌های پیش‌بینی شده ادامه دهند. لذا اجرای برنامه بیمه محصولات کشاورزی به دلایل وقوع طوفان‌های شدید، سیل، هجوم آفات، بیماری‌های گیاهی و دیگر سوانح طبیعی، ناتوانی کشاورزان خرد که اکثریت بهره‌برداران را تشکیل می‌دهند در جبران سرمایه‌های زیان‌دیده و بی‌ثباتی بازار و نبود قیمت تضمینی برای محصولات در زمان عرضه به بازار امری اجتناب‌ناپذیر است.
- ایجاد ثبات در درآمدهای بخش کشاورزی و دامداری در نتیجه ثبات عمومی در کل اقتصاد کشور، حذف محصولات غیراقتصادی از چرخه تولید و جایگزینی آن با محصولات اقتصادی‌تر سایر مزایای اقتصادی این یارانه است (فولادی‌زاده، ۱۳۹۵).
- اجتماعی: نبود امنیت در بخش کشاورزی باعث می‌شود این فعالیت جذابیت چندانی برای روستاییان نداشته باشد و این امر نه تنها به عنوان دافعه منجر به حذف بهره‌بردار می‌شود بلکه جاذبه‌های لازم برای سرمایه‌گذاری را از دست خواهد داد. خروج بهره‌برداران از این بخش از نظر اجتماعی پیامدهای منفی را به همراه دارد.
- وجود بیمه باعث افزایش امنیت روانی جوامع روستایی می‌شود و بهداشت روانی را بهبود بخشد. وجود امنیت روانی و آرامش خاص در تصمیم‌گیری‌های صحیح از ارزش بالایی برخوردار است (فولادی‌زاده، ۱۳۹۵).

مشکلات این یارانه چیست؟

اقتصادی: اهداف صندوق بیمه در حال حاضر منحصر به حمایت از تولید محصول کشاورزی است، در حالی که حمایت از تولیدکننده، به عنوان کسی که نیاز به ثبات و امنیت شغلی داشته و تداوم و استمرار تولید به دست او می‌باشد، توجه نشده است.

در حال حاضر بیمه همه محصولات کشاورزی به طور یکسان مورد توجه قرار می‌گیرد. توسعه بیمه به فعالیت‌های مختلف و بدون توجه به الگوی تولید در کشور و نقش توسعه‌ای و حمایتی آن به عنوان هدایتگر الگوی تولید محصولات کشاورزی به کاهش تأثیر بیمه در حمایت از تولید محصولات راهبردی و نارضایتی بیمه‌گذاران (به‌ویژه برای دریافت خسارت‌ها) منجر شده و حتی گاه نابسامانی الگوی کشت را در برخی مناطق کشور موجب شده است. در این شرایط ضمن آنکه صندوق بیمه نمی‌تواند حمایت ویژه و هدفمند از محصولات راهبردی را انجام دهد حتی مانعی برای ورود بخش خصوصی به عرصه بیمه تولید کشاورزی نیز محسوب می‌شود (معاونت پژوهش‌های زیربنایی و امور تولیدی دفتر مطالعات زیربنایی، ۱۳۹۴).

در ماده ۳۳ اساس‌نامه شرکت آمده است در صورتی که هر سال مالی شدت حوادث موجب خسارات بیش از موارد پیش‌بینی شده برای عملیات زیر پوشش بیمه گردد و صندوق قادر به پرداخت غرامت آن نباشند کسری آن به پیشنهاد مجمع عمومی پس از تصویب هیئت وزیران از محل اعتبار ردیف بودجه که در اختیار دولت است قابل پرداخت خواهد بود. در قانون الحاق یک تبصره به ماده واحده قانون بیمه محصولات کشاورزی ذیل تبصره ۸ آمده که کلیه تولیدکنندگان طیور موظفانند طیور را از طریق این صندوق بیمه نمایند. صندوق بیمه محصولات کشاورزی حق رد هیچ‌کدام از واحدهای مذکور را نخواهد داشت. در غیر این صورت جبران خسارت وارده به متضرر بر عهده اشخاص حقیقی و حقوقی طرف استتکاف‌کننده خواهد بود.

در قوانین برنامه‌های توسعه معمولاً تعهدات دولت نسبت به این صندوق نه تنها کاهش یافته بلکه افزایش نیز یافته است مثلاً در بند ۳۳ قانون برنامه پنج ساله ششم دولت باید بیمه اجباری کلیه دام‌ها را در مقابل بیماری‌های مشترک و واگیردار پوشش داده و حداقل (۵۰٪) سهم بیمه‌گر توسط دولت پرداخت شود. اگرچه مطابق جزء ۱ بند «ب» ماده ۳۲ قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه کشور و ماده ۴۹ قانون رفع موانع تولید دولت باید در لوائح بودجه سالانه ردیف مستقل برای پرداخت خسارت به بیمه‌گذاران محصولات کشاورزی و صندوق بیمه کشاورزی ایجاد کند و اعتبارات مربوطه را به صورت ۱۰۰ درصد تخصیص دهد؛ اما نبود منابع کافی در بودجه‌های سنواتی امکان تخصیص این منابع را نمی‌دهد و موجب انباشت بدهی دولت

به صندوق بیمه محصولات کشاورزی و بانک کشاورزی در موضوع این قانون می‌شود (سازمان برنامه و بودجه کشور - معاونت امور اقتصادی و هماهنگی برنامه و بودجه، ۱۴۰۰).

تحلیل اثربخشی و هزینه - اثربخشی:

آیا اهداف مورد نظر در این یارانه محقق شده یا خیر؟

در ارتباط با پوشش بیمه تولیدات کشاورزی و عوامل تولید تا رسیدن به سطح پوشش صد درصدی با تأمین بخشی از منابع مورد نیاز در بودجه سالانه، در سال‌های زراعی پنج ساله عملکرد به تفکیک زیربخش‌های مختلف به شرح زیر می‌باشد:

در سال زراعی ۹۶-۱۳۹۵ آمار عملکرد صندوق بیمه کشاورزی بدین شرح است:

عملکرد صندوق بیمه کشاورزی در سال ۱۳۹۶ مبتنی بر داده‌های گزارش عملکرد برنامه ششم توسعه

زیربخش	عملکرد (سطح یا میزان بیمه شده)	واحد
آبزیان	۳۱۴۳	هکتار
ابنیه (سازه گلخانه)	۱۲۳۰۰	مترمربع
تنه درختان	۵۵۰۹۲	هکتار
دام	۳۶۱۶۸۳۹	رأس
طیور	۶۹۲۵۹۹۶۹۸	قطعه
محصولات باغی	۴۱۹۲۸۲	هکتار
محصولات زراعی	۳۴۵۹۷۱۳	هکتار
منابع طبیعی	۲۰۷۸۲۱۳	هکتار

منبع: گزارش عملکرد برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۶

عملکرد صندوق بیمه کشاورزی در سال ۱۳۹۶ مبتنی بر داده‌های آمارنامه کشاورزی (جلد دوم)

زیربخش	تعداد بیمه‌نامه (فقره)	عملکرد (سطح یا میزان بیمه شده)	واحد	کل حق بیمه دریافتی (میلیون ریال)
آبزیان	۲۸۱	۳۱۴۳	هکتار	۱۴۴۹۲
ابنیه (سازه گلخانه)	۳	۱۲۳۰۰	مترمربع	۲۰
تنه درختان	۵۶۷۷۰	۵۵۱۲۲	هکتار	۷۲۴۶۸
دام	۹۲۸۵۰	۳۶۱۹۰۵۹	رأس	۸۲۵۳۷۲
طیور	۳۳۵۶۰	۶۹۲۸۸۷۸۵۴	قطعه	۷۳۰۰۶۰
محصولات باغی	۴۷۴۷۹۶	۴۱۹۴۶۵	هکتار	۵۲۱۶۰۲۳
محصولات زراعی	۶۰۸۱۰۵	۳۴۵۹۷۷۹	هکتار	۲۷۲۹۰۶۶
منابع طبیعی	۱۱۳۷	۲۰۷۸۲۱۳	هکتار	۹۵۴۸
جمع کل	۱۲۶۷۵۰۲	-		۹۵۹۷۰۴۹

منبع: عبادزاده و همکاران، ۱۳۹۷

در سال ۱۳۹۷ آمار عملکرد صندوق بیمه کشاورزی بدین شرح است:

عملکرد صندوق بیمه کشاورزی در سال ۱۳۹۷ مبتنی بر داده‌های گزارش عملکرد برنامه ششم توسعه

زیربخش	عملکرد	واحد
آبزیان	۲۴۵۳	هکتار
ابنیه (سازه گلخانه)	۲۴۹۴۴	مترمربع
تنه درختان	۵۵۰۹۲	هکتار
دام	۵۲۱۵۹۳۸	رأس
طیور	۷۴۰۷۶۷۸۹۲	قطعه
محصولات باغی	۷۵۲۵۹۰	هکتار
محصولات زراعی	۲۵۹۲۴۶۰	هکتار
منابع طبیعی	۱۲۶۰۸۵۰	هکتار

منبع: گزارش عملکرد برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۷

اصلاح یارانه های مصوب بودجه عمومی دولت در بخش کشاورزی ایران با برهمنافیت توسعه پایدار (راهنامه علمی)

عملکرد صندوق بیمه کشاورزی در سال ۱۳۹۷ مبتنی بر داده های آمارنامه کشاورزی (جلد دوم)

زیربخش	تعداد بیمه نامه (فقره)	عملکرد (سطح یا میزان بیمه شده)	واحد	کل حق بیمه دریافتی (میلیون ریال)
آبزیان	۴۲۶	۳۹۸۴	هکتار	۴۵۴۱۹
ابنیه (سازه گلخانه)	۵	۱۰۹۸۳	مترمربع	۱۴
تنه درختان	۵۴۱۱۹	۵۵۲۰۷	هکتار	۱۲۰۰۶۱
دام	۱۸۸۹۹۱	۷۴۸۷۴۹۰	رأس	۱۱۰۰۳۴۷
طیور	۴۴۷۶۹	۹۰۵۹۰۱۶۶۱	قطعه	۱۲۱۱۴۵۳
محصولات باغی	۷۵۱۷۴۷	۶۹۴۱۵۸	هکتار	۵۰۱۰۳۳۳
محصولات زراعی	۵۳۰۶۰۱	۳۱۶۵۵۲۲	هکتار	۲۵۸۰۲۹۱
منابع طبیعی	۱۱۱۸	۱۷۱۹۵۲۶	هکتار	۸۱۹۶
جمع کل	۱۵۷۱۷۷۶	-		۱۰۰۷۶۱۱۵

منبع: عبادزاده و همکاران، ۱۳۹۷

در سال زراعی ۹۸-۱۳۹۷ آمار عملکرد صندوق بیمه کشاورزی بدین شرح است:

عملکرد صندوق بیمه کشاورزی در سال ۱۳۹۸ مبتنی بر داده های گزارش عملکرد برنامه ششم توسعه

زیربخش	عملکرد	واحد
آبزیان	۴۸۰۰	هکتار
ابنیه (سازه گلخانه)	۲۴۹۴۴	مترمربع
تنه درختان	۵۸ هزار	هکتار
دام	۱۳۰۲۳ هزار	رأس
طیور	۱۰۵۹ میلیون	قطعه
محصولات باغی	۷۵۷ هزار	هکتار
محصولات زراعی	۲۶۴۸ هزار	هکتار
منابع طبیعی	۱۵۵۷ هزار	هکتار

منبع: گزارش عملکرد برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۸

عملکرد صندوق بیمه کشاورزی در سال ۱۳۹۸ مبتنی بر داده های آمارنامه کشاورزی (جلد دوم)

زیربخش	تعداد بیمه نامه	عملکرد	واحد	کل حق بیمه دریافتی
آبزیان	۶۵۵	۴۷۹۹	هکتار	۱۰۷۰۲۰
ابنیه (سازه گلخانه)	۲۵	۹۰۴۹۸	مترمربع	۲۳۸
ماشین آلات	۱	۱	دستگاه	۳
تأسیسات	۱	۳۲۵	دستگاه	۵۰
تنه درختان	۵۹۴۹۰	۵۷۷۵۴	هکتار	۲۰۹۷۵۰
دام	۲۲۳۲۱۱	۸۱۱۳۰۱۸	رأس	۱۵۳۳۲۵۶
طیور	۵۳۱۶۳	۱۰۵۹۱۵۶۹۰۳	قطعه	۲۷۵۷۰۰۳
محصولات باغی	۷۸۰۷۹۴	۷۵۶۴۶۰	هکتار	۸۷۶۵۷۰۸
محصولات زراعی	۴۹۱۸۶۱	۲۶۴۴۵۶۹	هکتار	۲۸۲۹۹۳۲
منابع طبیعی	۸۴۰	۱۵۵۷۴۴۴	هکتار	۹۹۶۹
جمع کل	۱۶۱۰۰۴۱	-		۱۶۲۱۲۹۳۱

منبع: عبادزاده و همکاران، ۱۳۹۹

سال زراعی ۹۹-۱۳۹۸ آمار عملکرد صندوق بیمه کشاورزی بدین شرح است:

(۱) در زیربخش زراعت سطح برنامه ۴۳۹۲ هزار هکتار و میزان عملکرد برابر ۲۵۰۶ هزار هکتار بوده که درواقع ۵۷ درصد برنامه محقق گردیده است. (۲) در زیربخش باغات سطح برنامه ۷۰۳ هزار هکتار و میزان عملکرد برابر ۶۹۱ هزار هکتار بوده که درواقع ۹۸ درصد محقق شده است. (۳) در زیربخش دام سطح برنامه ۲۱۰۳۶ هزار واحد دامی و میزان عملکرد برابر ۱۵۷۹۰ هزار واحد دامی بوده و ۷۵ درصد برنامه محقق شده است. (۴) در زیربخش طیور سطح برنامه ۱۰۲۵ میلیون قطعه و میزان عملکرد برابر ۱۱۱۲ میلیون قطعه بوده و درصد تحقق برنامه ۱۰۸ درصد می‌باشد. (۵) در زیربخش آبزیان سطح برنامه ۴۶۹۲ هکتار و میزان عملکرد برابر با ۱۲۰۳۸ هکتار بوده که درواقع درصد تحقق برنامه برابر ۲۵۷ درصد است. (۶) در زیربخش منابع طبیعی سطح برنامه ۱۴۶۶ هزار هکتار و میزان عملکرد برابر ۱۰۳۰ هکتار بوده و ۷۰ درصد برنامه محقق شده است. (۷) در زیربخش تنه درختان سطح برنامه ۵۷ هزار هکتار و میزان عملکرد برابر ۴۹ هزار هکتار بوده و ۸۶ درصد برنامه تحقق یافته است. در اکثر زیربخش‌ها عملکرد مطلوب بوده و بعضاً بالاتر از سطح برنامه عملکرد صورت پذیرفته است. در زیربخش‌های معدودی تحقق برنامه همبستگی معنی‌داری با ماهیت اختیاری بودن بیمه و همچنین اعتبارات مربوطه و دریافت منابع مالی دارد.

عملکرد صندوق بیمه کشاورزی در سال ۱۳۹۹ مبتنی بر داده‌های گزارش عملکرد برنامه ششم توسعه

زیربخش	سطح برنامه	عملکرد	درصد تحقق برنامه
آبزیان	۴۶۹۲ هکتار	۱۲۰۳۸ هکتار	۲۵۷ درصد
ابنیه (سازه گلخانه)	-	-	-
تنه درختان	۵۷ هزار هکتار	۴۹ هزار هکتار	۸۶ درصد
دام	۲۱۰۳۶ هزار واحد دامی	۱۵۷۹۰ هزار واحد دامی	۷۵ درصد
طیور	۱۰۲۵ میلیون قطعه	۱۱۱۲ میلیون قطعه	۱۰۸ درصد
باغات (محصولات باغی)	۷۰۳ هزار هکتار	۶۹۱ هزار هکتار	۹۸ درصد
زراعت (محصولات زراعی)	۴۳۹۲ هزار هکتار	۲۵۰۶ هزار هکتار	۵۷ درصد
منابع طبیعی	۱۴۶۶ هزار هکتار	۱۰۳۰ هکتار	۷۰ درصد

منبع: گزارش عملکرد برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۹

عملکرد صندوق بیمه کشاورزی در سال ۱۳۹۹ مبتنی بر داده‌های آمارنامه کشاورزی (جلد دوم)

زیربخش	تعداد بیمه‌نامه (فقره)	عملکرد (سطح یا میزان بیمه شده)	واحد	کل حق بیمه دریافتی (میلیون ریال)
آبزیان	۱۷۳۳	۱۶۴۷۱۸۹۸۷	هکتار	۱۸۸۲۵۷
ابنیه (سازه گلخانه)	۱۴۶	۱۰۱۲۰۵۸	مترمربع	۹۴۷۲
ماشین‌آلات	۱۲	۱۲	دستگاه	۳۳
تأسیسات	۱	۱۶	دستگاه	۱۴۵۲
تنه درختان	۵۱۵۱۴	۴۸۶۵۵	هکتار	۲۹۰۵۳۰
دام	۲۴۴۲۹۵	۸۹۳۱۴۶۰	رأس	۲۱۷۹۱۷۹
طیور	۵۴۱۲۶	۱۱۱۱۹۲۵۴۰۵	قطعه	۲۷۴۵۵۰۰
محصولات باغی	۶۹۱۸۱۳	۶۹۰۷۲۴	هکتار	۹۹۶۵۵۸۶
محصولات زراعی	۴۶۹۳۸۳	۲۵۰۵۱۸۷	هکتار	۵۲۴۳۱۹۸
منابع طبیعی	۴۷۱	۱۰۳۰۰۴۷	هکتار	۱۱۷۲۵
جمع کل	۱۵۱۳۴۹۴	-	۲۰۶۳۴۹۳۴	

منبع: عبادزاده و همکاران (۱۴۰۰)

سال زراعی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ آمار عملکرد صندوق بیمه کشاورزی بدین شرح است:

عملکرد صندوق بیمه کشاورزی در سال ۱۴۰۰ مبتنی بر داده‌های آمارنامه کشاورزی (جلد دوم)

زیربخش	تعداد بیمه‌نامه (فقره)	عملکرد (سطح یا میزان بیمه شده)	واحد	کل حق بیمه دریافتی (میلیون ریال)
آبزیان	۲،۵۸۵	۱،۸۱۹،۳۶۳،۲۶۵	هکتار	۲۸۹،۰۲۶
ابنیه (سازه گلخانه)	۴۴۷	۲،۱۹۵،۴۹۵	مترمربع	۳۱،۹۵۳
ماشین‌آلات	۷۲	۷۲	دستگاه	۱۸۳

اصلاح یارانه های مصوب بودجه عمومی دولت در بخش کشاورزی ایران با رهیافت توسعه پایدار (راهبردهای علمی)

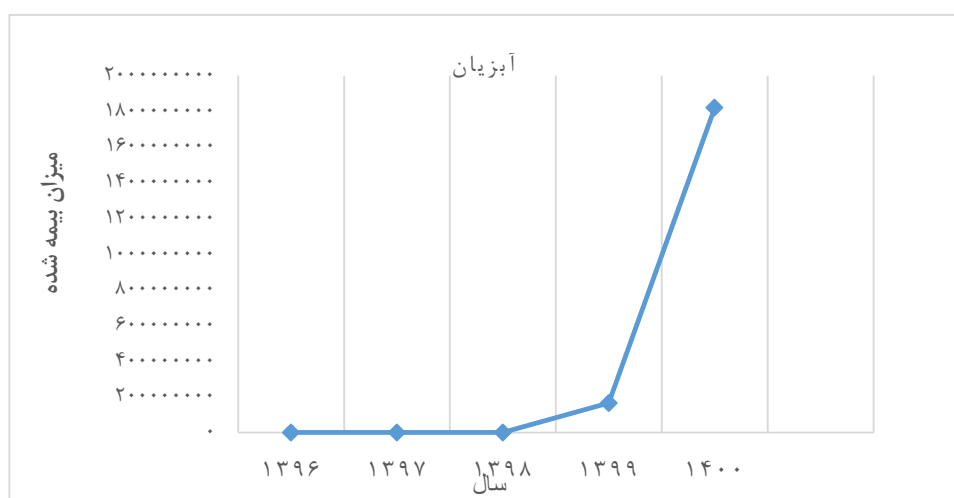
تأسیسات	۱	۱۱	دستگاه	۶۶۷
تنه درختان	۵۶,۱۴۹	۵۵,۳۹۸	هکتار	۱۸۰,۷۱۳
دام	۵۶۵,۵۰۳	۲۴,۲۱۵,۸۷۲	رأس	۵,۴۸۵,۲۸۳
طیور	۶۷,۲۱۲	۱,۳۱۴,۴۸۰,۰۸۷	قطعه	۳,۴۲۱,۵۰۵
محصولات باغی	۶۲۰,۴۸۱	۶۸۲,۰۸۳	هکتار	۱۰,۷۰۱,۶۷۳
محصولات زراعی	۶۰۹,۵۶۴	۳,۵۷۳,۷۹۵	هکتار	۹,۰۱۱,۲۲۱
منابع طبیعی	۴۳۲	۸۰۰,۸۸۰	هکتار	۱۱,۲۴۴
جمع کل	۱,۹۲۲,۴۴۶	-		۲۹,۱۳۳,۴۶۸

منبع: معاونت آمار مرکز فناوری اطلاعات و ارتباطات، ۱۴۰۱

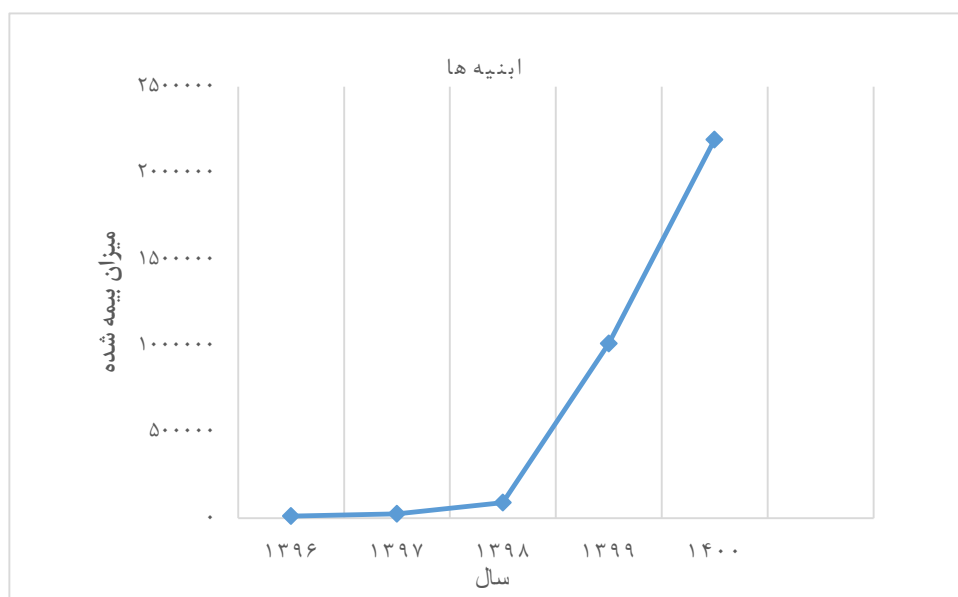
مقایسه عملکرد بیمه زیربخش های کشاورزی در طی ۵ سال (۱۳۹۶-۱۴۰۰)

زیربخش	واحد	عملکرد (سطح یا میزان بیمه شده)				
		۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰
آبزیان	هکتار	۳۱۴۳	۲۴۵۳	۴۷۹۹	۱۶۴۷۱۸۹۸۷	۱۸۱۹۳۶۳۲۶۵
ابنیه (سازه گلخانه)	مترمربع	۱۲۳۰۰	۲۴۹۴۴	۹۰۴۹۸	۱۰۱۲۰۵۸	۲۱۹۵۴۹۵
ماشین آلات	دستگاه	-	-	۱	۱۲	۷۲
تأسیسات	دستگاه	-	-	۳۲۵	۱۶	۱۱
تنه درختان	هکتار	۵۵۱۲۲	۵۵۰۹۲	۵۷۷۵۴	۴۸۶۵۵	۵۵۳۹۸
دام	رأس	۳۶۱۹۰۵۹	۵۲۱۵۹۳۸	۸۱۱۳۰۱۸	۸۹۳۱۴۶۰	۲۴۲۱۵۸۷۲
طیور	قطعه	۶۹۲۸۱۷۸۵۴	۷۴۰۷۶۷۸۹۲	۱۰۵۹۱۵۶۹۰۳	۱۱۱۱۹۲۵۴۰۵	۱۳۱۴۴۸۰۰۸۷
محصولات باغی	هکتار	۴۱۹۴۶۵	۷۵۲۵۹۰	۷۵۶۴۶۰	۶۹۰۷۲۴	۶۸۲۰۸۳
محصولات زراعی	هکتار	۳۴۵۹۷۷۹	۲۵۹۲۴۶۰	۲۶۴۴۵۶۹	۲۵۰۵۱۸۷	۳۵۷۳۷۹۵
منابع طبیعی	هکتار	۲۰۷۸۲۱۳	۱۲۶۰۸۵۰	۱۵۵۷۴۴۴	۱۰۳۰۰۴۷	۸۰۰۸۸۰

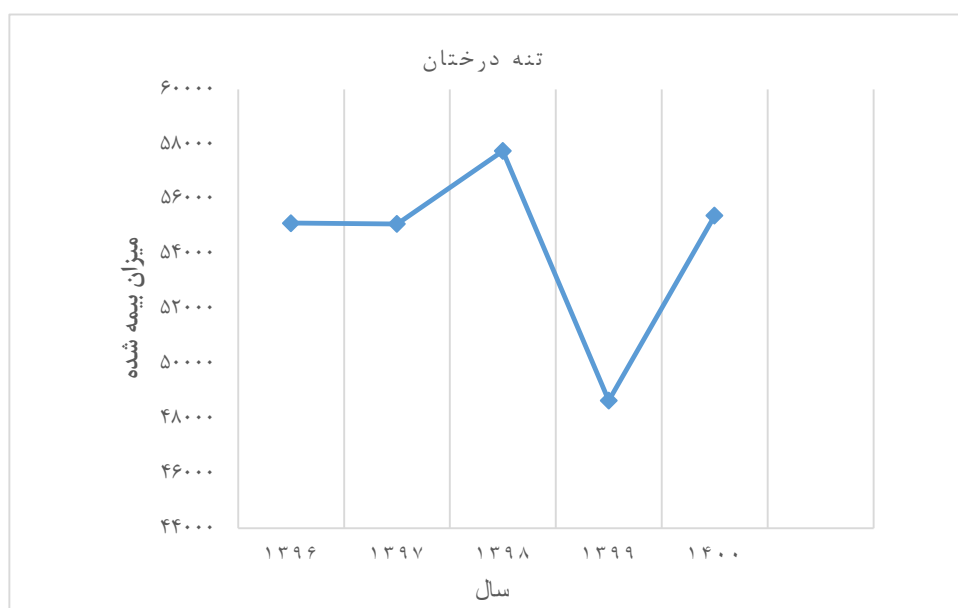
منبع: عبادزاده و همکاران (۱۳۹۷، ۱۳۹۸، ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰) و معاونت آمار مرکز فناوری اطلاعات و ارتباطات، ۱۴۰۱

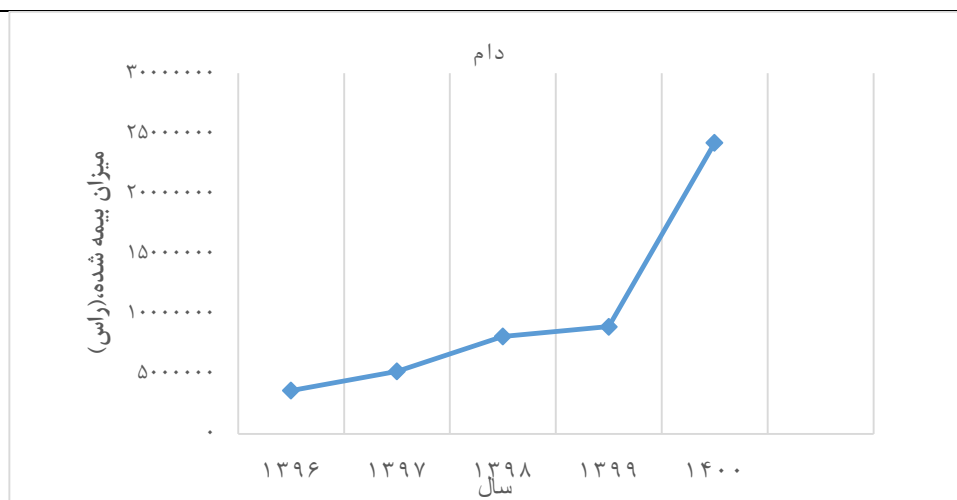
سطح یا میزان بیمه شده زیربخش آبزیان در طی ۵ سال

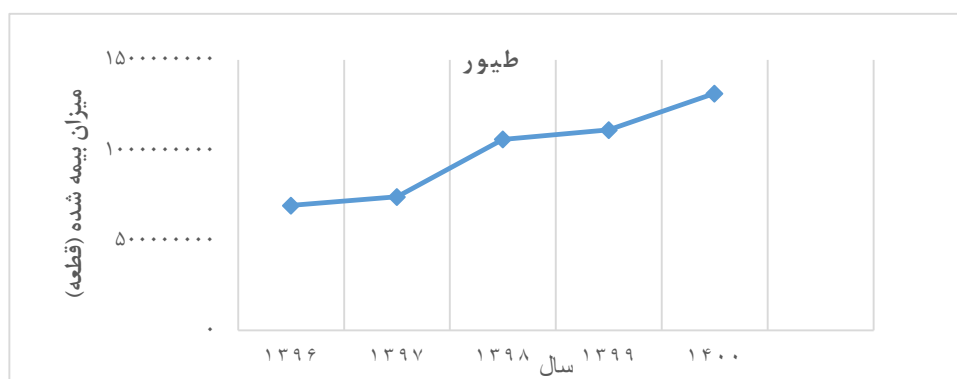
سطح یا میزان بیمه شده زیربخش ابنیه‌ها در طی ۵ سال

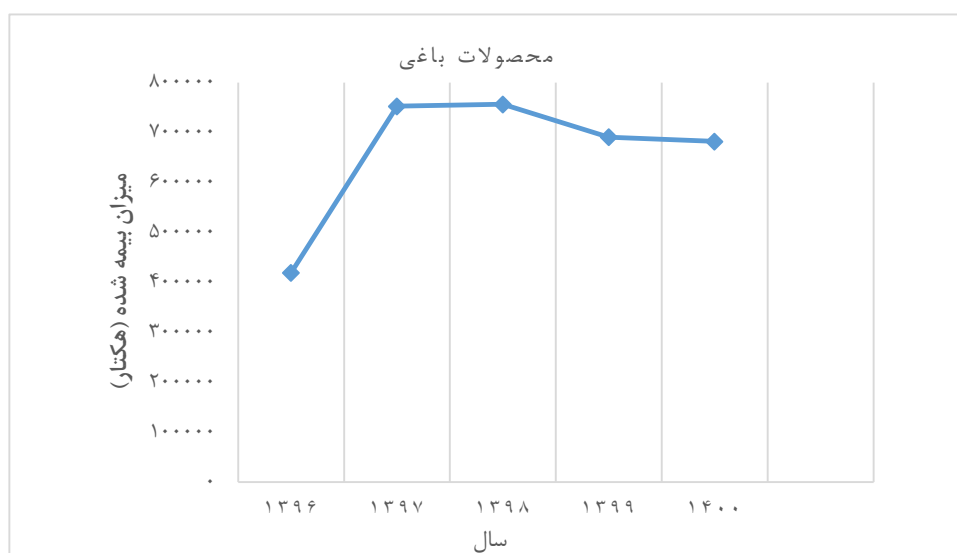
سطح یا میزان بیمه شده زیربخش تنه درختان در طی ۵ سال

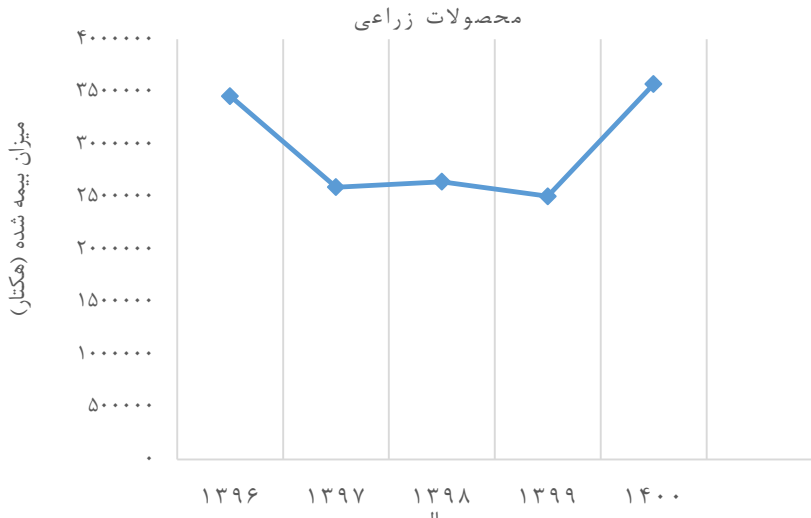
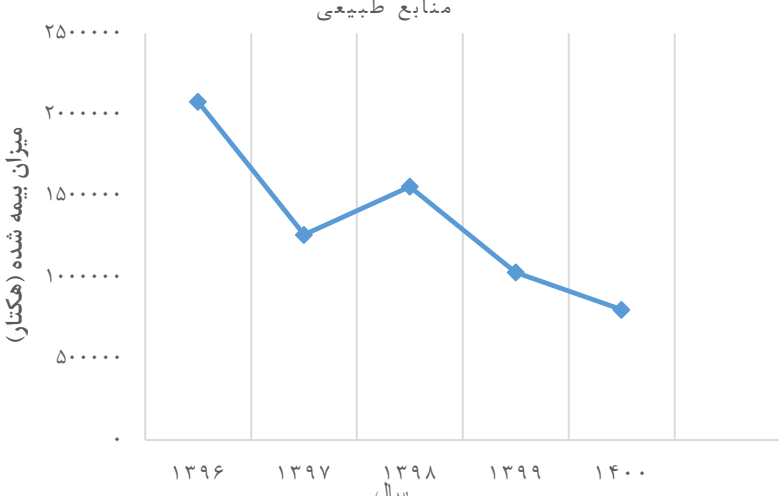
سطح یا میزان بیمه شده زیربخش دام در طی ۵ سال

سطح یا میزان بیمه شده زیربخش طیور در طی ۵ سال

سطح یا میزان بیمه شده زیربخش محصولات باغی در طی ۵ سال

 محصولات زراعی میزان بیمه شده (هکتار) سال
سطح یا میزان بیمه شده زیربخش محصولات زراعی در طی ۵ سال
 منابع طبیعی میزان بیمه شده (هکتار) سال
سطح یا میزان بیمه شده زیربخش منابع طبیعی در طی ۵ سال
چه گزینه‌هایی برای برآورده کردن این اهداف با هزینه-اثربخشی بالاتری وجود دارد؟ همواره از بیمه به عنوان یک پوشش حمایتی در جبران خسارات وارده به کشاورزان و دامداران یاد شده اما مدیریت ریسک یکی از مهم‌ترین بخش‌های کنترل خسارات به شکلی بهتر است و برای کاهش خسارت‌های پرداختی کارهای پیشگیرانه هم می‌توان انجام داد.
آینده این یارانه چگونه است؟ آیا دولت این یارانه را حذف خواهد کرد؟ به نظر نمی‌رسد
تأثیرات اتفاقی:
چه شوک‌های منفی این یارانه ممکن است ایجاد کند؟ (در بلندمدت)

- هم مسئولان و هم بیمه‌گذاران در بخش کشاورزی، بیمه را به عنوان یک ابزار حمایت مالی و نه یک طریق مدیریت ریسک از سوی بیمه می‌شناسند. در ذهن افراد تفکیکی میان پرداخت یارانه به تولیدکنندگان که غالباً با هدف کمک مالی به تولیدکننده و افزایش رفاه آنها صورت می‌گیرد با بیمه که یک قرارداد دوطرفه میان تولیدکننده به عنوان بیمه‌گذار و صندوق به عنوان بیمه‌گر است و باهدف مدیریت ریسک صورت می‌گیرد، وجود ندارد. با این نگاه بیمه‌گذاران و مسئولان دولتی انتظار دارند در صورت بروز خسارت، تمامی خسارت پرداخت شود و حتی ارزیاب، وقوع خسارت را ولو غیرواقع به بیمه ربط دهد به گونه‌ای که امکان دریافت خسارت بیشتر از بیمه‌گر فراهم شود. این موضوع عملاً ابزارهای کنترل و خسارت ریسک را توسط صندوق بیمه ناکارآمد می‌کند و اشاره‌ای مالی را بر صندوق افزایش می‌دهد. افزایش همین اشاره‌ای مالی و تحمیل هزینه‌های مازاد از این بابت بر صندوق بیمه آن را وادار به افزایش پی‌درپی نرخ‌های بیمه می‌کند. این امر به نوبه خود شرایط بیمه را برای واحدهای کم ریسک غیرمطلوب خواهد کرد و رغبت بخش خصوصی را برای ورود به بازار بیمه کشاورزی از بین خواهد برد و درنهایت بار مالی زیادی بر بودجه دولت وارد خواهد کرد که ادامه آن در آینده ناممکن است. این موارد پایداری بیمه کشاورزی را با چالش مواجه می‌سازند.
- نگرش خاص به بیمه کشاورزی موجب شده تا همه‌ساله مبالغ چشمگیری یارانه به عنوان بخشی از نرخ بیمه به منظور پایین نگه داشتن این نرخ به صندوق بیمه پرداخت شود. با توجه به برنامه‌های توسعه بیمه در ایران و با توجه به مبالغ یارانه پرداختی در حال حاضر ادامه این گونه حمایت‌ها را در آینده با دشواری روبه‌رو خواهد کرد، ضمن آنکه پرداخت یارانه به عنوان درصدی از حق بیمه به تمامی بیمه‌گذاران به طور یکسان به معنی تشویق بیمه‌گذاران پرخطر و تولید در مناطق نامناسب و پرمخاطره است که این امر منجر به ناکارایی در تولید می‌گردد. به علاوه بر اساس تجربه‌های جهانی این گونه پرداخت یارانه به جای تشویق تولیدکنندگان به پذیرش و بهره‌گیری از فناوری پیشرفته‌تر، استفاده از تکنولوژی ناکارآمد را مقرون به صرفه می‌نماید. از این رو جامعه نیز در قبال هزینه‌های پرداختی به تولیدکنندگان منفعتی را دریافت نمی‌کند. طبعاً در صورت ادامه این وضعیت اصل پرداخت یارانه مورد تردید قرار می‌گیرد و مشکلاتی را برای ادامه آن حتی در صورت امکان مالی دولت ایجاد خواهد کرد.
- هدفمند نمودن یارانه‌ها در این بخش و محدود کردن آن به تعدادی از محصولات استراتژیک و به گروهی خاص از تولیدکنندگان می‌تواند از رویارویی صندوق بیمه کشاورزی و به طور کلی بخش کشاورزی با چالش فوق‌الذکر جلوگیری کند.
- یکی از مشکلاتی که در آینده پیش‌بینی می‌شود بی‌ثباتی بیشتر در درآمد تولیدکنندگان بخش کشاورزی است. مثلاً شرایط آب و هوایی کشور نیز بر وضعیت قیمت‌ها و در نتیجه تولید در کشور اثر خواهد داشت.
- از لحاظ پوشش بیمه‌ای نیز صندوق با چالشی روبه‌رو است. به موجب قانون، صندوق بیمه باید حداقل ۵۰ درصد سطح زیر کشت کشور را زیر پوشش قرار دهد؛ اما پرسشی که باید توسط صندوق پاسخ داده شود این است که پوشش بیمه در کجا باید متوقف شود؟ از جنبه تعداد محصولات آیا باید تمامی محصولات را تحت پوشش بیمه قرار دهد؟ از لحاظ خطرات تحت پوشش در آینده چگونه باید عمل کند؟ آیا حد بهینه‌ای برای هر کدام از موارد ذکر شده وجود دارد؟ پاسخ این سؤالات با انجام مطالعات لازم و با بهره‌گیری از تجارب جهانی با اولویت فراهم شود، چراکه این پاسخ‌ها وضعیت آینده کاری صندوق را مشخص و کار برنامه‌ریزی را برای صندوق راحت‌تر خواهد نمود ضمن اینکه برای سیاست‌گذاران بخش کشاورزی در تدوین سیاست‌های مرتبط با یارانه بیمه محصولات کشاورزی راهنامه‌ی می‌نماید (سلامی و دوراندیش، ۱۳۸۳).

منبع: یافته‌های تحقیق

۴-۵- یارانه‌های متصدی محور

یارانه‌های متصدی محور مورد توجه در پژوهش عبارت‌اند از: وزارت جهاد کشاورزی؛ سازمان چای کشور؛ سازمان حفظ نباتات کشور؛ وزارت جهاد کشاورزی- مرکز نوغانداری و سازمان دامپزشکی کشور. از آنجایی که سازمان چای به طور کلی ماهیت یارانه‌ای دارد و وزارت جهاد کشاورزی،^۱ سازمان حفظ نباتات کشور و سازمان

۱. در قوانین بودجه سنواتی کشور تنها طی سه سال ۱۳۹۷، ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ میزان ۵۲۰۱۵۲ (یارانه: ۱۲۰۰۰۰۰؛ ۵۴۳۸۸۹ (یارانه: ۸۹۷۰۰)؛ ۳۹۰۴۷۵۵ (یارانه: ۲۹۰۰۰۰) یارانه وزارت جهاد کشاورزی مشخص شده است.

دامپزشکی کشور مبالغی را به عنوان یارانه دریافت می‌کنند این مبالغ قابل احصاء نیست. داده‌های دریافتی از امور تلفیق سازمان برنامه و بودجه کشور نیز کل اعتبارات تخصیص یافته به آنها را در اختیار پژوهشگر قرار داد. جدول ۳۳ چارچوب ارزیابی یکپارچه سازمان چای را نشان می‌دهد.

جدول ۳۳: چارچوب ارزیابی سازمان چای کشور

معرفی
چای محصولی است که با حمایت دولت در ایران کشت شد؛ بنابراین در طول زمان همواره به نحوی مورد حمایت و توجه دولت قرار داشته است. خصوصاً که نیت اولیه کشت آن قطع وابستگی از ورود این محصول با ارزش و پرمصرف و تولید آن در داخل بود. کشت و صنعت چای ایران سابقه‌ای بیش از یک‌صد سال دارد. ویژگی‌های خاص این صنعت باعث شده تا برنامه‌ریزی برای آن با سایر محصولات تفاوت بنیادینی داشته باشد. ارتباط بین چای‌کاران، صاحبان کارخانه‌های تبدیل و فرآوری و بازرگانان در این صنعت به نحوی است که عدم توجه به هر یک از این ارکان مهم بر کل این صنعت تأثیر می‌گذارد. اعمال مدیریت در جهت افزایش کیفیت برگ سبز چای، مسئولیت کنترل و نظارت بر فرآوری تولید چای خشک، ساماندهی و نظارت بر واردات و صادرات چای و تنظیم بازار چای کشور، معیشت بیش از ۵۵ هزار خانوار چایکار وابسته به تداوم حیات این کشت و صنعت است. قبل از انقلاب ابتدا مصوبه هیئت وزیران در سال ۱۳۳۳ شورای عالی چای و سازمان چای به عنوان مجری سیاست‌های ابلاغی این شورا تشکیل و آغاز به کار کردند؛ اما فعالیت‌های این دو نهاد دوامی نداشت تا این‌که در سال ۱۳۳۷ سازمان چای در مجموعه وزارت گمرکات و انحصارات شکل گرفت. این سازمان با انجام اقدامات زیربنایی در حوزه احداث و گسترش اراضی چایکاری، ترویج روش‌های نوین چای‌کاری و چای‌سازی، دعوت از کارشناسان خبره بین‌المللی و توجه به بازرگانی چای توانست زیرساخت صنعت چای را تثبیت و تقویت نماید. در سال ۱۳۴۶ پس از تصویب قانون تشکیل وزارت کشاورزی و تولیدات مصرفی به دولت اجازه داده شد سازمان چای را به شرکت سهامی تبدیل کند. پس از یکسری تحولات اداری در نهایت این سازمان زیرمجموعه وزارت بازرگانی شد. در اسفند ۱۳۶۸ قانون انتزاع سازمان چای از وزارت بازرگانی و الحاق آن به وزارت کشاورزی تصویب گردید. سرانجام در اردیبهشت ۱۳۸۳ با اجرای آئین نامه ماده ۲۹ قانون برنامه سوم توسعه شرکت سهامی چای ایران منحل شد. در پی این انحلال و در فقدان یک متولی تخصصی، آسیب‌های جدی بر پیکره صنعت چای وارد گردید و دولت لزوم وجود یک ارگان تخصصی را متوجه شد؛ بنابراین در سال ۱۳۸۵ ابتدا اداره کل چای شمال مجدداً زیر نظر معاون باغبانی تشکیل گردید و بالاخره در خرداد ۱۳۸۸ با مصوبه هیئت وزیران از اداره کل چای شمال به سازمان چای کشور تغییر نام داد.
سازمان چای کشور به عنوان دستگاه مباشر و مسئول خرید و تحویل گیری برگ سبز چای کیفی به نرخ خرید تضمینی از کشاورزان و تحویل آن به کارخانجات چای‌سازی تعیین می‌شود. همچنین سازمان چای مکلف است ضمن نظارت دقیق بر فرایند خرید تضمینی برگ سبز چای اقدامات مورد نیاز را برای توسعه قراردادهای کشت و بهبود کیفیت تولید برگ سبز چای انجام داده و پیگیری‌های لازم را در جهت ساماندهی چای کشور از طریق اجرای عملیات بهزرایی، بهبود فرآوری و اصلاح ساختار کارخانه‌های چای، ترویج مصرف چای داخلی و توسعه بازاریابی از طریق ظرفیت‌های صندوق توسعه چای کشور به عمل آورد. سازمان چای کشور به عنوان متولی تخصصی صنعت چای کشور درصدد است با اجرای برنامه‌هایی زمینه رشد و ارتقای این صنعت را پس از تحولات دهه‌های گذشته فراهم سازد. ^۱
زمان شروع یارانه
قانون تأسیس سازمان چای کشور به استناد ماده ۳۰ قانون خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶ و اصل یک‌صد و سی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران می‌باشد. سازمان چای کشور طبق مصوبه ۴۹۴۲۷/ت/۴۲۷۴۵ هـ مورخ ۱۳۸۸/۰۳/۰۵ هیئت محترم وزیران، به عنوان تنها متولی چای کشور و یک سازمان تابع زیر نظر مستقیم وزیر جهاد کشاورزی تشکیل شد.
زمان پایان یارانه
ادامه دارد
اسکن ویژگی‌ها
اهداف:
اهداف اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی پرداخت این یارانه چیست؟ ^۲

۱. برگرفته از سایت <https://www.irantea.org>

۲. برگرفته از سایت <https://www.irantea.org>

اصلاح یارانه های مصوب بودجه عمومی دولت در بخش کشاورزی ایران با رویکرد توسعه پایدار (راهبردهای علمی)

اقتصادی:

- ۱- توجه به محدودیت منابع آب و راهبری روش های نوین آبیاری و تجهیز و گسترش این روش ها در باغات چای.
 - ۲- توجه به برنامه ریزی احیاء، توسعه، اصلاح و نوسازی باغات چای.
 - ۳- کاهش قابل توجه آثار بودجه ای ایفای نقش دولت در تضمین خرید محصولات چای.
 - ۴- ایجاد تغییرات اساسی در سازوکار مبادله محصولات بخش به منظور به حداقل رساندن واسطه گری غیر ضرور و بهره مندی هرچه بیشتر کشاورزان.
 - ۵- بهینه سازی مصرف انرژی در واحدهای چای سازی با افزایش بهره وری انرژی و حمایت از صنایع تبدیلی و تکمیلی چای.
 - ۶- ارتقای ضریب مکانیزاسیون و حمایت از تهیه و توزیع دستگاه های برداشت و هرس چای و پیاده سازی الگوی مناسب کشت و هدایت نمودن حمایت ها از تولید کنندگان به رعایت این الگو.
 - ۷- تولید پایدار محصول راهبردی چای، افزایش تولید در واحد سطح و تولید محصولات سالم و ارگانیک.
 - ۸- اقتصادی نمودن اندازه واحدهای تولیدی کشاورزی از طریق افزایش حاشیه سود کشاورزان، ساماندهی نهاده ها و تنظیم بازار کالاهای کشاورزی و گسترش زنجیره ارزش در بخش.
 - ۹- راهبری زراعی باغات چای (هرس کف بر، کمر بر، جایگزینی و واکاوی باغات چای) و راهبری خرید تضمینی برگ سبز چای.
 - ۱۰- تشویق به تولید محصولات ارگانیک و ایجاد مجتمع باغ و کارخانه.
 - ۱۱- تبلیغ و بازاریابی و تنظیم بازار و حمایت از برگزاری نمایشگاه های چای و راه اندازی بازار بورس.
 - ۱۲- توانمندسازی بهره برداران در بخش تولید و صنایع چای.
- اجتماعی:** محور قرار دادن تأمین امنیت غذایی و سلامت تغذیه در سیاست گذاری ها، کاستن از مصرف کود و سموم شیمیایی در کشاورزی به منظور ارتقای سلامت عمومی و کاستن از هزینه های فزاینده بخش بهداشت و درمان.
- زیست محیطی:** در حال حاضر بیش از ۲۶ هزار هکتار از اراضی دو استان گیلان و مازندران به کشت صنعت چای اختصاص دارد.
- راهبری مبارزه با آفات و بیماری های گیاهی (مانند مولد زخم ریشه چای)، حفاظت از جنگل ها، مراتع، خاک و باغات چای.

طراحی:

سیاست های اجرایی متناسب با این یارانه چیست؟

- از نظر هدف، مرتبط با یارانه های متصدی است
- از نظر روش پرداخت، غیرمستقیم است

آیا در سیاست طراحی شده برای حمایت یارانه ای محدودیت زمانی مشخص شده است؟

خیر

آیا پرداخت یارانه مستلزم دستیابی به هدف، تکنولوژی، ابزار و تجهیزات خاصی است؟

خیر

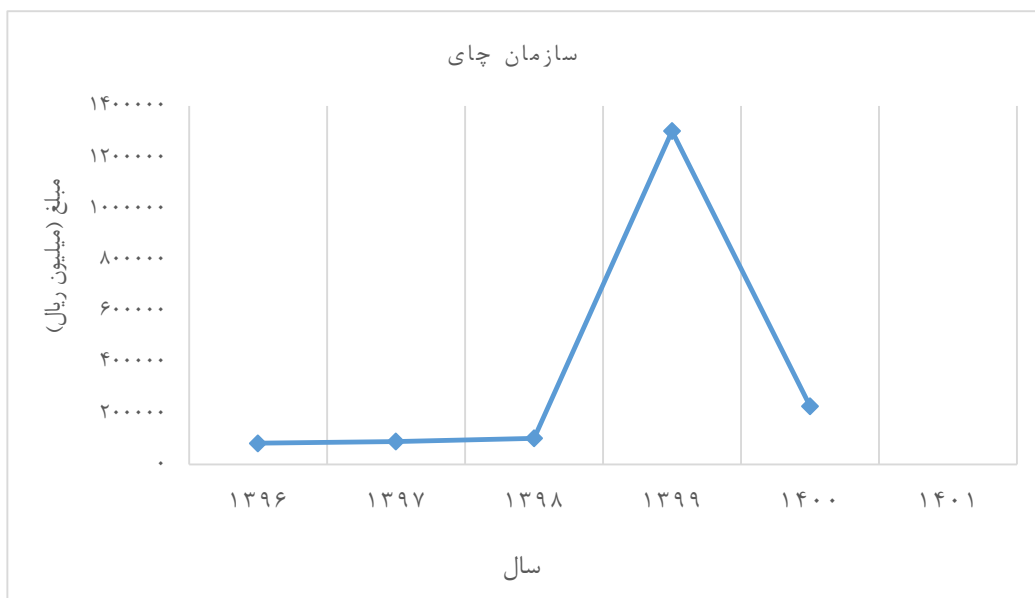
ذینفعان یارانه چه کسانی هستند؟

تولید کننده و مصرف کننده

تغییرات این یارانه در طی زمان چگونه است؟

نام یارانه	میزان اعتبار (میلیون ریال)					
	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱
سازمان چای	۸۲۴۴۲	۸۹۸۶۴	۱۰۲۴۰۰	۱۳۰۲۰۰۰	۲۲۸۰۵۸	-

منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور ۱۳۹۶-۱۴۰۱

منبع: قوانین بودجه سنواتی کشور ۱۳۹۶-۱۴۰۱

عملکرد (میلیون ریال)						نام یارانه
۱۴۰۱ (تخصیص ۷ ماهه)	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	
۱۳۳۹۶۴	۲۳۰,۰۰۰	۱۳۳۹۱۰	۹۶۱۵۶	۷۸۰۰۰	۷۱۰۱۴	سازمان چای

منبع: داده‌های دریافتی از امور تلفیق سازمان برنامه و بودجه کشور

منبع: داده‌های دریافتی از امور تلفیق سازمان برنامه و بودجه کشور

مزایای این یارانه چیست؟

اصلاح یارانه های مصوب بودجه عمومی دولت در بخش کشاورزی ایران با رویکرد توسعه پایدار (راهبردهای علمی)

اقتصادی: در راستای اجرای سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی ابلاغی رهبر معظم انقلاب مورخ ۱۳۹۲/۱۱/۲۹ پیشنهاد مشترک وزارت جهاد کشاورزی و معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور در خصوص برنامه عملیاتی وزارت جهاد کشاورزی اهدافی از جمله: راهبردی روش‌های نوین آبیاری، ارتقای ضریب مکانیزاسیون، افزایش تولید و ارتقای ضریب خوداتکایی، افزایش تولید داخلی نهاده‌های کشاورزی، تأمین ذخایر مطمئن راهبردی و تنظیم بازار داخلی، مثبت کردن تراز تجاری با توسعه صادرات را دنبال می‌کند؛ بنابراین با توجه به سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و جهت خروج از اقتصاد تک‌محصولی می‌تواند اقتصاد ایران را از تک‌محصولی بودن خارج کند.
زیست‌محیطی: حفاظت و بهره‌برداری بهینه از منابع طبیعی و پایه.
مشکلات این یارانه چیست؟
برنامه و فعالیت‌های سازمان در راستای اقتصاد مقاومتی می‌باشد؛ اما در پروژه‌های اقتصاد مقاومتی استان گیلان و مازندران دیده نشده است.
تحلیل اثربخشی:
آیا اهداف مورد نظر در یارانه محقق شده است یا خیر؟
-
چه گزینه‌هایی برای برآورده کردن این اهداف با هزینه - اثربخشی بالاتری وجود دارد؟
-
آینده این یارانه چگونه است؟ آیا دولت این یارانه را حذف خواهد کرد؟
خیر
تأثیرات انقراضی:
چه شوک‌های منفی این یارانه ممکن است ایجاد کند؟ (در بلندمدت)
-

منبع: یافته‌های تحقیق

۵- نتیجه‌گیری و پیشنهادهای کاربردی

در این بخش، ابتدا پیرامون یافته‌های پژوهش بحث می‌شود. در ادامه، پیشنهادهای کاربردی جهت استفاده مسئولان و متولیان امر ارائه می‌گردد.

۵-۱- بحث پیرامون یافته‌های پژوهش

پژوهش حاضر با هدف کلی «پیشنهاد یک راهنمای عملی برای اصلاح یارانه‌های مصوب در بودجه عمومی دولت در بخش کشاورزی ایران با رهیافت توسعه پایدار» انجام شده است. در راستای هدف فرعی اول پژوهش، ابتدا تجارب سایر کشورها در خصوص اصلاح و تبدیل تدریجی یارانه‌های کشاورزی به یارانه‌های پایدار مورد بررسی قرار گرفت. مطابق با گزارش سال ۲۰۱۸ بانک جهانی در خصوص یارانه‌های سبز، تعدادی از کشورها مورد توجه این گزارش قرار گرفته‌اند که مبنایی برای انتخاب کشورهای منتخب شد. کشورهای مورد بررسی عبارت‌اند از: چین، کره جنوبی، اتحادیه اروپا، آمریکا، ویتنام و هندوستان. همچنین نیوزیلند که یکی از کشورهای پیشرو و موفق در حوزه سبز کردن یارانه‌های کشاورزی بوده نیز با توجه به گزارش OECD در سال ۲۰۰۷ و برای طراحی وضعیت مطلوب در پژوهش، در کنار ۶ کشور مذکور مورد بررسی قرار گرفته است (جدول ۳۲). بررسی تجربه کشورهای مختلف نشان می‌دهد که در بازه‌های زمانی مختلف، این کشورها یارانه‌های کشاورزی خود را مطابق با تغییرات جهانی اصلاح کرده و به سمت توسعه پایدار حرکت کرده‌اند. این امر نشان‌دهنده نظارت مستمر کشورهای مورد بررسی است؛ یعنی این کشورها برنامه‌های حمایتی خود را در طی سال‌ها مورد بازنگری قرار داده‌اند و برنامه‌هایی که اثربخشی آنها محرز شده بود، تداوم یافتند. همچنین برنامه‌هایی که نیازمند اصلاحات - اعم از کلی یا جزئی - بودند، پس از اعمال تغییرات لازم تداوم یافتند. نکته حائز اهمیت بعدی از این بررسی‌ها نشان‌دهنده تأثیر اصلاح یارانه‌ها در اقتصاد و اصلاحات کلان اقتصادی کشورهایی مانند (چین و نیوزلند) است. این بررسی لزوم ارزیابی اثربخشی یارانه‌ها، به‌ویژه در بخش کشاورزی را در کشورهای مختلف دنیا نشان می‌دهد. همچنین برخی کشورها مانند کشورهای اتحادیه اروپا و ایالات متحده تقریباً تا حدودی هدف برنامه‌های حمایتی از بخش کشاورزی در آنها مشابه بوده و تنها عناوین برنامه‌های آنها با یکدیگر متفاوت است. برخی کشورها هم (به عنوان مثال هند) با توجه به بستر کشور و مشکلاتی که در یارانه‌های کشاورزی مثل کود- که در هند بسیار مورد توجه است- وجود دارد به اصلاحات مبتنی بر بافت پرداخته است.

به طور خلاصه بررسی وضعیت مطلوب، نشان‌دهنده ضرورت اصلاح یارانه‌های کشاورزی پس از ارزیابی یکپارچه و جامع آنها در بافت توسعه پایدار است. از آنجایی که هر برنامه یارانه‌ای توسعه‌یافته یا جدید عاری از عیب نیست؛ بنابراین لزوم ارزیابی مستمر اثربخشی برنامه‌ها و بررسی بدیل‌های جایگزین ضروری است.

جدول ۳۴: خلاصه سیر تاریخی یارانه ها در هفت کشور و اصلاحات سبز

کشور	یارانه ها	اصلاحات
چین	- در دهه ۱۹۹۰ تا ۲۰۰۰: چین امنیت غذایی و افزایش درآمد کشاورزان را در پرداخت یارانه مدنظر قرار داد.	- سند مرکزی شماره یک که در سال ۲۰۰۴ تهیه شده بود و بر توسعه تأکید داشت برای اولین بار در سال ۲۰۱۴ اصلاح شد. اهمیت کیفیت غذا علاوه بر کمیت و نیاز به توسعه پایدار کشاورزی در بلندمدت برجسته شد.
	- در سال ۱۹۹۹ برنامه ای به نام «دانه برای سبز شدن» در چین ایجاد شد که جهت کاهش تخریب زمین، به کشاورزان پول می داد تا زمین های کشاورزی شکننده را به جنگل یا مرتع تبدیل کنند.	- اجرای «سیستم مسئولیت خانگی» در سال های ۱۹۷۸ تا ۱۹۸۴، زمانی که چین عملاً از رویکرد اقتصاد برنامه ریزی شده جدا شد تا سال ۲۰۱۶ در میان گسترده ترین اصلاحات سیاست کشاورزی قرار گرفت.
	- یارانه برای ارقام بذر بهبود یافته که ده محصول عمده از جمله برنج، گندم و ذرت را پوشش می داد (از سال ۲۰۰۲ به صورت آزمایشی اجرا شد).	- مشخصاً سیاست های کشاورزی چین به طور فزاینده ای اهداف زیست محیطی را در طی چند سال گذشته دنبال کرده که این تغییر عمدتاً از بالا به پایین است.
	- در سند ۲۰۰۴ چین: افزایش درآمد کشاورزان هدف سیاست اقتصادی بود و حفاظت از محیط زیست در اولویت نبود. یارانه های چین در طی سال های ۲۰۰۳ و ۲۰۰۴ به صورت پرداخت مستقیم به کشاورزان با هدف امنیت غذایی و حمایت از درآمد کشاورزان شامل حذف مالیات برای کشاورزان، تعیین کف قیمت جهت برنج، گندم، سویا، کُلز، پنبه، شکر و غلات بود.	- در سال ۲۰۱۴، چین در سند مرکزی شماره یک برای نخستین بار چارچوب بلندمدتی را برای دستیابی به توسعه پایدار کشاورزی خواستار شد. همچنین شیوه جدیدی از تفکر در مورد امنیت غذایی را پذیرفت که شامل نقش (متوسط) واردات در تحقق این هدف بود و بر اهمیت همسویی تولید با منابع داخلی و شرایط طبیعی تأکید کرد.
	- یارانه های عمده دیگر عبارت بودند از: پرداخت مستقیم برای تولید غلات اجرا شده در سال ۲۰۰۴ و یارانه برای ماشین آلات پیشرفته کشاورزی (در سال ۲۰۰۴ برای پاسخ به کاهش نیروی کار روستایی معرفی شد).	- در سال ۲۰۱۴ تا ۲۰۱۷ حدود ۱۵ سال پس از الحاق چین به WTO در سال ۲۰۰۱، دولت چین حداقل قیمت های تضمینی پنبه، سویا، ذرت و شکر را کنار گذاشت که این نشان دهنده استراتژی جدیدی برای حرکت به سمت تحریف کمتر بازار از طریق اشکال حمایت به وسیله «تفکیک یارانه ها از قیمت ها» بود.
	- یارانه اصلاح نژادهای دام (معرفی شده در سال ۲۰۰۵)، در سال ۲۰۰۶، یارانه نهاده برای تولیدکنندگان غلات زمانی که قیمت سوخت در حال افزایش بود معرفی شد و به بزرگترین یارانه کشاورزی بدل گردید. در ابتدا، پرداخت ها کم بود؛ اما در طول زمان افزایش یافت.	- در سال ۲۰۱۵، شورای دولتی چین، برنامه توسعه پایدار کشاورزی (۲۰۱۵-۲۰۳۰) را جهت تسریع توسعه کشاورزی به منظور صرفه جویی در منابع، سازگاری با محیط زیست و حفاظت از اکوسیستم صادر کرد. این سند به دور از مدیریت گسترده کشاورزی، منابع فشرده و آسیب زا به محیط زیست و به سمت کشاورزی متمرکز بر کیفیت و کارایی است.
	- در سال ۲۰۰۸: بیمه کشاورزی را به عنوان یارانه تعیین کرد.	- در سال ۲۰۱۵، دولت چین سیاست «رشد صفر» را برای مصرف کودهای مصنوعی اتخاذ کرد و خواستار آن شد که مصرف کودهای شیمیایی بین سال های ۲۰۱۵ تا ۲۰۲۰ بیش از یک درصد در سال رشد پیدا نکند و پس از آن رشد را متوقف کرد؛ بنابراین کندی رشد برای این کودها تقویت شد.
	- در سال ۲۰۱۱، چین یارانه زیست محیطی و سیستم جوایز برای حفاظت زیست محیطی از علفزارها را اجرا کرد.	- در سال ۲۰۱۵، دولت چین سیاست «رشد صفر» را برای مصرف کودهای مصنوعی اتخاذ کرد و خواستار آن شد که مصرف کودهای شیمیایی بین سال های ۲۰۱۵ تا ۲۰۲۰ بیش از یک درصد در سال رشد پیدا نکند و پس از آن رشد را متوقف کرد؛ بنابراین کندی رشد برای این کودها تقویت شد.
	- پروژه مواد آلی خاک (که در سال ۲۰۱۴ به پروژه حفاظت از زمین های کشاورزی و بهبود کیفیت تغییر نام داد) مواد و مشوق های اقتصادی برای کشاورزان به منظور بازیافت بقایای کشاورزی و ساختن خاک بالا فراهم کرد.	- در سال ۲۰۱۵، دولت چین سیاست «رشد صفر» را برای مصرف کودهای مصنوعی اتخاذ کرد و خواستار آن شد که مصرف کودهای شیمیایی بین سال های ۲۰۱۵ تا ۲۰۲۰ بیش از یک درصد در سال رشد پیدا نکند و پس از آن رشد را متوقف کرد؛ بنابراین کندی رشد برای این کودها تقویت شد.
	- با این حال، برای نشان دادن اهمیت آنها، بررسی OECD نشان داده که کمتر از یک درصد حمایت از	- در سال ۲۰۱۵، دولت چین سیاست «رشد صفر» را برای مصرف کودهای مصنوعی اتخاذ کرد و خواستار آن شد که مصرف کودهای شیمیایی بین سال های ۲۰۱۵ تا ۲۰۲۰ بیش از یک درصد در سال رشد پیدا نکند و پس از آن رشد را متوقف کرد؛ بنابراین کندی رشد برای این کودها تقویت شد.

کشور	یارانه‌ها	اصلاحات
	تولیدکننده شامل پرداخت‌های مربوط به اقدامات زیست‌محیطی خاص توسط تولیدکنندگان در دوره ۲۰۱۳-۲۰۱۵ است. در سال ۲۰۱۵، در حوزه یارانه نهاده‌ها، مقامات یک سیستم تعدیل پویا را برای تنظیم سطوح یارانه‌ها بر اساس قیمت کود، آفت‌کش‌ها، گازوئیل و سایر نهاده‌ها ایجاد کردند. یارانه‌های کود هم در سال‌های ۲۰۰۶ و ۲۰۱۵-۲۰۱۶ پرداخت می‌شوند.	در سال ۲۰۱۵، دولت چین برنامه‌ای تدوین کرد که بعدها نام آن را به پروژه حفاظت از زمین‌های کشاورزی و بهبود کیفیت تغیر داد و مواد اولیه و مشوق‌های اقتصادی را برای تشویق کشاورزان به بازیافت پسماندهای کشاورزی و ساختن خاک برتر ارائه نمود و تحت سیاست آزمایشی «فرجه منابع کشاورزی»، دولت مکانیسمی را آزمایش کرد که مطابق آن، به خانوارهای کشاورز برای کاهش استفاده از کودهای مصنوعی و افزایش پذیرش آفت‌کش‌های با راندمان بالا و سمیت کم غرامت پرداخت می‌کرد. اخیراً، سند مرکزی شماره یک ۲۰۱۸ نیز از این جهت که رسماً خواستار اصلاحات گسترده در استراتژی توسعه روستایی با تمرکز بر کشاورزی «سبز پایدار» شده قابل توجه است. در واقع، سال ۲۰۱۸ موج دیگری از اصلاحات بخش کشاورزی را با تمرکز بر حفاظت از محیط‌زیست، کشاورزی در مقیاس بزرگ، به قول معروف «شیوه‌های جدید تولید» و همچنین «دغام صنعت اولیه، ثانویه و ثالثه روستایی» به همراه داشته است. این اصلاحات حمایت از مزارع کوچک خانوادگی را از بین نبرده است؛ اما گام‌هایی برای هدف قرار دادن بهتر این مزارع و تا حدودی پیوند این مزارع به شیوه‌های سبزتر کشاورزی برداشته شد. از سال ۲۰۱۸، کف قیمت برنج نیز در حال اصلاح بود و یارانه نامشخص تولیدکننده برای برنج، ذرت و سویا به جای آن پیشنهاد شد. در سال ۲۰۱۸، حفاظت از محیط‌زیست تقریباً در تمام سیاست‌های کشاورزی در سندی تهیه شده و توسط وزارت کشاورزی اعلام شد (که از این پس «سند ۲۰۱۸» نامیده می‌شود). برای مثال، یارانه ماشین‌آلات به صراحت طیفی از تکنیک‌های کشاورزی سبز از جمله کاشت بدون خاک‌ورزی، آفت‌کش‌های با راندمان بالا، آبیاری به منظور صرفه‌جویی در آب، بازیافت ساقه و کاه (حذف یا بازگرداندن به خاک)، بازیافت لایه‌های پلاستیکی، استفاده از کود دامی و موارد خاص استان را در اولویت قرار می‌دهد. بخشی از سند ۲۰۱۸ در مورد حمایت از «اُپراتورهای کشاورزی نوع جدید» بود و چندین اشاره به بازیگران کشاورزی با محوریت کسب‌وکار دارد که در سبز کردن کشاورزی نقش ایفا می‌کنند. سند ۲۰۱۸ همچنین یک بخش کامل را به برنامه‌های حمایت از حفاظت منابع زیست‌محیطی و جلوگیری از آلودگی منبع غیر نقطه‌ای اختصاص می‌دهد. این بخش چندین برنامه آزمایشی از جمله برای رسیدگی به مشکل آلودگی «کود گیاهی» پلاستیکی (با جمع‌آوری و بازیافت و فیلم با کیفیت بهتر)، بهره‌برداری بیش از حد از آب‌های زیرزمینی (با اقدامات صرفه‌جویی در مصرف آب)، آلودگی خاک به فلزات سنگین

اصلاح یارانه های مصوب بودجه عمومی دولت در بخش کشاورزی ایران با برهمناف توسعه پایدار (راهنمای علمی)

کشور	یارانه ها	اصلاحات
		(از جمله با بازنشستگی زمین)، از بین رفتن مواد آلی خاک (با اقدامات ساخت و ساز و حفاظت از آن)، استفاده بیش از حد از کود مصنوعی (جایگزینی با کود آلی)، آلودگی فضولات دام (با بهبود تصفیه و استفاده مجدد) و همچنین صید بی رویه و چرای بی رویه دام را پیش بینی می کند. بخشی در مورد حمایت از «خدمات توسعه تکنولوژی سبز و کارآمد» به شدت بر تدوین خدمات توسعه ای که در جهت حفاظت از محیط زیست هستند، متمرکز است. این سند پیش بینی کننده حمایت از نمایش و انتشار «تکنولوژی سبز، پربازده و کارآمد» را برای تولید محصولات سبزتر و با کیفیت بالاتر است. هدف نه تنها تمرکز بر برنج، گندم و ذرت است بلکه بهبود (و احتمالاً سبز) تولید غده، سویا، غلات جزئی و لوبیا، پنبه، دانه های روغنی، شکر، میوه ها، سبزیجات و چای است. برنامه های دیگر برای حمایت از توسعه و پذیرش نژادهای دام بهبود یافته، ماشین آلات کشاورزی برای کشت زیرزمینی و مدل های توسعه مردمی است. بخش کامل سند ۲۰۱۸ در مورد ادامه «ادغام صنعت روستایی» است که اشاره ای به مفهوم رایج ادغام «صنایع اولیه، ثانویه و ثالثه روستایی» است. برای پیشبرد ادغام و ارتقاء زنجیره های ارزش - که به نظر می رسد محور این ایده است - دولت حمایت مستمر از «پارک های صنعتی کشاورزی مدرن» موجود و جدید را پیش بینی می کند که در سطح استانی هدایت می شوند. همچنین دولت خواستار حمایت از توسعه «صنایع روستایی»، زنجیره های ارزش ویژه محصولات، گردشگری کشاورزی و کشاورزی چندمنظوره به طور کلی، کشاورزی «هوشمند» (اشاره احتمالی به استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در کشاورزی) و صنعتی سازی کشاورزی با سرمایه گذاری در مواردی مانند پردازش، بسته بندی، بسترهای اطلاعاتی، تجارت الکترونیک و سایر زیرساخت ها با ظرفیت های بازاریابی شد. بخش دیگری از سند ۲۰۱۸ به ایده «تعدیل ساختاری» اختصاص دارد و این امر موضوعات مختلفی را از تشویق زمین ریزی و تناوب زراعی گرفته تا توسعه تولید علوفه برای گاوهای شیری و توسعه «کشاورزی تخصصی محلی» را شامل می شود.
کره	در ابتدا امنیت غذایی، هدف اصلی سیاست حمایتی کره از بخش کشاورزی بود؛ اما اهداف سیاست کشاورزی کره در ۵۰ سال گذشته تکامل یافته و دولت کره از حمایت درآمد خانوارهای کشاورز به سمت یکپارچه سازی مزرعه و حفاظت از محیط زیست حرکت کرده است. طی دهه ۱۹۹۰ تا ۲۰۰۰ برای برنج، یارانه های کشاورزی عمدتاً شامل حداقل قیمت های تضمین شده جهت کالاهای کشاورزی بود که توسط برنامه های خرید دولتی	سیاست حمایت از قیمت برنج در کره از اواسط دهه ۱۹۹۰ به تدریج اصلاح شد. پس از اجرایی شدن توافق اروگوئه در سال ۱۹۹۵، کره شروع به پرداخت های مستقیم برای ادامه حمایت از درآمد کشاورزان کرده و در عین حال تصمیمات تولیدی کشاورزان را کمتر تحریف کرد. از اواسط دهه ۱۹۹۰، تعدادی اصلاحات برای حرکت در جهت سبز شدن یارانه های کشاورزی اتخاذ شده است. مثلاً در سال ۱۹۹۳، برنامه های مدیریت تلفیقی مواد مغذی و مدیریت تلفیقی

کشور	یارانه‌ها	اصلاحات
	حمایت می‌شد. بعلاوه تعرفه‌های بالا از تولیدکنندگان برنج داخلی در برابر رقابت خارجی محافظت می‌کرد.	آفات معرفی شد. از سال ۱۹۹۶، سیاست‌های قیمت مواد شیمیایی کشاورزی از آن پیروی کردند.
	بر اساس «سیستم قیمت مضاعف غلات»، دولت غلات را از کشاورزان خریداری کرده و با قیمت کمتری به مصرف‌کنندگان می‌فروخت.	یارانه‌های کود به تدریج بین سال‌های ۱۹۹۶ و ۲۰۰۵ حذف شدند.
	در سال ۱۹۹۷ پرداخت‌های مستقیم برای بازنشستگی پیش از موعد کشاورزان انجام شد.	اصلاحات با محوریت محیط‌زیست پس از تصویب قانون ترویج کشاورزی دوستدار محیط‌زیست در سال ۱۹۹۷ شدت گرفت.
	در سال ۱۹۹۹ کشاورزی دوستدار محیط‌زیست در کره مورد توجه قرار گرفت.	در سال ۱۹۹۹، دولت پرداخت مستقیم برای کشاورزی دوستدار محیط‌زیست را ارائه کرد، برنامه‌ای که هنوز هم وجود دارد.
	در سال ۲۰۰۴ کشاورزی در مناطق کمتر مستعد، مدنظر دولت کره قرار گرفت.	در سال ۲۰۰۵، پرداخت مستقیم دیگری با محوریت محیط‌زیست برای حفاظت از چشم‌انداز روستایی انجام شد. آفت‌کش‌ها از سال ۲۰۰۷ مشمول مالیات شدند، زیرا مدت‌ها بود که کشاورزان کره‌ای به یکی از شدیدترین مصرف‌کنندگان کود و آفت‌کش‌ها در جهان تبدیل شده بودند.
		از دهه ۲۰۰۰، یارانه‌هایی از طریق نهادهای دولتی محلی برای کمک به تأمین مالی ایجاد مناطق کشاورزی سازگار با محیط‌زیست تعیین گردید و پرداخت آنها از طریق سازمان‌های کشاورزی انجام شد. این یارانه‌ها به تأمین مالی تسهیلات و تجهیزات برای تولید، توزیع و آموزش در مناطقی با حداقل ۱۰ هکتار و مشارکت بیش از ۱۰ خانوار کشاورز در کشاورزی سازگار با محیط‌زیست کمک می‌کنند.
		در اواسط دهه ۲۰۰۰ بین دو نوع منطقه تمایز قائل شدند: مجتمع‌های سطح منطقه و مجتمع‌های وسیع. مناطق اخیر بیش از ۶۰۰ هکتار است و حمایت از آنها به صورت بسته‌های مالی سه ساله است که ۴۰ درصد توسط بودجه ملی، ۴۰ درصد توسط بودجه دولت محلی و ۲۰ درصد توسط خود شخص تأمین مالی می‌شود. منابع تأمین مالی برای ایجاد عملیات کشاورزی، نه تنها برای سیستم‌های یکپارچه کشت و دام است بلکه برای سرمایه‌گذاری در توزیع، آموزش و امکانات گردشگری نیز مورد استفاده قرار می‌گیرد.
		در سال ۲۰۰۲، ایجاد طرح قرارداد مدیریت تنوع زیستی به نهادهای دولتی محلی اجازه داد تا به کشاورزان برای نگهداری پناهگاه حیوانات، خوراک یا زیستگاه در مزارع خود به صورت قراردادی یارانه پرداخت کنند.
		در سال ۲۰۰۹ پس از یک دوره آزمایشی در سال ۲۰۰۴، پرداخت‌های مستقیم برای تولید ارگانیک دام مطابق با HACCP به پرداخت‌های کشاورزی سازگار با محیط‌زیست اضافه شد.
		یارانه‌های کود تا سال ۲۰۱۵ به طور کامل حذف شدند، اما دولت برنامه حمایت از «کود سازگار با محیط‌زیست» را حفظ کرد.
		برنامه توسعه کشاورزی، روستایی و صنایع غذایی ۲۰۱۸-۲۰۲۲ نشان می‌دهد که یک برنامه پرداخت زیست‌محیطی جدید بر اساس مناطق کشاورزی معرفی شده است.

کشور	یارانه ها	اصلاحات
اتحادیه اروپا	- CAP برای اولین بار در سال ۱۹۶۲ راه اندازی شد و شروع به مدرن سازی کشاورزی و افزایش تولید در اروپا کرد. حمایت از قیمت، ابزار انتخابی آن شد. CAP به مدرن سازی زمین های کشاورزی از طریق یارانه مستقیم و غیرمستقیم به تسهیلات، تجهیزات و نهاده های کشاورزی کمک کرد.	- سیاست مشترک کشاورزی اتحادیه اروپا (CAP) سابقه بسیار طولانی دارد. از نظر اهداف، زمانی که برای اولین بار در سال ۱۹۶۲ راه اندازی شد و در طول دهه اول آن به عنوان تضمین عرضه و قیمت مواد غذایی با ثبات در زمانی که اروپا هنوز در حال بازسازی پس از جنگ جهانی دوم بود، مطرح شد.
	- در دهه ۱۹۷۰، این سیاست ها با اقدامات طراحی شده برای تسریع یکپارچگی مزارع تکمیل شد. از دهه ۷۰ اصلاحات به دنبال ایجاد بازارگرایی بیشتر برای کشاورزی و در عین حال دنبال کردن اهداف مختلف اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی بوده است.	- در سال ۱۹۹۳، تغییر عمده ای رخ داد و «حمایت از درآمد کشاورز» در مرکز توجه قرار گرفت. CAP اساساً در حمایت از محصولات از طریق قیمت ها به حمایت از کشاورزان با استفاده از پرداخت های مستقیم تبدیل شد. در آن زمان، پرداخت ها به کشاورزان به بازدهی آن ها مرتبط بود و اصلاحات مهم بعدی CAP با جدا کردن پرداخت های مزرعه از تولید مطرح شد. در این مرحله، مداخله در بازار به طور قابل توجهی به حداقل رسید و به یک برنامه شبکه ایمنی تبدیل گردید.
	- در طول دهه ۱۹۹۰ اقداماتی برای قرار دادن اهداف زیست محیطی در دستور کار کشاورزی انجام شد.	- با ورود به قرن جدید و تصویب دستور کار ۲۰۰۰ در سال ۱۹۹۹، اتحادیه اروپا به آنچه که تا امروز به عنوان ستون دوم CAP شناخته می شود با تمرکز بر توسعه روستایی، یارانه پرداخت می کرد، در حالی که ستون اول CAP پرداخت های مستقیم و مداخله در بازار را گروه بندی می نمود.
	- در سال ۱۹۹۲، سالی که اجلاس زمین ريو مفهوم توسعه پایدار را ارتقا داد، اتحادیه اروپا کشورهای عضو را الزام کرد که اقدامات کشاورزی و محیط زیستی را بر اساس آن در سراسر قلمرو اروپا راه اندازی نمایند.	- در طول دهه ۱۹۹۰، مفهوم توسعه پایدار به عنوان یک هدف سیاستی در پی اجلاس سران زمین در ريو در سال ۱۹۹۲ مطرح شد. در این دهه، اتحادیه اروپا برای آنچه پرداخت های زراعی زیست محیطی نامیده می شود یارانه برای انواع فعالیت های زیست محیطی داوطلبانه در نظر گرفت.
	- در سال ۱۹۹۹ در دستور کار کمیسیون اروپا ۲۰۰۰، ستون دوم CAP ایجاد شد و اهداف اجتماعی و زیست محیطی را به عنوان بخشی از CAP در نظر گرفت و همراه با تقویت رقابت کشاورزی و دستیابی به توسعه متوازن سرزمینی، تضمین مدیریت پایدار منابع طبیعی و اقدام اقلیمی ایجاد شده و به عنوان یکی از اهداف کلی سیاست توسعه روستایی مطرح شدند.	- تا پایان دهه ۱۹۹۰، CAP همه کشورهای عضو را ملزم به ارائه پرداخت های کشاورزی و زیست محیطی تحت ستون توسعه روستایی کرد.
	- در ابتدا پرداخت ها بر مبنای تولید بوده است. ده سال بعد در سال ۲۰۰۳ (به طور مؤثر در سال ۲۰۰۵) پرداخت ها عمدتاً از تولید شدند و تحت یک نقشه پرداخت واحد به کشاورزان فعال بر اساس مالکیت زمین پرداخت می شد.	- اصلاحات عمده بعدی در سال ۲۰۰۳ دو هدف حمایت از معیشت روستایی و حفاظت از محیط زیست را در کنار هم قرار داد. اصلاحات CAP در سال ۲۰۰۳ سیاست «تطابق متقابل زیست محیطی» را ایجاد کرد که پرداخت مستقیم به کشاورزان را مشروط به رعایت قوانین زیست محیطی نمود؛ به عبارت دیگر، اتحادیه اروپا پرداخت های مستقیم خود را سبز کرد. با این اصلاح، پرداخت ها را نیز بر اساس سطح زمین کشاورزی انجام داد نه بر اساس محصول.
	- اصلاحات CAP در سال ۲۰۰۳ چرخش قابل توجهی را به سمت اهداف زیست محیطی ایجاد کرد و بخش عمده ای از هزینه های CAP را به حفاظت از محیط زیست مرتبط نمود. پرداخت های مستقیم (تحت ستون ۱) مشروط به پیروی (بیشتر) کشاورزان از قوانین و مقررات	- در سال ۲۰۱۳، CAP با ایجاد پرداخت های سبز در این مسیر (زیست محیطی) حتی فراتر رفت. این اصلاح ۳۰ درصد از پرداخت های مستقیم به کشاورزان را حذف کرد و آنها را مشروط به اتخاذ مجموعه ای از شیوه های مدیریت مزرعه سبز کرد. اتحادیه اروپا تحت برنامه توسعه روستایی خود نیز به ارائه انواع

کشور	یارانه‌ها	اصلاحات
	مربوط به ایجاد استانداردهای زیست‌محیطی، ایمنی غذایی و رفاه حیوانات شد که مرتبط با زمین‌های کشاورزی و تولید است. – در سال‌های ۲۰۰۷-۲۰۰۸ و پس از آن با اصلاح CAP، «مرکز ثقل» یارانه‌های زیست‌محیطی از ستون ۲ (برنامه‌های توسعه روستایی) به ستون ۱ (حمایت از درآمد) تغییر یافت و نه برعکس. به جای استفاده از انگیزه اصلاح ستون ۱ (که در آن زمان تصمیمات تولید را تحریف می‌کرد) برای تمرکز مجدد هزینه‌ها بر روی محیط‌زیست، حفاظت از محیط‌زیست (به شکل انطباق متقابل و بعداً سبز شدن) به جای آن برای حفظ ستون ۱ مورد استفاده قرار گرفت. – در مدیریت اصلاحات متوالی سیاست مشترک کشاورزی (CAP) در حدود ۲۰ سال گذشته، برخی از حمایت‌ها به صراحت به عنوان اقدامات انتقالی با نقطه شروع و پایان مشخص شناخته شده‌اند که موارد مهم آنها عبارت‌اند از: ایجاد یک اقدام جدید در اصلاحات CAP در سال ۲۰۰۳ برای رعایت استانداردهای زیست‌محیطی – استقرار یک «انتقال» مهم هفت ساله در انگلستان در اصلاح طرح پرداخت واحد – می‌توان کمک‌هایی را برای حمایت از ظرفیت‌سازی از طریق مکانیسم‌هایی مانند LEADER- با استفاده از روش‌های به اصطلاح «از پایین به بالا» برای تحریک توسعه اقتصادی منطقه‌ای و چندبخشی محلی در مناطق روستایی ارائه کرد. ارزیابی‌های اخیر به ارزش LEADER به عنوان ابزاری برای کمک به ارتقای نوآوری و سازگاری در میان جوامع روستایی اشاره کرده که این برنامه‌ها طیف وسیعی از پروژه‌ها را با هدف انطباق مؤثر مزرعه در مواجهه با چالش‌های سیاستی مهم ایجاد نموده‌اند. این برنامه باعث می‌شود که کشاورزان به فراتر از مزرعه بنگرند و با دیگران در منطقه محلی خود هنگام کنار هم قرار دادن ایده‌های تجاری پیوند برقرار کنند. – ایده اصلی آموزش BUS این است که شرکت‌کنندگان یک مفهوم مدیریت را خودشان با حمایت همکاران و مربیان توسعه دهند. هدف اصلی این سمینارها آشنایی بیشتر کشاورزان با فلسفه کارآفرینی است. – برنامه توسعه منطقه‌ای^۱ یک ابتکار ملی است که در آن بر جهت‌دهی و ادغام مجدد کشاورزی در اقتصادهای منطقه تأکید شده است. این برنامه آزمایشی، توسعه را بر اساس مضامین دوگانه تولید با کیفیت و حفاظت از	یارانه‌های زیست محیطی برای حمایت از اقدامات داوطلبانه ادامه داد. یارانه‌هایی (از قبیل یارانه برای کشاورزی ارگانیک و حفاظت از جنگل؛ و پرداخت برای حفظ مناطق حفاظت شده) برای اقدامات به اصطلاح کشاورزی و محیط زیست و اقلیم وجود دارد که فراتر از اقدامات «سبز شدن» است. این برنامه‌ها عموماً از نظر زیست‌محیطی سخت‌گیرانه‌تر از برنامه‌های پرداخت مستقیم اتحادیه اروپا هستند؛ اما هدف آن‌ها تعداد بسیار محدودتری از کشاورزان است. – مرحله بعدی CAP، از سال ۲۰۲۰ آغاز شده تا مشکلات آن را مرتفع سازد.

کشور	یارانه ها	اصلاحات
	محیط زیست ترویج می کند. ایده اصلی برنامه این است که اگر شرکت ها در یک منطقه، محصولات کشاورزی یا جنگلی منطقه را پردازش کنند و این محصولات به طور حرفه ای در منطقه و مناطق شهری مجاور به بازار عرضه شوند، این امر منجر به افزایش قدرت اقتصادی محلی می شود. – با اصلاحات سال ۲۰۱۳، جهت گیری زیست محیطی CAP عمیق تر شد. معرفی پرداخت های مستقیم سبز، الزامات دسترسی به حمایت درآمدی را با پرداخت حداقل ۳۰ درصد از پرداخت های مستقیم به کشاورزان به ترتیب ۱۴ میلیارد دلار (۱۲ میلیارد یورو) مشروط به اتخاذ شیوه های کشاورزی تعیین شده که برای اقلیم و محیط زیست مفید تلقی می گردند (از سال ۲۰۱۵ در حال اجرا شدن است)، افزایش داد. همچنین حداقل ۳۰ درصد از هزینه های برنامه های توسعه روستایی (تحت ستون ۲) CAP را به حمایت از سنجش اقدامات داوطلبانه زیست محیطی هدایت کرد.	
ایالات متحده	– در ایالات متحده، تقریباً تمام حمایت های مزرعه معادل انطباق متقابل زیست محیطی اتحادیه اروپا است، اگرچه الزامات در ایالات متحده بیشتر از اتحادیه اروپا مورد هدف قرار می گیرند. – در ایالات متحده، الزاماتی برای زمین های زراعی که به شدت در برابر فرسایش و تالاب ها آسیب پذیر هستند، اعمال می شود. به منظور واجد شرایط بودن برای حمایت از درآمد تحت برنامه های کالایی، یارانه های حق بیمه محصولات کشاورزی یا حتی برای پرداخت داوطلبانه حفاظت، کشاورزان باید شیوه های خاصی را اتخاذ کنند که برای کاهش فرسایش خاک طراحی شده است. – علاوه بر این، مزارع واقع در مناطق تالاب از زهکشی زمین منع شده اند. این الزامات حفاظتی ابتدا در سال ۱۹۸۵ وضع شد و در سال ۱۹۹۶ به حالت تعلیق درآمد و در لایحه مزرعه ۲۰۱۴ مجدداً اعمال شد. علاوه بر این، چندین برنامه یارانه فدرال مستقیماً از اهداف زیست محیطی در زمین های کشاورزی حمایت می کند، اگرچه تعدادی از آنها در لایحه مزرعه ۲۰۱۴ ادغام شدند. – عمده برنامه های یارانه حفاظت در لایحه مزرعه ۲۰۱۴ عبارتند از: – از سال ۱۹۸۵ (دهه ۱۹۵۰ اگر برنامه های قبلی مشابهی در نظر گرفته شود)، برنامه حفاظت از ذخیره طبیعی (CRP) به کشاورزان پول می دهد تا از تالاب ها حفاظت کنند. هدف بلندمدت این برنامه، ایجاد پوشش مجدد زمین برای کمک به بهبود کیفیت آب، جلوگیری از	– ایالات متحده و کشورهای اتحادیه اروپا نیز تا حدودی از معماری یارانه سبز مشابهی برخوردارند که به موجب آن از یک سو، یارانه های حمایت از درآمد مشروط بر رعایت شرایط محیطی خاص در دسترس است و از سوی دیگر، طیف وسیعی از فعالیت های زیست محیطی از حمایت مستقیم بهره مند می شوند. – از منظر زیست محیطی، یک لایحه مهم مزرعه در ایالات متحده مربوط به سال ۱۹۸۵ بود که بخش کامل از قانون مزرعه را به برنامه های حفاظتی (از جمله برنامه های جدید) اختصاص داد و «انطباق با حفاظت» را ایجاد کرد که کشاورزان در مناطق خاص را ملزم به ایجاد طرح های حفاظت از خاک به منظور بهره مندی از طیف وسیعی از یارانه های مزرعه کرد. این سیاست مشابه سیاست انطباق متقابل اتحادیه اروپا است که کشاورزان را ملزم به رعایت قوانین زیست محیطی برای واجد شرایط بودن برای پرداخت مستقیم می کند. – ایالات متحده همچنین برنامه های حفاظتی مختلفی دارد که مشابه یارانه های کشاورزی زیست محیطی کشورهای اتحادیه اروپا تحت برنامه توسعه روستایی CAP است، زیرا از اقدامات داوطلبانه حفاظت حمایت می کند.

کشور	یارانه‌ها	اصلاحات
	فرسایش خاک و کاهش از دست دادن زیستگاه حیات وحش است. – برنامه مشوق‌های کیفیت محیطی (EQIP)، کمک‌های فنی و مالی به کشاورزان برای اتخاذ روش‌های حفاظت از منابع طبیعی و روش‌های زیست‌محیطی مفید در مزارع و جنگل‌ها ارائه می‌دهد. این برنامه که از سال ۱۹۹۶ آغاز شده است، کشاورزان را برای دریافت کمک، اولویت‌بندی می‌کند. – برنامه محافظت از حفاظت (CSP) از سال ۲۰۰۲، از تلاش‌های جدید و مداوم حفاظتی برای تولیدکنندگانی که سیستم حفاظتی خود را در زمین‌های کشاورزی و جنگلی حفظ یا بهبود می‌بخشند، حمایت کرده است. – از سال ۲۰۰۴، برنامه کمک‌های مالی نوآوری حفاظت (CIG) به پروژه‌های حفاظتی یک تا سه ساله کمک‌های بلاعوض ارائه می‌کند که به نگرانی‌های منابع طبیعی نوظهور و با اولویت بالا در سطح حوزه آبخیز، منطقه‌ای یا چند ایالتی رسیدگی می‌کند. – برنامه ارتقای حفاظت از کشاورزی (ACEP) برای جلوگیری از تبدیل زمین‌های کشاورزی و تالاب‌ها به کاربری‌های غیرکشاورزی، کمک‌های مالی و فنی برای مالکان زمین فراهم می‌کند. مؤلفه‌های اتفاقات ذخیره تالاب این برنامه (برنامه ذخیره تالاب سابق) به بازسازی، حفاظت و تقویت تالاب‌ها در زمین‌های خصوصی کمک می‌کند. – برنامه مشارکت حفاظت منطقه‌ای (RCPP) از تلاش‌ها برای هماهنگ کردن کمک‌های برنامه حفاظت در مقیاس منطقه‌ای یا حوزه آبخیز حمایت می‌کند.	
ویتنام	– از سال ۲۰۰۹، دولت شروع به ارائه وام‌های ترجیحی برای سرمایه‌گذاری‌هایی کرد که انتظار می‌رفت زیان‌های پس از برداشت را در طیف گسترده‌ای از محصولات کشاورزی کاهش دهد. اخیراً، دولت شروع به ارائه خدمات مالی تخصصی کرده است. خدماتی که با مداخله دولت برای تشویق شیوه‌های کشاورزی سبزتر و فعال کردن انواع خاصی از سرمایه‌گذاری بلندمدت کشاورزی در دسترس قرار می‌گیرند. – کشت قهوه در ویتنام حاوی مشوق‌هایی برای شیوه‌های تولید پایدار است. – در کشاورزی برنج، دولت ویتنام برنامه‌ای تدوین کرده که از منابع مالی تخصصی برای اهداف سبز شدن استفاده می‌کند. – کشاورزان در مورد تناوب زراعی- رویکردی که می‌تواند به کاهش اتکا به مواد شیمیایی کشاورزی کمک کند-	– سال ۲۰۱۴ نقطه عطفی از نظر پذیرش پایداری زیست‌محیطی به عنوان هدف سیاست کشاورزی بود. در آن سال، ویتنام طرح تجدید ساختار کشاورزی را تصویب کرد که نیاز به توسعه پایدارتر کشاورزی را در آینده به رسمیت می‌شناسد. – از سال ۲۰۱۵، از طریق پروژه تحول کشاورزی پایدار تحت حمایت بانک جهانی اجرا شد. دولت این مدل را در زمینه کشت قهوه در ارتفاعات مرکزی و کشت برنج به کار می‌برد. – از سال ۲۰۱۷، دولت این مدل را به «کشاورزی با تکنولوژی پیشرفته و پاک» تعمیم داد.

اصلاح یارانه های مصوب بودجه عمومی دولت در بخش کشاورزی ایران با برهمنافا توسعه پایدار (راهنمای علمی)

کشور	یارانه ها	اصلاحات
	ویت گپ- مجموعه ای از «روش های خوب کشاورزی» از جمله اقداماتی که برای کاهش باقی مانده آفت کش ها در غذا انجام می شود- و استفاده از محصولات جانبی برنج آموزش دیده اند. این برنامه کشاورزان را تشویق می کند تا استفاده از کودهای مصنوعی و سموم دفع آفات را کاهش و یا بهبود بخشند، استفاده از آب آبیاری را کاهش دهند و کاه برنج را بازیافت کنند. این برنامه به دنبال تأمین برنج با کیفیت بالاتر و تولید پایدارتر است. - در سال ۲۰۱۷، دولت ویتنام اقدامی را اتخاذ کرد که بر اساس آن بانک های تجاری باید اعتبارات خود را با نرخ های پایین تر از بازار برای کشاورزی هوشمند با فناوری پیشرفته و اقلیم در دسترس قرار دهند. بدین منظور، بانک دولتی ویتنام یک خط اعتباری ۴,۴ میلیارد دلاری (۱۰۰ تریلیون VND) برای Agribank، Vietcombank و بانک سرمایه گذاری و توسعه ویتنام برای پرداخت ایجاد کرد. نرخ های بهره، بسته به طول آن، ۰,۵ تا ۱,۵ درصد از نرخ های بازار پیشی می گیرند.	
هندوستان	- برنامه یارانه کود	- هند در اصلاح برنامه یارانه های کود، گام هایی برای بهبود هدف گذاری خود در این زمینه برداشته است. برای رسیدگی به مشکل مصرف ناکارآمد کود، دولت شروع به پرداخت یارانه به اوره پوشیده شده با گیاه چریش با نرخ بالاتری در سال ۲۰۱۵ کرد، زیرا این امر باعث کاهش انتشار کود و کاهش تلفات می شود - چالش دیگر برنامه یارانه کود، این است که نشت قابل توجهی دارد و کود یارانه ای از مرز به کشورهای همسایه می رود. برای حل این موضوع، از مارس ۲۰۱۸ دولت اصلاحات مربوط به یارانه کود را آغاز کرد و به سمت آنچه سیستم انتقال مستقیم سود نامیده می شود حرکت کرد که در سال ۲۰۱۷ به صورت آزمایشی اجرا شد. این امر نشان می دهد که دولت هند در حال انتقال برنامه های یارانه ای خود است. یارانه کود به تولیدکنندگان بر اساس فروش و نه بر اساس تولید تعلق می گیرد. - این اصلاحات به شدت بر تکنولوژی تکیه دارد. این اصلاحات ماشین های نقطه فروشی را مورد توجه قرار می دهند که مجهز به اسکنر اثر انگشت هستند و به سیستم تشخیص هویت بیومتریک هند و همچنین به سوابق زمین برای تأیید صلاحیت، مرتبط هستند. اگرچه کشاورزان مجبور نیستند مالک زمین باشند؛ اما نکته مهم این است که ماشین های نقطه فروش به کارت های بهداشتی خاک کشاورزان مرتبط هستند و قرار است برای تعیین میزان کود توسط کشاورز استفاده شود و هدف آنها محدود کردن نشت و ضایعات است. از این منظر، اصلاحات این پتانسیل را دارد که یک اقدام سبزکننده باشد.

کشور	یارانه‌ها	اصلاحات
		- ماشین‌های نقطه‌فروش از یک سیستم ردیابی اختصاصی برای یکپارچه‌سازی همه این اطلاعات و تعیین میزان فروش به کشاورزان و همچنین میزان و زمان پرداخت به تولیدکنندگان کود استفاده می‌کنند.
نیوزیلند	- طرح‌های حداقل قیمت برای پشم، گوشت گاو، گوشت گوسفند و محصولات لبنی - امتیازات مالیاتی برای کشاورزان - خدمات رایگان دولتی برای کشاورزان - دسترسی تولیدکنندگان به منابع مالی امتیازی بانک در قالب وام‌های توسعه زمین - یارانه‌های کود، آبیاری و اعتبار یارانه‌ای خاص و همچنین کمک برای کنترل سیل، حفاظت از خاک و طرح‌های زهکشی	- در سال‌های ۱۹۸۳ تا ۱۹۸۴، وضعیت کلی اقتصاد کلان نیوزیلند به طور قابل توجهی رو به بدتر شدن بود. به طور خاص، برخی از شاخص‌های کلیدی اقتصادی نیوزیلند نشان‌دهنده یک مشکل جدی اقتصادی در این کشور بودند. از اوایل تا اواسط دهه ۱۹۸۰ گزارش‌های اقتصادی نیوزیلند نشان می‌دهند که حمایت ارائه شده به بخش کشاورزی دیگر از نظر مالی پایدار نیست. در سال‌های ۱۹۸۴ تا ۱۹۸۵، وضعیت اقتصادی در بخش کشاورزی دقیقاً به روشی بود که نظریه اقتصادی، اثرات مخرب یارانه‌ها را توصیف می‌کرد: عرضه و تقاضا رابطه‌ای با یکدیگر نداشتند. تولید بالا رفته بود، اما خریدار نبود؛ قیمت‌ها دچار تورم شده بودند و هیچ ارتباطی با ارزش‌های بازار نداشتند. زمین‌های حاشیه‌ای تنها به دلیل اینکه یارانه‌ها کار را سودآور می‌کرد در آنها کشت انجام می‌شد. - در برنامه اصلاحات اقتصادی نیوزیلند، بخش کشاورزی و به طور خاص پرداخت یارانه به کشاورزان مورد توجه قرار داشت. درواقع از بسیاری جهات این بخش هدف اولیه اصلاحات بود. - دولت با لغو طرح‌های حداقل قیمت برای پشم، گوشت گاو، گوشت گوسفند و محصولات لبنی به سرعت حرکت کرد. علاوه بر این، امتیازات مالیاتی برای کشاورزان برداشته شد. خدمات رایگان دولتی برای کشاورزان نیز حذف شد. دسترسی تولیدکنندگان به منابع مالی امتیازی بانک لغو شد. وام‌های توسعه زمین، یارانه‌های کود و آبیاری و اعتبار یارانه‌ای خاص و همچنین کمک برای کنترل سیل، حفاظت از خاک و طرح‌های زهکشی نیز کاهش یافته و سپس از سال ۱۹۸۷ به تدریج حذف شدند. - پس از حذف یارانه‌ها، شاخص‌های اقتصادی بخش کشاورزی نیوزیلند در کل بهبود یافته است. - حذف یارانه‌ها یک عامل مهم (اگر نه تنها) در تغییر و بهبود شرایط این بخش پس از اصلاحات اواسط دهه ۱۹۸۰ بود. - حذف یارانه‌های توسعه زمین، به معنای خروج یک منطقه کوچک از زمین‌های حاشیه‌ای (زمین‌هایی که برای کشاورزی چراگاهی مناسب نیستند) از تولید است. بخش اعظم این زمین نیز دوباره جنگلی شده است. - حذف یارانه‌های بخش های لبنی و باغبانی از ذینفعان اصلی بسیج منابع کشاورزی بوده‌اند. - حذف یارانه‌ها به افزایش انگیزه‌های بخش کشاورزی برای واکنش مؤثرتر و کارآمدتر به سیگنال‌های قیمتی با تغییر به انواع جدید یا متفاوت تولید کمک کرد؛ زیرا هیچ انگیزه یا یارانه‌ای

اصلاح یارانه های مصوب بودجه عمومی دولت در بخش کشاورزی ایران با برهه های توسعه پایدار (راهبردهای علمی)

کشور	یارانه ها	اصلاحات
		برای کمک به تغییرات کاربری زمین وجود نداشت. آنها تصمیمات تجاری بودند که هیچ دولتی اطلاعات کافی برای اتخاذ آنها نداشت. پس از اصلاحات یارانه های بخش کشاورزی نیوزلند، تنوع ریسک ها افزایش یافت و مسئولیت بقای تجاری کاملاً توسط خود کشاورزان نیوزیلندی پذیرفته شد. – پس از اصلاح و حذف یارانه ها، فروپاشی روستایی که توسط برخی پیش بینی شده بود، هرگز رخ نداد. در واقع، جمعیت روستایی نیوزیلند بین سرشماری ۱۹۸۱ و ۲۰۰۱ علیرغم حذف یارانه ها، کمی افزایش یافت. – یکی از مزایای مهم اصلاحات این بود که بخش روستایی را از نظر درآمد بر پایه پایداری قرار داد؛ زیرا حذف یارانه ها، بخش کشاورزی را به سمت فعالیت هایی سوق داد که از نظر اقتصادی مقرون به صرفه باشند. این امر شامل حرکت به سمت گردشگری روستایی و اکوتوریسم همراه با آمادگی بیشتر برای توجه به باغبانی، انگور کاری و پرورش گوزن بود. – از نظر سیاسی، حذف یارانه ها در ابتدا در مناطق روستایی نیوزلند نامحبوب بود. این اصلاحات با راهپیمایی اعتراضی بخش روستایی به پارلمان در اوایل سال ۱۹۸۶ به اوج خود رسید. این بزرگترین اعتراض در تاریخ نیوزیلند بود. با وجود این سطح از خشم کشاورزان فدرال، سازمان اصلی کشاورزان قویاً از روند اصلاحات گسترده تر حمایت کرد. آنها اعتقاد داشتند که اصلاحات سراسری منجر به کاهش فشار بر کشاورزان با کاهش هزینه های تولید می شود. – تأثیر یارانه ها بر محیط زیست عمدتاً غیرمستقیم اما مهم است (اگرچه تأثیرات مستقیم را نباید دست کم گرفت). موارد حائز اهمیت اصلاحات یارانه های کشاورزی از نظر زیست محیطی در نیوزیلند عبارت اند از: استفاده از زمین؛ استفاده از کود؛ استفاده از آفت کش ها؛ دام (تعداد و ترکیب)؛ انتشار گازهای گلخانه ای؛ مصرف آب؛ کیفیت آب؛ کاهش بلایا؛ ابتکارات تحت رهبری صنعت. – تجربه نیوزیلند ثابت کرده که حذف یارانه های کشاورزی گامی حیاتی به سوی پایداری است؛ اما سیاست های زیست محیطی خاصی که در چارچوب سیاست های اجتماعی و اقتصادی طراحی شده اند، همچنان برای پرداختن به پایداری نه تنها در بخش کشاورزی بلکه در گستره اقتصاد ضروری است.

منبع: یافته های تحقیق

هدف فرعی دوم پژوهش پیشنهاد چارچوب یکپارچه برای ارزیابی یارانه های کشاورزی در بافت توسعه پایدار در ایران است. بدین منظور، پس از مرور منابع داخلی و بین المللی، چارچوبی برای ارزیابی یارانه های بخش کشاورزی شناسایی شد. سپس این چارچوب برای تحلیل و ارزیابی یارانه های بخش کشاورزی ایران، بومی سازی

شده است. در نهایت، یارانه‌های کشاورزی با استفاده از رویکرد چک‌لیست و ارزیابی یکپارچه با عناوین معرفی یارانه، زمان شروع و پایان یارانه، اسکن ویژگی‌ها (اهداف، طراحی، تحلیل اثربخشی و هزینه- اثربخشی و تأثیرات اتفاقی) در این پژوهش مورد ارزیابی قرار گرفتند. چارچوب ارزیابی یکپارچه برای ارائه یک تصویر کلی از هر یک از یارانه‌های کشاورزی در پژوهش حاضر مورد استفاده قرار گرفته است.

هدف فرعی سوم پژوهش: تحلیل و ارزیابی یارانه‌های کشاورزی شناسایی شده از بودجه سنواتی کشور است. در این راستا، یک یارانه درآمدمحور، ۳ یارانه هزینه‌محور، ۱۴ یارانه تکنولوژی‌محور، ۵ یارانه قیمت‌محور و یک یارانه متصدی‌محور با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند و در دسترس برای ارزیابی یکپارچه، انتخاب و به طور کامل در چارچوب یکپارچه ارزیابی پیشنهادی مورد تحلیل و ارزیابی قرار گرفت. ارزیابی با استفاده از مطالعات اسنادی (منابع کتابخانه‌ای، داده‌های قوانین بودجه سنواتی کشور، داده‌های دریافتی گزارش‌های عملکرد قانون برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷، ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹، داده‌های دریافتی از امور تلفیق سازمان برنامه و بودجه کشور، داده‌های دریافتی از سازمان هدفمندی یارانه‌ها و داده‌های دریافتی از وزارت جهاد کشاورزی و همچنین داده‌های دریافتی از آمارنامه‌های وزارت جهاد کشاورزی در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷، ۱۳۹۸، ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰) و انجام مصاحبه با چهار نفر از خبرگان^۱ در سازمان برنامه و بودجه و وزارت جهاد کشاورزی انجام شده است. نکته قابل توجه این است که در ردیف‌های بودجه سنواتی کشور تحت ردیف‌های مختلف با تغییر کلمات در محتوای هر کدام از ردیف‌ها، اعتباراتی مصوب شده است. در ارزیابی یکپارچه هر یک از یارانه‌ها، این ردیف‌ها و عناوین آنها به طور کامل در این پژوهش مطرح شده است.

در مقوله یارانه‌های قیمت‌محور، در مورد گندم مسئله تصویب و اختصاص اعتبار تحت عناوین مختلف وجود دارد. در قانون بودجه با عنوان یارانه خرید تضمینی گندم^۲ در ردیف اعتبارات متفرقه (۵۲۰۰۰۰-۱۰) در سال ۱۳۹۷، تبصره ۱۴ مصارف هدفمندی- ردیف ۴ تحت عنوان یارانه نان و خرید تضمینی گندم^۳ در سال ۱۳۹۷؛ یارانه خرید تضمینی گندم^۴ جدول متفرقه ۹ (۵۲۰۰۰۰-۵) در سال ۱۳۹۸، یارانه تبصره ۱۴ مصارف هدفمندی- ردیف ۴ تحت عنوان یارانه نان و خرید تضمینی گندم^۵ در سال ۱۳۹۸؛ سال ۱۳۹۹ صرفاً در

۱. مصاحبه حضوری با یک نفر از حوزه ریاست سازمان برنامه و بودجه کشور، یک نفر از امور صنعت و معدن، بازرگانی و ارتباطات سازمان برنامه و بودجه کشور؛ مصاحبه تلفنی با یک نفر از امور آب و کشاورزی و محیط زیست سازمان برنامه و بودجه کشور و مصاحبه تلفنی با یک نفر از دفتر برنامه و بودجه وزارت جهاد کشاورزی

۲. ۱۷۰۰۰۰۰۰

۳. ۳۳۰۰۰۰۰۰

۴. ۲۰۰۰۰۰۰۰

۵. ۶۱۴۵۰۰۰۰

مصارف هدفمندی- ردیف ۲۷ تبصره ۱۴ تحت عنوان یارانه نان و خرید تضمینی گندم^۱؛ در سال ۱۴۰۰ جدول شماره ۱۴(ب) بخش مربوط به هدفمندی یارانه‌ها (ردیف: ۱۴) با عنوان یارانه نان و خرید تضمینی گندم^۲ و در سال ۱۴۰۱ در جدول شماره ۱۴- جدول تبصره ۱۴ ردیف ۱۷ با عنوان مابه‌التفاوت واردات و خرید تضمینی گندم و یارانه نان مطرح شده‌اند. همچنین طبق داده‌های دریافتی از وزارت جهاد کشاورزی عناوین اوراق خزانه اسلامی (گندم)؛ منابع حاصل از هدفمند کردن یارانه‌ها (گندم)؛ یارانه نان (گندم) نیز مرتبط با خرید تضمینی گندم می‌باشند. تصویب و تخصیص اعتبارات با عناوین مختلف در بودجه کشور نشان‌دهنده عدم شفافیت بودجه عمومی کشور است و مشکلات زیادی را در روندیابی‌ها و تحلیل‌ها ایجاد می‌کند و ضریب اطمینان تصمیم‌گیری بر اساس داده‌های بودجه‌ای را کاهش می‌دهد. تفاوت در عناوین مختلف، تفاوت در مبالغ و عناوینی که می‌توانند زیرمجموعه عناوین دیگر هم باشند مثلاً خرید تضمینی محصولات کشاورزی مانند چای نیز ذیل آن در تحلیل‌ها قرار گرفت. اگرچه گندم هم می‌تواند ذیل آن قرار گیرد؛ اما به دلیل اهمیت بالای گندم به عنوان کالای استراتژیک کشور و همچنین پرسش از خبرگان در وزارت جهاد کشاورزی و بر اساس داده‌های حاصل از این وزارتخانه که خرید تضمینی محصولات کشاورزی را مجزا از خرید تضمینی گندم در نظر گرفته بود، این ردیف بودجه مجزا از ردیف خرید تضمینی محصولات کشاورزی تحلیل و ارزیابی شد.

تمامی تفاوت‌ها در عناوین و مبالغ اعتبارات در چارچوب ارزیابی یکپارچه به‌طور شفاف در این پژوهش ارائه شده است. همچنین تحلیل و ارزیابی تک‌تک ردیف‌های بودجه‌ای از جنس یارانه نشان داد که امکان شناسایی تمامی اجزای چارچوب ارزیابی یکپارچه در هر یک از یارانه‌ها وجود ندارد. در پژوهش حاضر تا حد ممکن در تک‌تک ردیف‌های اعتبارات مصوب تلاش شده تا ارزیابی یکپارچه با استفاده از جستجوی منابع مرتبط با هر ردیف اعتبار یارانه‌ای و همچنین انجام مصاحبه با خبرگان بخش در دستگاه‌های مرتبط و دریافت داده و اطلاعات از دستگاه‌های مربوطه به طور کامل انجام پذیرد؛ اما در خصوص برخی از اجزای چارچوب یکپارچه در تعدادی از ردیف‌های بودجه در قوانین بودجه سنواتی کشور اطلاعاتی یافت نشد. این امر نشان‌دهنده تصویب و تخصیص اعتبارات در سال‌های مختلف در قوانین بودجه سنواتی کشور بدون انجام ارزیابی است و همچنین ارتباط میان برنامه توسعه کشور و ردیف‌های بودجه‌ای مصوب در قوانین بودجه سنواتی کشور در بخش کشاورزی مورد سؤال است.

۵-۲- ارائه پیشنهادی کاربردی جهت ارزیابی، اصلاح یارانه‌ها و سیاست‌های مربوط به آنها در

ایران

بررسی تجارب کشورهای مختلف در خصوص ارزیابی و اصلاح یارانه‌های پرداختی و حرکت به سمت کشاورزی پایدار و سبز و پرداخت یارانه‌های سبز در این پژوهش، در وهله اول ضرورت ارزیابی یارانه‌های پرداختی در ایران را نشان می‌دهد؛ زیرا ارزیابی یارانه‌های پرداختی دولت‌ها - به‌ویژه در بخش کشاورزی که مستقیماً با امنیت غذایی جامعه مرتبط است - می‌تواند به تدوین سیاست‌های اثربخش‌تر در تخصیص اعتبارات یارانه‌ای منجر شود. در این راستا سه رهنمود برای تدوین موفق سیاست‌های یارانه‌ای کشاورزی در ایران به شرح زیر پیشنهاد می‌شود:

۵-۲-۱- یکپارچگی سیاست

باید یارانه‌های کشاورزی با سایر سیاست‌ها در سطح کلان برای توسعه بخش کشاورزی یکپارچه شوند نه اینکه به طور جداگانه در نظر گرفته شوند. یارانه‌ها باید تاریخ انقضا داشته باشند نه اینکه به طور دائمی مورد استفاده قرار گیرند. یارانه‌ها باید تا زمان خودکفا شدن کشاورزان از آنها حمایت نمایند.

۵-۲-۲- کنترل و شفافیت

در دولت، یارانه‌ها مانند هر برنامه‌ای در معرض تقلب و گزارش‌های نادرست و ساختگی قرار دارند. در این راستا، یارانه‌ها باید دارای سیستم‌ها و مکانیسم‌هایی برای شناسایی تقلب و انواع سوءاستفاده‌ها مانند عملیات بدون مجوز یا استفاده از مواد و تجهیزات غیرقانونی باشند. انواع تکنولوژی‌ها به تشخیص این‌گونه رفتارهای نادرست کمک می‌کند. مثلاً دولت‌ها می‌توانند از سیستم‌های الکترونیکی برای تأیید گزارش کشاورزان استفاده کنند. این گونه نظارت‌ها نه تنها از سوءاستفاده جلوگیری می‌کنند، بلکه اثرات مطلوبی نیز در پی دارند. کنترل یارانه‌ها، اطلاعات دقیق‌تری را در اختیار وزارت جهاد کشاورزی و دیگر دستگاه‌های متولی قرار می‌دهد و آنها را قادر می‌سازد تا در مورد برنامه‌های توسعه بخش کشاورزی تصمیمات بهتری اتخاذ کنند.

۵-۲-۳- حفاظت از محیط‌زیست

یارانه‌های کشاورزی باید ملاحظات زیست‌محیطی و پایداری را با هدف حفاظت از محیط‌زیست و حصول اطمینان از استفاده آب و سایر منابع با حداکثر بهره‌وری در نظر بگیرند. کمبود آب و بحران منابع آبی در ایران یکی از جدی‌ترین چالش‌های اقتصادی و اجتماعی کشور است. برخی از طرح‌های یارانه‌ای می‌توانند اثرات مخربی بر منابع طبیعی و محیط‌زیست داشته باشند. در مقابل یارانه‌هایی که به طور هوشمندانه طراحی شده‌اند می‌توانند به استفاده مؤثر و محتاطانه از منابع و به‌طور بالقوه از طریق تکنولوژی برای تضمین پایداری بلندمدت

بخش کشاورزی مورد استفاده قرار گیرند. در راستای رهنمود سوم و به منظور سبز شدن و پایدارسازی کشاورزی در ایران پیشنهاد های زیر ارائه می شود:

۱- تسریع بهره‌وری کشاورزی از طریق نوآوری و آموزش

انقلاب سبز و شتاب قابل توجه بهره‌وری کشاورزی در دنیا نشان می‌دهد که کشاورزان باید نهاده‌های کشاورزی مانند کود، بذر، آفت‌کش‌ها و تجهیزات را با هزینه معقول تهیه کنند. پایین بودن بهره‌وری و مدرن نبودن بخش کشاورزی در ایران باعث شده تا برای جوانان جذابیتی نداشته باشد. نوآوری در کشاورزی، عملکرد کشاورزی را بهبود می‌بخشد و بهره‌وری مزارع خانوادگی را افزایش می‌دهد. این امر نه تنها برای بخش کشاورزی و اقتصاد کشور دارای مزایایی است بلکه تغییرات اجتماعی را نیز به همراه دارد. پذیرش تکنولوژی مدرن در کشاورزی برای مقابله با تغییرات اقلیمی و توسعه و حفظ کشاورزی بسیار حائز اهمیت است. همچنین، کشاورزان باید از پیشرفت‌های اخیر در تکنولوژی‌های اطلاعات و ارتباطات (ICT) استفاده کنند، زیرا تکنولوژی‌های سیار و سایر اطلاعات به نوآوری‌ها در کشاورزی کمک می‌نماید. خدمات موفق جدید مبتنی بر فناوری اطلاعات و ارتباطات در بخش کشاورزی هم قبل از کشت و هم پس از برداشت در سراسر جهان بسیار مورد توجه قرار دارد. تکنولوژی‌های اطلاعات و ارتباطات مانند تلفن همراه و سیستم اطلاعات جغرافیایی و سنجش از دور می‌توانند برای ثبت اراضی، موجودی محصولات، انتشار اطلاعات قیمت‌های بازار و اطلاعات ردیابی استفاده شوند. کشاورزی می‌تواند همراه با تکنولوژی‌های جدید بهبود یابد و در نهایت سریع‌تر به رشد سبز و فراگیر دست یابد. تحول کشاورزی مستلزم تقویت مهارت‌ها و ظرفیت‌های مدیریت فنی، مالی و تجاری جمعیت روستایی است؛ زیرا شکاف بهره‌وری کشاورزی و غیرکشاورزی به دلیل تفاوت در مهارت‌ها و توانایی‌ها است و در اصل حرکت کارگران از کشاورزی به بخش‌های غیرکشاورزی لزوماً بهره‌وری آنها را افزایش نمی‌دهد.

۲- بهبود سیاست‌ها و نهادها در بخش کشاورزی

ایجاد و توسعه سازمان‌های حمایت از کشاورزان در کسب، به‌کارگیری و انتشار مستمر دانش و مهارت‌ها به کشاورزان ضروری است.

۳- تأمین مالی نوآورانه برای تغییر کشاورزی در ایران

با توجه به دسترسی ناکافی به منابع مالی در کشور، به ویژه ریسک سرمایه، کشاورزان معیشتی قادر به شناسایی و استفاده از روش‌های جدید نیستند و در نتیجه بهره‌وری کشاورزی محدود می‌شود؛ بنابراین یکی دیگر از ابزارهای تقویت کشاورزی، فراهم کردن منابع مالی کافی برای بازیگران بخش است.

۴- تقویت زنجیره ارزش کشاورزی، تجارت و رقابت‌پذیری ایران

پتانسیل‌های اقتصادی برای شرکت‌های کوچک و متوسط در زنجیره ارزش کشاورزی با توجه به فرصت‌های استفاده نشده بازار بخش کشاورزی در ایران وجود دارد. توسعه تجارت کشاورزی با باز بودن تجارت و سیاست‌های ادغام منطقه‌ای و همچنین حکمرانی خوب برای بهره‌مندی سریع از زنجیره‌های ارزش منطقه‌ای و جهانی بهتر است تکمیل شود. همچنین بازتعریف سیاست‌های آموزشی برای استفاده کارآمد از تکنولوژی و توسعه زیرساخت‌های حمل و نقل ضروری است. زیرساخت‌هایی که بهره‌وری کشاورزی را افزایش می‌دهند، تلفات پس از برداشت و هزینه‌های حمل و نقل را به‌ویژه در مورد تجارت فرامرزی و ادغام زنجیره ارزش برای بهبود رقابت بین‌المللی و حمایت از شرکت‌های صادراتی کاهش می‌دهند. نیاز به افزایش پیچیدگی و تنوع محصولات صادراتی و دور شدن از یکپارچگی رو به بالا در کشور وجود دارد و باید کشور بتواند محصولات اولیه را از خارج وارد کند تا ارزش افزوده و محصولات با فناوری بالا در داخل تولید شود. ایجاد مناطق ویژه اقتصادی و قطب‌های رشد، ابزار دیگری برای تشویق صنعتی شدن و جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در بخش کشاورزی ایران هستند.

۵- راه‌حل‌های زیرساخت خلاق برای تقویت و تغییر کشاورزی ایران

زیرساخت‌های کافی و کارآمد به دلیل تأثیرات مثبت آن بر هزینه‌های تحویل نهاده‌های کشاورزی و دسترسی به بازار به منظور فروش محصول برای کشاورزی ضروری است، زیرا معایب عظیم زیرساخت‌های کشور، هزینه‌های مبادله و ریسک‌های بازار را به‌ویژه در شهرهای کوچک و محصور در خشکی افزایش داده است. مثلاً مشکلات جاده‌های کشور مانعی برای تجارت کشاورزی و افزایش بهره‌وری این بخش در روستاهای کوچک و دورافتاده کشور ایجاد کرده است.

۶- شناسایی و بهره‌برداری از تکنولوژی‌های کشاورزی پایدار

توجه و حرکت به سمت کشاورزی مبتنی بر تکنولوژی پایدار که مورد توجه کشور هند نیز قرار دارد و در فصل دوم به تفصیل مورد بررسی قرار گرفته برای تقویت و حفظ اکوسیستم ضروری است و ایران باید در پرداخت یارانه‌های کشاورزی جهت تسریع دستیابی به کشاورزی پایدار و فناوری‌های مورد نیاز آن سیاست‌گذاری نماید. برای مثال سیستم کاربری جایگزین زیربنای تصمیم‌گیری هوشیارانه برای منابع زمین است.

تکنولوژی‌های پایدار مدرن: مانند ۱- کشاورزی دقیق همراه با سنجش از دور پوشش فضایی بهتری دارد که در سطح محصول و ارزیابی عملکرد در سطح وسیع مفید است. کشاورزی دقیق داده‌های حسگر را با داده‌های خام برای نقشه‌برداری تنوع فضایی میدان ترکیب می‌کند. ۲- هواپیماهای بدون سرنشین (پهپادها) ممکن است اسکن سلامت خاک، نظارت بر سلامت محصول، تهیه برنامه آبیاری، کاربرد کود، تخمین عملکرد و تجزیه

و تحلیل اقلیم را انجام دهند. تجزیه و تحلیل تصویر چند طیفی و فوق طیفی، خاک را از علف متمایز می‌کند و گیاه تحت تنش و مراحل رشد آن را تشخیص می‌دهد. با داده‌هایی که هواپیماهای بدون سرنشین از محصولات دریافت می‌کنند، کشاورزان می‌توانند محصولات خود را تجزیه و تحلیل کنند و با توجه به اطلاعات دقیق محصول، تصمیمات آگاهانه‌ای در مورد نحوه ادامه کار بگیرند. این پهپاد به کشاورز اجازه می‌دهد تا به جای بررسی محصولات خود، روی وظیفه کلی تولید تمرکز کند. پهپادهای مدرن به دلیل بالا بودن هزینه‌های خرید و هزینه‌های جاری بالا، برای مزارع کوچک در کشورهای در حال توسعه بسیار گران هستند و نیازمند حمایت دولت‌ها از طریق پرداخت یارانه‌های سبز می‌باشند.

تکنولوژی‌های پایدار مبتنی بر ورودی و فرایند: مانند (۱) منظره کم کربن که موضوع «اکوسیستم کم کربن» برای پایداری زیست‌محیطی و بهره‌وری محصول به منظور رشد بلندمدت کشاورزی و دستیابی به جهانی با ردپای کم کربن پیشنهاد شده است. یک اکوسیستم کم کربن از مواد و خدماتی تشکیل شده که به کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای و کاهش انتشار کل کربن کمک می‌کند. طرح‌های مناظر کم کربن (برای مثال جنگل‌ها، مراتع و مناطق کشاورزی) برای حفظ تعادل بین فعالیت‌های انسانی و اکوسیستم‌های طبیعی مهم هستند. در نتیجه، مدیریت بهتر اکوسیستم‌های زمینی برای مقابله بهتر با تغییرات اقلیمی مورد نیاز است. (۲) کشاورزی حفاظتی: به عنوان سیستمی با حداقل اختلال خاک همراه با پوشش دائمی محصول و تناوب زراعی تعریف شده است. بر اساس این تعریف، هدف کشاورزی حفاظتی حفظ و بهره‌برداری کارآمد از منابع طبیعی از طریق مدیریت یکپارچه است. عملیات کشاورزی مانند خاک‌ورزی با تغییر ساختار خاک بر سلامت خاک تأثیر می‌گذارد. (۳) کشاورزی ارگانیک: غذاهای ارگانیک آنهایی هستند که بدون استفاده از هورمون‌های رشد، آفت‌کش‌ها یا کودهای مصنوعی تولید می‌شوند. محصولات غذایی طبیعی باید عاری از هرگونه آفت‌کش شیمیایی، کود مصنوعی و مواد مضر باشند تا سلامت و ایمنی مصرف‌کنندگان به طور کامل تضمین گردد. استفاده از روش‌های کشاورزی ارگانیک برای کشت زمین، مزایای زیست‌محیطی، اجتماعی و بهداشتی قابل توجهی از جمله بازیافت و تثبیت مواد مغذی، تشکیل خاک، بهبود کنترل فرسایش و سیل و ترسیب کربن را به همراه دارد. کشاورزی ارگانیک معمولاً نیروی کار بیشتری نیاز دارد و در نتیجه فرصت‌های اشتغال و توسعه روستایی را فراهم می‌کند. موانع زیادی برای پذیرش گسترده‌تر کشاورزی ارگانیک از سوی منافع و سیاست‌های موجود وجود دارد. کمبود اطلاعات و دانش و زیرساخت ضعیف، تعدادی از این موانع هستند. کشاورزی ارگانیک نسبت به شیوه‌های کشاورزی متعارف به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه، کمتر مورد تحقیقات، سرمایه‌گذاری، حمایت دولتی و خصوصی قرار گرفته است. (۴) مدیریت یکپارچه مواد مغذی: ^۱ هنگامی که صحبت از افزایش تولید کشاورزی می‌شود، نیازهای جهانی غذا برای افزایش جمعیت انسانی و همچنین نیاز به یک استراتژی

سازگار با محیط‌زیست برای چارچوب پایدار خاک، گیاه و محیط‌زیست توجه زیادی را می‌طلبد. کود شیمیایی یکی از راه‌های افزایش تولید محصولات زراعی است؛ اما به دلیل استفاده غیرمعمول از آن به عنوان یک نهاده شیمیایی در سیستم‌های کشاورزی خاک، غذا، اقلیم و سلامت انسان به مخاطره افتاده است. از طرف دیگر، کودهای آلی نمی‌توانند نیازهای غذایی محصول را برآورده کنند. INM در نتیجه در نظر گرفتن مشکلات مذکور ایجاد شد. نقش INM در حل این مشکلات مورد توجه است، زیرا به عنوان یک استراتژی امیدوارکننده برای پرداختن به این مسائل پیشنهاد شده است. INM می‌تواند یک روش خلاقانه و سازگار با محیط‌زیست برای کشاورزی پایدار در سراسر جهان باشد. کشاورزی حفاظتی، کشاورزی احیاکننده، کشاورزی ارگانیک و مدیریت یکپارچه مواد مغذی در مورد تغییرات کل نگر در فرایندهای تولید صحبت می‌کنند. تکنولوژی‌های مذکور در سطوح مختلف توسعه خودشان قرار دارند و در حال تکامل هستند. این تکنولوژی‌ها به منظور دستیابی به کشاورزی پایدار در ایران می‌توانند مورد توجه دولت ایران قرار گیرند و در چارچوب یارانه‌های تکنولوژی‌محور دولت می‌تواند با اختصاص یارانه در ایجاد، انتقال و توسعه چنین تکنولوژی‌هایی در کشور سیاست‌گذاری نماید و به سمت سبز شدن یارانه‌های کشاورزی حرکت کند.

۷- بازیافت آب و استفاده از فاضلاب

بازیافت و استفاده مجدد از آب آبیاری بخش مهمی از مدیریت چرخشی آب کشاورزی و حرکت به سمت کشاورزی پایدار است. استفاده از فاضلاب در کشاورزی به طور بالقوه می‌تواند ۴۰ میلیون هکتار یا ۱۵ درصد از کل زمین‌های آبی را آبیاری کند. استفاده مجدد از فاضلاب برای مقاصد کشاورزی می‌تواند آلودگی را کاهش دهد، حفاظت بیشتر آب را تضمین کند و منابع اضافی برای تغذیه سفره‌های زیرزمینی را فراهم نماید. اگر فاضلاب به اندازه کافی تصفیه و به طور ایمن استفاده شود، منبع ارزشمندی از آب و مواد مغذی است که به امنیت غذایی و تغذیه و بهبود معیشت کمک می‌کند. برای مثال، دام‌ها مقدار قابل توجهی فاضلاب تولید می‌کنند که غنی از مواد آلی بوده و حاوی مواد مغذی مهم برای کشاورزی است. سیستم‌های جریان برگشتی که در آن زهکشی و آبیاری اضافی به شبکه آبیاری هدایت می‌شوند نیز یک عنصر جدایی‌ناپذیر از کشاورزی پایدار هستند. با این حال، کارخانه‌های بازیافت آب به طور کلی انرژی بر بوده و لجن تولید می‌کنند که دور انداختن آن دشوار است. تکنولوژی‌های جدیدتر ممکن است بتوانند این مشکل را با توسعه محصولات جانبی لجن جدید که بازیافت را با هزینه خالص انرژی صفر و جذب بیوگاز ترویج می‌کنند، کاهش دهند. بیوگاز، محصول جانبی فرایند تصفیه می‌تواند برای جبران مصرف انرژی تأسیسات استفاده شود. این پیشرفت‌ها فرصت‌های جدیدی را نه تنها برای بستن چرخه آب بلکه برای کاهش انتشار کربن، هزینه‌های انرژی و آلاینده‌های محیطی ارائه می‌دهند (Helgason, 2021).

۸- حرکت به سمت کشاورزی پایدار با استفاده از تغییر جهت تمرکز از یارانه‌های مبتنی بر نهاده به یارانه‌های مبتنی بر ستاده (خروجی) در ایران

روند جهانی یارانه‌ها از یارانه‌های مبتنی بر نهاده‌ها به سمت یارانه‌های مبتنی بر ستاده‌ها در کشاورزی است. کشورهای دارای بخش بزرگ کشاورزی مانند چین از یارانه‌های مبتنی بر نهاده به سمت یارانه‌های مبتنی بر ستاده‌ها حرکت کرده‌اند. درواقع چین تعدادی از داده‌های مبتنی بر ستاده را برای بهره‌مندی مستقیم کشاورزان خود معرفی کرده است. چین پس از ورود به سازمان تجارت جهانی، مالیات را از کشاورزی خارج کرد. پیش از این کشاورزان چینی مالیات کشاورزی را بر اساس ارزش تولیدی زمین خود، مالیات بر محصولات ویژه کشاورزی و هزاران مالیات که توسط مقامات روستایی و شهرستانی اخذ می‌شد، پرداخت می‌کردند. حتی کشورهایی که اتکای خود را به یارانه‌های کشاورزی کاهش داده‌اند مانند کشورهای اتحادیه اروپا (از طریق سیاست مشترک کشاورزی CAP) هنوز هم تمایل دارند یارانه‌های مبتنی بر ستاده پرداخت کنند؛ اما همچنان برای توسعه این بخش به یارانه‌های مبتنی بر بازده متکی هستند. تغییر به یارانه‌های متکی بر خروجی و ستاده در شورای همکاری خلیج فارس نیز در حال انجام است و کشورهای حوزه خلیج فارس برنامه‌های تخصیص مجدد یارانه‌های بزرگ را شروع کرده‌اند که هدف آن کاهش سطح یارانه خوراک دام و در عوض حمایت از محصولات تمام شده کشاورزی است. برای مثال در بخش طیور این تغییر یارانه‌ها از مواد خام به بخش‌های بعدی زنجیره ارزش می‌تواند ناکارآمدی جوجه‌کشی را کاهش دهد، زیرا در حال حاضر نرخ تلفات این کشورها تقریباً ۲۰ درصد است (Ghazaly, 2020).

منطق یارانه‌های مبتنی بر ستاده قانع‌کننده است. یارانه‌های مبتنی بر ستاده عموماً کارایی و بهره‌وری را در سراسر زنجیره ارزش کشاورزی افزایش داده، زیرا به عملکرد پاداش می‌دهند. آنها از طریق پرداخت برای خروجی‌هایی که از قبل توافق شده به این امر دست می‌یابند تا کشاورزان بدانند که باید چه هدفی داشته باشند. در مقابل یارانه‌های مبتنی بر نهاده می‌توانند منجر به ناکارآمدی و آسیب محیط‌زیست شوند چون صرفاً به جای مصرف مؤثر و پایدار این منابع، انگیزه استفاده از منابع را فراهم می‌کنند. به عنوان مثال، در هند یارانه‌های مبتنی بر نهاده منجر به استفاده بیش از حد از منابع شده که در نهایت منجر به تخریب خاک و کاهش آب زیرزمینی گردیده و همین امر ارزیابی و اصلاح یارانه‌ها در هند و توجه به سیاست‌گذاری در خصوص یارانه‌های سبز توسط دولت هند را حائز اهمیت کرده است. با این حال یارانه‌های مبتنی بر ستاده مشکلاتی ازجمله هزینه‌های اداری بالاتر برای دولت‌ها دارند زیرا نیازمند نظارت فعال‌تری نسبت به یارانه‌های مبتنی بر نهاده‌ها هستند و این سیستم نظارتی نیازمند تکنولوژی‌های به‌خصوصی است. یارانه‌های مبتنی بر ستاده، کشاورزان را در معرض خطرات مالی و زیان در صورت شرایط نامناسب کشاورزی مانند آب و هوای نامناسب، آفات و سایر مشکلات قرار می‌دهند. کشاورزان خودشان باید برای نهاده‌ها پرداخت کنند در حالی

که در پایان فصل رشد، یارانه‌های خود را بر اساس عملکرد کلی دریافت کنند (Ghazaly, 2020). با وجود مشکلات مطرح شده اما این نوع یارانه‌ها در کشورهای مختلف اثربخشی بالاتری داشته و بسیار پرتعداد هستند؛ بنابراین با توجه به توضیحات فوق‌الذکر پیشنهاد می‌شود تا روند یارانه‌ها در ایران به سمت یارانه‌های ستاده محور حرکت کند. این امر می‌تواند در اعتبارات مصوب در بودجه سنواتی کشور مورد توجه مسئولان و متولیان امر قرار گیرد.

درنهایت، از آنجایی که حرکت به سمت بودجه‌ریزی مبتنی بر عملکرد در کشور مورد توجه قرار دارد لذا به مسئولان و متولیان امر پیشنهاد می‌شود تا از مسیر پیشنهادی در پژوهش حاضر برای ارزیابی و تحلیل ردیف‌های بودجه‌ای از جنس یارانه برای تک‌تک یارانه‌های کشاورزی و ارزیابی‌های ارائه شده برای پایدار نمودن کشاورزی و اصلاح یارانه‌های این بخش و سبز شدن آنها بهره ببرند. بعلاوه، تجارب هفت کشور بررسی شده در پژوهش در راستای مسیر اصلاحات و سبز شدن یارانه‌های کشاورزی که به تفصیل در فصل دوم و به طور خلاصه در جدول ۳۲ ارائه شده است، می‌تواند مورد توجه مسئولان و سیاستگذاران بخش کشاورزی قرار گیرد.

۵-۳- محدودیت‌ها و پیشنهادهایی برای تحقیقات آتی

در پژوهش حاضر در چارچوب ارزیابی یکپارچه پیشنهادی عناوینی از قبیل معرفی یارانه، زمان شروع و پایان یارانه، اسکن ویژگی‌ها (اهداف، طراحی، تحلیل اثربخشی و هزینه- اثربخشی و تأثیرات اتفاقی) برای ارزیابی یارانه‌ها پیشنهاد شد؛ اما امکان اضافه کردن ۱- تحلیل اثربخشی بلندمدت؛ و ۲- اصلاح سیاست‌ها به ترتیب پس از تأثیرات اتفاقی به چارچوب مذکور وجود دارد که باعث افزایش غنای ارزیابی هر یک از یارانه‌های بودجه‌ای می‌گردد. در ادامه این دو مورد به تفصیل شرح داده می‌شود:

۱- تحلیل اثربخشی بلندمدت

توسعه پایدار در هنگام انجام یک تحلیل بر دیدگاه بلندمدت تأکید دارد و ارتباطات متقابل بین عناصر اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی را مورد توجه قرار می‌دهد. چشم‌انداز بلندمدت از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، زیرا بسیاری از حمایت‌های سیاسی که دولت‌ها از یارانه‌ها دریافت می‌کنند بر اساس تأثیرات کوتاه‌مدت و محلی است. اغلب اوقات یارانه‌ای که برای حل یک مشکل کوتاه‌مدت طراحی شده ممکن است به راحتی در بلندمدت عامل ایجاد مشکلات شود. تحلیلگر باید بپرسد که آیا یارانه صرفاً علائم یک مشکل بزرگ‌تر را درمان می‌کند یا اینکه واقعاً به علل زمینه‌ای می‌پردازد. فرض بر این است که در صورت تحقق اولی، یارانه ممکن است درواقع تغییرات ساختاری لازم را به تأخیر بیندازد.

۲- اصلاح سیاست

مرحله نهایی در چارچوب تحلیلی با توجه به تأثیرات سناریوهای مختلف اصلاح یارانه ها بر توسعه پایدار می باشد که تنها برای ارزیابی یارانه های موجود قابل اجرا است. این امر شامل برجسته کردن هزینه ها و مزایای گزینه های مختلف برای اصلاحات از جمله حذف کامل یارانه، حذف مرحله ای، طراحی سیاست تغییر یافته و اقدامات جایگزین است. همچنین لازم است تحلیلگر بپرسد چه نوع اقدامات جانبی می تواند به عنوان مکمل برای گزینه های اصلاحی مختلف در نظر گرفته شود؟

تمایز بین اثرات بلندمدت و انتقالی اصلاح سیاست بسیار مهم است. در درازمدت پیش بینی اثرات اقتصادی، زیست محیطی و اجتماعی حذف یارانه، در نهایت مستلزم مدل سازی یک جهان فرضی بدون یارانه است.

مزایا و هزینه های حذف یا کاهش یارانه موجود لزوماً عکس منافع و هزینه های ایجاد شده در زمان ایجاد یارانه برای نخستین بار نخواهد بود. برای مثال، جوامع مبتنی بر منابع که توسط یارانه ها حمایت شده اند ممکن است دیگر قابل دوام نباشند یا ممکن است نیاز به تغییر به سمت یک پایگاه اقتصادی جدید داشته باشند و در فرایند تعدیل ممکن است با مشکلات اقتصادی و اجتماعی قابل توجهی مواجه شوند (Barg et al., 2007).

با توجه به توضیحات بالا پیشنهاد می شود تا در تحقیقات آتی ۱- تحلیل اثربخشی بلندمدت؛ و ۲- اصلاح سیاست ها به چارچوب ارزیابی یارانه ها در پژوهش حاضر اضافه شود و تمامی یارانه های ارزیابی شده از این منظر نیز مورد تحلیل و ارزیابی قرار گیرند تا در نهایت در خصوص حذف کامل یارانه، حذف مرحله ای، طراحی سیاست تغییر یافته و اقدامات جایگزین تصمیم گیری نهایی شده و نتایج در اختیار مسئولان، متولیان امر و سیاست گذاران قرار گیرد.

اگرچه یارانه های مورد توجه در این پژوهش برای تحلیل و ارزیابی با استفاده از روش دلفی تعدیل یافته شناسایی شده اند؛ اما باید توجه داشت که نتایج این روش وابسته به زمان و مکان است و تعمیم یافته ها به کل جامعه آماری مانند آنچه در تحقیقات پوزیتیویستی رایج می باشد، امکان پذیر نیست. صرفاً تکرارپذیری یافته ها باعث افزایش اعتبار یافته های چنین تحقیقاتی می شود؛ اما برای بررسی وضعیت فعلی و رسیدن به یک تصمیم با توجه به محدودیت زمانی پژوهش ها روش مناسبی است. با توجه به محدودیت مذکور پیشنهاد می شود در پژوهش های آتی از دوره های بیشتر و همچنین تعداد بیشتری از خبرگان، مسئولان و متولیان امر در حوزه یارانه های کشاورزی استفاده شود و یا در صورت امکان مصاحبه های کانونی نیز مورد توجه قرار گیرند که ضریب خطای توافق آن کاهش یابد. با افزایش حجم نمونه قابلیت تکرارپذیری یافته ها در زمان ها و مکان های مختلف افزایش می یابد. این افزایش تکرارپذیری، امکان شناسایی دقیق تر یارانه های کشاورزی در کشور را مطابق با نظر خبرگان در چارچوب یک استاندارد بین المللی مورد تأیید افزایش می دهد. در این راستا، امکان تحلیل و ارزیابی

این یارانه‌های شناسایی شده در چارچوب پیشنهادی این پژوهش برای دستیابی به یک تصویر کلی و اخذ تصمیم مناسب توسط مسئولان امر و سیاستگذاران بخش افزایش می‌یابد.

همچنین پیشنهاد می‌گردد در پژوهش‌های آتی از Subsim بانک جهانی به منظور پشتیبانی از فرآیند تصمیم‌سازی که در حوزه اصلاحات یارانه‌ای طراحی شده است، به عنوان چارچوبی تحلیلی بهره گرفته شود. SUBSIM یک مدل شبیه‌سازی یارانه خودکار است که برای انجام تحلیل‌های توزیعی یارانه‌ها و شبیه‌سازی اصلاحات یارانه‌ها طراحی شده است. این مدل تأثیر اصلاحات یارانه‌ها را بر رفاه خانوار، فقر، نابرابری و بودجه دولت برآورد می‌کند. همچنین می‌تواند این تأثیرات را در صورت وجود نقل و انتقالات نقدی جبرانی برآورد نماید. SUBSIM در حال حاضر در دو نوع ارائه می‌شود:

SUBSIM مستقیم: این نسخه تنها از یک بررسی بودجه خانوار برای برآورد اثرات مستقیم اصلاحات یارانه‌ها بر رفاه خانوار و بر بودجه دولت استفاده می‌کند. این نسخه نتایج را بر اساس محصولات یارانه‌ای و پنج دسته‌ای^۱ مخارج خانوار یا سایر متغیرهای گروهی که توسط کاربران نشان داده شده است، ارائه می‌کند.

SUBSIM غیرمستقیم: این نسخه داده‌های جداول داده-ستانده (I/O) و بررسی‌های بودجه خانوار را برای برآورد اثرات مستقیم و غیرمستقیم اصلاحات یارانه‌ها ترکیب می‌کند. همچنین نتایج را با مجموعه‌ای از اقلام مصرفی که با بخش‌های اقتصادی مطابقت دارند و پنج دسته‌ای از مخارج خانوار یا سایر متغیرهای گروهی که توسط کاربران نشان داده شده است، ارائه می‌کند (Verme and Araar, 2017).

منابع

- ابوالفتحی، لیلا (۱۴۰۰). قصه ۴۰ ساله مرغ لاین، روزنامه بین‌المللی اقتصادی صبح ایران.
- احسانی، علی (۱۳۹۲). صندوق‌های حمایت از توسعه بخش کشاورزی و توسعه پایدار بخش کشاورزی، دومین همایش ملی توسعه پایدار کشاورزی و محیط‌زیست سالم، همدان.
- احمدی، سارو، شمس‌الله مرادنی و حمید راستگو (۱۳۹۷). مجموعه قوانین و مقررات بیمه کشاورزی، آموزش و ترویج کشاورزی. بسیج اساتید دانشگاه صنعتی استان اصفهان (۱۳۹۹). چرا مسئولان بعد از ۲۵ سال به فکر احیای مجدد مرغ لاین افتاده‌اند؟ خبرگزاری فارس.
- خداوردی، مهدی (۱۴۰۱). حمایت از تولید کلزا نسبت به سویا اولویت بیشتری دارد، مسیر اقتصاد: رسانه تصمیم‌سازان اقتصاد ایران.
- روحانی، سیدمحسن (۱۳۹۹). خرید تضمینی محصولات کشاورزی و چالش‌های پیش رو، خبرگزاری جمهوری اسلامی. قابل دسترس در: <https://plus.irna.ir/news>.
- سلامی، حبیب‌الله و آرشدوراندیش (۱۳۸۳/۱۰/۲۶). موانع و چالش‌های فراروی بیمه کشاورزی. دومین همایش علمی بیمه کشاورزی، توسعه و امنیت سرمایه‌گذاری.
- شمشادی، کتایون (۱۳۹۷). ارائه سیاست‌های جایگزین خرید تضمینی گندم با توجه به تحلیل چالش‌های فعلی تأمین منابع مالی، کارگاه پژوهشی موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی، اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی.
- طالبی، تکلم و علی عبدالاحد (۱۳۹۵). اظهارنظر کارشناسی درباره طرح تشکیل صندوق حمایت از توسعه کشت دانه‌های روغنی، کمیسیون کشاورزی، آب و محیط‌زیست مجلس.
- عبادزاده، حمیدرضا، کریم احمدی، شهریار محمدنیا افروزی، رضاعباس طالقانی، مریم عباسی و شهین یاری (۱۳۹۷). آمارنامه کشاورزی جلد دوم سال ۱۳۹۶. وزارت جهاد کشاورزی، معاونت برنامه‌ریزی اقتصادی، مرکز فناوری اطلاعات و ارتباطات.
- عبادزاده، حمیدرضا، کریم احمدی، شهریار محمدنیا افروزی، رضاعباس طالقانی، مریم عباسی و شهین یاری (۱۳۹۸). آمارنامه کشاورزی سال ۱۳۹۷، جلد دوم، وزارت جهاد کشاورزی، معاونت برنامه‌ریزی اقتصادی، مرکز فناوری اطلاعات و ارتباطات.
- عبادزاده، حمیدرضا، کریم احمدی، شهریار محمدنیا افروزی، رضاعباس طالقانی، مریم عباسی و شهین یاری (۱۳۹۹). آمارنامه کشاورزی سال ۱۳۹۸، جلد دوم، وزارت جهاد کشاورزی، معاونت برنامه‌ریزی اقتصادی، مرکز فناوری اطلاعات و ارتباطات.
- عبادزاده، حمیدرضا، کریم احمدی، شهریار محمدنیا افروزی، رضاعباس طالقانی، مریم عباسی، شهین یاری و ملیحه السادات کلانتری (۱۴۰۰). آمارنامه کشاورزی سال ۱۳۹۹، جلد دوم، وزارت جهاد کشاورزی، معاونت برنامه‌ریزی اقتصادی، مرکز فناوری اطلاعات و ارتباطات.
- فارغی، غلامعلی (۱۳۹۹). اهمیت «مرغلاین» مانند تکنولوژی هسته‌ای است/ چرا سهم لاین «آرین» از ۷۰ به نیم درصد رسید، خبرگزاری فارس.
- فولادی‌زاده، مهدی، حسین بارانی، احمد عابدی سروستانی و حمید مصطفی‌لو (۱۳۹۵). صندوق بیمه محصولات کشاورزی و نقش آن در توسعه اقتصاد ملی، مجموعه آثار و مقالات برگزیده دهمین کنگره پیشگامان پیشرفت.
- قانون بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۲۴ مجلس شورای اسلامی، ماده واحده و جداول کلان منابع و مصارف بودجه (۱۳۹۶)، انتشارات سازمان برنامه و بودجه کشور، مرکز اسناد، مدارک و انتشارات.

- قانون بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور مصوب ۱۳۹۶/۱۲/۲۰ مجلس شورای اسلامی، ماده واحده و جداول کلان منابع و مصارف بودجه (۱۳۹۷)، انتشارات سازمان برنامه و بودجه کشور، مرکز اسناد، مدارک و انتشارات.
- قانون بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور مصوب ۱۳۹۷/۱۲/۲۱ مجلس شورای اسلامی، ماده واحده و جداول کلان منابع و مصارف بودجه (۱۳۹۸)، انتشارات سازمان برنامه و بودجه کشور، مرکز اسناد، مدارک و انتشارات.
- قانون بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور مصوب ۱۳۹۸/۱۲/۲۶ مجلس شورای اسلامی، ماده واحده و جداول کلان منابع و مصارف بودجه (۱۳۹۹)، انتشارات سازمان برنامه و بودجه کشور، مرکز اسناد، مدارک و انتشارات.
- قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور مصوب ۱۳۹۹/۱۲/۲۶ مجلس شورای اسلامی، ماده واحده و جداول کلان منابع و مصارف بودجه (۱۴۰۰)، انتشارات سازمان برنامه و بودجه کشور، مرکز اسناد، مدارک و انتشارات.
- قانون بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور مصوب ۱۴۰۰/۱۲/۲۵ مجلس شورای اسلامی، ماده واحده و جداول کلان منابع و مصارف بودجه (۱۴۰۰)، انتشارات سازمان برنامه و بودجه کشور، مرکز اسناد، مدارک و انتشارات.
- کرباسی، علیرضا و علی‌اکبر سروری (۱۳۸۴). بررسی ابزارهای سیاست حمایتی لبنیات جهان و ایران. مجموعه مقالات همایش کالبدشکافی حمایت‌ها در اقتصاد ایران.
- گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۹۶ (۱۳۹۷). جلد دوم: حوزه بخشی (۱)، انتشارات سازمان برنامه و بودجه کشور.
- گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۹۷ (۱۳۹۸). جلد دوم: حوزه بخشی (۱)، انتشارات سازمان برنامه و بودجه کشور.
- گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۹۸ (۱۳۹۹). جلد دوم: حوزه بخشی (۱)، انتشارات سازمان برنامه و بودجه کشور.
- گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۹۹ (۱۴۰۰). جلد دوم: حوزه بخشی (۱)، انتشارات سازمان برنامه و بودجه کشور.
- معاونت امور اقتصادی و هماهنگی برنامه و بودجه (۱۴۰۰). یارانه‌ها در اقتصاد ایران (با تأکید بر یارانه‌های فرابودجه‌ای)، سازمان برنامه و بودجه کشور، مرکز اسناد، مدارک و انتشارات.
- معاونت امور زیربنایی و تولیدی، امور نظام فنی اجرایی، مشاورین و پیمانکاران، وزارت جهاد کشاورزی و مؤسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور (۱۳۹۹). ضوابط پرورش ماهی در قفس، ضابطه شماره ۸۲۳، سازمان برنامه و بودجه کشور.
- معاونت آمار مرکز فناوری اطلاعات و ارتباطات (۱۴۰۱). آمارنامه کشاورزی سال ۱۴۰۰، جلد دوم، وزارت جهاد کشاورزی، مرکز فناوری اطلاعات و ارتباطات.
- معاونت پژوهش‌های زیربنایی و امور تولیدی، دفتر مطالعات زیربنایی (۱۳۹۴). بررسی عملکرد بیمه محصولات کشاورزی، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، کد موضوعی: ۲۵۰، شماره مسلسل: ۱۴۴۲۳.
- مهدی‌پور، مهدی (۱۳۹۶). پایداری اقتصاد کشاورزی، هدف خرید تضمینی است، برنامه گفت و گوی اقتصادی رادیو گفت و گو.
- Barg, S., Cosbey, A., & Steenblik, R. (2007). A sustainable development framework for assessing the benefits of subsidy reform. *Subsidy Reform and Sustainable Development: Political Economy Aspects*, 31-60.
- Chai, N. (2009). *Sustainability performance evaluation system in government: A balanced scorecard approach towards sustainable development*. Springer Science & Business Media.

- Cui, L., Wu, K. J., & Tseng, M. L. (2016). Exploring a novel agricultural subsidy model with sustainable development: A Chinese agribusiness in Liaoning Province. *Sustainability*, 9(1), 19.
- Dwyer, J. C. (2007). Case studies of subsidy reform and sustainable development: agriculture, In: subsidy reform and sustainable development: political economy aspects.
- Ghazaly, S., Rabbat, R., & El Ghazzi, O. (2020). Agricultural subsidies in the GCC, three principles for maximum impact, *Strategy & part of the pwc network*.
- Góral, J., Kambo, K., Kulawik, J., Osuch, D., Płonka, R., Poczta-Wajda, A., ... & Wąs, A. (2015). Subsidies versus economics, finances and income of farms (1). *Monographs of Multi-Annual Programme*.
- Gruère, G., Ashley, C., & Cadilhon, J. J. (2018). Reforming water policies in agriculture: Lessons from past reforms.
- Helgason, K. S., Iversen, K., & Julca, A. (2021). Circular agriculture for sustainable rural development.
- Holling, C. S. (2001). Understanding the Complexity of Economic, Ecological, and Social Systems, *Ecosystems*, 4, 390-405.
- Kumar, P., Pandey, A. K., Singh, S. K., Singh, S. S., & Singh, V. K. (Eds.). (2022). *Sustainable agriculture systems and technologies*. John Wiley & Sons.
- Mostafavi-Dehzoeei, M. H., & Salehi-Isfahani, D. (2017). Consumer subsidies in the Islamic Republic of Iran: Simulations of further reforms. *The Quest for Subsidy Reforms in the Middle East and North Africa Region: A Microsimulation Approach to Policy Making*, 259-289.
- OECD (2006). *Subsidy reform and sustainable development: Economic, Environmental and Social Aspects*, OECD sustainable development aspect.
- OECD (2007). *Subsidy reform and sustainable development: political economy aspects*, OECD sustainable development aspect.
- Pishbahar, E., Pakrooh, P., & Ghahremanzadeh, M. (2019). Effects of Oil Prices and Exchange Rates on Imported Inputs' Prices for the Livestock and Poultry Industry in Iran. *Sustainable Agriculture and Agribusiness in Iran*, 163-182.
- Rashidghalam, M. (2019). *Introduction to sustainable agriculture and agribusiness in Iran* (pp. 1-7). Springer Singapore.
- Saunders, M., Lewis, P., Thornhill, A., Jenkins, M., & Bolton, D. (2019). Critically reviewing the literature. *M. Saunders, P. Lewis, & A. Thornhill, Research Methods for Business Students, Eighth Edition*. Harlow, United Kingdom: Pearson Education Limited.
- Shimeles, A., Verdier-Chouchane, A., & Boly, A. (2018). Conclusions: Enhancing the Resilience and Sustainability of the Agriculture Sector in sub-Saharan Africa. *Building a Resilient and Sustainable Agriculture in Sub-Saharan Africa*, 285.
- The World Bank report (2018). The greening of farm support programs: international experiences with agricultural subsidy reform.
- Van Thiel, S. (2022). *Research methods in public administration and public management: an introduction*, Routledge.

- Verme, P., & Araar, A. (2017). The Quest for Subsidy Reforms in the Middle East and North Africa Region. *Washington DC: World Bank*.
- Vitalis, V. (2007) Agricultural subsidy reform and its implications for sustainable development: the New Zealand experience, *Environmental Sciences*, 4:1, 21-40, DOI: 10.1080/15693430601108086.
- Welsh. T. (2021). Agricultural subsidy reform is needed to meet SDGs, *UN report*. Retrieve from <https://www.devex.com/news>.

پیوست

پیوست ۱: عملکرد مراکز / مؤسسات / پژوهشکده های بخش کشاورزی (یارانه های تکنولوژی محور)

جدول ۳۵: تعداد طرح / پروژه مؤسسات / پژوهشکده ها در سال های مختلف

نام	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰
پژوهشگاه بیوتکنولوژی کشور	-	۱۳۱	۱۵۸	۱۳۷	۱۰۵
پژوهشکده حفاظت خاک و آبخیزداری	-	۱۴۷	۱۵۴	۱۵۳	۱۶۳
مرکز تحقیقات کرم ابریشم	-	۴	۲	۴	۶
مؤسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر	-	۷۲۰	۷۷۷	۶۶۲	۵۵۹
مؤسسه تحقیقات برنج کشور	-	۱۳۳	۱۳۹	۱۳۷	۱۲۷
مؤسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال	-	۸۶	۹۹	۹۹	۱۰۸
مؤسسه تحقیقات خاک و آب	-	۲۵۸	۲۵۴	۲۰۶	۱۷۹
مؤسسه تحقیقات علوم باغبانی	-	۳۵۴	۴۵۷	۴۹۳	۵۳۳
مؤسسه تحقیقات علوم دامی	-	۳۴	۲۷۹	۳۱	۲۸۷
مؤسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور	-	۲۲۸	۱۴۹	۱۵۱	۲۴۹
مؤسسه تحقیقات گیاه پزشکی کشور	-	۴۷۱	۴۲۰	۳۹۴	۳۷۰

منبع: عبادزاده و همکاران ۱۳۹۷، ۱۳۹۸، ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ و معاونت آمار مرکز فناوری اطلاعات و ارتباطات، ۱۴۰۱

جدول ۳۶: پروژه های خاتمه یافته مؤسسات / پژوهشکده ها در سال های مختلف

نام	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰
پژوهشگاه بیوتکنولوژی کشور	-	۲۷	۳۲	۵۷	۵۵
پژوهشکده حفاظت خاک و آبخیزداری	-	۲۵	۲۲	۱۸	۵۱
مرکز تحقیقات کرم ابریشم	-	۰	-	۲	۵

نام	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰
مؤسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر	-	۷۷	۱۰۸	۱۴۹	۲۱۱
مؤسسه تحقیقات برنج کشور	-	۳۲	۵۶	۴۴	۵۵
مؤسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال	-	۳۹	۴۳	۳۸	۸۰
مؤسسه تحقیقات خاک و آب	-	۲۰	۳۷	۲۹	۵۳
مؤسسه تحقیقات علوم باغبانی	-	۱۵	۱۰	۵	۳۰
مؤسسه تحقیقات علوم دامی	-	۴۲	۳۲	۵۳	۹۷
مؤسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور	-	۵۱	۲۸	۹	۷۸
مؤسسه تحقیقات گیاه‌پزشکی کشور	-	۹۵	۹۲	۹۰	۱۲۷

منبع: عبادزاده و همکاران ۱۳۹۷، ۱۳۹۸، ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ و معاونت آمار مرکز فناوری اطلاعات و ارتباطات، ۱۴۰۱

جدول ۳۷: تعداد طرح / پروژه در دست اجرا مؤسسات/ پژوهشکده‌ها در سال‌های مختلف

نام	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰
پژوهشگاه بیوتکنولوژی کشور	۱۴۴	۱۴۰	۱۶۴	۱۴۵	۲۳۳
پژوهشکده حفاظت خاک و آبخیزداری	۱۴۲	۷۰	۱۱۳	۷۹	۲۵۲
مرکز تحقیقات کرم ابریشم	۱	۴	۷	۸	۲۰
مؤسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر	۶۸۸	۳۲۹	۴۳۴	۴۴۰	۷۳۳
مؤسسه تحقیقات برنج کشور	۱۱۳	۱۲۲	۱۵۸	۱۵۳	۲۲۶
مؤسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال	۱۱۳	۱۱۷	۱۲۹	۱۰۸	۳۱۳
مؤسسه تحقیقات خاک و آب	۱۵۶	۱۲۳	۱۲۶	۱۱۳	۲۸۶
مؤسسه تحقیقات علوم باغبانی	۲۸۷	۳۲	۱۲	۷	۱۰۶

اصلاح یارانه های مصوب بودجه عمومی دولت در بخش کشاورزی ایران با برهینات توسعه پایدار (راهبردهای علمی)

نام	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰
مؤسسه تحقیقات علوم دامی	۳۲۵	۱۳۱	۱۷۸	۱۶۷	۴۴۷
مؤسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور	۳۰۵	۸۵	۶۳	۴۵	۳۲۱
مؤسسه تحقیقات گیاه پزشکی کشور	۵۱۲	۲۷۳	۴۳۱	۲۸۱	۶۲۴

منبع: عبادزاده و همکاران ۱۳۹۷، ۱۳۹۸، ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ و معاونت آمار مرکز فناوری اطلاعات و ارتباطات، ۱۴۰۱

جدول ۳۸: تعداد طرح های تحقیقی - ترویجی مؤسسات/ پژوهشکده ها در سال های مختلف

نام	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰
پژوهشگاه بیوتکنولوژی کشور	-	-	-	-	۵
پژوهشکده حفاظت خاک و آبخیزداری	-	-	۲	-	-
مرکز تحقیقات کرم ابریشم	-	-	-	-	-
مؤسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر	-	۶	۲۲۲	۱۲	۴۸
مؤسسه تحقیقات برنج کشور	-	۱۵	۱۱	۹	۱۴
مؤسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال	-	-	-	-	۷
مؤسسه تحقیقات خاک و آب	-	-	-	-	۱۰
مؤسسه تحقیقات علوم باغبانی	-	۱	۱۱	-	۱
مؤسسه تحقیقات علوم دامی	-	۶	۱۴	۵	-
مؤسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور	-	۵	۱	-	۴
مؤسسه تحقیقات گیاه پزشکی کشور	-	-	۱۴	۲	۱۰

منبع: عبادزاده و همکاران ۱۳۹۷، ۱۳۹۸، ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ و معاونت آمار مرکز فناوری اطلاعات و ارتباطات، ۱۴۰۱

پیوست ۲: عملکرد مایه‌کوبی دام‌های کل کشور

جدول ۳۹: دام‌های مایه‌کوبی شده به تفکیک پنج سال

نوع دام	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰
گاو	۱۴۴۶۵۹۱۲	۱۲۲۶۳۴۵۶	۱۴۸۱۳۷۵۵	۱۱۰۳۶۶۲۲	۱۰۹۵۲۶۶۶
گوسفند و بز	۲۱۹۶۸۰۱۷۸	۲۵۶۸۱۹۹۴۵	۲۶۹۶۷۱۲۰۵	۲۵۷۷۱۰۰۲۱	۲۹۶۳۳۲۹۵۵
شتر	۱۲۳۱۶	۱۲۳۲۵	۶۶۶۷	۷۸۶۶	۳۷۹۰
تک‌سمی‌ها	۵۰۱۸۲	۴۵۱۸۷	۴۳۰۹۸	۳۸۷۹۹	۳۸۲۸
جمع	۲۳۴۲۰۸۵۸۸	۲۶۹۱۴۰۹۱۳	۲۸۴۵۳۴۷۲۵	۲۶۹۴۴۳۳۱۹	۳۰۷۰۳۲۷۶۲۹

منبع: عبادزاده و همکاران ۱۳۹۷، ۱۳۹۸، ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ و معاونت آمار مرکز فناوری اطلاعات و ارتباطات، ۱۴۰۱